

Bank Polski

Skonsolidowane sprawozdanie
finansowe Grupy Kapitałowej
PKO Banku Polskiego SA
za rok zakończony
31 grudnia 2019 roku

WYBRANE DANE FINANSOWE DOTYCZĄCE SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	okres od 01.01.2019 do 31.12.2019	okres od 01.01.2018 do 31.12.2018	okres od 01.01.2019 do 31.12.2019	okres od 01.01.2018 do 31.12.2018
Wynik z tytułu odsetek	10 279	9 345	2 389	2 190
Wynik z tytułu prowizji i opłat	3 047	3 013	708	706
Wynik z działalności operacyjnej	5 788	5 041	1 345	1 181
Zysk brutto	5 819	5 078	1 353	1 190
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	4 032	3 742	937	877
Zysk netto przypadający na jednostkę dominującą	4 031	3 741	937	877
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	3,22	2,99	0,75	0,70
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	3,22	2,99	0,75	0,70
Dochody całkowite netto	4 251	4 180	988	980
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	5 127	10 896	1 192	2 554
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(14 172)	(5 492)	(3 294)	(1 287)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	(2 800)	2 122	(651)	497
Przepływy pieniężne netto	(11 845)	7 526	(2 753)	1 764

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	stan na 31.12.2019	stan na 31.12.2018	stan na 31.12.2019	stan na 31.12.2018
Suma aktywów	348 044	324 255	81 729	75 408
Kapitał własny ogółem	41 578	39 101	9 764	9 093
Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej	41 587	39 111	9 766	9 096
Kapitał zakładowy	1 250	1 250	294	291
Liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Wartość księgową na jedną akcję (w PLN/EUR)	33,26	31,28	7,81	7,27
Rozwodniona liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgową na jedną akcję (w PLN/EUR)	33,26	31,28	7,81	7,27
Łączny współczynnik kapitałowy	18,42%	18,88%	18,42%	18,88%
Kapitał Tier 1	36 717	35 150	8 622	8 174
Kapitał Tier 2	2 700	2 700	634	628

WYBRANE POZYCJE SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO PRZELICZONO NA EUR WEDŁUG NASTĘPUJĄCYCH KURSÓW	od 01.01.2019 do 31.12.2019	od 01.01.2018 do 31.12.2018
średnia kursów NBP na koniec miesięcznych okresów (pozycje skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów i skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych)	4,3018	4,2669
	31.12.2019	31.12.2018
kurs średni NBP na dzień (pozycje skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej)	4,2585	4,3000

SPIS TREŚCI

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT.....	4
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW.....	5
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ.....	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM.....	8
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	10
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO.....	14

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Nota	2019	2018
Przychody z tytułu odsetek	6	12 760	11 594
Przychody z tytułu odsetek obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej		11 439	11 121
przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według amortyzowanego kosztu		10 071	9 986
przychody z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		1 368	1 135
Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		1 321	473
Koszty z tytułu odsetek	6	(2 481)	(2 249)
Wynik z tytułu odsetek		10 279	9 345
Przychody z tytułu prowizji i opłat	7	4 130	4 042
Koszty z tytułu prowizji i opłat	7	(1 083)	(1 029)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		3 047	3 013
Przychody z tytułu dywidend	8	14	12
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	9	175	28
Wynik z pozycji wymiany	10	473	489
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	11	145	135
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe	12	(1 147)	(1 373)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	13	(114)	(78)
Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych	61	(451)	-
Pozostałe przychody operacyjne	14	905	630
Pozostałe koszty operacyjne	14	(368)	(313)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		537	317
Ogólne koszty administracyjne	15	(5 611)	(5 322)
Wynik z tytułu obciążeń regulacyjnych	16	(537)	(575)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	17	(1 022)	(950)
Wynik z działalności operacyjnej		5 788	5 041
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	39	31	37
Zysk brutto		5 819	5 078
Podatek dochodowy	18	(1 787)	(1 336)
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)		4 032	3 742
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli		1	1
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej		4 031	3 741
Zysk na jedną akcję			
- podstawowy z zysku za okres (PLN)		3,22	2,99
- rozwodniony z zysku za okres (PLN)		3,22	2,99
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	Nota	2019	2018
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)		4 032	3 742
Inne dochody całkowite		219	438
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		224	439
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	21	259	170
Podatek odroczony	18	(49)	(32)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto	21	210	138
Aktualizacja wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, brutto		115	493
Zyski/straty przeniesione do rachunku zysków i strat (z tytułu zbycia)	11	(158)	(131)
Podatek odroczony	18	7	(64)
Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, netto		(36)	298
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		50	16
Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć		-	(13)
Pozycje, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		(5)	(1)
Zyski i straty aktuarialne, brutto		(7)	(1)
Podatek odroczony		2	-
Zyski i straty aktuarialne, netto		(5)	(1)
Dochody całkowite netto, razem		4 251	4 180
Dochody całkowite netto, razem przypadające na:		4 251	4 180
akcjonariuszy jednostki dominującej		4 250	4 179
udziałowców niesprawujących kontroli		1	1

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	31.12.2019	31.12.2018
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym	19	14 677	22 925
Należności od banków	20	4 092	7 661
Pochodne instrumenty zabezpieczające	21	645	658
Pozostałe instrumenty pochodne	22	2 795	1 907
Papiery wartościowe	24	80 573	64 114
- przeznaczone do obrotu		1 112	235
- nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		2 199	2 848
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		63 807	52 558
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		13 455	8 473
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	25	231 434	214 912
- nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		8 286	1 106
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		223 148	213 806
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	39	377	344
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży		12	15
Wartości niematerialne	27	3 178	3 195
Rzeczowe aktywa trwale	27	4 442	2 931
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		5	4
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	18	2 243	2 135
Inne aktywa	28	3 571	3 454
SUMA AKTYWÓW		348 044	324 255

	Nota	31.12.2019	31.12.2018
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		-	7
Zobowiązania wobec banków	29	2 885	2 001
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		317	-
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		2 568	2 001
Pochodne instrumenty zabezpieczające	21	589	471
Pozostałe instrumenty pochodne	22	2 924	2 655
Zobowiązania wobec klientów	30	258 199	242 816
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		45	-
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		258 154	242 816
Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	32	1 640	1 292
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	33	31 148	28 627
Zobowiązania podporządkowane	34	2 730	2 731
Pozostałe zobowiązania	35	5 075	3 685
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		455	371
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	18	239	52
Rezerwy	36	582	446
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		306 466	285 154
Kapitał własny	37		
Kapitał zakładowy		1 250	1 250
Pozostałe kapitały		34 205	34 505
Niepodzielony wynik finansowy		2 101	(385)
Wynik roku bieżącego		4 031	3 741
Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej		41 587	39 111
Udziały niekontrolujące		(9)	(10)
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		41 578	39 101
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		348 044	324 255
Łączny współczynnik kapitałowy	65	18,42%	18,88%
Wartość księgowa (w mln PLN)		41 578	39 101
Liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		33,26	31,28
Rozwodniona liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		33,26	31,28

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2019 ROKU	Pozostałe kapitały					Razem pozostałe kapitały	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej, razem	Udziały niekontrolujące, razem	Kapitał własny ogółem
	Kapitał zakładowy	Kapitały rezerwowe		Skumulowane inne dochody całkowite	Pozostałe kapitały rezerwowe						
	Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego									
31 grudnia 2018 roku	1 250	29 354	1 070	3 831	250	34 505	(385)	3 741	39 111	(10)	39 101
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 16 (nota 42)	-	-	-	-	-	-	(111)	-	(111)	-	(111)
1 stycznia 2019 roku (zmieniony)	1 250	29 354	1 070	3 831	250	34 505	(496)	3 741	39 000	(10)	38 990
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	3 741	(3 741)	-	-	-
Wypłacona dywidenda (nota 41)	-	-	-	-	-	-	(1 663)	-	(1 663)	-	(1 663)
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	219	219	-	4 031	4 250	1	4 251
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	4 031	4 031	1	4 032
Inne dochody całkowite	-	-	-	-	219	219	-	-	219	-	219
Pokrycie straty z lat ubiegłych ¹	-	-	-	(606)	-	(606)	606	-	-	-	-
Transfer zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	75	-	12	-	87	(87)	-	-	-	-
31 grudnia 2019 roku	1 250	29 429	1 070	3 237	469	34 205	2 101	4 031	41 587	(9)	41 578

¹ Pozycja obejmuje między innymi pokrycie z pozostałych kapitałów rezerwowych straty z lat ubiegłych Banku w wysokości 535 milionów PLN powstałej w wyniku zmian zasad rachunkowości w związku z zastosowaniem po raz pierwszy MSSF 9.

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2019 ROKU	Skumulowane inne dochody całkowite					
	Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsiębiorstw	Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	Razem
1 stycznia 2019 roku	(13)	492	22	(10)	(241)	250
Dochody całkowite razem, w tym:	-	(36)	210	(5)	50	219
Inne dochody całkowite	-	(36)	210	(5)	50	219
31 grudnia 2019 roku	(13)	456	232	(15)	(191)	469

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2018 ROKU	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały Kapitały rezerwowe				Skumulowane inne dochody całkowite	Razem pozostałe kapitały	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej, razem	Udziały niekontrolujące, razem	Kapitał własny ogółem
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe								
31 grudnia 2017 roku	1 250	27 374	1 070	3 645	(110)	31 979	(66)	3 104	36 267	(11)	36 256	
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	-	-	-	-	(78)	(78)	(567)	-	(645)	-	(645)	
1 stycznia 2018 roku (zmieniony)	1 250	27 374	1 070	3 645	(188)	31 901	(633)	3 104	35 622	(11)	35 611	
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	3 104	(3 104)	-	-	-	
Wyplacona dywidenda	-	-	-	-	-	-	(688)	-	(688)	-	(688)	
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	438	438	-	3 741	4 179	1	4 180	
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	3 741	3 741	1	3 742	
Inne dochody całkowite	-	-	-	-	438	438	-	-	438	-	438	
Transfer zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 101	-	65	-	2 166	(2 166)	-	-	-	-	
Transfer w ramach pozostałych kapitałów	-	(121)	-	121	-	-	-	-	-	-	-	
Przymusowy wykup akcji od udziałowców niekontrolujących	-	-	-	-	-	-	(2)	-	(2)	-	(2)	
31 grudnia 2018 roku	1 250	29 354	1 070	3 831	250	34 505	(385)	3 741	39 111	(10)	39 101	

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2018 ROKU	Skumulowane inne dochody całkowite					
	Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	Razem
31 grudnia 2017 roku	-	272	(116)	(9)	(257)	(110)
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	-	(78)	-	-	-	(78)
1 stycznia 2018 roku (zmieniony)	-	194	(116)	(9)	(257)	(188)
Dochody całkowite razem, w tym:	(13)	298	138	(1)	16	438
Inne dochody całkowite	(13)	298	138	(1)	16	438
31 grudnia 2018 roku	(13)	492	22	(10)	(241)	250

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPIŹYWÓW PIENIĘŻNYCH

	Nota	2019	2018
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto		5 819	5 078
Korekty razem:		(692)	5 818
Amortyzacja	15	1 049	821
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	45	(11)	(57)
Odsetki i dywidendy	45	(863)	(582)
Zmiana stanu:			
należności od banków	45	(30)	(17)
pochodnych instrumentów zabezpieczających		131	496
pozostałych instrumentów pochodnych		(619)	(89)
papierów wartościowych	45	(2 028)	687
- przeznaczonych do obrotu		(877)	196
- nie przeznaczonych do obrotu wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		649	1 842
- wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		(1 456)	(1 163)
- wycenianych według zamortyzowanego kosztu		(344)	(188)
kredytów i pożyczek udzielonych klientom	45	(14 461)	(12 001)
- nie przeznaczonych do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		(7 180)	(36)
- wycenianych według zamortyzowanego kosztu		(7 281)	(11 965)
aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	45	3	142
innych aktywów	45	(57)	(297)
skumulowanych odpisów na oczekiwane straty kredytowe	45	(956)	(2 374)
skumulowanych odpisów na aktywa niefinansowe i innych rezerw	45	179	86
zobowiązań wobec banków	45	220	(40)
- wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		317	-
- wycenianych według zamortyzowanego kosztu		(97)	(40)
zobowiązań wobec klientów	45	17 425	21 519
- wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		45	-
- wycenianych według zamortyzowanego kosztu		17 380	21 519
zobowiązań z tytułu działalności ubezpieczeniowej		348	410
zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych	45	(143)	238
zobowiązań podporządkowanych	45	(1)	11
pozostałych zobowiązań	45	566	(1 377)
Zapłacony podatek dochodowy		(1 592)	(1 845)
Inne korekty	45	148	87
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		5 127	10 896

	Nota	2019	2018
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		218 185	267 760
Zbycie jednostek zależnych		-	177
Wykup i odsetki od papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		209 689	266 385
Wykup i odsetki od papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		8 061	925
Zbycie wartości niematerialnych, rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów do zbycia		385	239
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)	45	50	34
Wydatki z działalności inwestycyjnej		(232 357)	(273 252)
Nabycie akcji/udziałów jednostek zależnych, po potrąceniu nabytych środków pieniężnych		(275)	(2)
Nabycie papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		(218 318)	(269 204)
Nabycie papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		(12 433)	(3 033)
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		(1 331)	(1 013)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(14 172)	(5 492)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		13 079	12 705
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	45	13 079	12 705
Wykup/umorzenie dłużnych papierów wartościowych	45	(10 665)	(8 248)
Wpływy z tytułu emisji obligacji podporządkowanych	45	-	1 000
Zaciągnięcie kredytów i pożyczek	45	665	1 128
Splata kredytów i pożyczek	45	(3 353)	(3 264)
Dywidendy wypłacone akcjonariuszom	41	(1 663)	(688)
Płatności zobowiązań z tytułu leasingu	42	(221)	-
Splata odsetek od zobowiązań długoterminowych	45	(642)	(511)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(2 800)	2 122
Przepływy pieniężne netto		(11 845)	7 526
w tym z tytułu różnic kursowych od środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		17	217
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		30 526	23 000
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	45	18 681	30 526

SPIS TREŚCI

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	4
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	5
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	8
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	10
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	14
1. INFORMACJE OGÓLNE O GRUPIE KAPITAŁOWEJ	14
2. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	15
3. OPIS WAŻNIEJSZYCH ZASAD RACHUNKOWOŚCI	17
3.1. WALUTA FUNKCJONALNA, WALUTA PREZENTACJI I WALUTY OBCE	18
3.2. ZASADY KONSOLIDACJI	19
3.3. UJMOWANIE TRANSAKCYJ W KSIĘGACH	20
3.4. WYŁĄCZENIE ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	20
3.5. ZASADY KLASYFIKACJI INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	20
3.6. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	22
3.7. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE DOCHODY CAŁKOWITE	23
3.8. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	23
3.9. INSTRUMENTY KAPITAŁOWE	24
3.10. ZMIANA KLASYFIKACJI AKTYWÓW FINANSOWYCH	24
3.11. MODYFIKACJE - ZMIANA KONTRAKTOWYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	24
3.12. WYCENA AKTYWÓW FINANSOWYCH NABYTYCH LUB UDZIELONYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	25
3.13. WYCENA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH	26
3.14. STANDARDY I INTERPRETACJE ZASTOSOWANE DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO PO RAZ PIERWSZY W 2019 ROKU	26
3.15. NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE A TAKŻE ZOSTAŁY ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ, A NIE WESZŁY JESZCZE W ŻYCIE I NIE ZOSTAŁY JESZCZE ZASTOSOWANE PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ	28
3.16. NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE I NIE SĄ ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ	29
4. OBJAŚNIENIE RÓŻNIC MIĘDZY WCZEŚNIEJ PUBLIKOWANYMI SPRAWOZDANIAMI A NINIEJSZYM SPRAWOZDANIEM FINANSOWYM	29
5. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI	30
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT ORAZ SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	33
6. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	33
7. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	35
8. PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND	37
9. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	37
10. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	38
11. ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	38
12. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE	39
13. WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	39
14. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE	40
15. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	41
16. WYNIK Z TYTUŁU OBCIĄŻEŃ REGULACYJNYCH	42
17. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	43
18. PODATEK DOCHODOWY	43
19. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	48
20. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	49
21. RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ	49
22. POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE	55
23. WARTOŚCI NOMINALNE INSTRUMENTÓW BAZOWYCH DLA POCHODNYCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH ORAZ POZOSTAŁYCH INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	56
24. PAPIERY WARTOŚCIOWE	58
25. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	60
26. AKTYWA FINANSOWE WEDŁUG FAZ UTRATY WARTOŚCI ORAZ ODPISY NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE	63
27. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	80
28. INNE AKTYWA	89
29. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	90

30.	ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	91
31.	OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI	92
32.	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ.....	93
33.	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	94
34.	ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	97
35.	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	98
36.	REZERWY	99
37.	KAPITAŁ WŁASNY I AKCJONARIAT BANKU.....	101
38.	SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA I ZAKRES DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	104
39.	INWESTYCJE W JEDNOSTKI STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA	106
40.	ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ	108
POZOSTAŁE NOTY		114
41.	DYWIDENDY Z PODZIAŁEM NA AKCJE.....	114
42.	LEASING	114
43.	ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE I UDZIELONE	120
44.	SPRAWY SPORNE.....	127
45.	INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	131
46.	TRANSAKCJE ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI.....	136
47.	ŚWIADCZENIA DLA KLUCZOWEGO PERSONELU KIEROWNICZEGO PKO BANKU POLSKIEGO SA	139
48.	HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ.....	141
49.	AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SKONSOLIDOWANYM SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ.....	146
50.	KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH.....	148
51.	AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE	149
52.	DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA	151
53.	INFORMACJE DOTYCZĄCE FIRMY AUDYTORSKIEJ PRZEPROWADZAJĄCEJ BADANIE SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH.....	152
CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM		153
54.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ.....	153
55.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM	158
56.	RYZYO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE	164
57.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KONCENTRACJI KREDYTOWEJ W GRUPIE KAPITAŁOWEJ	171
58.	ZABEZPIECZENIA.....	177
59.	PRAKTYKI FORBEARANCE.....	177
60.	EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE KONTRAHENTA	180
61.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH	181
62.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ.....	185
63.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM	187
64.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI.....	190
65.	ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	196
66.	WSKAŹNIK DŹWIGNI.....	204
67.	INFORMACJE O SEKURYZYJACJI PORTFELA LEASINGOWEGO I PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI	205
ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY		207
68.	ZDARZENIA, KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE	207

NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. INFORMACJE OGÓLNE O GRUPIE KAPITAŁOWEJ

DZIAŁALNOŚĆ GRUPY KAPITAŁOWEJ

Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna (PKO Bank Polski SA albo Bank) został utworzony dekretem podpisanym 7 lutego 1919 roku przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, premiera Ignacego Paderewskiego oraz założyciela i jednocześnie pierwszego prezesa Huberta Lindego jako Poczтовая Kasa Oszczędnościowa. W 1950 roku rozpoczął działalność jako Powszechna Kasa Oszczędności bank państwowy. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2000 roku (Dz. U. z 2000 roku Nr 5, poz. 55 z późniejszymi zmianami) przekształcono Powszechną Kasę Oszczędności bank państwowy w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, przy ul. Puławskiej 15, 02-515 Warszawa, w Polsce.

12 kwietnia 2000 roku zarejestrowano Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną i wpisano do Rejestru Handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, Sąd Gospodarczy XVI Wydział Rejestrowy. Obecnie właściwym sądem jest Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Bank został zarejestrowany pod numerem KRS 0000026438 oraz nadano mu numer statystyczny REGON 016298263.

Zgodnie z Cedulą Giełdową Bank zaklasyfikowany jest do makrosektora „Finanse”, sektor „Banki”.

Grupa Kapitałowa Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej (Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA, Grupa Kapitałowa Banku lub Grupa Kapitałowa) prowadzi działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poprzez podmioty zależne: na terytorium Ukrainy, Szwecji i Irlandii, a także w formie Oddziału w Republice Federalnej Niemiec (Oddział w Niemczech) i Republice Czeskiej (Oddział w Czechach).

PKO Bank Polski SA jako jednostka dominująca jest uniwersalnym bankiem depozytowo-kredytowym obsługującym osoby fizyczne, prawne oraz inne podmioty będące osobami krajowymi i zagranicznymi. Bank może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe oraz otwierać i posiadać rachunki bankowe w bankach za granicą, a także lokować środki dewizowe na tych rachunkach.

Poprzez podmioty zależne Grupa Kapitałowa oferuje kredyty hipoteczne, świadczy specjalistyczne usługi finansowe w zakresie leasingu, faktoringu, funduszy inwestycyjnych, funduszy emerytalnych i ubezpieczeń oraz świadczy usługi zarządzania flotą pojazdów, agenta transferowego, dostarczania rozwiązań technologicznych, outsourcingu specjalistów IT i wsparcia w zakresie prowadzenia działalności przez inne podmioty, zarządza nieruchomościami, a także prowadzi działalność bankową oraz świadczy usługi windykacyjne i finansowe na Ukrainie.

INFORMACJE DOTYCZĄCE SKŁADU OSOBOWEGO RADY NADZORCZEJ ORAZ ZARZĄDU

Skład Rady Nadzorczej Banku na 31 grudnia 2019 roku:

- Piotr Sadownik - Przewodniczący Rady Nadzorczej
- Grażyna Ciurzyńska - Wiceprzewodnicząca Rady Nadzorczej
- Zbigniew Hajłasz - Sekretarz Rady Nadzorczej
- Mariusz Andrzejewski - Członek Rady Nadzorczej
- Mirosław Barszcz - Członek Rady Nadzorczej
- Adam Budnikowski - Członek Rady Nadzorczej
- Dariusz Górski - Członek Rady Nadzorczej (od 6 maja 2019 roku)
- Wojciech Jasiński - Członek Rady Nadzorczej
- Andrzej Kisielewicz - Członek Rady Nadzorczej
- Elżbieta Mączyńska-Ziemacka - Członek Rady Nadzorczej
- Krzysztof Michalski - Członek Rady Nadzorczej (od 17 września 2019 roku).

6 maja 2019 roku w ramach zmian w składzie Rady Nadzorczej odwołany został Pan Janusz Ostaszewski.

23 stycznia 2020 roku Pan Dariusz Górski złożył rezygnację z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej Banku, skuteczną z końcem 29 stycznia 2020 roku.

Skład Zarządu Banku na 31 grudnia 2019 roku:

- Zbigniew Jagiełło - Prezes Zarządu
- Rafał Antczak - Wiceprezes Zarządu
- Rafał Kozłowski - Wiceprezes Zarządu
- Maks Kraczkowski - Wiceprezes Zarządu
- Mieczysław Król - Wiceprezes Zarządu
- Adam Marciniak - Wiceprezes Zarządu
- Piotr Mazur - Wiceprezes Zarządu
- Jakub Papierski - Wiceprezes Zarządu
- Jan Emeryk Rościszewski - Wiceprezes Zarządu.

2. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej obejmuje rok zakończony 31 grudnia 2019 roku oraz zawiera dane porównawcze za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku. Dane finansowe prezentowane są w milionach złotych polskich (PLN), chyba że wskazano inaczej.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano zasadę koncepcji wartości godziwej dla aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym instrumentów pochodnych oraz aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne dochody całkowite. Pozostałe składniki aktywów finansowych wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu pomniejszonej o odpisy na oczekiwane straty kredytowe. Natomiast pozostałe zobowiązania finansowe wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu. Składniki aktywów trwałych wykazywane są w cenie nabycia pomniejszonej o umorzenie oraz o odpisy z tytułu utraty wartości. Składniki aktywów trwałych lub grupy aktywów zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży wykazywane są w kwocie niższej z dwóch, tj. ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

Grupa Kapitałowa podczas sporządzania sprawozdania finansowego dokonuje pewnych szacunków i przyjmuje założenia, które bezpośrednio mają wpływ zarówno na sprawozdanie finansowe, jak i na ujętą w nim informację uzupełniającą. Szacunki i założenia, które Grupa Kapitałowa przyjmuje do wykazywania wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów dokonywane są przy wykorzystaniu danych historycznych oraz innych czynników, które są dostępne oraz uznawane za właściwe w danych okolicznościach. Założenia co do przyszłości oraz dostępne dane służą do szacowania wartości bilansowych aktywów oraz zobowiązań, których nie można jednoznacznie określić przy wykorzystaniu innych źródeł. Przy dokonywaniu szacunków Grupa Kapitałowa uwzględnia przyczyny oraz źródła niepewności, które są przewidywane na koniec okresu sprawozdawczego. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych.

Dokonywane przez Grupę Kapitałową szacunki oraz założenia są poddawane bieżącym przeglądom. Zmiany szacunków są rozpoznawane w tym okresie, którego dotyczą.

2.1. OŚWIADCZENIE O ZGODNOŚCI

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) przyjętymi przez Unię Europejską (UE) według stanu na 31 grudnia 2019 roku, a w zakresie nieuregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z 29 września 1994 roku o rachunkowości i wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi, jak również wymogami odnoszącymi się do emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych.

2.2. KONTYNUACJA DZIAŁALNOŚCI

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Grupę Kapitałową Banku w okresie co najmniej 12 miesięcy od daty publikacji, czyli od 12 lutego 2020 roku. Zarząd Banku nie stwierdza na dzień podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez Grupę Kapitałową Banku w okresie 12 miesięcy od daty publikacji na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia przez Grupę Kapitałową Banku dotychczasowej działalności.

2.3. OŚWIADCZENIE ZARZĄDU

Zarząd oświadcza, że wedle jego najlepszej wiedzy, skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej i dane porównawcze zostały sporządzone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości oraz że odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową Grupy Kapitałowej oraz jej wynik finansowy.

2.4. ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe, podlegające przeglądowi przez Komitet Audytu oraz przyjęciu przez Radę Nadzorczą Banku 11 lutego 2020 roku, zostało zaakceptowane do publikacji przez Zarząd 11 lutego 2020 roku.

3. OPIS WAŻNIEJSZYCH ZASAD RACHUNKOWOŚCI

Najważniejsze zasady rachunkowości oraz szacunki i oceny zastosowane przy sporządzeniu niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawione zostały poniżej oraz w poszczególnych notach. Zasady te stosowane były we wszystkich prezentowanych latach w sposób ciągły, z wyłączeniem zmian, które wynikają z wdrożenia od 1 stycznia 2019 roku MSSF 16 „Leasing”, opisanych w nocie „Leasing”.

Poniżej zaprezentowano wykaz zasad rachunkowości oraz ważniejszych szacunków i ocen dla poszczególnych pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej.

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Nota	Polityki rachunkowości ¹	Ważniejsze szacunki i oceny ¹
Przychody i koszty z tytułu odsetek	6	T	
Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	7	T	
Przychody z tytułu dywidend	8	T	
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	9	T	T
Wynik z pozycji wymiany	10	T	T
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	3	T	
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe	26	T	T
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	27	T	T
Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych	61		T
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	14	T	
Ogólne koszty administracyjne	15	T	T
Wynik z tytułu obciążeń regulacyjnych	16	T	
Podatek od niektórych instytucji finansowych	17		
Podatek dochodowy	18	T	

¹ Litera T oznacza opis w danej nocie danej polityki rachunkowości lub ważniejszych szacunków i ocen.

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	Nota	Polityki rachunkowości ¹	Ważniejsze szacunki i oceny ¹
Kasa, środki w Banku Centralnym	19	T	
Należności od banków	3, 20	T	
Pochodne instrumenty zabezpieczające	21	T	
Pozostałe instrumenty pochodne	22	T	T
Papiery wartościowe	3, 24, 26	T	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	3, 25, 26	T	T
Wartości niematerialne	27	T	T
Rzeczowe aktywa trwałe	27	T	T
Aktywa z tytułu podatku dochodowego odroczonego	18	T	
Inne aktywa	28	T	
Zobowiązania wobec banków	3, 29	T	
Zobowiązania wobec klientów	3, 30	T	
Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	32	T	
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	3	T	
Zobowiązania podporządkowane	3	T	
Pozostałe zobowiązania	35	T	
Rezerwy	36	T	T
Kapitał własny	37	T	

¹ Litera T oznacza opis w danej nocie danej polityki rachunkowości lub ważniejszych szacunków i ocen.

3.1. WALUTA FUNKCJONALNA, WALUTA PREZENTACJI I WALUTY OBCE

Walutą funkcjonalną jednostki dominującej i innych jednostek uwzględnionych w niniejszym sprawozdaniu finansowym, z wyjątkiem Oddziału w Niemczech i Czechach i jednostek prowadzących swoją działalność poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jest złoty polski. Walutą funkcjonalną jednostek działających na terenie Ukrainy jest hrywna ukraińska, walutą funkcjonalną Oddziału w Niemczech oraz jednostek działających na terenie Szwecji i Irlandii jest euro, a Oddziału w Czechach jest korona czeska.

• TRANSAKcje I SALDA W WALUTACH OBCYCH

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Grupa Kapitałowa przelicza:

- pozycje pieniężne w walucie obcej przy zastosowaniu kursu zamknięcia, tj. kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego,
- pozycje niepieniężne wyceniane według historycznej ceny nabycia wyrażonej w walucie obcej przy zastosowaniu kursu wymiany z dnia transakcji,
- pozycje niepieniężne wyceniane do wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej przeliczane są przy zastosowaniu kursów wymiany, które obowiązywały w dniu, na który wartość godziwa została ustalona.

Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny aktywów i zobowiązań pieniężnych oraz niepieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w rachunku zysków i strat.

UAH	2019	2018
Kurs obowiązujący na ostatni dzień okresu		0,1602
Kurs stanowiący średnią arytmetyczną kursów obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca danego okresu		0,1502
Najwyższy kurs w okresie		0,1655
Najniższy kurs w okresie		0,1345
EUR	2019	2018
Kurs obowiązujący na ostatni dzień okresu		4,2585
Kurs stanowiący średnią arytmetyczną kursów obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca danego okresu		4,3018
Najwyższy kurs w okresie		4,3844
Najniższy kurs w okresie		4,2520
CZK	2019	2018
Kurs obowiązujący na ostatni dzień okresu		0,1676
Kurs stanowiący średnią arytmetyczną kursów obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca danego okresu		0,1676
Najwyższy kurs w okresie		0,1695
Najniższy kurs w okresie		0,1661

3.2. ZASADY KONSOLIDACJI

• KONSOLIDACJA

Wszystkie jednostki zależne Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA konsolidowane są metodą pełną.

Proces konsolidacji sprawozdań finansowych jednostek zależnych metodą pełną polega na sumowaniu poszczególnych pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej, rachunku zysków i strat oraz innych całkowitych dochodów jednostki dominującej oraz jednostek zależnych w pełnej wysokości oraz dokonaniu odpowiednich korekt i wyłączeń konsolidacyjnych. Wyłączeniu podlega wartość bilansowa udziałów posiadanych przez Bank w jednostkach zależnych oraz kapitał własny tych jednostek na moment ich nabycia. Wyłączeniu podlegają w całości:

- wzajemne należności i zobowiązania oraz inne rozrachunki o podobnym charakterze jednostek objętych konsolidacją,
- przychody i koszty operacji gospodarczych dokonanych między jednostkami objętymi konsolidacją,
- zyski lub straty powstałe w wyniku operacji gospodarczych dokonanych między jednostkami objętymi konsolidacją, zawarte w wartości aktywów jednostek podlegających konsolidacji, za wyjątkiem strat, które wskazują na występowanie utraty wartości,
- dywidendy naliczone lub wypłacone przez jednostki zależne jednostce dominującej i innym jednostkom objętym konsolidacją,
- wzajemne przepływy w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych sporządzone jest na podstawie skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej i skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz dodatkowych objaśnień i informacji.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie jednostki dominującej. W celu wyeliminowania jakichkolwiek rozbieżności w stosowanych zasadach rachunkowości przez Bank oraz jednostki zależne wprowadza się korekty konsolidacyjne.

• NABYCIA JEDNOSTEK ZALEŻNYCH

Nabycia jednostek zależnych przez Grupę Kapitałową rozlicza się metodą przejęcia.

W przypadku połączeń spółek Grupy Kapitałowej, czyli tzw. transakcji pod wspólną kontrolą zasadą rachunkowości jest stosowanie tzw. metody „wartości od poprzednika” („predecessor accounting”) czyli ujęcie przejmowanej jednostki zależnej według wartości bilansowej aktywów i zobowiązań ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej w odniesieniu do tej spółki zależnej, włączając w to również wartość firmy powstałą w wyniku nabycia tej jednostki zależnej.

• JEDNOSTKI STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA

Udział Grupy Kapitałowej w wyniku finansowym jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć od dnia nabycia ujmuje się w rachunku zysków i strat, zaś jej udział w zmianach stanu innych dochodów całkowitych od dnia nabycia – w innych dochodach całkowitych. Wartość inwestycji koryguje się o łączne zmiany stanu poszczególnych elementów kapitału od dnia ich nabycia. Gdy udział Grupy Kapitałowej w stratach tych podmiotów staje się równy lub większy od udziału w nich Grupy Kapitałowej, obejmującego ewentualne inne niż zabezpieczone należności, Grupa Kapitałowa zaprzestaje ujmować dalsze straty, chyba że wzięła na siebie obowiązki lub dokonała płatności w imieniu danej jednostki.

Niezrealizowane zyski na transakcjach pomiędzy Grupą Kapitałową a tymi jednostkami eliminuje się proporcjonalnie do udziału w tych jednostkach Grupy Kapitałowej. Niezrealizowane straty są również eliminowane, chyba że transakcja dostarcza dowodów na wystąpienie utraty wartości przekazywanego składnika aktywów.

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Grupa Kapitałowa ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości inwestycji dokonanych w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach. W przypadku istnienia takiej przesłanki, Grupa Kapitałowa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej, tj. wartości użytkowej inwestycji lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży składnika aktywów, w zależności od tego, która z nich jest wyższa. W przypadku gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, Grupa Kapitałowa ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości.

3.3. UJMOWANIE TRANSAKCYJ W KSIĘGACH

Aktywa finansowe oraz zobowiązania finansowe, w tym transakcje terminowe i transakcje standaryzowane, z których wynika zobowiązanie lub prawo do nabycia lub sprzedaży w przyszłym terminie ustalonej ilości określonych instrumentów finansowych po ustalonej cenie, wprowadza się do ksiąg rachunkowych w dacie zawarcia kontraktu, bez względu na przewidziany w umowie termin rozliczenia transakcji.

3.4. WYŁĄCZENIE ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych z aktywów finansowych lub gdy Grupa Kapitałowa nie ma uzasadnionych perspektyw na odzyskanie danego składnika aktywów finansowych w całości lub części lub gdy Grupa Kapitałowa przenosi składnik aktywów finansowych na inny podmiot. Przeniesienie to ma miejsce wtedy, gdy Grupa Kapitałowa:

- przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, lub
- zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje umowny obowiązek przekazania tych przepływów jednostce spoza Grupy Kapitałowej.

Przenosząc składniki aktywów finansowych, Grupa Kapitałowa ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W przypadku:

- jeżeli Grupa Kapitałowa przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to wyłącza składnik aktywów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej,
- jeżeli Grupa Kapitałowa zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej,
- jeżeli Grupa Kapitałowa nie przenosi, ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to Grupa Kapitałowa ustala, czy zachowała kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej do wysokości wynikającej z trwałego zaangażowania, odpowiednio w przypadku braku kontroli jest ze sprawozdania z sytuacji finansowej wyłączany.

Grupa Kapitałowa wyłącza ze swojego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Grupa Kapitałowa wyłącza ze sprawozdania z sytuacji finansowej składniki aktywów finansowych m.in. w sytuacji, gdy podlegają one umorzeniu, przedawnieniu lub są nieściągalne. Wyłączanie ze sprawozdania z sytuacji finansowej ww. składników następuje w ciężar utworzonych na nie odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

W przypadku, gdy nie utworzono odpisów lub ich wartość jest mniejsza od wartości składnika aktywów finansowych, przed jego odpisaniem zwiększa się odpis na oczekiwane straty kredytowe o różnicę pomiędzy wartością składnika, a dotychczas utworzoną kwotą odpisu.

3.5. ZASADY KLASYFIKACJI INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Grupa Kapitałowa klasyfikuje aktywa finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite,
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Grupa Kapitałowa klasyfikuje zobowiązania finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Klasyfikacja aktywów finansowych w dniu nabycia lub powstania zależy od modelu biznesowego przyjętego przez Grupę Kapitałową do zarządzania daną grupą aktywów oraz od charakterystyki umownych przepływów pieniężnych wynikających z pojedynczego aktywa lub grupy aktywów. Grupa Kapitałowa wyodrębnia następujące modele biznesowe:

- model „**UTRZYMYWANE DLA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH**” - model, w którym powstałe lub nabyte aktywa finansowe są utrzymywane w celu pozyskiwania korzyści z umownych przepływów pieniężnych – model typowy dla działalności kredytowej;
- model „**UTRZYMYWANE DLA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH I NA SPRZEDAŻ**” - model, w którym aktywa finansowe po powstaniu lub nabyciu są utrzymywane w celu pozyskiwania korzyści z umownych przepływów pieniężnych, ale mogą być również sprzedawane – często i w transakcjach o wysokim wolumenie – model typowy dla działalności zarządzania płynnością;
- model rezydualny - inny niż model „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” oraz „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż”.

Klasyfikacji instrumentów finansowych dokonano na moment zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy, czyli na 1 stycznia 2018 roku, a po tej dacie dokonuje się w momencie ujęcia instrumentu lub jego istotnej modyfikacji. Zmiana klasyfikacji aktywów finansowych może wynikać ze zmiany modelu biznesowego.

Aktywa finansowe	Klasyfikacja i wycena
Kasa, środki w Banku Centralnym	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Należności od banków	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Pochodne instrumenty zabezpieczające	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat lub przez inne dochody całkowite
Pozostałe instrumenty pochodne	przeznaczone do obrotu - wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
Papiery wartościowe	przeznaczone do obrotu - wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite
	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite
	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Inne aktywa finansowe	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Zobowiązania finansowe	Klasyfikacja i wycena
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Zobowiązania wobec banków	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Pochodne instrumenty zabezpieczające	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat lub przez inne dochody całkowite
Pozostałe instrumenty pochodne	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
Zobowiązania wobec klientów	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Zobowiązania podporządkowane	wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Pozostałe zobowiązania finansowe	wyceniane według zamortyzowanego kosztu

• MODEL BIZNESOWY

Określenie/wyznaczenie modelu biznesowego jest dokonywane przy początkowym ujęciu aktywów finansowych. Przeprowadzane jest na poziomie poszczególnych grup aktywów, w kontekście obszaru działalności, w związku z którą aktywa finansowe powstały lub zostały nabyte i następuje między innymi w oparciu o:

- sposób oceny i raportowania wyników portfela aktywów finansowych,
- sposób zarządzania ryzykiem związanym z tymi aktywami oraz zasad wynagradzania osób zarządzających tymi portfelami.

W modelu biznesowym „utrzymywanie dla przepływów pieniężnych” sprzedaż aktywów jest incydentalna i możliwa do realizacji w przypadku wzrostu poziomu ryzyka kredytowego, zmiany prawa lub regulacji - realizowana w celu utrzymania zakładanego poziomu kapitału regulacyjnego, na zasadach opisanych w strategii zarządzania takimi portfelami lub przy założeniu, iż następuje ona blisko daty zapadalności aktywa, w przypadku spadku ratingu kredytowego poniżej poziomu zakładanego dla danego portfela, istotnej wewnętrznej restrukturyzacji lub przejęcia innego biznesu, realizacji planu kryzysowego lub naprawy oraz innego niedającego się przewidzieć czynnika, na który Grupa Kapitałowa nie ma wpływu.

• OCENA CHARAKTERYSTYK WYNIKAJĄCYCH Z UMOWY PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Ocena charakterystyk wynikających z umowy przepływów pieniężnych polega na ustaleniu, poprzez przeprowadzenie testu umownych przepływów pieniężnych (test SPPI, z ang. Solely Payments of Principal and Interest test), czy wynikające z umowy przepływy pieniężne z tego składnika aktywów są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Odsetki obejmują zapłatę za wartość pieniądza w czasie, za ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w określonym czasie i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzieleniem finansowania, a także marżę zysku.

Charakterystyka wynikająca z umownych przepływów pieniężnych pozostaje bez wpływu na klasyfikację składnika aktywów finansowych, jeśli:

- mogłaby mieć tylko niewielki wpływ na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu tego składnika (cecha de minimis),
- nie jest prawdziwa, tj. jeżeli wpływa na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu instrumentu tylko w przypadku wystąpienia zdarzenia niezwykle rzadkiego, wyjątkowo nietypowego i bardzo mało prawdopodobnego (cecha non genuine).

W celu dokonania wyżej wymienionego ustalenia uwzględnia się potencjalny wpływ charakterystyki wynikającej z umowy przepływów pieniężnych w każdym okresie sprawozdawczym i łącznie w całym okresie życia instrumentu finansowego.

Test SPPI jest przeprowadzany dla każdego aktywa finansowego w modelu „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” lub „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż” na dzień początkowego ujęcia (w tym dla modyfikacji istotnej po ponownym ujęciu aktywa finansowego).

Jeżeli na podstawie oceny jakościowej w ramach testu SPPI nie można ustalić, czy przepływy pieniężne wynikające z umowy stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek, przeprowadzany jest test porównawczy (ocena ilościowa), tzw. test benchmarkowy w celu ustalenia jak różniłyby się (niezdyskontowane) przepływy pieniężne wynikające z umowy od (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, które powstałyby, gdyby wartość pieniądza w czasie nie została zmieniona (poziom referencyjny przepływów pieniężnych).

3.6. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU

Składnik aktywów finansowych (dotyczy dłużnych aktywów finansowych) wycenia się według zamortyzowanego kosztu, jeśli spełnione są oba poniższe warunki:

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”,
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (zdany test SPPI).

W momencie początkowego ujęcia aktywa te wyceniane są w wartości godziwej. Wartość początkową składnika aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu korygują wszelkie prowizje i opłaty mające wpływ na jego efektywny zwrot i stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej tego aktywa (prowizje i opłaty zaistniałe w związku z realizacją czynności wykonywanych przez Grupę Kapitałową a prowadzących do powstania aktywów).

Wartość bilansową tej kategorii aktywów ustala się przy użyciu efektywnej stopy procentowej, opisanej w notcie „Przychody i koszty z tytułu odsetek”, służącej do bieżącego ustalenia (naliczenia) przychodu odsetkowego wygenerowanego przez aktywo w danym okresie, korygując ją o odpisy na oczekiwane straty kredytowe.

Nie podlegają wycenie według zamortyzowanego kosztu aktywa, dla których nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych niezbędnych dla obliczenia efektywnej stopy procentowej. Aktywa te wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty obejmującej również odsetki od należności, z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe. Prowizje i opłaty związane z powstaniem lub decydujące o cechach finansowych tych aktywów podlegają obowiązkowi rozliczenia w czasie w okresie życia aktywa metodą liniową i są zaliczane do przychodów prowizyjnych.

3.7. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE DOCHODY CAŁKOWITE

Składnik aktywów finansowych (dotyczy dłużnych aktywów finansowych) jest wyceniany do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych, oraz
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (zdany test SPPI).

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite wycenia się do wartości godziwej. Skutki zmiany wartości godziwej tych aktywów finansowych do momentu zaprzestania ujmowania składnika aktywów finansowych lub jego przeklasyfikowania odnosi się do innych dochodów całkowitych, z wyjątkiem przychodów odsetkowych, zysku lub straty z tytułu odpisu na oczekiwane straty kredytowe oraz zysków lub strat z tytułu różnic kursowych, które ujmuje się w wyniku finansowym. Zysk lub stratę odnoszoną do innych dochodów całkowitych stanowi różnica między ustaloną na dzień wyceny wartością godziwą składnika aktywów finansowych a wartością tego składnika według zamortyzowanego kosztu.

Jeśli zaprzestano ujmowania składnika aktywów finansowych, skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w innych dochodach całkowitych zostają przeklasyfikowane z pozycji inne dochody całkowite do wyniku finansowego w formie korekty wynikającej z przeklasyfikowania.

3.8. KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Jeśli aktywa finansowe nie spełniają wymienionych powyżej kryteriów kwalifikacji do wyceny według zamortyzowanego kosztu albo do wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, są one klasyfikowane jako aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Dodatkowo, w momencie początkowego ujęcia, można nieodwołalnie wyznaczyć składnik aktywów finansowych jako wyceniany w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (opcja wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat), jeśli w ten sposób eliminuje się lub znacząco zmniejsza niespójność wyceny lub ujęcia jaka w przeciwnym razie powstałaby na skutek wyceny aktywów lub zobowiązań bądź ujęcia związanych z nimi zysków lub strat według różnych zasad (niedopasowanie księgowo). Opcja ta dostępna jest dla instrumentów dłużnych zarówno w modelu „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”, jak i „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż”.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej prezentacja aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat jest następująca:

- przeznaczone do obrotu - składniki aktywów finansowych które:
  - nabyto głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w bliskim terminie,
  - w momencie początkowego ujęcia stanowią część portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieją dowody bieżącego faktycznego trybu generowania krótkoterminowych zysków; lub
  - są instrumentem pochodnym (z wyjątkiem instrumentów pochodnych będących umowami gwarancji finansowej lub wyznaczonymi i skutecznymi instrumentami zabezpieczającymi),
- aktywa finansowe nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - aktywa finansowe dla których test charakterystyki przepływów pieniężnych nie został zdany (niezależnie od modelu biznesowego) lub aktywa finansowe zaklasyfikowane do modelu rezydualnego,
- aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat przy początkowym ujęciu (opcja wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat).

Zysk lub stratę na aktywach wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ujmuje się w wyniku finansowym. Zysk lub stratę z wyceny tego składnika aktywów finansowych do wartości godziwej stanowi różnica między jego wartością godziwą a wartością tego składnika według zamortyzowanego kosztu ustaloną na dzień wyceny.

3.9. INSTRUMENTY KAPITAŁOWE

Inwestycje w instrumenty kapitałowe wycenia się do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

W przypadku inwestycji kapitałowych Grupa Kapitałowa nie skorzystała z opcji wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite.

3.10. ZMIANA KLASYFIKACJI AKTYWÓW FINANSOWYCH

Reklasyfikacja aktywów finansowych następuje jedynie w przypadku zmiany modelu biznesowego odnoszącego się do aktywa lub grupy aktywów wynikającego z rozpoczęcia lub zakończenia istotnej części działalności. Zmiany takie mają charakter incydentalny. Zmiana klasyfikacji jest ujmowana prospektywnie, tj. bez zmiany ujętych dotychczas skutków wyceny do wartości godziwej we wcześniejszych okresach odpisów czy naliczonych odsetek.

Za zmianę modelu biznesowego nie uważa się:

- zmiany zamiarów związanych z konkretnymi aktywami finansowymi (nawet w przypadku znacznych zmian warunków rynkowych),
- tymczasowego zaniku określonego rynku aktywów finansowych,
- przeniesienia aktywów finansowych między obszarami działalności stosującymi różne modele biznesowe.

Nie dokonuje się przeklasyfikowania żadnych zobowiązań finansowych.

3.11. MODYFIKACJE - ZMIANA KONTRAKTOWYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Modyfikacja rozumiana jako zmiana przepływów kontraktowych składnika aktywów finansowych na podstawie aneksu do umowy może być istotna lub nieistotna. Nie stanowi modyfikacji zmiana przepływów kontraktowych wynikająca z realizacji warunków umownych.

Jeśli wynikające z umowy przepływy pieniężne związane ze składnikiem aktywów finansowych podlegają renegotjacji lub jakiegokolwiek innej modyfikacji na podstawie aneksu do umowy, a renegotjacja lub modyfikacja nie prowadzi do zaprzestania ujmowania danego składnika aktywów finansowych („**MODYFIKACJA NIEISTOTNA**”) dokonuje się ponownego obliczenia wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych i ujmuje zysk lub stratę z tytułu modyfikacji w wyniku finansowym. Korekta wartości bilansowej aktywa finansowego z tytułu modyfikacji podlega rozliczeniu w czasie w wynik odsetkowy metodą efektywnej stopy procentowej. Wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych oblicza się jako obecną wartość renegotjowanych lub zmodyfikowanych przepływów pieniężnych wynikających z umowy, dyskontowanych według pierwotnej efektywnej stopy procentowej składnika aktywów finansowych (lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe w przypadku nabytych lub udzielonych składników aktywów finansowych z utratą wartości) bądź, w stosownych przypadkach (np. dla zysku lub straty z tytułu zabezpieczenia pozycji zabezpieczanej), według zaktualizowanej efektywnej stopy procentowej.

Wszelkie poniesione koszty i opłaty korygują wartość bilansową zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych i są amortyzowane w okresie pozostającym do daty wymagalności zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych.

W pewnych okolicznościach renegocjacja lub modyfikacja wynikających z umowy przepływów pieniężnych związanych ze składnikiem aktywów finansowych może prowadzić do zaprzestania ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych. Jeżeli modyfikacja składnika aktywów finansowych powoduje zaprzestanie ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych, a następnie ujęcie zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych, zmodyfikowany składnik aktywów uznaje się za „nowy” składnik aktywów finansowych („**MODYFIKACJA ISTOTNA**”). Następuje ujęcie nowego aktywa w wartości godziwej oraz kalkulacja nowej efektywnej stopy procentowej zastosowanej do nowego aktywa. W przypadku gdy charakterystyka zmodyfikowanego nowego aktywa finansowego (po zawarciu aneksu) odpowiada warunkom rynkowym, wartość bilansowa tego aktywa finansowego stanowi wartość godziwą.

Ocena czy dana modyfikacja aktywów finansowych jest modyfikacją istotną czy nieistotną zależy od spełnienia kryteriów ilościowych oraz jakościowych.

Przyjęte **KRYTERIA JAKOŚCIOWE** są następujące:

- przewalutowanie,
- zmiana dłużnika, za wyjątkiem zmiany wynikającej ze śmierci dłużnika,
- wprowadzenie do umowy cechy umownej powodującej naruszenie testu charakterystyk przepływów pieniężnych (testu SPPI) lub usunięcie tej cechy,
- zwiększenie zaangażowania dłużnika, które obejmuje wartość zwiększenia kapitału i udzielonych zobowiązań pozabilansowych powyżej 10% w stosunku do kapitału i zobowiązań pozabilansowych sprzed podwyższenia dla każdej pojedynczej ekspozycji.

Wystąpienie przynajmniej jednego z tych kryteriów skutkuje wystąpieniem modyfikacji istotnej.

Przyjęte **KRYTERIUM ILOŚCIOWE** stanowi test 10% polegający na analizie zmiany warunków umownych składnika aktywów finansowych skutkującej powstaniem różnicy między wartością przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze zmienionego aktywa finansowego zdyskontowanych pierwotną efektywną stopą procentową a wartością analogicznych przyszłych przepływów wynikających z pierwotnego składnika aktywa finansowego zdyskontowanych tą samą stopą procentową.

Wystąpienie kryterium ilościowego (różnicy) powyżej 10% skutkuje uznaniem modyfikacji za istotną, natomiast wystąpienie kryterium ilościowego co najwyżej 10% skutkuje uznaniem modyfikacji za nieistotną.

3.12. WYCENA AKTYWÓW FINANSOWYCH NABYTYCH LUB UDZIELONYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)

MSSF 9 wyodrębnił nową kategorię aktywów finansowych nabytych lub udzielonych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (dalej „POCI” - ang. purchased or originated credit-impaired asset).

Aktywa POCI dotyczą aktywów finansowych o charakterze dłużnym, wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, tj. kredytów oraz dłużnych papierów wartościowych.

Ujęcie początkowe tych aktywów następuje w wartości netto (tj. bez odpisów aktualizujących) odpowiadającej wartości godziwej. Przychody odsetkowe od aktywów POCI oblicza się od wartości bilansowej netto przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, skorygowanej o ryzyko kredytowe rozpoznane dla całego okresu życia aktywa. Skorygowaną o ryzyko kredytowe efektywną stopę procentową liczy się poprzez uwzględnienie przyszłych przepływów pieniężnych skorygowanych o efekt ryzyka kredytowego rozpoznawanego w całym okresie życia aktywa. Zmiana szacunków w zakresie przyszłych odzysków w kolejnych okresach sprawozdawczych odnoszona jest jako strata lub zysk z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

3.13. WYCENA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych wyceniane są do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Jeżeli dla zobowiązania finansowego nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych, a więc także ustalić efektywnej stopy procentowej, zobowiązanie to wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty.

3.14. STANDARDY I INTERPRETACJE ZASTOSOWANE DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO PO RAZ PIERWSZY W 2019 ROKU

STANDARDY I INTERPRETACJE	DATA WYDANIA/ PUBLIKACJI	DATA WEJŚCIA W ŻYCIE/ ZATWIERDZENIA W UE	OPIS ZMIAN I WPŁYWU
MSSF 16 LEASING	13.01.2016	1.01.2019/ 31.10.2017	Szczegółowe informacje zostały ujawnione w nocie „Leasing”.
KIMSF 23 NIEPEWNOŚĆ CO DO TRAKTOWANIA PODATKOWEGO DOCHODU	7.06.2017	1.01.2019/ 23.10.2018	<p>Interpretacja definiuje sposób określania dochodu do opodatkowania (straty podatkowej), podstawy opodatkowania, nierozliczonych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych oraz stawek opodatkowania (zbiorczo określanych tu mianem „pozycji podatkowej”) w sytuacjach, gdy nie ma pewności co do sposobu rozliczania podatku dochodowego zastosowanego przez jednostkę w deklaracji podatkowej („niepewne traktowanie podatkowe”).</p> <p>Interpretacja wymaga od jednostki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określenia, czy niepewne traktowanie podatkowe ocenia się indywidualnie, czy łącznie, - oceny prawdopodobieństwa, że organy podatkowe zaakceptują niepewne traktowanie podatkowe danej pozycji, zastosowane lub zaproponowane przez jednostkę w deklaracji podatkowej: <p>i) jeżeli jest to prawdopodobne, jednostka powinna konsekwentnie stosować do tej pozycji ujęcie podatkowe zastosowane lub planowane w deklaracji podatkowej,</p> <p>ii) jeżeli nie, jednostka powinna uwzględnić skutki tej niepewności przy określaniu swojej pozycji podatkowej dla celów rachunkowych.</p> <p>Skutki te należy oszacować stosując podejście oparte na „najbardziej prawdopodobnej kwocie” lub „wartości oczekiwanej”, w zależności od tego, która z nich pozwoli lepiej przewidzieć wynik niepewności.</p> <p>Interpretacja miała zastosowanie dla Grupy Kapitałowej. Szerzej na ten temat w nocie „Podatek dochodowy”</p>
ZMIANY MSR 28: UDZIAŁY DŁUGOTERMINOWE W JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH I WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH	12.10.2017	1.01.2019/ 8.02.2019	Zmiany do MSR 28 wyjaśniają, że jednostka stosuje MSSF 9 „Instrumenty finansowe” w stosunku do pozostałych instrumentów finansowych w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach, dla których metoda praw własności nie ma zastosowania. Instrumenty te uwzględniają długoterminowe udziały, które w treści ekonomicznej stanowią część inwestycji netto w jednostkach stowarzyszonych lub wspólnych przedsięwzięciach.

			<p>W zmianach do MSR 28 zostało doprecyzowane, że wymogi MSSF 9 mają zastosowanie do udziałów długoterminowych przed zastosowaniem wymogów dotyczących alokacji straty w MSR 28 oraz że przy stosowaniu wymogów MSSF 9 jednostka nie uwzględnia żadnych korekt wartości bilansowej długoterminowych udziałów, które wynikają z zastosowania MSR 28.</p> <p>Brak istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.</p>
ZMIANY MSR 19: ZMIANA, OGRANICZENIE LUB ROZLICZENIE PROGRAMU	7.02.2018	1.01.2019/ 13.03.2019	<p>Zmiany do MSR 19 określają sposób ustalania kosztów programów określonych świadczeń emerytalnych przez jednostkę w przypadku wystąpienia zmian w programie tych świadczeń. Standard określa w jaki sposób jednostka rozlicza się z programu określonych świadczeń. W przypadku zmiany programu, ograniczenia lub rozliczenia wymaga on od jednostki dokonania ponownej wyceny zobowiązania lub składnika aktywów netto z tytułu określonych świadczeń. Zmiany wymagają, aby jednostka wykorzystwała zaktualizowane założenia tej wyceny w celu ustalenia bieżących kosztów usług i odsetek netto za pozostałą część okresu sprawozdawczego po zmianie programu.</p> <p>Brak istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.</p>
ZMIANY MSSF 9: WCZEŚNIEJSZE SPŁATY Z UJEMNĄ REKOMPENSATĄ	12.10.2017	1.01.2019/ 22.03.2018	<p>Zmiany wprowadzają zapisy w odniesieniu do kontraktów z opcją przedpłaty, w których pożyczkodawca może być zmuszony do zaakceptowania kwoty przedpłaty, która jest znacznie niższa niż niespłacone kwoty kapitału i odsetek. Taka kwota przedpłaty mogłaby stanowić płatność dla kredytobiorcy od pożyczkodawcy, a nie rekompensatę od kredytobiorcy dla kredytodawcy. Taki składnik aktywów finansowych będzie kwalifikował się do wyceny według zamortyzowanego kosztu lub według wartości godziwej poprzez inne dochody całkowite (w zależności od modelu biznesowego), aczkolwiek ujemna rekompensata musi stanowić uzasadnioną rekompensatę za wcześniejszą spłatę kontraktu.</p> <p>Brak istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.</p>
ROCZNE ZMIANY MSSF -OKRES 2015-2017, OBEJMUJĄCE: •MSSF 3 I MSSF 11: WCZEŚNIEJ POSIADANE UDZIAŁY WE WSPÓLNYCH USTALENIACH UMOWNYCH •MSR 12: SKUTKI PODATKOWE WYNIKAJĄCE Z WYPŁATY DYWIDEND	12.12.2017	1.01.2019/ 14.03.2019	<p>Zmiany dotyczą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - MSSF 3 w zakresie wyjaśnienia, że gdy jednostka przejmuje kontrolę nad działalnością, która jest wspólną działalnością, dokonuje ona ponownej wyceny wcześniej posiadanych udziałów w tej jednostce, - MSSF 11 w zakresie wyjaśnienia, że jednostka która uzyska współkontrolę nad przedsiębiorstwem będącym wspólną działalnością, nie dokonuje ponownej wyceny uprzednio posiadanych udziałów w tej jednostce, - MSR 12 w zakresie wyjaśnienia, że wszelkie skutki z tytułu podatku dochodowego od dywidend (tj. podział zysków) powinny być ujmowane w rachunku zysków i strat, niezależnie od tego jak powstaje podatek,

<p>•MSR 23: KOSZTY FINANSOWANIA ZEWNĘTRZNEGO, KTÓRE MOGĄ BYĆ AKTYWOWANE</p>			<p>- MSR 23 - Zmiany precyzują, że z dniem zakończenia inwestycji finansowanie celowe „staje się” finansowaniem ogólnym.</p> <p>Brak istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.</p>
---	--	--	---

3.15. NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE A TAKŻE ZOSTAŁY ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ, A NIE WESZŁY JESZCZE W ŻYCIE I NIE ZOSTAŁY JESZCZE ZASTOSOWANE PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ

STANDARDY I INTERPRETACJE	DATA WYDANIA / PUBLIKACJI	DATA WEJŚCIA W ŻYCIE W UE/DATA ZATWIERDZENIA PRZEZ UE	OPIS ZMIAN I WPLYWU
ZMIANY ODNIESIEŃ DO ZAŁOŻEŃ KONCEPCYJNYCH ZAWARTYCH W MSSF	29.03.2018	1.01.2020/ 29.11.2019	<p>Celem zmian jest zastąpienie odniesień do poprzednich założeń, istniejących w szeregu standardów i interpretacji, odniesieniami do zmienionych założeń koncepcyjnych.</p> <p>Grupa Kapitałowa nie oczekuje, że wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe tych zmian będzie istotny.</p>
ZMIANY MSR 1 I MSR 8: DEFINICJA TERMINU „ISTOTNY”	31.10.2018	1.01.2020/ 29.11.2019	<p>Zmiany do MSR 1 i MSR 8 ujednolicają i wyjaśniają definicję pojęcia „istotny” oraz zawierają wytyczne w celu zwiększenia spójności stosowania tego konceptu w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej.</p> <p>Grupa Kapitałowa nie oczekuje, że wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe tych zmian będzie istotny.</p>
ZMIANY DO MSSF 9, MSR 39 ORAZ MSSF 7 – REFORMA IBOR	26.09.2019	1.01.2020/ 15.01.2020	<p>Wprowadzone zmiany przewidują tymczasowe i wąskie odstępstwa od wymogów rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSR 39 oraz MSSF 9, dzięki którym przedsiębiorstwa będą mogły nadal spełniać obowiązujące wymogi, przy założeniu, że istniejące wskaźniki referencyjne stopy procentowej nie ulegają zmianie w następstwie przeprowadzonej reformy oprocentowania depozytów międzybankowych.</p> <p>Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu zmian na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.</p>

3.16. NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE I NIE SĄ ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ

STANDARDY I INTERPRETACJE	DATA WYDANIA / PUBLIKACJI	DATA WEJŚCIA W ŻYCIE	DATA WEJŚCIA W ŻYCIE W UE (DATA ZATWIERDZENIA PRZEZ UE)	OPIS ZMIAN I WPŁYWU
MSSF 17 UMOWY UBEZPIECZENIOWE	18.05.2017	1.01.2021	Brak danych	<p>MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” zastąpi standard MSSF 4 „Umowy Ubezpieczeniowe”, który umożliwia kontynuowanie ujmowania umów ubezpieczeniowych według zasad rachunkowości obowiązujących w krajowych standardach i co w rezultacie oznacza stosowanie wielu różnych rozwiązań. MSSF 17 wprowadza wymóg spójnego ujmowania wszystkich umów ubezpieczeniowych. Zobowiązania wynikające z umów będą ujmowane w wartościach bieżących zamiast kosztu historycznego. Zastosowanie standardu ma nastąpić w podejściu retrospektywnym pełnym (jeżeli niemożliwe do zastosowania, jednostka powinna zastosować zmodyfikowane podejście retrospektywne lub podejście według wartości godziwej).</p> <p>Grupa Kapitałowa jest w trakcie szacowania wpływu MSSF 17 na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.</p>
ZMIANY MSSF 3 POŁĄCZENIA JEDNOSTEK	22.10.2018	1.01.2020	spodziewana data zatwierdzenia: 1 Q 2020	<p>Zmiany do MSSF 3 zawężają i wyjaśniają definicję przedsięwzięcia. Umożliwiają również przeprowadzenie uproszczonej oceny czy zespół aktywów i działań stanowi grupę aktywów a nie przedsięwzięcie. Podejście prospektywne.</p> <p>Grupa Kapitałowa nie oczekuje, że wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe tych zmian będzie istotny.</p>

4. OBJAŚNIENIE RÓŻNIC MIĘDZY WCZEŚNIEJ PUBLIKOWANYMI SPRAWOZDANIAMI A NINIEJSZYM SPRAWOZDANIEM FINANSOWYM

W celu lepszego odzwierciedlenia w sprawozdaniu finansowym Grupa Kapitałowa dokonała następujących zmian w prezentacji.

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	okres od 01.01.2018 do 31.12.2018 przed przekształceniem	wyodrębnienie pozycji "wynik z tytułu obciążeń regulacyjnych"	okres od 01.01.2018 do 31.12.2018 przekształcone
Koszty z tytułu odsetek	(2 241)	(8)	(2 249)
Ogólne koszty administracyjne	(5 905)	583	(5 322)
Wynik z tytułu obciążeń regulacyjnych	-	(575)	(575)
Razem	(8 146)	-	(8 146)

5. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA prowadzi działalność biznesową w ramach segmentów oferujących określone produkty i usługi adresowane do określonych grup klientów. Sposób podziału segmentów biznesowych zapewnia spójność z modelem zarządzania sprzedającą i oferowania klientom kompleksowej oferty produktowej obejmującej zarówno tradycyjne produkty bankowe, jak również bardziej złożone produkty o charakterze inwestycyjnym oraz usługi świadczone przez spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. Przedstawiona poniżej nota segmentacyjna jest ujmowana w wewnętrznym systemie sprawozdawczym, tj. informacjach przekazywanych Zarządowi PKO Banku Polskiego SA służących do oceny osiągniętych wyników oraz alokacji zasobów. Prezentowane poniżej zestawienie wyników segmentów odzwierciedla wewnętrzną strukturę organizacyjną Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Działalność Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA obejmuje trzy podstawowe segmenty:

<p>SEGMENT DETALICZNY</p>	<p>Segment detaliczny oferuje pełen zakres obsługi osób prywatnych w ramach bankowości detalicznej i prywatnej oraz bankowości hipotecznej. Ponadto obejmuje transakcje dokonywane z osobami prawnymi, tj. firmami i przedsiębiorstwami. Do produktów i usług oferowanych klientom tego segmentu należą m.in.: rachunki bieżące, rachunki oszczędnościowe, lokaty terminowe, usługi <i>private banking</i>, produkty inwestycyjno-ubezpieczeniowe, karty kredytowe i debetowe, usługi bankowości elektronicznej. W zakresie finansowania segment obejmuje kredyty konsumpcyjne, kredyty hipoteczne, w tym oferowane przez PKO Bank Hipoteczny SA, a także kredyty gospodarcze dla firm i przedsiębiorstw, deweloperów, spółdzielni i zarządców nieruchomości oraz leasing i faktoring oferowany przez Grupę Kapitałową PKO Leasing SA. Wyniki segmentu detalicznego obejmują ponadto wyniki spółek: PKO TFI SA, PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO BP Finat sp. z o.o. oraz ZenCard sp. z o.o.</p>
<p>SEGMENT KORPORACYJNY I INWESTYCYJNY</p>	<p>Segment korporacyjny i inwestycyjny obejmuje transakcje dokonywane z dużymi klientami korporacyjnymi i instytucjami finansowymi. Segment ten obejmuje m.in. następujące produkty i usługi: prowadzenie rachunków bieżących i lokat terminowych, przechowywanie papierów wartościowych, produkty walutowe i pochodne, kredyty gospodarcze oraz leasing i faktoring oferowany przez Grupę Kapitałową PKO Leasing SA. W ramach tego segmentu PKO Bank Polski SA zawiera również samodzielnie lub w konsorcjum z innymi bankami umowy finansowania dużych projektów w formie kredytów oraz emisji nieskarbowych papierów wartościowych. Ponadto segment obejmuje działalność własną, tj. działalność inwestycyjną, działalność maklerską, transakcje międzybankowe, instrumentami pochodnymi i dłużnymi papierami wartościowymi. Wyniki segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego obejmują także wyniki spółek prowadzących działalność na Ukrainie, przede wszystkim KREDOBANK SA, spółek prowadzących usługi technologiczne, działalność deweloperską i świadczące usługi zarządzania nieruchomościami oraz fundusze zajmujące się lokowaniem środków zebranych od uczestników.</p>
<p>CENTRUM TRANSFEROWE I POZOSTAŁY</p>	<p>Centrum transferowe i pozostały obejmuje wynik z tytułu wewnętrznych rozliczeń cen transferowych funduszy, wynik długoterminowych źródeł finansowania, wynik pozycji zaklasyfikowanych do rachunkowości zabezpieczeń oraz wyniki nieprzypisane do pozostałych segmentów. Wewnętrzny transfer funduszy oparty jest o stawki transferowe bazujące na stopach rynkowych. Długoterminowe finansowanie zewnętrzne obejmuje emisje papierów wartościowych, w tym emisje listów zastawnych, zobowiązania podporządkowane oraz kredyty otrzymane od instytucji finansowych. W ramach tego segmentu prezentowane są wyniki spółki PKO Finance AB.</p>

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA rozlicza transakcje między segmentami w taki sposób, jakby dotyczyły one podmiotów niepowiązanych – przy zastosowaniu wewnętrznych stawek rozliczeniowych. Transakcje pomiędzy segmentami odbywają się na normalnych, komercyjnych warunkach.

Zasady rachunkowości stosowane w raporcie segmentacyjnym są zgodne z zasadami rachunkowości opisanymi w niniejszym sprawozdaniu.

Prezentowane aktywa i zobowiązania segmentu są aktywami i zobowiązaniami operacyjnymi wykorzystywanymi przez segment w działalności operacyjnej. Wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów dla poszczególnych segmentów oparte są o wewnętrzne informacje zarządcze. Poszczególnym segmentom przypisano aktywa i zobowiązania oraz związane z tymi aktywami i zobowiązaniami przychody i koszty.

Obciążenie z tytułu podatku dochodowego w zakresie prezentacji wyniku oraz aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego, zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego oraz rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w zakresie prezentacji sprawozdania z sytuacji finansowej zostały ujęte na poziomie Grupy (aktywa i zobowiązania niealokowane).

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2019 ROKU	Działalność kontynuowana			Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
	Segment detałiczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	
Wynik z tytułu odsetek	8 285	1 538	456	10 279
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 469	599	(21)	3 047
Wynik pozostały	650	595	99	1 344
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	75	149	(49)	175
Wynik z pozycji wymiany	221	187	65	473
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(9)	154	-	145
Przychody z tytułu dywidend	-	14	-	14
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	337	117	83	537
Przychody/koszty na rzecz klientów wewnętrznych	26	(26)	-	-
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe	(799)	(348)	-	(1 147)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(76)	(38)	-	(114)
Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych	(451)	-	-	(451)
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	(4 628)	(982)	(1)	(5 611)
amortyzacja	(866)	(183)	-	(1 049)
Wynik z tytułu obciążeń regulacyjnych	(504)	(114)	81	(537)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(703)	(316)	(3)	(1 022)
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	-	-	-	31
Wynik segmentu (brutto)	4 243	934	611	5 819
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	-	(1 787)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	-	1
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	4 243	934	611	4 031

31 GRUDNIA 2019 ROKU	Segment detałiczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Aktywa	183 962	154 769	7 065	345 796
Aktywa niealokowane	-	-	-	2 248
Suma aktywów	183 962	154 769	7 065	348 044
Zobowiązania	208 771	59 030	37 971	305 772
Zobowiązania niealokowane	-	-	-	694
Suma zobowiązań	208 771	59 030	37 971	306 466

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2018 ROKU	Działalność kontynuowana			
	Segment detałiczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Wynik z tytułu odsetek	7 427	1 536	382	9 345
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 523	508	(18)	3 013
Wynik pozostały	366	507	108	981
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	11	22	(5)	28
Wynik z pozycji wymiany	161	212	116	489
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	6	129	-	135
Przychody z tytułu dywidend	-	12	-	12
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	161	159	(3)	317
Przychody/koszty na rzecz klientów wewnętrznych	27	(27)	-	-
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe	(1 050)	(323)	-	(1 373)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(23)	(55)	-	(78)
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	(4 492)	(835)	5	(5 322)
amortyzacja	(703)	(118)	-	(821)
Wynik z tytułu obciążeń regulacyjnych	(389)	(105)	(81)	(575)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(764)	(298)	112	(950)
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	-	-	-	37
Wynik segmentu (brutto)	3 598	935	508	5 078
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	-	(1 336)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	-	1
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	3 598	935	508	3 741

31 GRUDNIA 2018 ROKU	Segment detałiczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Aktywa	170 234	145 898	5 984	322 116
Aktywa niealokowane	-	-	-	2 139
Suma aktywów	170 234	145 898	5 984	324 255
Zobowiązania	184 729	64 542	35 460	284 731
Zobowiązania niealokowane	-	-	-	423
Suma zobowiązań	184 729	64 542	35 460	285 154

NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT ORAZ SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

6. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Przychody i koszty z tytułu odsetek obejmują odsetki, w tym premię i dyskonto z tytułu instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz instrumentów wycenianych do wartości godziwej. W przychodach odsetkowych ujmowane są przychody odsetkowe od pochodnych instrumentów zabezpieczających. W przychodach i kosztach odsetkowych ujmowane są również rozliczane w czasie z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej opłaty i prowizje otrzymane i zapłacone, wchodzące w skład wyceny instrumentu finansowego.

Przychody i koszty z tytułu odsetek ujmowane są na zasadzie memoriałowej i z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, która dyskontuje oszacowane przyszłe przepływy pieniężne w ciągu całego oczekiwanego okresu życia składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego do wartości bilansowej brutto składnika aktywów lub do zamortyzowanego kosztu zobowiązania finansowego, za wyjątkiem:

- aktywów finansowych nabytych lub udzielonych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (tzw. aktywa POCI). Przychody odsetkowe od tych aktywów oblicza się od wartości bilansowej netto przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, skorygowanej o ryzyko kredytowe rozpoznane dla całego cyklu życia aktywa,
- składników aktywów finansowych niebędących nabytymi lub udzielonymi składnikami aktywów finansowych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, które następnie stały się składnikami aktywów finansowych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. Przychody odsetkowe od tych aktywów oblicza się od wartości bilansowej netto przy zastosowaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej z momentu rozpoznania przesłanki utraty wartości tego aktywa.

Wyliczenie efektywnej stopy procentowej obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

W przychodach odsetkowych ujęty został również efekt rozliczenia wyceny do wartości godziwej aktywów finansowych przejętych w ramach połączeń jednostek zależnych oraz wpływ orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczącego prawa konsumenta do obniżenia kosztu kredytu w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie kredytowej..

• PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU SPRZEDAŻY PRODUKTÓW UBEZPIECZENIOWYCH POWIĄZANYCH Z KREDYTAMI I POŻYCZKAMI

Z uwagi na fakt, iż Grupa Kapitałowa oferuje produkty ubezpieczeniowe wraz z kredytami i pożyczkami oraz produktami leasingowymi i brak jest możliwości zakupu w Grupie Kapitałowej identycznego co do formy prawnej, warunków i treści ekonomicznej produktu ubezpieczeniowego bez zakupu kredytu, pożyczki czy produktu leasingowego, opłaty uzyskiwane przez Grupę Kapitałową z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych traktowane są jako integralna część wynagrodzenia z tytułu oferowanych instrumentów finansowych.

Otrzymane oraz należne Grupie Kapitałowej wynagrodzenie z tytułu oferowania produktów ubezpieczeniowych dla produktów bezpośrednio powiązanych z instrumentami finansowymi jest rozliczane metodą efektywnej stopy procentowej i ujmowane w przychodzie odsetkowym oraz, w części odpowiadającej za wykonanie usługi pośrednictwa, jeżeli ubezpieczycielem jest spółka z Grupy Kapitałowej, jest rozliczane liniowo w okresie trwania produktu ubezpieczeniowego i ujmowane w przychodzie prowizyjnym.

Podział wynagrodzenia na część prowizyjną oraz odsetkową dokonywany jest w proporcji wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa w stosunku do sumy obu tych wartości zgodnie z modelem względnej wartości godziwej uwzględniającym szereg parametrów, w tym m.in. średnią efektywną stopę procentową instrumentu finansowego, średni kontraktowy i ekonomiczny (rzeczywisty) okres kredytowania lub leasingu, średnią wysokość składki ubezpieczeniowej, okres polisy ubezpieczeniowej, prowizję niezależnego agenta ubezpieczeniowego.

Wycena wartości godziwej instrumentu finansowego opiera się na podejściu dochodowym, opartym na przeliczeniu przyszłych przepływów pieniężnych na ich wartość bieżącą przy zastosowaniu stopy dyskonta, składającej się ze stopy wolnej od ryzyka ustalonej w odniesieniu do średniej z ostatniego roku kalendarzowego stopy rentowności obligacji skarbowych o 5-letnich i 10-letnich okresach zapadalności, premii z tytułu ryzyka ustalonej w odniesieniu do rocznych kosztów ryzyka kredytowego oraz pozostałej ponad premię za ryzyko kredytowe, odzwierciedlającej wszystkie inne czynniki, które uczestnicy rynku uwzględniliby w danych okolicznościach w wycenie do wartości godziwej.

Natomiast wycena wartości godziwej usługi pośrednictwa ubezpieczeniowego opiera się na podejściu rynkowym polegającym na wykorzystaniu cen i innych informacji generowanych przez identyczne lub porównywalne transakcje rynkowe.

Koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych są rozliczane w analogiczny sposób do rozliczania przychodów, tj. jako element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego lub jednorazowo.

Grupa Kapitałowa dokonuje okresowego oszacowania kwoty wynagrodzenia, które będzie w przyszłości podlegało zwrotowi w związku z wcześniejszym zakończeniem umowy ubezpieczeniowej na podstawie danych historycznych dotyczących pobranych składek i dokonanych zwrotów. Rezerwa na przyszłe zwroty alokowana jest do instrumentu finansowego oraz do usługi ubezpieczeniowej zgodnie z modelem względnej wartości godziwej.

Grupa Kapitałowa dokonuje weryfikacji prawidłowości przyjętych parametrów wykorzystywanych w modelu względnej wartości godziwej oraz wysokości współczynnika rezerwy na zwroty każdorazowo po powzięciu informacji o istotnych zmianach w tym zakresie, nie rzadziej niż raz w roku.

INFORMACJE FINANSOWE

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	2019	2018
kredytów i innych należności od banków	97	92
pochodnych instrumentów zabezpieczających	324	355
dłużnych papierów wartościowych:	1 729	1 411
wycenianych według zamortyzowanego kosztu	313	202
wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	1 368	1 135
wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	48	74
kredytów i pożyczek udzielonych klientom (z wyłączeniem należności z tytułu leasingu finansowego)	9 878	9 129
wycenianych według zamortyzowanego kosztu	8 929	9 085
wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	949	44
należności z tytułu leasingu finansowego	732	607
Razem	12 760	11 594
w tym: przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych z utratą wartości	268	307
PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK		
Przychody z tytułu odsetek obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej	11 439	11 121
od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	10 071	9 986
od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	1 368	1 135
Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 321	473
Razem	12 760	11 594

Przychody odsetkowe w 2019 roku zostały pomniejszone o 178 milionów PLN (z czego kwota 31 milionów PLN dotyczy wypłaconych automatycznie przed datą bilansową zwrotów kosztów dla klienta a kwota 147 milionów PLN dotyczy rezerwy na przyszłe zwroty kosztów dla klienta) w związku z orzeczeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczącym prawa konsumenta do obniżenia kosztu kredytu w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie kredytowej.

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	2019	2018
zobowiązań wobec banków (z wyłączeniem kredytów i pożyczek otrzymanych)	(11)	(14)
lokata	(20)	(22)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(44)	(35)
leasingu	(26)	
zobowiązań wobec klientów (z wyłączeniem kredytów i pożyczek otrzymanych)	(1 640)	(1 532)
dłużnych papierów wartościowych:	(134)	(76)
wycenianych według zamortyzowanego kosztu	(8)	(5)
wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(115)	(53)
wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(11)	(18)
emisji papierów wartościowych	(516)	(486)
zobowiązań podporządkowanych	(90)	(84)
Razem	(2 481)	(2 249)

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK WEDŁUG SEGMENTÓW OD:	2019			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Razem
kredytów i innych należności od banków	-	58	39	97
pochodnych instrumentów zabezpieczających	-	-	324	324
dłużnych papierów wartościowych	18	1 690	21	1 729
kredytów i pożyczek udzielonych klientom (z wyłączeniem należności z tytułu leasingu finansowego)	8 035	1 843	-	9 878
należności z tytułu leasingu finansowego	545	187	-	732
Razem	8 598	3 778	384	12 760

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK WEDŁUG SEGMENTÓW OD:	2018			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Razem
kredytów i innych należności od banków	-	58	34	92
pochodnych instrumentów zabezpieczających	-	-	355	355
dłużnych papierów wartościowych	15	1 380	16	1 411
kredytów i pożyczek udzielonych klientom (z wyłączeniem należności z tytułu leasingu finansowego)	7 394	1 735	-	9 129
należności z tytułu leasingu finansowego	427	180	-	607
Razem	7 836	3 353	405	11 594

7. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Przychody z tytułu prowizji i opłat niepodlegających rozliczeniu metodą efektywnej stopy procentowej ujmuje się w taki sposób, aby odzwierciedlić przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta w kwocie, która odzwierciedla wynagrodzenie, do którego – zgodnie z oczekiwaniem Grupy Kapitałowej – będzie uprawniona w zamian za te dobra lub usługi, zgodnie z pięciostopniowym modelem ujmowania przychodów.

Do przychodów prowizyjnych zaliczane są jednorazowo opłaty pobierane przez Grupę Kapitałową za wykonanie czynności niezwiązane bezpośrednio z powstaniem składnika aktywów finansowych, a także rozliczane liniowo opłaty za świadczenie usług przez Grupę Kapitałową. Do przychodów prowizyjnych zalicza się także opłaty i prowizje rozliczane w czasie metodą liniową, otrzymane od udzielonych kredytów i pożyczek o nieustalonych harmonogramach przyszłych przepływów pieniężnych, dla których nie można ustalić efektywnej stopy procentowej.

Dla każdego zobowiązania do wykonania świadczenia Grupa Kapitałowa ustala w momencie zawarcia umowy, czy będzie spełniać zobowiązanie do wykonania świadczenia w miarę upływu czasu czy też spełni je w określonym momencie.

Zasady rachunkowości dotyczące ujęcia przychodów prowizyjnych z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z kredytami i pożyczkami opisane zostały w nocie „Przychody i koszty z tytułu odsetek”.

INFORMACJE FINANSOWE

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	2019	2018
Kredyty i ubezpieczenia	866	761
udzielanie kredytów i pożyczek	711	636
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	155	125
Fundusze inwestycyjne, emerytalne i działalność maklerska	740	833
obsługa funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	545	640
obsługa i sprzedaż produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	43	51
prowadzenie działalności maklerskiej	152	142
Karty	1 340	1 243
Rachunki bankowe i pozostałe	1 184	1 205
obsługa rachunków bankowych	850	836
operacje kasowe	75	90
obsługa masowych operacji zagranicznych	99	104
sprzedaż i dystrybucja znaków opłaty sądowej	-	1
zlecenia klientowskie	48	46
usługi powiernicze	6	6
inne	106	122
Razem	4 130	4 042

KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	2019	2018
Fundusze inwestycyjne, emerytalne i działalność maklerska	(34)	(39)
Karty	(775)	(713)
Rachunki bankowe i pozostałe	(274)	(277)
prowinizje poniesione na rzecz podmiotów zewnętrznych za sprzedaż produktów	(46)	(55)
kontrola inwestycji budowlanych i wycena nieruchomości	(46)	(44)
usługi rozliczeniowe	(35)	(31)
prowinizje za usługi operacyjne banków	(11)	(15)
wysyłka SMS	(33)	(27)
inne	(103)	(105)
Razem	(1 083)	(1 029)

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT WEDŁUG SEGMENTÓW	2019				
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Razem	
Kredyty i ubezpieczenia		621	245	-	866
udzielanie kredytów i pożyczek		479	232	-	711
oferowanie produktów ubezpieczeniowych		142	13	-	155
Fundusze inwestycyjne, emerytalne i działalność maklerska		582	158	-	740
obsługa funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)		492	53	-	545
obsługa i sprzedaż produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych		43	-	-	43
prowadzenie działalności maklerskiej		47	105	-	152
Karty		1 286	54	-	1 340
Rachunki bankowe i pozostałe		961	223	-	1 184
obsługa rachunków bankowych		742	108	-	850
operacje kasowe		45	30	-	75
obsługa masowych operacji zagranicznych		64	35	-	99
zlecenia klientowskie		27	21	-	48
usługi powiernicze		-	6	-	6
inne		83	23	-	106
Razem		3 450	680	-	4 130

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT WEDŁUG SEGMENTÓW	2018			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe i pozostały	Razem
Kredyty i ubezpieczenia¹	558	203	-	761
udzielanie kredytów i pożyczek	443	193	-	636
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	115	10	-	125
Fundusze inwestycyjne, emerytalne i działalność maklerska	719	114	-	833
obsługa funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	631	9	-	640
obsługa i sprzedaż produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	51	-	-	51
prowadzenie działalności maklerskiej	37	105	-	142
Karty¹	1 178	65	-	1 243
Rachunki bankowe i pozostałe	961	244	-	1 205
obsługa rachunków bankowych	752	84	-	836
operacje kasowe	61	29	-	90
obsługa masowych operacji zagranicznych	61	43	-	104
sprzedaż i dystrybucja znaków opłaty sądowej	-	1	-	1
zlecenia klientowskie	27	19	-	46
usługi powiernicze	-	6	-	6
inne	60	62	-	122
Razem	3 416	626	-	4 042

¹ W celu zachowania porównywalności Grupa Kapitałowa dokonała zmiany danych prezentowanych za 2018 rok w pozycji „kredyty i ubezpieczenia” oraz „karty”. Zmiana ta, polegająca na przesunięciu pomiędzy segmentami, wynika z ujednoczenia zasad i bardziej precyzyjnego podziału kategorii przychodów.

8. PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania, jeżeli Grupa Kapitałowa jest uprawniona do otrzymania dywidendy, istnieje prawdopodobieństwo, że Grupa uzyska korzyści ekonomiczne związane z dywidendą oraz wysokość dywidendy można wycenić w wiarygodny sposób.

INFORMACJE FINANSOWE

PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND	2019	2018
Z tytułu:		
Aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		1
Instrumentów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		13
Razem		14
		12

9. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaliczonych do aktywów/zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz efekt ich wyceny do wartości godziwej. W pozycji ujmowana jest również część nieefektywna zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych dla strategii zabezpieczających, w których instrumentem zabezpieczającym są kontrakty IRS, a także zyski i straty na instrumencie zabezpieczającym oraz na pozycji zabezpieczanej związane z zabezpieczanym ryzykiem (zabezpieczenie wartości godziwej).

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	2019	2018
Instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	93	(36)
instrumenty pochodne	96	17
Instrumenty finansowe nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	80	67
kredyty i pożyczki udzielone klientom	(58)	(11)
Rachunkowość zabezpieczeń	2	(3)
Razem	175	28

10. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane, jak i niezrealizowane, wynikające z wyceny aktywów i zobowiązań walutowych oraz z wyceny do wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych (FX forward, FX swap, CIRS oraz opcje walutowe). W pozycji tej ujmowana jest również część nieefektywna zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych dla strategii zabezpieczających, w których instrumentem zabezpieczającym są kontrakty CIRS.

Odписy na oczekiwane straty kredytowe dla kredytów, pożyczek i innych należności wyrażonych w walutach obcych, które są tworzone w złotych, podlegają aktualizacji wraz ze zmianą wartości wyceny aktywów walutowych, na które są tworzone. Efekt tej aktualizacji ujmowany jest w wyniku z pozycji wymiany.

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	2019	2018
Wynik z pozycji wymiany, w tym:	473	489
nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych	(22)	12
Razem	473	489

11. ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	2019	2018
Wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	158	131
Wycenianych według zamortyzowanego kosztu	(13)	4
Razem	145	135

12. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE

WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE	2019	2018
Dłużne papiery wartościowe	(3)	(10)
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(9)	-
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	6	(10)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(1 104)	(1 292)
wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	1	-
konsumpcyjne	1	-
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	(1 105)	(1 292)
mieszkaniowe	(104)	(165)
gospodarcze	(362)	(512)
konsumpcyjne	(559)	(562)
należności z tytułu leasingu finansowego	(80)	(53)
Inne aktywa finansowe	2	(1)
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	(42)	(70)
Razem	(1 147)	(1 373)

SKUMULOWANE ODPISY NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE (STAN)	31.12.2019	31.12.2018
Należności od banków	1	1
Dłużne papiery wartościowe	25	36
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	5	10
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	20	26
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 222	8 204
wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	1	-
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	7 221	8 204
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	269	227
Inne aktywa finansowe	92	97
Razem	7 609	8 565

13. WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH

WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	2019	2018
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	-	(3)
Rzeczowe aktywa trwałe	(15)	(7)
Wartości niematerialne	(51)	(22)
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	(5)	(32)
Inne aktywa niefinansowe, w tym zapasy	(43)	(14)
Razem	(114)	(78)

SKUMULOWANE ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	31.12.2019	31.12.2018
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	1	-
Rzeczowe aktywa trwałe	59	50
Wartości niematerialne	274	221
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	183	178
Inne aktywa niefinansowe, w tym zapasy	192	175
Razem	709	624

14. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zalicza się przychody i koszty niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową. Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie przychody z tytułu leasingu operacyjnego, zyski ze sprzedaży inwestycji mieszkaniowych, sprzedaży/likwidacji składników środków trwałych, wartości niematerialnych i aktywów przejętych za długi, sprzedaży udziałów jednostki zależnej, otrzymanych odszkodowań, kar, grzywien, przychodów z tytułu dzierżawy/najmu nieruchomości. Natomiast na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie koszty utworzenia rezerwy na zwroty kosztów dla klientów z tytułu dokonanych przedterminowych spłat kredytów konsumenckich i hipotecznych, straty ze sprzedaży/likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych i aktywów przejętych za długi oraz koszty przekazanych darowizn.

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zalicza się również w spółkach Grupy Kapitałowej odpowiednio przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, jak również koszty ich wytworzenia.

W pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych ujmowane są również utworzenia i rozwiązania rezerw na sprawy sporne, z wyłączeniem spraw spornych dotyczących kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych i pozostałych rezerw.

INFORMACJE FINANSOWE

POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	2019	2018
Przychody netto ze sprzedaży produktów i usług		311
Przychody z tytułu leasingu operacyjnego	273	81
Zysk związany z utratą kontroli nad jednostką zależną	-	25
Zyski ze sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	45	57
Otrzymane odszkodowania, kary i grzywny oraz przychody uboczne	35	38
Odzyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne	6	7
Przychody z BFG z tytułu gwarancji	-	8
Rozwiązanie rezerwy na potencjalny zwrot klientom prowizji i opłat	58	-
Rozwiązanie rezerwy na przyszłe płatności	1	16
Rozwiązanie rezerwy na sprawy sporne z wyłączeniem spraw spornych dotyczących kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	7	4
Zysk na okazajnym nabyciu grupy PCM (patrz nota 40)	102	-
Inne	45	83
Razem	905	630

W pozycji „Inne” w 2018 roku została ujęta kwota 21 milionów PLN dotycząca zwrotu kary nałożonej przez UOKiK.

POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	2019	2018
Koszty sprzedanych produktów i usług	(22)	(32)
Straty na sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(34)	(25)
Przekazane odszkodowania, kary i grzywny oraz koszty uboczne	(11)	(17)
Koszty przekazanych darowizn	(23)	(53)
Utworzenie rezerwy na potencjalny zwrot klientom prowizji i opłat	(127)	(62)
Utworzenie rezerwy na przyszłe płatności	(1)	(6)
Utworzenie rezerwy na sprawy sporne z wyłączeniem spraw spornych dotyczących kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych	(8)	(43)
Inne	(142)	(75)
Razem	(368)	(313)

W pozycji „Utworzenie rezerwy na sprawy sporne” w 2018 roku została ujęta kwota 21 milionów PLN dotycząca kary nałożonej przez UOKiK.

W pozycji „Inne” ujęte zostały koszty zarządzania flotą samochodów w kwocie 57 milionów PLN za rok 2019 i 4 milionów PLN za rok 2018.

Szczegółowy opis utworzonych rezerw na sprawy sporne zamieszczony został w nocie „Sprawy sporne”.

W 2019 roku Grupa Kapitałowa rozpoznała koszt utworzenia rezerwy na zwroty kosztów dla klientów z tytułu dokonanych przedterminowych spłat kredytów konsumenckich i hipotecznych w wysokości 127 milionów PLN (patrz nota „Rezerwy” i nota „Sprawy sporne”).

15. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE	<p>Świadczenia pracownicze obejmują obok kosztów wynagrodzeń i ubezpieczeń społecznych (w tym z tytułu rezerw na świadczenia emerytalno – rentowe, które szczegółowo opisano w nocie „Rezerwy”) także koszty z tytułu pracowniczego programu emerytalnego stanowiącego program określonych składek oraz programu zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, którego część ujmowana jest jako zobowiązanie z tytułu płatności na bazie akcji rozliczonych w środkach pieniężnych zgodnie z MSSF 2 Płatności w formie akcji (szczegółowo program zmiennych wynagrodzeń został opisany w nocie „Świadczenia dla kluczowego personelu kierowniczego PKO Banku Polskiego SA”).</p> <p>Grupa Kapitałowa tworzy również w ciężar kosztów wynagrodzeń rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu odszkodowań i odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom, z którymi zostaje rozwiązany stosunek pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, a także rozliczenia okresowe z tytułu kosztów przypadających na bieżący okres, które poniesione zostaną w przyszłym okresie, w tym z tytułu premii oraz z tytułu niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych po uwzględnieniu wszystkich pozostających do wykorzystania zaległych dni urlopów.</p>
KOSZTY RZECZOWE	<p>Koszty rzeczowe obejmują koszty utrzymania majątku trwałego, koszty obsługi informatycznej i telekomunikacyjnej, koszty działalności administracyjnej, koszty promocji i reklamy, ochrony mienia oraz koszty szkoleń.</p> <p>Opłaty leasingowe w odniesieniu do umów leasingu krótkoterminowego i niskocennego ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową w okresie trwania leasingu.</p>

INFORMACJE FINANSOWE

OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	2019	2018
Świadczenia pracownicze	(3 215)	(3 023)
Koszty rzeczowe, w tym:	(1 347)	(1 478)
wynajmu	(78)	(264)
informatyczne	(321)	(294)
Amortyzacja	(1 049)	(821)
rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	(656)	(370)
informatyczne	(124)	(118)
aktywa z tytułu prawa do użytkowania	(206)	-
wartości niematerialne, w tym:	(391)	(451)
informatyczne	(358)	(415)
nieruchomości inwestycyjne	(2)	-
Razem	(5 611)	(5 322)

Spadek kosztów wynajmu oraz wzrost kosztów amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych był efektem wdrożenia MSSF 16 „Leasing” (szczegóły patrz nota „Leasing”).

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE	2019	2018
Wynagrodzenia, w tym:	(2 693)	(2 537)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(66)	(44)
koszty restrukturyzacji	(32)	(26)
Ubezpieczenia, w tym:	(432)	(404)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(363)	(343)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(90)	(82)
Razem	(3 215)	(3 023)

16. WYNIK Z TYTUŁU OBCIĄŻEŃ REGULACYJNYCH

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

SKŁADKI I WPLĄTY NA BFG:	Zgodnie z KIMSF 21 „Opłaty publiczne” - opłaty ponoszone przez Grupę Kapitałową na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie zajścia zdarzenia obligującego. Grupa Kapitałowa wnosi składki na fundusz gwarancyjny banków (kwartalnie) i fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (raz do roku). Składki na fundusz gwarancyjny i przymusowej restrukturyzacji nie stanowią kosztów uzyskania przychodów.
OPŁATY NA RZECZ KNF	Opłaty ponoszone przez Grupę Kapitałową na rzecz Komisji Nadzoru Finansowego zgodnie z KIMSF 21 „Opłaty publiczne” ujmowane są w rachunku zysków i strat w momencie zajścia zdarzenia obligującego. Obie opłaty (opłata na pokrycie kosztów nadzoru bankowego oraz opłata na pokrycie kosztów nadzoru nad rynkiem kapitałowym) wnoszone są raz do roku. Opłaty na rzecz Komisji Nadzoru Finansowego stanowią koszt uzyskania przychodu.
ZRYCZAŁOWANY PODATEK DOCHODOWY	Ustawą z 23 października 2018 roku o zmianie m.in. ustaw o podatkach dochodowych wprowadzono możliwość alternatywnego do poboru podatku u źródła opodatkowania 3% podatkiem niektórych odsetek wypłacanych na rzecz nierezydentów. W związku z powyższym, 29 marca 2019 roku Bank złożył w urzędzie skarbowym zawiadomienie o wyborze 3% formy opodatkowania w odniesieniu do: <ul style="list-style-type: none"> • odsetek od pożyczek, które wypłacane są przez Bank na rzecz PKO Finance AB z siedzibą w Szwecji (wybór opodatkowania zgodnie z ustawą dotyczy lat 2014-2022) oraz • odsetek od euroobligacji wyemitowanych przez Bank przed 1 stycznia 2019 roku.
POZOSTAŁE PODATKI I OPŁATY	Podatek od nieruchomości, wpłaty dokonywane na rzecz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz opłaty komunalne i administracyjne.

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK Z TYTUŁU OBCIĄŻEŃ REGULACYJNYCH	2019	2018
Składka i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG), w tym:	(509)	(427)
na fundusz przymusowej restrukturyzacji	(348)	(167)
na fundusz gwarancyjny banków	(161)	(260)
Opłaty na rzecz KNF	(41)	(28)
Zryczałtowany podatek dochodowy, w tym:	81	(49)
podatek potrącony u źródła 20%	138	(49)
zryczałtowany podatek dochodowy 3%	(57)	-
Pozostałe podatki i opłaty	(68)	(71)
Razem	(537)	(575)

Z uwagi na to, że w odniesieniu do odsetek wypłacanych PKO Finance AB za lata 2017-2018 Bank dokonywał poboru 20% podatku u źródła, 12 lutego 2019 roku Bank złożył wniosek o stwierdzenie nadpłaty wraz z korektami deklaracji. Wniosek został rozpatrzony pozytywnie, co nastąpiło bez wydawania decyzji w tym przedmiocie. Organ podatkowy poinformował Bank o pozytywnym rozpatrzeniu wniosku o stwierdzenie nadpłaty, wnosząc o przekazanie dyspozycji co do sposobu zaliczenia kwoty nadpłaty.

Korekta 20% podatku potrąconego u źródła in plus 138 milionów PLN oraz rozpoznanie podatku 3% od odsetek naliczonych za lata 2014-2018 w wysokości 50 milionów PLN stanowią zdarzenia jednorazowe, natomiast kwota podatku 3% od odsetek naliczonych w 2019 roku wynosi 7 milionów PLN. Możliwość opodatkowania odsetek od pożyczek wypłacanych PKO Finance AB 3% podatkiem wynika z art. 21 ustawy z dnia 23 października 2018 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy - Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 poz. 2193 z późn. zm.). Grupa Kapitałowa dokonała płatności podatku w ustawowym terminie, tj. do 31 lipca 2019 roku.

17. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

1 lutego 2016 roku weszła w życie ustawa z 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych, która objęła m.in. banki oraz zakłady ubezpieczeń. Podstawę opodatkowania stanowi nadwyżka sumy aktywów Banku ponad 4 miliardy PLN, wynikająca z zestawienia obrotów i sald na koniec każdego miesiąca. W przypadku zakładów ubezpieczeń w ramach jednej grupy kapitałowej, podstawę opodatkowania ustala się dla tych zakładów łącznie jako nadwyżkę sumy aktywów ponad 2 miliardy PLN. Banki są uprawnione do pomniejszenia podstawy opodatkowania m.in. o wartość funduszy własnych, a także o wartość skarbowych papierów wartościowych. Dodatkowo banki obniżają podstawę opodatkowania o wartość aktywów nabytych od NBP, stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez NBP. Zakłady ubezpieczeń natomiast, są uprawnione do obniżenia podstawy opodatkowania o wartość aktywów zgromadzonych w ramach umów o prowadzenie Pracowniczego Programu Kapitałowego, o których mowa w ustawie z dnia 4 października 2018 roku o pracowniczych planach kapitałowych.

Stawka podatku dla wszystkich podatników wynosi 0,0366% miesięcznie, a podatek jest płacony miesięcznie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy. Zapłacony podatek nie stanowi kosztu uzyskania przychodu w podatku dochodowym od osób prawnych.

PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	2019	2018
Podatek od niektórych instytucji finansowych, z tego:		
PKO Bank Polski SA	(931)	(883)
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	(5)	(4)
PKO Bank Hipoteczny SA	(83)	(61)
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	(3)	(2)
Razem	(1 022)	(950)

18. PODATEK DOCHODOWY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Podatek dochodowy ujmowany jest jako podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat. Podatek dochodowy odroczony w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych ujmowany jest w rachunku zysków i strat lub w innych dochodach całkowitych.

Na podstawie umowy z 5 listopada 2018 roku PKO Bank Polski SA łącznie z dwoma spółkami zależnymi: PKO Bankiem Hipotecznym SA oraz PKO Leasing SA utworzył Podatkową Grupę Kapitałową Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej („PGK PKO Banku Polskiego SA”). Umowa ta została zarejestrowana przez Naczelnika Drugiego Mazowieckiego Urzędu Skarbowego w Warszawie.

Podatkowa grupa kapitałowa jest instytucją prawa podatkowego przewidzianą przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Jej utworzenie oznacza konsolidację dochodów spółek wchodzących w jej skład dla celów opodatkowania podatkiem dochodowym oraz umożliwia skorzystanie z innych zapewniających w szczególności ułatwienia operacyjne, przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, które dedykowane są podatkowym grupom kapitałowym.

PKO Bank Polski SA jest w PGK PKO Banku Polskiego SA spółką dominującą. PGK PKO Banku Polskiego SA została powołana na okres 3 lat podatkowych. Pierwszy rok podatkowy rozpoczął się 1 stycznia 2019 roku.

- **PODATEK BIEŻĄCY**

Podatek dochodowy bieżący obliczany jest na podstawie zysku księgowego brutto skorygowanego o przychody, które zgodnie z przepisami podatkowymi nie są zaliczane do przychodów podatkowych, przychody podatkowe niebędące przychodami księgowymi, koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów i koszty podatkowe niebędące kosztami księgowymi, zgodnie z właściwymi przepisami prawa podatkowego. Pozycje te obejmują głównie przychody i koszty z tytułu odsetek naliczonych do otrzymania i zapłacenia, odpisy na oczekiwane straty kredytowe oraz rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe.

Spółki Grupy Kapitałowej są podatnikami podatku dochodowego od osób prawnych. Wartość ustalonego bieżącego zobowiązania Spółek przekazywana jest na rzecz właściwych dla nich miejscowo urzędów administracji podatkowej.

Ostateczne uregulowanie zobowiązania poszczególnych Spółek Grupy Kapitałowej z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych za 2019 rok nastąpi z zachowaniem terminów przewidzianych przepisami właściwego dla nich prawa podatkowego.

W myśl zasad dotyczących przedawnienia zobowiązań podatkowych, kontrola prawidłowości rozliczeń z tytułu podatków może być przeprowadzona w okresie 5 lat licząc od końca roku, w którym upłynął termin złożenia odpowiedniej deklaracji podatkowej.

- **PODATEK DOCHODOWY ODRO CZONY**

Podatek dochodowy odroczony ujmowany jest w wysokości różnicy pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową dla celów raportowania finansowego. Grupa tworzy rezerwy oraz aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Zmiana stanu rezerw oraz aktywów z tytułu podatku dochodowego odroczonego zaliczana jest do obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego z wyjątkiem skutków wyceny aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite oraz wyceny instrumentów zabezpieczających odnoszonych na inne dochody całkowite, w przypadku których zmiany stanu rezerw oraz aktywów z tytułu podatku dochodowego odroczonego są ujmowane w innych dochodach całkowitych. Przy ustalaniu odroczonego podatku dochodowego uwzględnia się wartość aktywów i rezerw na odroczony podatek na początek i koniec okresu sprawozdawczego.

Wartość bilansowa składników aktywów z tytułu odroczonego podatku jest weryfikowana każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego i ulega stosownemu obniżeniu, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa wykorzystana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na koniec okresu sprawozdawczego lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na koniec okresu sprawozdawczego.

Grupa Kapitałowa dla spółek działających na terytorium Polski stosuje dla odroczonego podatku dochodowego stawkę podatkową w wysokości 19%, dla spółek działających na terytorium Ukrainy w wysokości 18%, a dla spółek działających na terytorium Szwecji w wysokości 22%.

Grupa Kapitałowa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczony podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

INFORMACJE FINANSOWE

- OBCIĄŻENIE PODATKOWE**

	2019	2018
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(1 787)	(1 336)
Bieżące obciążenie podatkowe	(1 675)	(1 626)
Odroczony podatek dochodowy z tytułu różnic przejściowych	(112)	290
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych z tytułu różnic przejściowych	(40)	(96)
Razem	(1 827)	(1 432)

- UZGODNIENIE EFEKTYWNEJ STOPY PODATKOWEJ**

	2019	2018
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	5 819	5 078
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce wynoszącej 19%	(1 106)	(965)
Efekt innych stawek podatkowych jednostek zagranicznych	1	-
Wpływ trwałych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	(687)	(377)
odpisy na oczekiwane straty kredytowe niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	(31)	(84)
składka i wpłaty na BFG	(97)	(80)
podatek od instytucji finansowych	(194)	(179)
koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych	(85)	-
podatek z tytułu różnic kursowych na terytorium Szwecji	(274)	-
różnica pomiędzy wartością podatkową a bilansową środków trwałych	48	-
3% zryczałtowany podatek dochodowy od odsetek na rzecz nierezydentów	(11)	-
pozostałe różnice trwałe	(43)	(34)
Wpływ innych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym ulga na nowe technologie i darowizny	5	6
Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	(1 787)	(1 336)
Efektywna stopa podatkowa	30,71%	26,31%

• AKTYWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO NETTO

REZERWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO	31.12.2018	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	EFEKT PRZEJĘCIA I OBJĘCIA KONTROLĄ JEDNOSTEK ZALEŻNYCH	INNE DOCHODY CAŁKOWITE	31.12.2019
Odsetki naliczone od należności (kredytów)	244	(24)	-	-	220
Odsetki skapitalizowane od kredytów mieszkaniowych w sytuacji normalnej	40	(16)	-	-	24
Odsetki od papierów wartościowych	80	35	-	-	115
Wycena papierów wartościowych	100	14	-	(1)	113
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	23	(7)	-	39	55
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	306	(88)	-	-	218
Przychód do opodatkowania z tytułu rozwiązania odpisu IBNR stanowiącego w przeszłości koszty uzyskania przychodów w związku z wdrożeniem MSSF 9	78	(13)	-	-	65
Koszty zapłacone z góry	165	35	-	-	200
Podatek z tytułu różnic kursowych na terytorium Szwecji	-	143	-	-	143
Pozostała wartość dodatnich różnic przejściowych	5	8	-	-	13
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego	1 041	87	-	38	1 166
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO					
Odsetki naliczone od zobowiązań	99	(13)	-	-	86
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	142	(123)	-	(10)	9
Wycena papierów wartościowych	12	(17)	-	6	1
Rezerwa na świadczenia pracownicze	84	-	-	2	86
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	1 126	(128)	-	-	998
Wycena kredytów do wartości godziwej	17	101	-	-	118
Prowizje do rozliczenia w czasie metodą liniową i efektywną stopą procentową	800	100	-	-	900
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	12	38	-	-	50
Rezerwa na koszty do poniesienia	36	3	-	-	39
Strata podatkowa z lat ubiegłych	14	-	-	-	14
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych, w tym przedmiotów leasingu	782	14	73	-	869
Aktywo brutto z tytułu podatku odroczonego	3 124	(25)	73	(2)	3 170
Łączny efekt różnic przejściowych	2 083	(112)	73	(40)	2 004
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	52	149	-	38	239
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	2 135	37	73	(2)	2 243

REZERWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO	31.12.2017	WPŁYW KOREKTY NA BILANS OTWARCIA Z TYTUŁU WDROŻENIA MSSF 9 (wynik niepodzielony)	WPŁYW KOREKTY NA BILANS OTWARCIA Z TYTUŁU WDROŻENIA MSSF 9 (Inne dochody całkowite)	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	INNE DOCHODY CAŁKOWITE	31.12.2018
Odsetki naliczone od należności (kredytów) ¹	224	471	-	(451)	-	244
Odsetki od papierów wartościowych	62	-	-	18	-	80
Wycena papierów wartościowych	8	29	(19)	18	64	100
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	8	-	-	2	13	23
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	333	-	-	(27)	-	306
Przychód do opodatkowania z tytułu rozwiązania odpisu IBNR stanowiącego w przyszłości koszty uzyskania przychodów w związku z wdrożeniem MSSF 9	-	-	-	78	-	78
Koszty zapłacone z góry	120	-	-	45	-	165
Dodatnie różnice kursowe	18	-	-	(18)	-	-
Pozostała wartość dodatnich różnic przejściowych	4	-	-	1	-	5
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego	883	500	(19)	(400)	77	1 041
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO						
Odsetki naliczone od zobowiązań	116	-	-	(17)	-	99
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	156	-	-	5	(19)	142
Wycena papierów wartościowych	-	-	-	12	-	12
Rezerwa na świadczenia pracownicze	94	-	-	(10)	-	84
Odpisy na straty kredytowe ¹	735	639	-	(248)	-	1 126
Korekta wyceny kredytów do wartości godziwej	-	-	-	17	-	17
Korekta wyceny metodą liniową i ESP	705	-	-	95	-	800
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	27	-	-	(15)	-	12
Rezerwa na koszty do poniesienia	41	-	-	(5)	-	36
Strata podatkowa	16	-	-	(2)	-	14
Różnice kursowe	1	-	-	(1)	-	-
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych, w tym przedmiotu leasingu	723	-	-	59	-	782
Ujemne różnice przejściowe dotyczące spółek Grupy Kapitałowej	-	-	-	-	-	-
Aktywo brutto z tytułu podatku odroczonego	2 614	639	-	(110)	(19)	3 124
Łączny efekt różnic przejściowych	1 731	139	19	290	(96)	2 083
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	36	-	-	-	-	52
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	1 767	-	-	-	-	2 135

Systemy podatkowe krajów, w których Bank i podmioty Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA mają siedzibę lub oddziały, podlegają częstym zmianom legislacyjnym, m.in. w związku z działaniami służącymi uszczelnieniu systemu podatkowego na poziomie zarówno krajowym, jak i międzynarodowym.

Ponadto, rozumienie niektórych przepisów prawa podatkowego, z uwagi na ich niejednoznaczny charakter, może skutkować w praktyce indywidualnymi, niejednołotymi interpretacjami organów podatkowych, różniącymi się od interpretacji dokonywanej przez podatników, a spory w tym zakresie mogą być rozstrzygane wyłącznie w drodze orzecznictwa krajowych lub europejskich sądów. W związku z powyższym nie można wykluczyć, iż organy podatkowe zastosują interpretację przepisów prawa podatkowego odmienną od zaimplementowanej w praktyce przez Bank lub podmioty Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA mogącą wywierać znaczący, niekorzystny wpływ na ich działalność i sytuację finansową, pomimo systematycznie podejmowanych przez nie różnorodnych, dopuszczalnych prawem działań na rzecz zminimalizowania tego ryzyka.

W związku z wątpliwościami dotyczącymi opodatkowania na terytorium Szwecji różnic kursowych od udzielonych Bankowi pożyczek oraz zobowiązań z tytułu emisji, PKO Finance AB, której walutą sprawozdawczą jest EUR, wystąpiła o indywidualną interpretację do Szwedzkiej Rady ds. Interpretacji Podatkowych (Skatterättsnämnden). PKO Finance AB pożycza Bankowi środki pozyskane z wyemitowanych obligacji rozpoznając równolegle należności z tytułu pożyczek oraz zobowiązania z tytułu emisji.

Zmiany kursów walutowych wpływają symetrycznie na wycenę tych należności i zobowiązań, gdyż różnicom kursowym z wyceny udzielonych pożyczek odpowiadają przeciwstawne różnice kursowe z wyceny zobowiązań od wyemitowanych obligacji.

Zgodnie z otrzymaną 14 marca 2019 roku interpretacją spółka, dla której walutą sprawozdawczą jest EUR, powinna opodatkować w dacie zapadalności różnice kursowe EUR/SEK od udzielonych pożyczek oraz równocześnie nie ma możliwości ujęcia w dacie wymagalności kosztu podatkowego z tytułu różnic kursowych od zobowiązań spółki z tytułu emisji obligacji. Interpretacja Rady, w przypadku jej utrzymania przez szwedzki Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen), oznaczałaby stosowanie na terytorium Szwecji odmiennego podejścia wobec spółek raportujących w EUR w porównaniu do spółek raportujących w SEK, które posiadają możliwość uwzględnienia w rozliczeniach podatkowych również różnic kursowych od zobowiązań, co wpływałoby na wzrost ryzyka ekonomicznego oraz uniemożliwiłoby efektywne zabezpieczenie ryzyka walutowego. W ocenie Grupy Kapitałowej takie podejście byłoby sprzeczne z art. 63 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) dotyczącym konieczności zapewnienia swobodnego przepływu kapitału w UE lub art. 49 i 54 TFUE dotyczącymi swobody przedsiębiorczości. 3 kwietnia 2019 roku spółka wystąpiła do szwedzkiego Naczelnego Sądu Administracyjnego z odwołaniem od interpretacji Rady, a 1 lipca 2019 roku przekazała do niego rozbudowaną argumentację do odwołania. W opinii z 23 sierpnia 2019 roku szwedzki urząd podatkowy (Skatteverket) ustosunkował się negatywnie to odwołania spółki. Spółka podtrzymała swoje stanowisko w przekazanej 25 września 2019 roku do szwedzkiego Naczelnego Sądu Administracyjnego odpowiedzi do opinii. Dodatkowo 10 października 2019 roku spółka przekazała do szwedzkiego Naczelnego Sądu Administracyjnego uzupełnienie do odwołania, w którym m.in. podkreśliła znaczenie rozstrzygnięcia sprawy dla działających na terytorium Szwecji spółek raportujących w Euro.

W związku z wejściem w życie KIMSF 23 „Niepewność co do traktowania podatkowego dochodu”, Grupa Kapitałowa dokonała osądu co do niepewnego traktowania podatkowego dochodu osiąganego na terytorium Szwecji z tytułu różnic kursowych od udzielonych Bankowi pożyczek oraz zobowiązań z tytułu emisji. W konsekwencji na 31 grudnia 2019 roku Grupa Kapitałowa ujęła zobowiązanie z tytułu bieżącego podatku dochodowego w wysokości 131 milionów PLN oraz rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego w wysokości 143 milionów PLN. Grupa Kapitałowa odzwierciedliła efekt niepewności stosując metodę najbardziej prawdopodobnej kwoty.

19. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Pozycja „Kasa, środki w Banku Centralnym” obejmuje gotówkę ujmowaną w wartości nominalnej oraz środki na rachunku bieżącym i lokaty w Banku Centralnym wyceniane według zamortyzowanego kosztu, a w przypadku braku harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych w kwocie wymaganej zapłaty obejmującej również ewentualne odsetki od tych środków.

INFORMACJE FINANSOWE

KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	31.12.2019	31.12.2018
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	10 777	17 391
Gotówka	3 900	5 534
Razem	14 677	22 925

Grupa Kapitałowa może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunkach rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego, musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

	31.12.2019	31.12.2018
Oprocentowanie środków na rachunku rezerwy obowiązkowej	0,5%	0,5%

20. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zasady klasyfikacji i wyceny opisane zostały w nocie „Opis ważniejszych zasad rachunkowości”. W przypadku należności, dla których nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych, a więc także ustalić efektywnej stopy procentowej, należność wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty.

Należności od banków obejmują także transakcje zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odsprzedaży. Transakcje te są wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Różnica między ceną zakupu i odkupu (sprzedaży) stanowi przychód odsetkowy i podlega rozliczaniu w czasie według efektywnej stopy procentowej przez okres trwania umowy.

INFORMACJE FINANSOWE

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	4 093	7 662
Lokaty w bankach	2 995	6 437
Rachunki bieżące	997	1 174
Udzielone kredyty i pożyczki	99	48
Środki pieniężne w drodze	2	3
Razem brutto	4 093	7 662
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(1)	(1)
Razem	4 092	7 661

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla należności od banków zostały szerzej opisane w nocie „Aktywa finansowe według faz utraty wartości oraz odpisy na oczekiwane straty kredytowe”.

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu		
do 1 miesiąca	3 988	7 628
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	78	4
od 3 miesięcy do 1 roku	-	17
od 1 roku do 5 lat	26	12
Razem	4 092	7 661

21. RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ

STRATEGIA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Grupa Kapitałowa stosuje rachunkowość zabezpieczeń do zabezpieczania ryzyka stopy procentowej i ryzyka walutowego. Transakcje zabezpieczające zawiera się w celu ograniczenia ryzyka poniesienia strat w wyniku niekorzystnych zmian kursów walut i stóp procentowych. Zabezpieczaniu podlegają przepływy pieniężne związane z zawartymi transakcjami oraz wartość godziwa posiadanych aktywów.

Ryzyko stopy procentowej obejmuje w szczególności:

- ryzyko związane z niedopasowaniem częstotliwości i terminów zmiany oprocentowania (przeszacowania) aktywów i zobowiązań oraz pozycji pozabilansowych (ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania),
- ryzyko wynikające ze zmian nachylenia i kształtu krzywej dochodowości (ryzyko krzywej dochodowości),
- ryzyko wynikające z niedoskonałego dopasowania stawek referencyjnych stosowanych w produktach bankowych do zmian stóp rynkowych lub niedoskonałych mechanizmów transmisji zmian stóp rynkowych na oprocentowanie tych produktów (ryzyko bazowe),
- ryzyko wynikające z opcji, w tym opcji wbudowanych dotyczących np. ograniczenia oprocentowania kredytów (ryzyko opcji).

Ryzyko walutowe w Grupie Kapitałowej powstaje w wyniku operacji przeprowadzanych w ramach:

- podstawowej działalności biznesowej,
- działalności handlowej,
- zawieranych przez Grupę Kapitałową umów generujących ryzyko walutowe.

Ryzykiem walutowym powstającym w działalności Grupy Kapitałowej, w spółkach, w których jest to niezbędne, zarządzają wyspecjalizowane jednostki, na podstawie otrzymanych danych na temat otwartych pozycji walutowych w ramach własnej działalności.

W Grupie Kapitałowej funkcjonuje system wartości progowych i limitów przypisanych poszczególnym rodzajom ryzyka stopy procentowej i ryzyka walutowego, których celem jest określenie maksymalnego, dopuszczalnego poziomu ryzyka, zapewniającego niedopuszczenie do przekroczenia strategicznych limitów tolerancji.

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Grupa Kapitałowa podjęła decyzję o dalszym stosowaniu przepisów MSR 39 i nie zastosowała standardu MSSF 9 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń.

- **ZABEZPIECZENIE PRZEPLYWÓW PIENIĘŻNYCH**

Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane są bezpośrednio w innych dochodach całkowitych w części stanowiącej efektywną część zabezpieczenia. Część nieefektywną zabezpieczenia ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat” lub „Wynik z pozycji wymiany”.

Kwoty odniesione bezpośrednio na inne dochody całkowite przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczana planowana transakcja wywiera wpływ na rachunek zysków i strat. Odsetki i różnice kursowe wykazywane są w rachunku zysków i strat odpowiednio w pozycjach „Wynik z tytułu odsetek” oraz „Wynik z pozycji wymiany”.

Testy efektywności obejmują wycenę transakcji zabezpieczających po pomniejszeniu o wartość odsetek naliczonych oraz różnice kursowe od nominału transakcji zabezpieczających (w przypadku transakcji CIRS).

Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Testy wykonywane są z częstotliwością miesięczną.

- **ZABEZPIECZENIE WARTOŚCI GODZIWEJ**

Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane są w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej” z wyłączeniem komponentu odsetkowego. Komponent odsetkowy prezentuje się w tej samej linii, co przychody odsetkowe z tytułu pozycji zabezpieczanej, tj. w pozycji „Wynik z tytułu odsetek”.

Zmianę korekty wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej ujmuje się w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”.

Testy efektywności obejmują wycenę transakcji zabezpieczających po pomniejszeniu o wartość odsetek naliczonych.

Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Testy wykonywane są z częstotliwością miesięczną.

RODZAJE STRATEGII ZABEZPIECZAJĄCYCH STOSOWANYCH PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ

Na 31 grudnia 2019 roku Grupa Kapitałowa posiadała aktywne powiązania w ramach:

- 8 strategii zabezpieczających zmienność przepływów pieniężnych
- 3 strategii zabezpieczających zmienność wartości godziwej.

W 2019 roku Grupa Kapitałowa wprowadziła dwie nowe strategie zabezpieczające stanowiące zabezpieczenie wartości godziwej.

W 2018 roku Grupa Kapitałowa nie wprowadziła nowych strategii zabezpieczających.

W poniższych tabelach zaprezentowano podsumowanie rodzajów strategii stosowanych przez Grupę Kapitałową.

RODZAJ STRATEGII ZABEZPIEZAJĄCEJ	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPIŹYWÓW PIENIĘŻNYCH	
ZABEZPIEZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS float – float transakcje CIRS fixed – float	transakcje IRS fixed – float
POZYCJA ZABEZPIEZANA	<ul style="list-style-type: none"> portfel kredytów o zmiennym oprocentowaniu w walutach obcych i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, w PLN łącznie z ich odnawianiem w przyszłości. Grupa desygnując pozycję zabezpieczaną zastosowała rozwiązania MSR39 WS 99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską lub zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu w walutach obcych lub portfel produktów bankowych regularnego oszczędzania o zmiennym oprocentowaniu w PLN 	portfel kredytów w PLN lub innych walutach indeksowanych do stopy zmiennej
ŹRÓDŁA NIEEFEKTYWNOŚCI ZABEZPIECZENIA	<ul style="list-style-type: none"> marża na instrumencie zabezpieczającym różnice w dyskoncie pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego korekta CVA/DVA instrumentu zabezpieczającego 	<ul style="list-style-type: none"> zmiana parametrów rynkowych pomiędzy momentem zawarcia transakcji zabezpieczającej a zawiązaniem powiązania zabezpieczającego różnice w dyskoncie pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego korekta CVA/DVA instrumentu zabezpieczającego
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: styczeń 2020 – październik 2026	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: styczeń 2020 – sierpień 2028

RODZAJ STRATEGII ZABEZPIEZAJĄCEJ	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI WARTOŚCI GODZIWEJ	
ZABEZPIEZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej	
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje IRS fixed – float	
POZYCJA ZABEZPIEZANA	komponent ryzyka stopy procentowej kredytu lub papieru wartościowego w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu odpowiadający rynkowej stopie IRS	
ŹRÓDŁA NIEEFEKTYWNOŚCI ZABEZPIECZENIA	<ul style="list-style-type: none"> zmiana parametrów rynkowych pomiędzy momentem ustalenia warunków pozycji zabezpieczanej a momentem zawarcia transakcji zabezpieczającej korekta CVA/DVA instrumentu zabezpieczającego różnica pomiędzy wartością bieżącą zmiennej nogi transakcji IRS a wartością bieżącą nominału papieru wartościowego 	

INFORMACJE FINANSOWE

Instrument pochodny zabezpieczający 31.12.2019	Wartość nominalna instrumentów pochodnych zabezpieczających	Średnia marża ważona nominalnie / średnia stała stopa procentowa ważona nominalnie	Wartość bilansowa (wartość godziwa instrumentów zabezpieczających)		Niefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat / korekta wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej	Zmiana wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego od momentu desygnacji	Numer strategii	
			Aktywa	Zobowiązania				
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych								
CIRS CHF/PLN	float CHF	1 250	0,0024%	14	378	1	(379)	1, 7
	float PLN	4 524	0,0000%					
IRS PLN	PLN	40 783	2,2972%	239	8	2	63	2
IRS CHF	CHF	400	-0,4425%	8	-	-	2	3
IRS EUR	EUR	1 224	-0,1699%	15	2	-	6	3, 4
CIRS CHF/USD	float CHF	818	0,0000%	189	-	(2)	124	5
	fixed USD	875	2,4315%					
CIRS CHF/EUR	float CHF	2 567	0,0000%	86	186	(16)	(220)	5
	fixed EUR	2 301	0,2958%					
CIRS EUR/PLN	float EUR	100	0,0000%	11	-	-	11	6
	float PLN	437	-0,0277%					
CIRS PLN/EUR	float PLN	2 964	0,0000%	79	8	(7)	67	9
	fixed EUR	699	0,6177%					
Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej								
IRS EUR	EUR	257	-0,1874%	1	6	4	(1)	8, 10 i 11
IRS USD	USD	134	1,5702%	3	1	(2)	1	11
RAZEM				645	589	(20)	(326)	

Instrument pochodny zabezpieczający 31.12.2018	Wartość nominalna instrumentów pochodnych zabezpieczających	Średnia marża ważona nominalnie / średnia stała stopa procentowa ważona nominalnie	Wartość bilansowa (wartość godziwa instrumentów zabezpieczających)		Niefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat / korekta wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej	Zmiana wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego od momentu desygnacji	Numer strategii	
			Aktywa	Zobowiązania				
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych								
CIRS CHF/PLN	float CHF	1 900	-0,0948%	78	428	-	(363)	1, 7
	float PLN	6 902	0,0000%					
IRS PLN	PLN	11 575	2,4386%	101	-	(1)	57	2
IRS CHF	CHF	400	-0,4425%	7	-	-	2	3
IRS EUR	EUR	524	0,2087%	2	5	-	(3)	3, 4
CIRS CHF/USD	float CHF	818	0,0000%	148	-	1	88	5
	fixed USD	875	2,4315%					
CIRS CHF/EUR	float CHF	2 001	0,0000%	240	37	3	284	5
	fixed EUR	1 802	0,3504%					
CIRS EUR/PLN	float EUR	125	0,0000%	7	-	-	6	6
	float PLN	546	-0,0092%					
CIRS PLN/EUR	float PLN	2 101	0,0000%	75	-	7	76	9
	fixed EUR	499	0,7690%					
Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej								
IRS EUR	EUR	103	-0,3090%	-	1	1	-	8
RAZEM				658	471	11	147	

POZYCJA ZABEZPIECZANA 31.12.2019	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZABEZPIECZANEJ	POZYCJA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	ZMIANA WARTOŚCI GODZIWEJ POZYCJI ZABEZPIECZANEJ	STRATEGIA NR
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych				
Kredyty w CHF	1 025	Kredyty i pożyczki udzielone klientom		
Lokaty negocjowane w PLN	3 653	Zobowiązania wobec klientów	391	1
Kredyty w CHF	3 385	Kredyty i pożyczki udzielone klientom		
Zobowiązanie finansowe w USD	875	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	96	5
Zobowiązanie finansowe w EUR	2 301	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych		
Kredyty w CHF	225	Kredyty i pożyczki udzielone klientom		
Produkty regularnego oszczędzania w PLN	872	Zobowiązania wobec klientów	7	7
Kredyty w CHF	400	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(2)	3
Kredyty w PLN	2 964	Kredyty i pożyczki udzielone klientom		
Zobowiązanie finansowe w EUR	699	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	(67)	9
Kredyty w PLN	40 783	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(58)	2
Kredyty w EUR	100	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(10)	6
Lokaty negocjowane w PLN	437	Zobowiązania wobec klientów		
Kredyty w EUR	1 224	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(7)	3; 4
Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej				
Papier wartościowy w EUR	74	Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	- 10;	11
Papier wartościowy w USD	134		(1)	11
Kredyty w EUR	183	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	1	8
RAZEM			350	

POZYCJA ZABEZPIECZANA 31.12.2018	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZABEZPIECZANEJ	POZYCJA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	ZMIANA WARTOŚCI GODZIWEJ POZYCJI ZABEZPIECZANEJ	STRATEGIA NR
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych				
Kredyty w CHF	1 675	Kredyty i pożyczki udzielone klientom		
Lokaty negocjowane w PLN	6 030	Zobowiązania wobec klientów	435	1
Kredyty w CHF	2 818	Kredyty i pożyczki udzielone klientom		
Zobowiązanie finansowe w USD	875	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	(312)	5
Zobowiązanie finansowe w EUR	1 802	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych		
Kredyty w CHF	225	Kredyty i pożyczki udzielone klientom		
Produkty regularnego oszczędzania w PLN	872	Zobowiązania wobec klientów	(15)	7
Kredyty w CHF	400	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(2)	3
Kredyty w PLN	2 101	Kredyty i pożyczki udzielone klientom		
Zobowiązanie finansowe w EUR	499	Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	(69)	9
Kredyty w PLN	11 575	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(55)	2
Kredyty w EUR	125	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(6)	6
Lokaty negocjowane w PLN	545	Zobowiązania wobec klientów		
Kredyty w EUR	524	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	3	3; 4
Zabezpieczenie zmienności wartości godziwej				
Kredyty w EUR	103	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	- 8	
RAZEM			(21)	

W 2019 roku i w 2018 roku Grupa Kapitałowa nie stosowała strategii zabezpieczających, o których mowa w MSSF 7 23C, tj. w których zarówno instrument zabezpieczający, jak i pozycja zabezpieczana często się zmieniają (tj. kiedy jednostka wykorzystuje dynamiczny proces, w którym zarówno ekspozycja, jak i instrumenty zabezpieczające stosowane do zarządzania tą ekspozycją nie pozostają takie same przez dłuższy okres).

W 2019 roku i w 2018 roku Grupa Kapitałowa nie zidentyfikowała sytuacji, o których mowa w MSSF 7 23F, tj. planowanych transakcji, dla których w poprzednich okresach stosowana była rachunkowość zabezpieczeń, ale której realizowania się już nie oczekuje.

W 2019 roku i w 2018 roku Grupa Kapitałowa nie stosowała kredytowych instrumentów pochodnych do zarządzania ryzykiem kredytowym i nie wyznaczyła instrumentu finansowego (lub jego części) jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, który byłby powiązany z tym instrumentem.

INFORMACJE FINANSOWE

WARTOŚĆ BILANSOWA INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH	31.12.2019		31.12.2018	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	641	582	658	470
ryzyka stopy procentowej - IRS	262	10	110	5
ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej - CIRS	379	572	548	465
Zabezpieczenie wartości godziwej	4	7	-	1
ryzyka stopy procentowej - IRS	4	7	-	1
Razem	645	589	658	471

ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

ZMIANA INNYCH DOCHODÓW CAŁKOWITYCH Z TYTUŁU ZABEZPIECZEŃ PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ORAZ NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	2019	2018
Inne dochody całkowite na początek okresu brutto	28	(142)
Zyski/straty odniesione na inne dochody całkowite w okresie	187	(62)
Kwota przeniesiona z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat:	72	232
- przychody odsetkowe	(324)	(355)
- wynik z pozycji wymiany	396	587
Inne dochody całkowite na koniec okresu brutto	287	28
Efekt podatkowy	(55)	(6)
Inne dochody całkowite na koniec okresu netto	232	22
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto	259	170
Efekt podatkowy	(49)	(32)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto	210	138
Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat, w tym kwota odniesiona na:	(20)	11
Wynik z pozycji wymiany	(22)	12
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	2	(1)

ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI WARTOŚCI GODZIWEJ

ZABEZPIECZENIE RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ	31.12.2019	31.12.2018
Wycena do wartości godziwej instrumentu pochodnego zabezpieczającego - IRS	(3)	1
Korekta do wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego z tytułu zabezpieczanego ryzyka	5	1
Papiery wartościowe	1	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	4	1

KALKULACJA SZACUNKÓW

SZACUNKOWA ZMIANA WYCENY PRZY PRZESUNIĘCIU RÓWNOLEGŁYM KRZYWYCH DOCHODOWOŚCI:	31.12.2019		31.12.2018	
	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp
IRS	(190)	191	(146)	148
CIRS	(167)	170	(200)	204
Razem	(357)	361	(346)	352

22. POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

W ramach swojej działalności Grupa Kapitałowa wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe służące do celów zarządzania ryzykiem związanym z prowadzoną działalnością. Najczęściej wykorzystywanymi instrumentami pochodnymi w działalności Grupy Kapitałowej są: IRS, CIRS, FX Swap, opcje, commodity swap, FRA, Forward i Futures. Pochodne instrumenty finansowe ujmowane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji. Instrument pochodny jest prezentowany w pozycji „Pozostałe instrumenty pochodne” jako aktywne, jeśli jego wartość godziwa jest dodatnia albo zobowiązanie jeżeli jego wartość godziwa jest ujemna.

Grupa Kapitałowa zalicza zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych niezakwalifikowanych do rachunkowości zabezpieczeń oraz wynik z rozliczenia tych instrumentów do wyniku na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat albo do wyniku z pozycji wymiany, w zależności od rodzaju instrumentu.

SZACUNKI I OCENY

Wartość godziwą nieopcyjnych instrumentów pochodnych wyznacza się stosując modele wyceny bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych możliwych do otrzymania z danego instrumentu finansowego. Stosowane przez Grupę Kapitałową techniki wyceny nieopcyjnych instrumentów pochodnych opierają się na krzywych dochodowości konstruowanych na podstawie dostępnych danych rynkowych (stawki depozytów na rynku międzybankowym, kwotowania transakcji IRS). Opcje wyceniane są przy użyciu modeli wyceny opcji. Zmienne oraz założenia używane do wyceny obejmują, w miarę dostępności, dane pochodzące z możliwych do obserwacji rynków.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych uwzględnia własne ryzyko kredytowe DVA (debit value adjustment), jak i ryzyko kredytowe kontrahenta CVA (credit value adjustment). Proces kalkulacji korekt CVA i DVA obejmuje wybór metody wyznaczenia spreadu na ryzyko kredytowe kontrahenta lub Grupy Kapitałowej (np. metoda ceny rynkowej oparta na płynnych notowaniach cen instrumentów dłużnych wyemitowanych przez kontrahenta, metoda spreadu implikowanego z kontraktów Credit Default Swap), oszacowanie prawdopodobieństwa niewypłacalności kontrahenta lub Grupy Kapitałowej oraz stopy odzysku, a także wyliczenie wysokości korekt CVA i DVA.

INFORMACJE FINANSOWE

POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE - RODZAJ KONTRAKTU	31.12.2019		31.12.2018	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	1 523	1 624	1 178	1 832
CIRS	151	145	156	153
FX Swap	217	186	115	43
Opcje	312	336	262	268
Commodity swap	287	283	85	83
FRA	1	1	3	2
Forward	304	348	108	274
Futures	-	1	-	-
Razem	2 795	2 924	1 907	2 655

KALKULACJA SZACUNKÓW

Grupa Kapitałowa przeprowadziła symulację w celu ustalenia możliwego wpływu zmian krzywych dochodowości na wycenę transakcji.

SZACUNKOWA ZMIANA WYCENY PRZY PRZESUNIĘCIU RÓWNOLEGŁYM KRZYWYCH DOCHODOWOŚCI O:	31.12.2019		31.12.2018	
	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp
IRS	(182)	183	(145)	147
CIRS	(219)	222	(253)	259
pozostałe instrumenty	(2)	2	3	(3)
Razem	(403)	407	(395)	403

	31.12.2019	31.12.2018
wartość korekty z tytułu CVA i DVA	(9)	-

23. WARTOŚCI NOMINALNE INSTRUMENTÓW BAZOWYCH DLA POCHODNYCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIELAJĄCYCH ORAZ POZOSTAŁYCH INSTRUMENTÓW POCHODNYCH

WARTOŚCI NOMINALNE INSTRUMENTÓW BAZOWYCH (RAZEM KUPNO I SPRZEDAŻ) instrumenty zabezpieczające i pozostałe instrumenty pochodne							
31.12.2019	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	
IRS	7 204	40 152	187 598	206 124	39 435	480 513	
Zakup	3 602	20 076	93 799	103 062	19 718	240 257	
Sprzedaż	3 602	20 076	93 799	103 062	19 717	240 256	
CIRS	1 386	406	4 248	70 580	7 554	84 174	
Zakup	694	191	2 019	38 160	3 772	44 836	
Sprzedaż	692	215	2 229	32 420	3 782	39 338	
FX Swap	21 328	8 336	13 663	5 211	-	48 538	
Zakup walut	10 659	4 161	6 846	2 639	-	24 305	
Sprzedaż walut	10 669	4 175	6 817	2 572	-	24 233	
Opcje	6 263	12 743	37 545	11 845	1	68 397	
Zakup	3 108	6 432	18 576	5 849	-	33 965	
Sprzedaż	3 155	6 311	18 969	5 996	1	34 432	
FRA	-	-	22 211	1 000	-	23 211	
Zakup	-	-	12 397	500	-	12 897	
Sprzedaż	-	-	9 814	500	-	10 314	
Forward	7 601	13 160	24 650	12 634	-	58 045	
Zakup walut	3 795	6 588	12 316	6 305	-	29 004	
Sprzedaż walut	3 806	6 572	12 334	6 329	-	29 041	
Inne, w tym Commodity swap i Futures (w tym na indeks giełdowy)	824	1 348	1 924	614	-	4 710	
Zakup	518	683	962	307	-	2 470	
Sprzedaż	306	665	962	307	-	2 240	
Razem	44 606	76 145	291 839	308 008	46 990	767 588	

WARTOŚCI NOMINALNE INSTRUMENTÓW BAZOWYCH (RAZEM KUPNO I SPRZEDAŻ) instrumenty zabezpieczające i pozostałe instrumenty pochodne							
31.12.2018	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	
IRS	21 512	13 904	94 288	192 674	35 386	357 764	
Zakup	10 756	6 952	47 144	96 337	17 693	178 882	
Sprzedaż	10 756	6 952	47 144	96 337	17 693	178 882	
CIRS	-	-	9 540	36 754	22 527	68 821	
Zakup	-	-	4 717	20 680	13 377	38 774	
Sprzedaż	-	-	4 823	16 074	9 150	30 047	
FX Swap	22 811	6 905	4 142	5 048	-	38 906	
Zakup walut	11 408	3 461	2 093	2 575	-	19 537	
Sprzedaż walut	11 403	3 444	2 049	2 473	-	19 369	
Opcje	3 573	7 068	27 893	8 925	122	47 581	
Zakup	1 809	3 363	12 759	4 502	61	22 494	
Sprzedaż	1 764	3 705	15 134	4 423	61	25 087	
FRA	-	-	20 853	2 700	-	23 553	
Zakup	-	-	11 120	1 200	-	12 320	
Sprzedaż	-	-	9 733	1 500	-	11 233	
Forward	4 513	10 600	20 762	12 309	5	48 189	
Zakup walut	2 251	5 292	10 324	6 137	4	24 008	
Sprzedaż walut	2 262	5 308	10 438	6 172	1	24 181	
Inne, w tym Commodity swap i Futures (w tym na indeks giełdowy)	265	457	1 229	1 177	-	3 128	
Zakup	126	229	620	590	-	1 565	
Sprzedaż	139	228	609	587	-	1 563	
Razem	52 674	38 934	178 707	259 587	58 040	587 942	

WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH W PODZIALE NA TERMINY DO REALIZACJI NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2019 ROKU	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesiące do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych						
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej						
IRS PLN fixed - float	500	4 700	25 492	10 031	60	40 783
IRS EUR fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	700	524	-	1 224
IRS CHF fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	-	400	-	400
Zabezpieczenie ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej						
CIRS float CHF/float PLN						
float CHF	-	50	425	750	25	1 250
float PLN	-	169	1 456	2 811	88	4 524
CIRS fixed USD/float CHF						
fixed USD	-	-	-	875	-	875
float CHF	-	-	-	817	-	817
CIRS float EUR/float PLN						
float EUR	25	-	-	75	-	100
float PLN	108	-	-	329	-	437
CIRS float PLN/fixed EUR						
float PLN	-	-	-	2 964	-	2 964
fixed EUR	-	-	-	699	-	699
CIRS fixed EUR/float CHF						
fixed EUR	-	-	-	2 301	-	2 301
float CHF	-	-	-	2 567	-	2 567
Zabezpieczenie wartości godziwej						
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej						
IRS USD fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	-	134	-	134
IRS EUR fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	-	209	48	257

WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH W PODZIALE NA TERMINY DO REALIZACJI NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2018 ROKU	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesiące do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych						
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej						
IRS PLN fixed - float	-	300	1 230	9 985	60	11 575
IRS EUR fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	-	499	25	524
IRS CHF fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	-	400	-	400
Zabezpieczenie ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej						
CIRS float CHF/float PLN						
float CHF	-	-	650	1 225	25	1 900
float PLN	-	-	2 378	4 436	88	6 902
CIRS fixed USD/float CHF						
fixed USD	-	-	-	875	-	875
float CHF	-	-	-	818	-	818
CIRS float EUR/float PLN						
float EUR	-	-	25	100	-	125
float PLN	-	-	109	437	-	546
CIRS float PLN/fixed EUR						
float PLN	-	-	-	-	2 101	2 101
fixed EUR	-	-	-	-	499	499
CIRS fixed EUR/float CHF						
fixed EUR	-	-	-	1 302	500	1 802
float CHF	-	-	-	1 424	577	2 001
Zabezpieczenie wartości godziwej						
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej						
IRS EUR fixed - float (waluta oryginalna)	-	-	-	91	12	103

24. PAPIERY WARTOŚCIOWE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Klasyfikacja i wycena papierów wartościowych do kategorii jest dokonywana zgodnie z zasadami określenia modelu biznesowego i oceny charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych, o których mowa w nocie „Opis ważniejszych zasad rachunkowości”.

W pozycji papiery wartościowe zaprezentowano również korektę z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej dla papierów wartościowych stanowiących pozycję zabezpieczaną (nota „Rachunkowość zabezpieczeń”).

INFORMACJE FINANSOWE

PAPIERY WARTOŚCIOWE	31.12.2019	31.12.2018
Papiery wartościowe (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	80 572	64 114
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	1	-
Razem	80 573	64 114

PAPIERY WARTOŚCIOWE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	31.12.2019	31.12.2018
przeznaczone do obrotu	1 112	235
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 199	2 848
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	63 807	52 558
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	13 454	8 473
Razem	80 572	64 114

PAPIERY WARTOŚCIOWE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
Dłużne papiery wartościowe	1 095	493	63 807	13 454	78 849
bony pieniężne NBP	-	-	1 000	-	1 000
obligacje skarbowe PLN	982	301	51 541	7 406	60 230
obligacje skarbowe walutowe	2	-	2 520	60	2 582
obligacje komunalne PLN	15	-	5 232	4 563	9 810
obligacje korporacyjne PLN	95	192	3 514	1 083	4 884
obligacje korporacyjne walutowe	1	-	-	342	343
Kapitałowe papiery wartościowe	17	1 706	-	-	1 723
udziały i akcje w innych jednostkach - nienotowane na giełdach	-	436	-	-	436
akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	15	150	-	-	165
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	2	1 120	-	-	1 122
Razem	1 112	2 199	63 807	13 454	80 572

PAPIERY WARTOŚCIOWE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
Dłużne papiery wartościowe	217	1 201	52 558	8 473	62 449
bony pieniężne NBP	-	-	2 900	-	2 900
obligacje skarbowe PLN	94	1 034	39 970	2 234	43 332
obligacje skarbowe walutowe	4	-	393	124	521
obligacje komunalne PLN	16	-	5 301	4 007	9 324
obligacje komunalne walutowe	-	37	-	-	37
obligacje korporacyjne PLN	102	130	3 942	1 764	5 938
obligacje korporacyjne walutowe	1	-	52	344	397
Kapitałowe papiery wartościowe	18	1 647	-	-	1 665
udziały i akcje w innych jednostkach - nienotowane na giełdach	-	269	-	-	269
akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	13	180	-	-	193
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	5	1 198	-	-	1 203
Razem	235	2 848	52 558	8 473	64 114

W pozycji obligacje skarbowe PLN i walutowe ujmuje się obligacje Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej. Na 31 grudnia 2019 roku i 2018 roku pozycja obligacje skarbowe walutowe obejmuje również obligacje Skarbu Państwa Ukrainy odpowiednio w kwocie 492 milionów PLN i 513 milionów PLN.

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz do wartości godziwej przez inne dochody całkowite zostały opisane w nocie „Aktywa finansowe według faz utraty wartości oraz odpisy na oczekiwane straty kredytowe”.

PAPIERY WARTOŚCIOWE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite			wyceniane według zamortyzowanego kosztu		
	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto
Dłużne papiery wartościowe	63 812	(5)	63 807	13 474	(20)	13 454
bony pieniężne NBP	1 000	-	1 000	-	-	-
obligacje skarbowe PLN	51 541	-	51 541	7 406	-	7 406
obligacje skarbowe walutowe	2 520	-	2 520	61	(1)	60
obligacje komunalne PLN	5 232	-	5 232	4 574	(11)	4 563
obligacje korporacyjne PLN	3 519	(5)	3 514	1 087	(4)	1 083
obligacje korporacyjne walutowe	-	-	-	346	(4)	342
Razem	63 812	(5)	63 807	13 474	(20)	13 454

PAPIERY WARTOŚCIOWE (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite			wyceniane według zamortyzowanego kosztu		
	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto
Dłużne papiery wartościowe	52 568	(10)	52 558	8 499	(26)	8 473
bony pieniężne NBP	2 900	-	2 900	-	-	-
obligacje skarbowe PLN	39 970	-	39 970	2 234	-	2 234
obligacje skarbowe walutowe	393	-	393	127	(3)	124
obligacje komunalne PLN	5 301	-	5 301	4 013	(6)	4 007
obligacje korporacyjne PLN	3 952	(10)	3 942	1 777	(13)	1 764
obligacje korporacyjne walutowe	52	-	52	348	(4)	344
Razem	52 568	(10)	52 558	8 499	(26)	8 473

	31.12.2019	31.12.2018
odpis nieobniżający wartości godziwej papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	21	25

PAPIERY WARTOŚCIOWE WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
bez określonego terminu - kapitałowe papiery wartościowe	17	1 706	-	-	1 723
do 1 miesiąca	115	-	1 247	-	1 362
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	3	-	105	10	118
od 3 miesięcy do 1 roku	331	47	2 215	403	2 996
od 1 roku do 5 lat	150	228	44 804	8 693	53 875
powyżej 5 lat	496	218	15 436	4 348	20 498
Razem	1 112	2 199	63 807	13 454	80 572

PAPIERY WARTOŚCIOWE WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
bez określonego terminu - kapitałowe papiery wartościowe	18	1 647	-	-	1 665
do 1 miesiąca	4	-	4 531	19	4 554
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	443	136	579
od 3 miesięcy do 1 roku	30	362	2 972	755	4 119
od 1 roku do 5 lat	120	682	22 300	4 109	27 211
powyżej 5 lat	63	157	22 312	3 454	25 986
Razem	235	2 848	52 558	8 473	64 114

25. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Do pozycji kredyty i pożyczki udzielone klientom zalicza się należności z tytułu kredytów i pożyczek, należności z tytułu leasingu finansowego, a także należności z tytułu zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem sprzedaży, dla których kontrahentem transakcji nie są banki.

Klasyfikacja i wycena kredytów i pożyczek udzielonych klientom do ww. kategorii jest dokonywana zgodnie z zasadami określenia modelu biznesowego i oceny charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych, o których mowa w nocie „Opis ważniejszych zasad rachunkowości”.

Umowa leasingu finansowego ujmowana jest jako należność w kwocie równej bieżącej wartości umownych opłat leasingowych powiększonej o ewentualną niegwarantowaną wartość końcową przypisaną leasingodawcy, ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Opłaty leasingowe z tytułu leasingu finansowego są dzielone między przychody z tytułu odsetek i zmniejszenie salda należności w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy procentowej od pozostałej do spłaty należności.

Transakcje zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odsprzedaży są wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Różnica między ceną zakupu i odkupu (sprzedaży) stanowi przychód odsetkowy i podlega rozliczaniu w czasie według efektywnej stopy procentowej przez okres trwania umowy.

W pozycji kredyty i pożyczki udzielone klientom zaprezentowano również korektę z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej dla kredytów stanowiących pozycję zabezpieczoną (nota „Rachunkowość zabezpieczeń”).

Grupa Kapitałowa ujmuje wpływ ryzyka prawnego dotyczącego potencjalnych spraw spornych dla portfela kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych oraz istniejących spraw spornych dotyczących ekspozycji kredytowych ujętych na datę bilansową w sprawozdaniu z sytuacji finansowej korygując wartość bilansową brutto kredytów mieszkaniowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

INFORMACJE FINANSOWE

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	31.12.2019	31.12.2018
	Wartość netto	Wartość netto
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	231 430	214 911
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	4	1
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	231 434	214 912

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	31.12.2019	31.12.2018
	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	223 144
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8 286	1 106
Razem	231 430	214 911

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem		
			Wartość netto	Wartość brutto	Wartość netto
			Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość netto
Kredyty					
mieszkaniowe	8 286	212 496	(6 757)	205 739	214 025
gospodarcze	15	120 444	(1 966)	118 478	118 493
konsumpcyjne	148	69 176	(3 571)	65 605	65 753
konsumpcyjne	8 123	22 876	(1 220)	21 656	29 779
Należności z tytułu leasingu finansowego	-	16 788	(464)	16 324	16 324
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	1 081	-	1 081	1 081
Razem	8 286	230 365	(7 221)	223 144	231 430

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem		
			Wartość netto	Wartość brutto	Wartość netto
			Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość netto
Kredyty					
mieszkaniowe	1 106	206 972	(7 715)	199 257	200 363
gospodarcze	27	114 781	(2 012)	112 769	112 796
konsumpcyjne	148	64 910	(3 992)	60 918	61 066
konsumpcyjne	931	27 281	(1 711)	25 570	26 501
Należności z tytułu leasingu finansowego	-	14 986	(489)	14 497	14 497
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	51	-	51	51
Razem	1 106	222 009	(8 204)	213 805	214 911

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane według zamortyzowanego kosztu			Razem	
		Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	
Kredyty		8 286	229 284	(7 221)	222 063	230 349
bankowości hipotecznej		15	114 233	(1 806)	112 427	112 442
mieszkaniowe		15	114 233	(1 806)	112 427	112 442
korporacyjne		94	58 934	(1 769)	57 165	57 259
mieszkaniowe		-	308	(26)	282	282
gospodarcze		94	53 745	(1 646)	52 099	52 193
należności z tytułu leasingu finansowego		-	4 881	(97)	4 784	4 784
bankowości detalicznej i prywatnej		8 123	22 992	(1 221)	21 771	29 894
konsumpcyjne		8 123	22 876	(1 220)	21 656	29 779
należności z tytułu leasingu finansowego		-	116	(1)	115	115
firm i przedsiębiorstw		54	33 125	(2 425)	30 700	30 754
mieszkaniowe		-	5 903	(134)	5 769	5 769
gospodarcze		54	15 431	(1 925)	13 506	13 560
należności z tytułu leasingu finansowego		-	11 791	(366)	11 425	11 425
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży		-	1 081		1 081	1 081
Razem		8 286	230 365	(7 221)	223 144	231 430

W pozycji wartość brutto kredytów mieszkaniowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu ujęta została korekta pomniejszająca wartość bilansową kredytów z tytułu ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walucie wymiennej w wysokości 422 milionów PLN (patrz szczegóły nota „Zarządzanie ryzykiem walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych”).

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane według zamortyzowanego kosztu			Razem	
		Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	
Kredyty		1 106	221 958	(8 204)	213 754	214 860
bankowości hipotecznej		27	108 481	(1 829)	106 652	106 679
mieszkaniowe		27	108 481	(1 829)	106 652	106 679
korporacyjne		121	55 096	(2 008)	53 088	53 209
mieszkaniowe		-	321	(55)	266	266
gospodarcze		121	50 239	(1 850)	48 389	48 510
należności z tytułu leasingu finansowego		-	4 536	(103)	4 433	4 433
bankowości detalicznej i prywatnej		931	27 299	(1 711)	25 588	26 519
konsumpcyjne		931	27 281	(1 711)	25 570	26 501
należności z tytułu leasingu finansowego		-	18	-	18	18
firm i przedsiębiorstw		27	31 082	(2 656)	28 426	28 453
mieszkaniowe		-	5 979	(128)	5 851	5 851
gospodarcze		27	14 671	(2 142)	12 529	12 556
należności z tytułu leasingu finansowego		-	10 432	(386)	10 046	10 046
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży		-	51	-	51	51
Razem		1 106	222 009	(8 204)	213 805	214 911

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych według zamortyzowanego kosztu i do wartości godziwej przez inne dochody całkowite zostały szerzej opisane w nocie „Aktywa finansowe według faz utraty wartości oraz odpisy na oczekiwane straty kredytowe”.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	nieprzeznaczone do obrotu		
	obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
do 1 miesiąca	1 954	10 240	12 194
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	678	7 538	8 216
od 3 miesięcy do 1 roku	2 829	30 693	33 522
od 1 roku do 5 lat	2 467	71 423	73 890
powyżej 5 lat	358	103 250	103 608
Razem	8 286	223 144	231 430

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	nieprzeznaczone do obrotu		
	obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
do 1 miesiąca	225	9 478	9 703
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	34	6 120	6 154
od 3 miesięcy do 1 roku	137	24 593	24 730
od 1 roku do 5 lat	498	72 900	73 398
powyżej 5 lat	212	100 714	100 926
Razem	1 106	213 805	214 911

- **PRZEKLASYFIKOWANIE KREDYTÓW Z KATEGORII WYCENIANYCH W ZAMORTYZOWANYM KOSZCIE DO KATEGORII WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT**

W 3 kwartale 2019 roku Grupa Kapitałowa przeklasyfikowała część portfela kredytów konsumpcyjnych o wartości bilansowej netto 8 204 milionów PLN z kategorii wycenianych według zamortyzowanego kosztu do kategorii wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Reklasyfikacja dotyczyła produktów: pożyczki gotówkowej, kart kredytowych i kredytów odnawialnych, które w zapisach umownych zawierały mnożnik w formule oprocentowania. Wpływ reklasyfikacji na wynik netto na dzień przeklasyfikowania wyniósł 0.

Przyczyną reklasyfikacji było brak spełnienia przez te umowy, zgodnie z MSSF 9, kryterium klasyfikacyjnego do kategorii innej niż wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat związanego z występowaniem w umowach tych produktów zapisów zawierających mnożnik w formule oprocentowania.

26. AKTYWA FINANSOWE WEDŁUG FAZ UTRATY WARTOŚCI ORAZ ODPISY NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe są ujmowane w sprawozdaniu finansowym w następujący sposób:

- Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu: odpis pomniejsza wartość bilansową brutto aktywa finansowego; zmiany wysokości odpisów odnoszone są do rachunku zysków i strat;
- Zobowiązania pozabilansowe o charakterze finansowym oraz gwarancje finansowe: odpis prezentowany jest jako rezerwa po stronie zobowiązań; zmiany wysokości rezerw odnoszone są do rachunku zysków i strat;
- Instrumenty finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite: wartość bilansowa aktywa ujętego w wartości godziwej nie jest dodatkowo pomniejszana o wysokość odpisów; zmiana wyceny jest każdorazowo rozdzielana jednak na komponent związany z utratą wartości – ujmowany w rachunku wyników i komponent związany z pozostałymi zmianami wyceny do wartości godziwej – ujmowany w innych dochodach całkowitych;
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat: nie rozpoznaje się odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

SZACUNKI I OCENY

W obszarze utraty wartości Grupa Kapitałowa opiera się na koncepcji strat oczekiwanych.

Model utraty wartości ma zastosowanie do aktywów finansowych, które nie są wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, obejmujących:

- dłużne instrumenty finansowe obejmujące zaangażowania o charakterze kredytowym oraz papiery wartościowe,
- należności leasingowe,
- inne aktywa finansowe,
- zobowiązania pozabilansowe finansowe oraz gwarancyjne.

Dla inwestycji kapitałowych nie są rozpoznawane oczekiwane straty kredytowe.

Utrata wartości jest mierzona jako 12 miesięczne albo dożywotnie oczekiwane straty kredytowe dla danego aktywa finansowego.

Horyzont pomiaru oczekiwanej straty zależy od tego, czy od momentu początkowego ujęcia aktywa nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego. Ze względu na to kryterium aktywa finansowe alokowane są do 3 faz (ang. stage):

FAZA 1 – ekspozycje, dla których ryzyko kredytowe nie jest istotnie wyższe niż na moment początkowego ujęcia i nie rozpoznaje się w odniesieniu do nich przesłanek utraty wartości,

FAZA 2 – ekspozycje których ryzyko kredytowe jest istotnie wyższe od poziomu ryzyka kredytowego na moment początkowego ujęcia ekspozycji, ale nie rozpoznaje się w odniesieniu do nich przesłanki utraty wartości,

FAZA 3 – aktywa w odniesieniu do których rozpoznaje się przesłankę utraty wartości (w tym aktywa udzielone lub zakupione z rozpoznaną przesłanką utraty wartości).

• ISTOTNY WZROST RYZYKA KREDYTOWEGO

Istotny wzrost ryzyka kredytowego określa się z uwzględnieniem poziomu prawdopodobieństwa niewypłacalności oraz jego zmian w stosunku do poziomu z momentu początkowego ujęcia kredytu.

W celu oceny istotnego wzrostu ryzyka kredytowego dla ekspozycji hipotecznych oraz pozostałych ekspozycji detalicznych Grupa Kapitałowa stosuje model oparty na kalkulacji marginalnego PD, czyli prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w określonym miesiącu. Prawdopodobieństwo to uzależnione zostało od czasu, który upłynął od momentu uruchomienia ekspozycji. Dzięki temu możliwe jest odwzorowanie charakterystycznego dla ekspozycji wobec osób fizycznych zróżnicowania jakości kredytowej w czasie życia ekspozycji. Krzywe marginalnego PD wyznaczone zostały na podstawie danych historycznych na poziomie homogenicznych portfeli, wydzielonych z uwzględnieniem m.in. rodzaju produktu, roku udzielenia, waluty kredytu oraz jakości kredytowej na moment udzielenia. Indywidualne przypisanie marginalnego PD do poszczególnych ekspozycji uzyskiwane jest poprzez skalowanie krzywej wyznaczonej na poziomie portfela do indywidualnej oceny ekspozycji/klienta uzyskiwanej z modeli aplikacyjnych (wykorzystujących dane z wniosków kredytowych) oraz behawioralnych. Grupa Kapitałowa identyfikuje przesłankę istotnego wzrostu ryzyka kredytowego dla danej ekspozycji w oparciu o porównanie indywidualnych krzywych prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w horyzoncie trwania ekspozycji na datę początkowego ujęcia oraz na datę raportową. Dla każdej daty raportowej porównywane są tylko te części oryginalnej i obecnej krzywej prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania, które odpowiadają okresowi począwszy od daty raportowej do zapadalności ekspozycji. Porównanie opiera się na wartościach średniego prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w horyzoncie życia kredytu w analizowanym okresie korygowanego o bieżące oraz prognozowane wskaźniki makroekonomiczne.

Rezultat tego porównania, określanym mianem statystyki α , odnoszony jest do wartości progowej, powyżej której wzrost ryzyka kredytowego uznaje się za istotny. Wartość progowa ustalana jest w oparciu o historyczne powiązania pomiędzy wartościami statystyki α , a wystąpieniem stanu niewykonania zobowiązania (default). W procesie tym minimalizuje się prawdopodobieństwo:

- zaklasyfikowania do zbioru ekspozycji kredytowych ze znaczącym wzrostem poziomu ryzyka kredytowego (na podstawie statystyki) ekspozycji kredytowej, w przypadku której w badanym okresie nie wystąpiło zdarzenie niewykonania zobowiązania (błąd typu I)
- niezaklasyfikowania do zbioru ekspozycji kredytowych ze znaczącym wzrostem poziomu ryzyka kredytowego (na podstawie statystyki) ekspozycji kredytowej, w przypadku której w badanym okresie wystąpiło zdarzenie niewykonania zobowiązania (błąd typu II).

Według danych obowiązujących na koniec 2019 roku przesłanką istotnego pogorszenia jakości kredytowej jest co najmniej 2,6-krotny wzrost parametru PD w porównaniu do wartości na moment rozpoznania w księgach Grupy Kapitałowej w przypadku ekspozycji hipotecznych oraz co najmniej 2,5-krotny wzrost w przypadku pozostałych ekspozycji detalicznych (bez zmian wobec końca 2018 roku).

W odniesieniu do ekspozycji kredytowych, w przypadku których aktualne ryzyko niewypłacalności nie przekracza poziomu uwzględnionego w cenie udzielonego finansowania, wyniki porównania krzywych prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania na datę początkowego ujęcia oraz na datę raportową nie stanowią o rozpoznaniu znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego.

W celu oceny znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego dla klientów instytucjonalnych Grupa Kapitałowa stosuje model oparty na łańcuchach Markowa. Na podstawie danych historycznych konstruowane są macierze prawdopodobieństw migracji klientów pomiędzy poszczególnymi klasami ryzyka określonymi na podstawie modeli ratingowych oraz scoringowych Grupy. Migracje te wyznaczone są w obrębie homogenicznych portfeli, wydzielonych z uwzględnieniem m.in. metodyki oceny klienta oraz segmentu klienta.

W dacie początkowego ujęcia ekspozycji kredytowej ustala się indywidualną dla każdej klasy ryzyka oraz portfela najwyższą akceptowalną wartość prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania, której przekroczenie identyfikowane jest jako istotny wzrost ryzyka kredytowego. Wartość ta wyznaczana jest na podstawie średniego prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania dla gorszych klas ryzyka niż klasa ryzyka z daty początkowego ujęcia ekspozycji kredytowej, ważonego prawdopodobieństwem przejścia do tych klas ryzyka w danym horyzoncie czasowym.

Według danych obowiązujących na koniec 2019 roku i 2018 roku minimalne wartości pogorszenia klasy ryzyka będącego przesłanką istotnego wzrostu ryzyka kredytowego w relacji do aktualnej klasy ryzyka prezentowały się następująco:

Klasa ryzyka	Zakres PD	minimalny zakres pogorszenia klasy ryzyka będący przesłanką istotnego wzrostu ryzyka kredytowego ¹
A-B	0,0-0,90%	3 klasy
C	0,90-1,78%	3 klasy
D	1,78-3,55%	2 klasy
E	3,55-7,07%	1 klasa
F	7,07-14,07%	1 klasa
G	14,07-99,99%	nie dotyczy ²

¹ wartości uśrednione (zakresy ustalane osobno na homogenicznych grupach klientów)

² pogorszenie klasy ryzyka jest bezpośrednią przesłanką utraty wartości

W celu identyfikacji pozostałych przesłanek istotnego wzrostu ryzyka kredytowego Grupa Kapitałowa wykorzystuje pełną dostępną informację jakościową i ilościową, w tym:

- działania restrukturyzacyjne wprowadzające dla dłużnika udogodnienia wymuszone jego trudną sytuacją finansową (ang. forbearance),
- opóźnienie w spłacie materialnie istotnej kwoty kapitału lub odsetek dłuższe niż 30 dni,
- zidentyfikowane sygnały wczesnego ostrzegania w ramach procesu monitoringu świadczące o istotnym wzroście ryzyka kredytowego,
- istotne podwyższenie wskaźnika LTV,
- ocenę analityka w ramach procesu analizy zindywidualizowanej,
- kwarantanna w Fазie 2 ekspozycji, dla których w ciągu minionych 3 miesięcy ustala przesłanka utraty wartości,
- złożenie wniosku o upadłość konsumencką przez któregokolwiek z współkredytobiorców,
- transfer ekspozycji kredytowej do zarządzania przez jednostki restrukturyzacyjno-windykacyjne Grupy Kapitałowej,

- **KREDYTY Z UTRATĄ WARTOŚCI I DEFINICJA NIWYKONANIA ZOBOWIĄZANIA**

Przesłanką utraty wartości ekspozycji kredytowej jest w szczególności:

- opóźnienie w spłacie materialnie istotnej kwoty kapitału lub odsetek dłuższe niż 90 dni,
- pogorszenie się w okresie kredytowania sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, wyrażające się zaklasyfikowaniem do klasy ratingowej lub klasy ryzyka wskazującej na istotne zagrożenie dla spłaty zadłużenia (rating H),
- zawarcie umowy restrukturyzacyjnej lub zastosowanie ulgi w spłacie wierzytelności wymuszone względami ekonomicznymi lub prawnymi wynikającymi z trudności finansowych klienta (do czasu uznania wierzytelności za uzdrowioną),
- wnioskowanie o ogłoszenie upadłości dłużnika, postawienie go w stan likwidacji lub wszczęcie wobec niego postępowania egzekucyjnego,
- ogłoszenie upadłości konsumenckiej przez któregokolwiek z współkredytobiorców.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych nr 575/2013 (rozporządzenie CRR) Grupa Kapitałowa definiuje stan niewykonania zobowiązania (ang. default) jeżeli ocenia, że dłużnik nie jest w stanie spłacić zobowiązania kredytowego bez sięgania do realizacji zabezpieczeń lub materialne przeterminowanie ekspozycji przekracza 90 dni. Przesłanki stanu niewykonania zobowiązania są tożsame z przesłankami utraty wartości ekspozycji.

- **OBLICZANIE OCZEKIWANEJ STRATY KREDYTOWEJ**

Model kalkulacji oczekiwanej straty kredytowej oparty jest na zastosowaniu szczegółowej segmentacji portfela kredytowego uwzględniającej następujące charakterystyki na poziomie produktu oraz klienta:

- rodzaj produktu kredytowego,
- waluta produktu,
- rok udzielenia,
- ocena ryzyka niewypłacalności klienta,
- segment biznesowy klienta,
- metoda oceny ryzyka klienta.

W celu obliczenia oczekiwanej straty kredytowej Grupa Kapitałowa stosuje metodę zindywidualizowaną oraz metodę portfelową.

Metoda zindywidualizowana jest stosowana w przypadku identyfikacji przesłanki utraty wartości ekspozycji znaczących indywidualnie. Oczekiwaną stratę kredytową z ekspozycji ustala się jako różnicę pomiędzy jej wartością bilansową brutto (w przypadku pozabilansowej ekspozycji kredytowej - wartością jej równoważnika bilansowego), a wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych, ustalonych z uwzględnieniem możliwych scenariuszy dotyczących realizacji umowy i zarządzania ekspozycją kredytową ważonych prawdopodobieństwem ich realizacji.

Metoda portfelowa jest stosowana dla ekspozycji, które nie są indywidualnie znaczące oraz w przypadku braku identyfikacji przesłanki utraty wartości.

W metodzie portfelowej strata oczekiwana wyznaczana jest jako iloczyn parametrów ryzyka kredytowego: prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania (PD), poziomu straty w momencie niewykonania zobowiązania (LGD) oraz wartości ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania (EAD), przy czym każdy z powyższych parametrów ma postać wektora o wymiarze liczby miesięcy pokrywających horyzont szacowania straty kredytowej.

W odniesieniu do ekspozycji detalicznych bez harmonogramu spłat Grupa Kapitałowa wyznacza ten horyzont w oparciu o dane behawioralne na podstawie historycznych obserwacji. Strata oczekiwana zarówno w całym okresie trwania ekspozycji, jak i w okresie 12 miesięcy jest sumą strat oczekiwanych w poszczególnych okresach zdyskontowanych efektywną stopą procentową. W celu wyznaczenia wartości aktywów na moment niewykonania zobowiązania w danym okresie Grupa Kapitałowa koryguje parametr określający wielkość ekspozycji na moment niewykonania zobowiązania o przyszłe spłaty wynikające z harmonogramu oraz potencjalne nadpłaty i niedopłaty.

W obliczeniach oczekiwanych strat kredytowych uwzględnia się szacunki dotyczące przyszłych warunków makroekonomicznych. W zakresie analizy portfelowej, wpływ scenariuszy makroekonomicznych jest uwzględniany w wysokości poszczególnych parametrów ryzyka. Metodyka kalkulacji parametrów ryzyka obejmuje badanie zależności wysokości tych parametrów od warunków makroekonomicznych w oparciu o dane historyczne. Na potrzeby kalkulacji straty oczekiwanej wykorzystuje się trzy scenariusze makroekonomiczne opracowane na podstawie własnych prognoz – bazowy z prawdopodobieństwem 80% oraz dwa scenariusze alternatywne, każdy z prawdopodobieństwem 10%. Zakres prognozowanych wskaźników obejmuje wskaźnik dynamiki PKB, stopę bezrobocia, stopę WIBOR 3M, stopę LIBOR CHF 3M, kurs CHF/PLN, indeks cen nieruchomości oraz stopę referencyjną NBP. Ostateczna strata oczekiwana jest średnią ważoną prawdopodobieństwem scenariuszy ze strat oczekiwanych odpowiadających poszczególnym scenariuszom. Grupa Kapitałowa zapewnia zgodność scenariuszy makroekonomicznych stosowanych na potrzeby kalkulacji parametrów ryzyka ze scenariuszami makroekonomicznymi wykorzystywanymi w procesach budżetowania ryzyka kredytowego. Scenariusz bazowy opiera się na bazowych prognozach makroekonomicznych. Prognozy są przygotowywane na podstawie modeli ilościowych przy uwzględnieniu korekt z tytułu występowania zdarzeń jednorazowych.

Scenariusze skrajne dotyczą przypadków tzw. szoku wewnętrznego, w związku z czym tzw. zmienne zewnętrzne (stopy procentowe za granicą) nie ulegają zmianie względem scenariusza bazowego. Scenariusze skrajne opracowywane są na podstawie analizy statystycznej i ekonometrycznej, tj. nie odzwierciedlają podlegających opisowi zdarzeń, ale prognozowaną ścieżkę. Identyfikowane są dwa scenariusze: optymistyczny i pesymistyczny. Udział scenariuszy dla ścieżki PKB, który mieści się między scenariuszem optymistycznym i pesymistycznym określony jest jako prawdopodobieństwo scenariusza bazowego. Przyjmując takie założenie prognozowana jest dynamika PKB przy założeniu zmiennego w czasie potencjalnego tempa wzrostu polskiej gospodarki obliczanego przy wykorzystaniu danych kwartalnych dostarczanych przez Główny Urząd Statystyczny. Po wyznaczeniu skrajnych ścieżek dynamiki PKB estymowane są wartości innych zmiennych makroekonomicznych wykorzystywanych w scenariuszach (stopa bezrobocia, indeks cen nieruchomości).

Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie wyznaczonej ilościowo zależności od różnicy między dynamiką PKB, a potencjalnym tempem wzrostu gospodarczego. Wynik podlega korekcie ze względu na zachodzące w polskiej gospodarce istotne zmiany strukturalne, których nie obejmuje model ilościowy, w szczególności:

- starzenia się polskiego społeczeństwa (i pojawienia się niezaspokojonego popytu na pracę, co ograniczać będzie skalę wzrostu stopy bezrobocia w sytuacji spowolnienia wzrostu gospodarczego)
- osiągnięcia przez polski rynek pracy stanu bliskiego pełnemu zatrudnieniu (ze względu na ograniczenia podażowe przestrzeń do dalszego spadku stopy bezrobocia jest coraz mniejsza),
- napływu migrantów (tylko częściowo uwzględnionego w oficjalnych statystykach).

Poziom indeksu cen nieruchomości wyznaczany jest na podstawie zmian PKB przy uwzględnieniu uwarunkowań podażowych i popytowych na rynku w oparciu o dane i trendy prezentowane przez NBP w ramach publikacji „Informacja o cenach mieszkań i sytuacji na rynku nieruchomości mieszkaniowych i komercyjnych w Polsce” oraz własne analizy Grupy. Prognozy dla stawek depozytowych WIBOR i LIBOR opracowywane są głównie w oparciu o założenia dotyczące kształtowania się stóp procentowych banków centralnych. Kurs CHF/PLN jest kursem krzyżowym kursów EUR/PLN i EUR/CHF. Jego prognozy są kombinacją prognoz tych dwóch kursów. Prognozy EUR/PLN i EUR/CHF są przygotowywane w oparciu o analizę makroekonomiczną (bieżącą i historyczną) bazującą na metodach ekonometrycznych, a także w oparciu o analizę techniczną rynków finansowych.

Zarówno proces oceny istotnego wzrostu ryzyka kredytowego, jak i proces kalkulacji straty oczekiwanej realizowany jest w trybie miesięcznym na poziomie indywidualnej ekspozycji. Wykorzystuje się w nim dedykowane środowisko obliczeniowe umożliwiające dystrybucję wyników do jednostek wewnętrznych Grupy Kapitałowej.

Grupa Kapitałowa wyodrębniła portfel aktywów finansowych o niskim ryzyku kredytowym, klasyfikując do niego instrumenty finansowe, dla których średnia długoterminowa stopa niewypłacalności nie przekracza prawdopodobieństwa niewypłacalności ustalonego przez agencję ratingową dla najgorszej klasy ratingu inwestycyjnego. Do portfela tego zalicza w szczególności ekspozycje wobec banków, rządów, jednostek samorządu terytorialnego oraz wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych.

INFORMACJE FINANSOWE

• AKTYWA FINANSOWE W PODZIALE NA FAZY UTRATY WARTOŚCI

SKUMULOWANA INFORMACJA O AKTYWACH FINANSOWYCH WEDŁUG FAZY UTRATY WARTOŚCI (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	31.12.2019			31.12.2018		
	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite						
Papiery wartościowe	63 812	(5)	63 807	52 568	(10)	52 558
faza 1	63 290	-	63 290	51 709	-	51 709
faza 2	59	-	59	388	-	388
faza 3	463	(5)	458	471	(10)	461
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	1	(1)	-	-	-	-
faza 3	1	(1)	-	-	-	-
Razem	63 813	(6)	63 807	52 568	(10)	52 558
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:						
Należności od banków	4 093	(1)	4 092	7 662	(1)	7 661
faza 1	4 093	(1)	4 092	7 662	(1)	7 661
Papiery wartościowe	13 474	(20)	13 454	8 499	(26)	8 473
faza 1	13 450	(16)	13 434	8 437	(15)	8 422
faza 2	20	-	20	59	(8)	51
faza 3	4	(4)	-	3	(3)	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	230 365	(7 221)	223 144	222 009	(8 204)	213 805
faza 1	205 817	(619)	205 198	194 391	(566)	193 825
faza 2	14 823	(1 142)	13 681	16 168	(1 249)	14 919
faza 3	9 725	(5 460)	4 265	11 450	(6 389)	5 061
Inne aktywa finansowe	2 716	(92)	2 624	2 922	(97)	2 825
faza 1	2 624	-	2 624	2 825	-	2 825
faza 3	92	(92)	-	97	(97)	-
Razem	250 648	(7 334)	243 314	241 092	(8 328)	232 764
Aktywa finansowe według faz utraty wartości						
faza 1	289 274	(636)	288 638	265 024	(582)	264 442
faza 2	14 902	(1 142)	13 760	16 615	(1 257)	15 358
faza 3	10 285	(5 562)	4 723	12 021	(6 499)	5 522
Razem	314 461	(7 340)	307 121	293 660	(8 338)	285 322

WEDŁUG MODELU WYCENY (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2019	Wartość brutto (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto (faza 3)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite						
papiery wartościowe	63 290	-	59	-	463	(5)
bony pieniężne NBP	1 000	-	-	-	-	-
obligacje skarbowe	54 061	-	-	-	-	-
pozostałe	8 229	-	59	-	463	(5)
kredyty	-	-	-	-	1	(1)
konsumpcyjne	-	-	-	-	1	(1)
Razem	63 290	-	59	-	464	(6)
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCl	-	-	-	-	464	(6)
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu						
należności od banków	4 093	(1)	-	-	-	-
papiery wartościowe	13 450	(16)	20	-	4	(4)
obligacje skarbowe	7 467	(1)	-	-	-	-
pozostałe	5 983	(15)	20	-	4	(4)
kredyty i pożyczki udzielone klientom	205 817	(619)	14 823	(1 142)	9 725	(5 460)
kredyty	191 147	(584)	12 446	(1 072)	8 903	(5 101)
mieszkaniowe	112 528	(55)	5 806	(527)	2 110	(1 384)
gospodarcze	58 701	(365)	4 918	(314)	5 557	(2 892)
konsumpcyjne	19 918	(164)	1 722	(231)	1 236	(825)
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	1 081	-	-	-	-	-
należności z tytułu leasingu finansowego	13 589	(35)	2 377	(70)	822	(359)
inne aktywa finansowe	2 624	-	-	-	92	(92)
Razem	225 984	(636)	14 843	(1 142)	9 821	(5 556)
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCl	-	-	-	-	386	(66)
Razem	289 274	(636)	14 902	(1 142)	10 285	(5 562)

WEDEŁUG MODELU WYCENY (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2018	Wartość brutto (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto (faza 3)	w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utrata wartości	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite							
papiery wartościowe	51 709	-	388	-	471	471	(10)
bony pieniężne NBP	2 900	-	-	-	-	-	-
obligacje skarbowe	40 363	-	-	-	-	-	-
pozostałe	8 446	-	388	-	471	471	(10)
Razem	51 709	-	388	-	471	471	(10)
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	471	471	(10)
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu							
należności od banków	7 662	(1)	-	-	-	-	-
papiery wartościowe	8 437	(15)	59	(8)	3	3	(3)
obligacje skarbowe	2 361	(3)	-	-	-	-	-
pozostałe	6 076	(12)	59	(8)	3	3	(3)
kredyty i pożyczki udzielone klientom	194 391	(566)	16 168	(1 249)	11 450	11 111	(6 389)
kredyty	182 863	(532)	13 449	(1 169)	10 660	10 436	(6 014)
mieszkaniowe	106 561	(54)	5 960	(538)	2 260	2 201	(1 420)
gospodarcze	52 638	(318)	5 703	(320)	6 569	6 406	(3 354)
konsumpcyjne	23 664	(160)	1 786	(311)	1 831	1 829	(1 240)
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	51	-	-	-	-	-	-
należności z tytułu leasingu finansowego	11 477	(34)	2 719	(80)	790	675	(375)
inne aktywa finansowe	2 825	-	-	-	97	97	(97)
Razem	213 315	(582)	16 227	(1 257)	11 550	11 211	(6 489)
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	674	674	(131)
Razem	265 024	(582)	16 615	(1 257)	12 021	11 682	(6 499)

WSKAŹNIKI JAKOŚCI KREDYTOWEJ (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	31.12.2019	31.12.2018
Udział ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości ¹	4,1%	4,9%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości ²	74,4%	74,0%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek	2,6%	3,2%

Wskaźnik udziału ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości został wyznaczony dla kredytów i papierów wartościowych (z wyłączeniem bonów pieniężnych NBP i obligacji skarbowych) wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz kredytów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite jako stosunek wartości brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości do wartości brutto razem kredytów i papierów wartościowych z wyłączeniem bonów pieniężnych NBP i obligacji skarbowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz kredytów i pożyczek wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Bez uwzględnienia reklasyfikacji części portfela kredytów wycenianych według zamortyzowanego kosztu do portfela wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat o kwotę brutto 8 953 milionów PLN (w tym z utratą wartości o 822 miliony PLN) wskaźnik byłby wyższy od prezentowanego o 0,2 p. p.

²Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości został wyznaczony jako stosunek odpisów na oczekiwane straty kredytowe ogółem dla kredytów i papierów wartościowych (z wyłączeniem bonów pieniężnych NBP i obligacji skarbowych) wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz kredytów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite do wartości brutto ekspozycji z tego portfela z rozpoznaną utratą wartości. Bez uwzględnienia reklasyfikacji części portfela kredytów wycenianych według zamortyzowanego kosztu do portfela wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (kwota odpisów 757 milionów PLN i kwota brutto kredytów z utratą wartości 822 miliony PLN) wskaźnik byłby wyższy od prezentowanego o 1,4 p. p.

Całkowite spisania oraz sprzedaż należności kredytowych w 2019 roku wpłynęły na zmniejszenie wskaźnika udziału ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości o 0,6 p. p. (w 2018 roku - zmniejszenie wskaźnika udziału ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości o 0,7 p. p.).

• ZMIANY WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO AKTYWÓW FINANSOWYCH

Dla ekspozycji, które wielokrotnie zmieniły fazy przesunięcie zostało zaprezentowane jako transfer z fazy w której znajdowały się na 1 stycznia 2019 roku lub w momencie ich początkowego ujęcia do fazy utraty wartości na 31 grudnia 2019 roku (odpowiednio 1 stycznia 2018 roku i 31 grudnia 2018 roku).

Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	51 709	388	471	52 568
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	295	(295)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(10)	10	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	-	(26)	26	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	217 981	22	-	218 003
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	315	-	-	315
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(209 656)	(22)	(11)	(209 689)
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(196)	(17)	-	(213)
Zmiana w związku z spisaniem	-	-	3	3
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	2 852	(1)	(26)	2 825
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	63 290	59	463	63 812

Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	46 765	-	473	47 238
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(384)	384	-	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	268 776	2	-	268 778
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	426	-	-	426
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(266 385)	-	-	(266 385)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	101	2	-	103
Zmiana w związku z spisaniem	(3)	-	-	(3)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	2 413	-	(2)	2 411
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	51 709	388	471	52 568

Papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	8 437	59	3	8 499
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	48	(48)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(18)	18	-	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	12 400	8	-	12 408
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	25	-	-	25
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(8 053)	(8)	-	(8 061)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	1	-	-	1
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(116)	(8)	-	(124)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	726	(1)	1	726
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	13 450	20	4	13 474

Papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	6 194	-	3	6 197
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(21)	21	-	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	2 995	38	-	3 033
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(925)	-	-	(925)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	194	-	-	194
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	8 437	59	3	8 499

Należności od banków	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	7 662	-	-	7 662
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	2 372	-	-	2 372
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	40	-	-	40
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(6 177)	-	-	(6 177)
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(8)	-	-	(8)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	204	-	-	204
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	4 093	-	-	4 093

Należności od banków	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	5 233	-	-	5 233
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	6 006	-	-	6 006
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	831	-	-	831
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(4 415)	-	-	(4 415)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	7	-	-	7
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	7 662	-	-	7 662

Kredyty mieszkaniowe - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	106 561	5 960	2 260	114 781
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	2 434	(2 427)	(7)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(2 858)	2 955	(97)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(89)	(254)	343	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	7 034	24	3	7 061
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	10 226	210	114	10 550
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(11 898)	(1 492)	(208)	(13 598)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	78	(1)	(3)	74
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(290)	(19)	(122)	(431)
Zmiana w związku z spisaniem	-	(12)	(189)	(201)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	1 330	862	16	2 208
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	112 528	5 806	2 110	120 444

Kredyty mieszkaniowe - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	100 206	5 016	3 616	108 838
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	1 253	(1 233)	(20)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(1 846)	2 134	(288)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(641)	280	361	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	14 131	20	43	14 194
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	3 779	67	121	3 967
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(14 626)	(395)	(1 208)	(16 229)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	86	(2)	(4)	80
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(605)	(21)	(334)	(960)
Zmiana w związku z spisaniem	-	(4)	(1 077)	(1 081)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	4 824	98	1 050	5 972
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	106 561	5 960	2 260	114 781

Kredyty gospodarcze - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	52 638	5 703	6 569	64 910
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	1 024	(1 009)	(15)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(1 548)	1 658	(110)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(263)	(342)	605	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	11 968	371	535	12 874
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	11 229	446	295	11 970
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(15 909)	(1 858)	(1 226)	(18 993)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	10	2	(1)	11
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(580)	(49)	(388)	(1 017)
Zmiana w związku z spisaniem	-	(7)	(714)	(721)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	132	3	7	142
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	58 701	4 918	5 557	69 176

Kredyty gospodarcze - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	47 757	5 870	7 857	61 484
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	1 370	(1 322)	(48)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(2 269)	2 411	(142)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(266)	(303)	569	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	14 028	399	645	15 072
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	13 809	242	817	14 868
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(20 172)	(1 418)	(982)	(22 572)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	(19)	(7)	7	(19)
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(1 127)	(58)	(369)	(1 554)
Zmiana w związku z spisaniem	-	(2)	(1 742)	(1 744)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	(473)	(109)	(43)	(625)
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	52 638	5 703	6 569	64 910

Kredyty konsumpcyjne - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	23 664	1 786	1 831	27 281
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	233	(225)	(8)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(886)	910	(24)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(288)	(169)	457	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	11 931	456	104	12 491
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	1 572	97	122	1 791
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(9 093)	(384)	(172)	(9 649)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	(6)	(2)	(7)	(15)
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(161)	(66)	(126)	(353)
Zmiana w związku z spisaniem	-	(10)	(383)	(393)
Przeklasyfikowanie ekspozycji z zamortyzowanego kosztu do wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(7 296)	(835)	(822)	(8 953)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	248	164	264	676
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	19 918	1 722	1 236	22 876

Kredyty konsumpcyjne - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	21 660	1 608	2 391	25 659
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	475	(450)	(25)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(922)	993	(71)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(340)	(221)	561	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	9 167	297	116	9 580
Zwiększenia w związku z wykorzystaniem limitu lub wypłatą transz	2 217	158	131	2 506
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(8 005)	(416)	(215)	(8 636)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	10	2	1	13
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(567)	(19)	(199)	(785)
Zmiana w związku z spisaniem	-	(3)	(827)	(830)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	(31)	(163)	(32)	(226)
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	23 664	1 786	1 831	27 281

Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	51	-	-	51
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	1 085	-	-	1 085
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(51)	-	-	(51)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	(4)	-	-	(4)
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	1 081	-	-	1 081

Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	902	-	-	902
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	51	-	-	51
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(902)	-	-	(902)
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	51	-	-	51

Inne aktywa finansowe	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	2 825	-	97	2 922
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	2 621	-	-	2 621
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(2 825)	-	-	(2 825)
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	-	-	(5)	(5)
Zmiana w związku z spisaniem	-	-	(3)	(3)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	3	-	3	6
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	2 624	-	92	2 716

Inne aktywa finansowe	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	2 378	-	99	2 477
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	2 826	-	97	2 923
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(2 378)	-	(99)	(2 477)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	(1)	-	5	4
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	2 825	-	97	2 922

Należności z tytułu leasingu finansowego	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2019 roku	11 477	2 719	790	14 986
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	746	(726)	(20)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(793)	833	(40)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	9	(312)	303	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	6 599	745	109	7 453
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(2 749)	(630)	(140)	(3 519)
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(980)	(251)	(40)	(1 271)
Zmiana w związku z spisaniem	-	-	(126)	(126)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	(720)	(1)	(14)	(735)
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2019 roku	13 589	2 377	822	16 788

Należności z tytułu leasingu finansowego	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	10 034	2 335	792	13 161
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	750	-	(750)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(1)	1	-	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(2 005)	-	2 005	-
Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych	6 467	0	-	6 467
Zmniejszenia w związku ze spłatami	(1 237)	(96)	(1 221)	(2 554)
Zmiany z tytułu modyfikacji, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	(700)	-	-	(700)
Zmiany z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych, w tym sprzedaży	(1 834)	479	(22)	(1 377)
Zmiana w związku z spisaniem	-	-	(14)	(14)
Inne zmiany, w tym różnice kursowe	3	-	-	3
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku	11 477	2 719	790	14 986

• **ZMIANA WARTOŚCI ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE**

Dla ekspozycji, które wielokrotnie zmieniły fazy przesunięcie zostało zaprezentowane jako transfer z fazy w której znajdowały się na 1 stycznia 2019 roku lub w momencie ich początkowego ujęcia do fazy utraty wartości na 31 grudnia 2019 roku (odpowiednio 1 stycznia 2018 roku i 31 grudnia 2018 roku).

Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	-	-	10	10
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	12	-	-	12
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	(9)	15	(6)	-
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	(3)	-	-	(3)
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	-	3	3
Inne korekty	-	(15)	(2)	(17)
Wartość na 31.12.2019	-	-	5	5

Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	-	-	15	15
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	-	-	4	4
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	-	-	6	6
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	-	-	(10)	(10)
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	-	(3)	(3)
Inne korekty	-	-	(2)	(2)
Wartość na 31.12.2018	-	-	10	10

Papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	15	8	3	26
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	8	(8)	-	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	4	-	-	4
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	(10)	-	-	(10)
Inne korekty	(1)	-	1	-
Wartość na 31.12.2019	16	-	4	20

Papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	14	-	-	14
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	4	3	3	10
Inne korekty	(3)	5	-	2
Wartość na 31.12.2018	15	8	3	26

Należności od banków	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	1	-	-	1
Wartość na 31.12.2019	1	-	-	1

Należności od banków	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018			-	-
Inne korekty		1	-	1
Wartość na 31.12.2018		1	-	1

Kredyty konsumpcyjne - wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019			-	-
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania		-	-	(1)
Inne korekty		-	-	2
Wartość na 31.12.2019		-	-	1

Kredyty mieszkaniowe - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	
Wartość na 01.01.2019		54	538	1 420	2 012
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1		5	(5)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2		(205)	213	(8)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3		(32)	(92)	124	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem		4	-	1	5
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)		189	(126)	39	102
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania		(2)	-	(2)	(4)
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)		-	1	-	1
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem		-	(12)	(189)	(201)
Inne korekty		42	10	(1)	51
Wartość na 31.12.2019		55	527	1 384	1 966

Kredyty mieszkaniowe - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	
Wartość na 01.01.2018		53	430	2 547	3 030
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1		8	(8)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2		(81)	139	(58)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3		(41)	(98)	139	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem		4	4	27	35
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)		115	82	(61)	136
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania		-	(13)	(1)	(14)
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)		1	1	6	8
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem		-	(4)	(1 077)	(1 081)
Inne korekty		(5)	5	(102)	(102)
Wartość na 31.12.2018		54	538	1 420	2 012

Kredyty gospodarcze - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem	
Wartość na 01.01.2019		318	320	3 354	3 992
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1		13	(13)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2		(101)	107	(6)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3		(65)	(63)	128	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem		111	17	76	204
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)		62	(55)	178	185
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania		(22)	(2)	(30)	(54)
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)		3	4	17	24
Zmiany wynikające z aktualizacji stosowanej metody dokonywania oszacowań (netto)		-	-	3	3
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem		-	(7)	(714)	(721)
Inne korekty		46	6	(114)	(62)
Wartość na 31.12.2019		365	314	2 892	3 571

Kredyty gospodarcze - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	296	368	4 480	5 144
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	308	(115)	(193)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(28)	75	(47)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(2)	(44)	46	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	149	31	151	331
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	(388)	11	531	154
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	(13)	(6)	(12)	(31)
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	23	3	32	58
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	(2)	(1 742)	(1 744)
Inne korekty	(27)	(1)	108	80
Wartość na 31.12.2018	318	320	3 354	3 992

Kredyty konsumpcyjne - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	160	311	1 240	1 711
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	2	(2)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(104)	107	(3)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(139)	(89)	228	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	72	6	29	107
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	205	90	201	496
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	(6)	(23)	(10)	(39)
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	-	1	(4)	(3)
Zmiany wynikające z aktualizacji stosowanej metody dokonywania oszacowań (netto)	(2)	1	(1)	(2)
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	(10)	(383)	(393)
Przeklasyfikowanie ekspozycji z zamortyzowanego kosztu do wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(45)	(106)	(599)	(750)
Inne korekty	21	(55)	127	93
Wartość na 31.12.2019	164	231	825	1 220

Kredyty konsumpcyjne - wg zamortyzowanego kosztu	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	138	210	1 714	2 062
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	51	(51)	-	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(4)	25	(21)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	(18)	(49)	67	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	62	2	42	106
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	(99)	190	381	472
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	(5)	(11)	(5)	(21)
Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	-	2	3	5
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	(3)	(827)	(830)
Inne korekty	35	(4)	(114)	(83)
Wartość na 31.12.2018	160	311	1 240	1 711

Inne aktywa finansowe	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	-	-	97	97
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	-	-	(2)	(2)
Zmiana stanu odpisów w tytułu utraty wartości w związku z spisaniem	-	-	(3)	(3)
Wartość na 31.12.2019	-	-	92	92

Inne aktywa finansowe	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	-	-	99	99
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	-	-	1	1
Zmiana stanu odpisów w związku z spisaniem	-	-	(5)	(5)
Inne korekty	-	-	2	2
Wartość na 31.12.2018	-	-	97	97

Należności z tytułu leasingu finansowego	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2019	34	80	375	489
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	20	(16)	(4)	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(4)	12	(8)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	-	(24)	24	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	25	35	67	127
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	(5)	(16)	83	62
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	(20)	(29)	(59)	(108)
Zmiany wynikające z aktualizacji stosowanej metody dokonywania oszacowań (netto)	-	-	(1)	(1)
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	-	(126)	(126)
Inne korekty	(15)	28	8	21
Wartość na 31.12.2019	35	70	359	464

Należności z tytułu leasingu finansowego	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Razem
Wartość na 01.01.2018	22	64	332	418
Transfer z fazy 2 i 3 do fazy 1	51	(53)	2	-
Transfer z fazy 1 i 3 do fazy 2	(144)	166	(22)	-
Transfer z fazy 1 i 2 do fazy 3	57	(162)	105	-
Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	24	44	78	146
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	32	41	(32)	41
Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	(9)	(19)	(106)	(134)
Zmiana stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	-	(14)	(14)
Inne korekty	1	(1)	32	32
Wartość na 31.12.2018	34	80	375	489

• **AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI W MOMENCIE POCZĄTKOWEGO UJĘCIA – POCI**

Zasady klasyfikacji aktywów finansowych do kategorii POCI zostały opisane w nocie „Opis ważniejszych zasad rachunkowości”.

ZAKUPIONE/UDZIELONE AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) - 31.12.2019	Wartość brutto	Odpisy	Wartość netto
Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	463	(5)	458
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	387	(67)	320
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	1	(1)	-
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	386	(66)	320
Razem	850	(72)	778

ZAKUPIONE/UDZIELONE AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) - 31.12.2018	Wartość brutto	Odpisy	Wartość netto
Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	471	(10)	461
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu	674	(131)	543
Razem	1 145	(141)	1 004

ZMIANY DOTYCZĄCE WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO ZAKUPIONYCH/UDZIELONYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) W 2019 ROKU	Wartość na początek okresu	Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych oraz wykorzystaniem limitu lub wypłat transz	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania/ spłatą	Zmiany z tytułu modyfikacji wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu aktywów finansowych, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych instrumentów finansowych	Inne korekty	Wartość na koniec okresu
Papiery wartościowe	471	-	(8)	-	-	463
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	471	-	(8)	-	-	463
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	674	169	(458)	1	1	387
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	-	1	-	-	-	1
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	674	168	(458)	1	1	386
Razem	1 145	169	(466)	1	1	850

ZMIANY DOTYCZĄCE WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO ZAKUPIONYCH/UDZIELONYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) W 2018 ROKU	Wartość na początek okresu	Zmiany z tytułu udzielonych lub nabytych instrumentów finansowych oraz wykorzystaniem limitu lub wypłat transz	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania/ spłatą	Inne korekty	Wartość na koniec okresu
Papiery wartościowe	473	-	(2)	-	471
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	473	-	(2)	-	471
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	363	414	(108)	5	674
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	363	414	(108)	5	674
Razem	836	414	(110)	5	1 145

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPISÓW DLA ZAKUPIONYCH/UDZIELONYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) W 2019 ROKU	Wartość na początek okresu	Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmiana stanu odpisów z tytułu utruty wartości w związku ze spisaniem	Przeklasyfikowanie ekspozycji z zamortyzowanego kosztu do wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Inne korekty	Wartość na koniec okresu
Papiery wartościowe	10	-	-	(5)	-	-	-	5
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	10	-	-	(5)	-	-	-	5
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	131	1	(46)	(58)	2	(28)	65	67
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	-	-	-	1	-	-	-	1
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	131	1	(46)	(59)	2	(28)	65	66
Razem	141	1	(46)	(63)	2	(28)	65	72

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPISÓW DLA ZAKUPIONYCH/UDZIELONYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCI) W 2018 ROKU	Wartość na 01.01.2018 roku	Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku ze spisaniem	Inne korekty	Wartość na 31.12.2018 roku
Papiery wartościowe	15	-	-	(3)	-	-	(2)
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	15	-	-	(3)	-	-	(2)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	115	2	(50)	77	(26)	13	131
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	115	2	(50)	77	(26)	13	131
Razem	130	2	(50)	74	(26)	11	141

KALKULACJA SZACUNKÓW

Wpływ zwiększenia/zmniejszenia szacowanych przepływów pieniężnych dla portfela kredytów i pożyczek Grupy Kapitałowej, w przypadku których utrata wartości została rozpoznana w oparciu o indywidualną analizę przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu spłat i odzysków z zabezpieczeń, czyli ekspozycji objętych metodą zindywidualizowaną oraz wpływ zwiększenia/zmniejszenia wysokości parametrów portfelowych dla portfela kredytów i pożyczek Grupy Kapitałowej ocenianych metodą portfelową przedstawia poniższa tabela:

SZACUNKOWA ZMIANA POZIOMU ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE OD KREDYTÓW I POŻYCZEK NA SKUTEK REALIZACJI SCENARIUSZY POGORSZENIA BĄDŹ POPRAWY PARAMETRÓW RYZYKA, W TYM: ¹	31.12.2019		31.12.2018	
	scenariusz +10%	scenariusz -10%	scenariusz +10%	scenariusz -10%
zmiany wartości bieżącej szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dla portfela kredytów i pożyczek Grupy Kapitałowej z rozpoznaną indywidualnie utratą wartości ocenianych metodą zindywidualizowaną	(235)	308	(262)	360
zmiany prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania	157	(164)	156	(165)
zmiany stóp odzysku	(424)	426	(490)	493

¹ in plus – wzrost odpisów, in minus – spadek odpisów

27. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

OPROGRAMOWANIE - Nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są ujmowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i przygotowania do użytkowania, z uwzględnieniem umorzeń i odpisów z tytułu utraty wartości.

WARTOŚĆ FIRMY - Wartość firmy powstała na nabyciu spółek zależnych jest wykazywana w pozycji „Wartości niematerialne”, a wartość firmy powstała na nabyciu spółek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć jest wykazywana w pozycji „Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia”. Test na utratę wartości przeprowadza się co najmniej na koniec każdego roku.

RELACJE Z KLIENTAMI ORAZ VALUE IN FORCE - W wyniku rozliczenia transakcji nabycia zidentyfikowane zostały dwa składniki wartości niematerialnych, które zostały ujęte odrębnie od wartości firmy, tj. relacje z klientami oraz value in force, stanowiące wartość obecną przyszłych zysków z zawartych umów ubezpieczenia. Powyższe składniki wartości niematerialnych podlegają amortyzacji metodą degresywną opartą o tempo konsumowania korzyści ekonomicznych wynikających z ich użytkowania.

POZOSTAŁE WARTOŚCI NIEMATERIALNE - Pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Grupę Kapitałową wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

KOSZTY PRAC ROZWOJOWYCH - Koszty zakończonych prac rozwojowych zalicza się do wartości niematerialnych w związku z oczekiwanym uzyskaniem korzyści ekonomicznych oraz spełnieniem określonych warunków, tj. jeżeli istnieje możliwość i zamiar ukończenia oraz użytkowania wytwarzanego składnika, dostępne są stosowne środki techniczne i finansowe służące ukończeniu prac i użytkowania wytwarzanego składnika oraz istnieje możliwość wiarygodnego ustalenia wysokości nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych, które można przyporządkować wytworzeniu składników wartości niematerialnych.

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE - Wyceniane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, po pomniejszeniu o umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

NIERUCHOMOŚCI INWESTYCYJNE - Wycenia się według zasad stosowanych do rzeczowych aktywów trwałych.

NAKLADY - Wartość bilansową rzeczowych aktywów trwałych powiększa się o dodatkowe nakłady poniesione w okresie ich użytkowania.

Aktywa z tytułu prawa do użytkowania wykazywane są w ramach tej samej pozycji, w ramach której przedstawione zostałyby odpowiednie bazowe składniki aktywów, gdyby były własnością Grupy Kapitałowej.

• **ODPISY AMORTYZACYJNE**

Rozpoczęcie amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych następuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dany środek przyjęto do użytkowania, z zastrzeżeniem aktywów z tytułu prawa do użytkowania, dla których rozpoczęcie amortyzacji następuje w tym samym miesiącu, w którym je przyjęto, a jej zakończenie nie później niż z chwilą:

- zrównania wartości odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych z wartością początkową danego składnika aktywów, lub
- zakończenia okresu leasingu, lub
- przeznaczenia go do likwidacji, lub
- sprzedaży, lub
- stwierdzenia jego niedoboru, lub
- ustalenia w wyniku weryfikacji, że przewidywana wartość końcowa składnika aktywa przewyższa jego wartość bilansową (netto) z uwzględnieniem przewidywanej przy likwidacji wartości końcowej składnika aktywów (wartości „rezydualnej”), tj. kwoty netto, którą Grupa Kapitałowa spodziewa się uzyskać na zakończenie okresu użytkowania, po odliczeniu oczekiwanych kosztów zbycia.

Dla niefinansowych aktywów trwałych przyjmuje się, że wartość końcowa wynosi zero, chyba że istnieje zobowiązanie strony trzeciej do ich odkupienia lub gdy będzie istniał pod koniec użytkowania składnika aktywny rynek i można określić jego wartość na tym rynku.

Koszty związane z nabyciem lub wytworzeniem budynków dzieli się na istotne części składowe tego budynku (komponenty) w przypadku, gdy części składowe posiadają różne okresy użytkowania lub gdy każda z nich dostarcza Grupie Kapitałowej korzyści w inny sposób. Każda część składowa budynku amortyzowana jest odrębnie. Nie amortyzuje się wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, które podlegają corocznemu testowi na utratę wartości.

• **ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI NIEFINANSOWYCH AKTYWÓW TRWAŁYCH ORAZ AKTYWÓW Z TYTUŁU PRAWA DO UŻYTKOWANIA**

Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie obniżają proporcjonalnie wartość bilansową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwróceniu. Dla pozostałych aktywów odpis podlega odwróceniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość bilansowa aktywa nie przekracza wartości bilansowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, zostałaaby wyznaczona, jeżeli nie zostałyby ujęte odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

W przypadku, gdy istnieją przesłanki, że nastąpiła utrata wartości majątku wspólnego, czyli aktywów, które nie wypracowują środków pieniężnych niezależnie od innych aktywów lub zespołów aktywów oraz nie można ustalić wartości odzyskiwalnej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego, Grupa Kapitałowa ustala wartość odzyskiwalną na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik należy.

SZACUNKI I OCENY

• **OKRESY UŻYTKOWANIA RZECZOWYCH AKTYWÓW TRWAŁYCH I WARTOŚCI NIEMATERIALNYCH ORAZ NIERUCHOMOŚCI INWESTYCYJNYCH**

Przy szacowaniu długości okresu użytkowania poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych uwzględniane są następujące czynniki:

- oczekiwane zużycie fizyczne szacowane w oparciu o dotychczasowe przeciętne okresy użytkowania, odzwierciedlające tempo zużycia fizycznego, intensywność wykorzystania, itp.,
- utrata przydatności z przyczyn technologicznych lub rynkowych,
- prawne i inne ograniczenia dotyczące wykorzystania składnika aktywów,
- oczekiwane wykorzystanie składnika aktywów,

- inne okoliczności mające wpływ na okres użytkowania tego rodzaju aktywów.

W przypadku, gdy okres korzystania ze składnika aktywów wynika z tytułów umownych, okres użytkowania odpowiada okresowi wynikającemu z tych tytułów umownych. W sytuacji, gdy szacowany okres użytkowania jest krótszy niż okres wynikający z tytułów umownych, przyjmuje się szacowany okres użytkowania. Co najmniej raz w roku weryfikowana jest przyjęta metoda amortyzacji oraz okresy użytkowania środków trwałych, nieruchomości inwestycyjnych oraz wartości niematerialnych.

Okresy amortyzacyjne stosowane w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA:

Środki trwałe	Okresy użytkowania
Budynki, lokale, spółdzielcze prawa do lokalu (w tym nieruchomości inwestycyjne)	od 25 do 60 lat
Ulepszenia w obcych środkach trwałych (budynkach, lokalach)	od 1 do 11 lat (lub okres najmu, jeśli jest krótszy)
Maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i przyrządy	od 2 do 15 lat
Zespoły komputerowe	od 2 do 10 lat
Środki transportu	od 3 do 5 lat
Wartości niematerialne	Okresy użytkowania
Oprogramowanie	od 1 do 20 lat
Pozostałe wartości niematerialne	od 2 do 20 lat

- ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI**

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Grupa Kapitałowa ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy nastąpiła utrata wartości któregoś ze składników niefinansowych aktywów trwałych, aktywów z tytułu prawa do użytkowania (lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne). W momencie rozpoznania takich przesłanek oraz corocznie w przypadku wartości niematerialnych niepodlegających amortyzacji i wartości firmy dokonuje się oszacowania wartości odzyskiwalnej, stanowiącej wyższą z dwóch kwot: wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży lub wartość użytkową składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne), a w przypadku gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, Grupa Kapitałowa ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości. Oszacowanie powyższych wartości wymaga przyjęcia założeń dotyczących m.in. przyszłych prognozowanych przepływów pieniężnych, które Grupa Kapitałowa może uzyskać z tytułu dalszego użytkowania lub sprzedaży danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne). Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny przyszłych przepływów pieniężnych może mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych.

INFORMACJE FINANSOWE

• WARTOŚCI NIEMATERIALNE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE 31.12.2019	Oprogramowanie	Wartość firmy	Przyszłe zyski z zawartych umów ubezpieczeniowych	Relacje z klientami	Inne, w tym nakłady		Ogółem
						z tego na oprogramowanie	
Wartość bilansowa brutto na 1 stycznia 2019 roku	5 206	1 438	141	150	410	283	7 345
Nabycie	31	-	-	-	370	370	401
Transfery z nakładów	305	-	-	-	(305)	(305)	-
Likwidacja i sprzedaż	(6)	-	-	-	(1)	(1)	(7)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	7	-	-	-	-	-	7
Inne	9	-	-	7	5	-	21
Wartość bilansowa brutto na 31 grudnia 2019 roku	5 552	1 438	141	157	479	347	7 767
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 1 stycznia 2019 roku	(3 686)	-	(90)	(77)	(76)	-	(3 929)
Amortyzacja okresu	(358)	-	(10)	(14)	(9)	-	(391)
Likwidacja i sprzedaż	5	-	-	-	-	-	5
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 31 grudnia 2019 roku	(4 039)	-	(100)	(91)	(85)	-	(4 315)
Odpisy aktualizujące na 1 stycznia 2019 roku	(18)	(187)	-	-	(16)	(10)	(221)
Utworzenie w okresie	(1)	(51)	-	-	(1)	(1)	(53)
Rozwiązanie w okresie	-	-	-	-	2	-	2
Inne	-	-	-	-	(2)	-	(2)
Odpisy aktualizujące na koniec na 31 grudnia 2019 roku	(19)	(238)	-	-	(17)	(11)	(274)
Wartość bilansowa netto na 1 stycznia 2019 roku	1 502	1 251	51	73	318	273	3 195
Wartość bilansowa netto na 31 grudnia 2019 roku	1 494	1 200	41	66	377	336	3 178

WARTOŚCI NIEMATERIALNE 31.12.2018	Oprogramowanie	Wartość firmy	Przyszłe zyski z zawartych umów ubezpieczeniowych	Relacje z klientami	Inne, w tym nakłady		Ogółem
						z tego na oprogramowanie	
Wartość bilansowa brutto na 1 stycznia 2018 roku	4 832	1 438	141	150	361	232	6 922
Nabycie	23	-	-	-	384	384	407
Transfery z nakładów	332	-	-	-	(332)	(332)	-
Likwidacja i sprzedaż	(1)	-	-	-	(3)	(2)	(4)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	3	-	-	-	-	-	3
Inne	17	-	-	-	-	1	17
Wartość bilansowa brutto na 31 grudnia 2018 roku	5 206	1 438	141	150	410	283	7 345
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 1 stycznia 2018 roku	(3 272)	-	(75)	(62)	(72)	-	(3 481)
Amortyzacja okresu	(415)	-	(15)	(13)	(8)	-	(451)
Likwidacja i sprzedaż	1	-	-	-	1	-	2
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	(1)	-	-	-	-	-	(1)
Inne	1	-	-	(2)	3	-	2
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 31 grudnia 2018 roku	(3 686)	-	(90)	(77)	(76)	-	(3 929)
Odpisy aktualizujące na 1 stycznia 2018 roku	(18)	(175)	-	-	(6)	-	(199)
Utworzenie w okresie	-	(12)	-	-	(10)	(10)	(22)
Odpisy aktualizujące na koniec na 31 grudnia 2018 roku	(18)	(187)	-	-	(16)	(10)	(221)
Wartość bilansowa netto na 1 stycznia 2018 roku	1 542	1 263	66	88	283	232	3 242
Wartość bilansowa netto na 31 grudnia 2018 roku	1 502	1 251	51	73	318	273	3 195

Istotną wartością niematerialną z punktu widzenia Banku są nakłady poniesione na Zintegrowany System Informatyczny (ZSI). Łączna wartość nakładów poniesionych na ZSI w latach 2003–2019 wyniosła 1 538 milionów PLN. Wartość bilansowa netto Zintegrowanego Systemu Informatycznego (ZSI) na 31 grudnia 2019 roku wyniosła 590 milionów PLN (na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 581 milionów PLN). Przewidywany okres eksploatacji systemu został określony na 24 lata. Na 31 grudnia 2019 roku pozostały okres użytkowania wynosi 11 lat.

• WARTOŚĆ FIRMY

Wartość firmy netto	31.12.2019	31.12.2018
Nordea Bank Polska SA	863	863
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	91	91
PKO Leasing Pro SA	31	31
Raiffeisen - Leasing Polska SA i jej spółki zależne (PKO Leasing SA)	57	57
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	150	150
PKO BP BANKOWY PTE SA	-	51
Aktywa przejęte od spółki CFP sp. z o.o.	8	8
Razem	1 200	1 251

WARTOŚĆ FIRMY	TEST NA UTRATĘ WARTOŚCI - METODA
NORDEA BANK POLSKA SA	<p>Test na utratę wartości przeprowadza się poprzez porównanie wartości bilansowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne („CGU”) z ich wartością odzyskiwalną. Wyróżniono dwa CGU, do którego przypisano wartość firmy powstałą z nabycia Nordea Bank Polska SA – detaliczny i korporacyjny. Wartość rezydualna CGU została skalkulowana poprzez ekstrapolację projekcji przepływów pieniężnych poza okres prognozy przy zastosowaniu stopy wzrostu przyjętej na poziomie 2,6%. Prognozy przepływów pieniężnych opierają się na założeniach zawartych w planach finansowych dla Banku na 2019. Do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych zastosowano stopę dyskonta w wysokości 8,7% uwzględniającą stopę wolną od ryzyka oraz premię za ryzyko.</p> <p>Nie stwierdzono utraty wartości wartości firmy.</p>
PKO TOWARZYSTWO FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH SA,	<p>Test w oparciu o metodę zdyskontowanych dywidend na podstawie opracowanej przez spółkę 2-letniej prognozy finansowej, z uwzględnieniem wartości rezydualnej</p> <p>Nie stwierdzono utraty wartości wartości firmy.</p>
PKO ŻYCIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA	<p>Test w oparciu o wartość bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych dla Banku z uwzględnieniem wartości rezydualnej. Przepływy pieniężne oszacowano na podstawie przygotowanej przez spółkę 10-letniej prognozy finansowej.</p> <p>Nie stwierdzono utraty wartości wartości firmy.</p>
PKO LEASING PRO SA	<p>Wartość firmy z nabycia spółki została przypisana do całej spółki PKO Leasing SA jako jednostki bezpośrednio nadrzędnej, która w ramach połączenia przejęła aktywa spółki PKO Leasing Pro SA. Test został opracowany w oparciu o wartość bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych generowanych przez spółkę, oszacowanych na podstawie przygotowanej przez spółkę prognozy finansowej na 5 lat z jednoczesnym uwzględnieniem wygaszania działalności po tym okresie.</p> <p>Nie stwierdzono utraty wartości wartości firmy.</p>
RAIFFEISEN-LEASING POLSKA SA WRAZ Z JEJ SPÓŁKAMI ZALEŻNYMI (PKO LEASING SA)	<p>Wartość firmy z nabycia tych spółek została przypisana do wyodrębnionej ewidencyjnie części aktywów Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA, będących aktywami nabytej Grupy Kapitałowej Raiffeisen-Leasing Polska SA. Test został przeprowadzony metodą zdyskontowanych dywidend na podstawie opracowanej przez spółkę 5-letniej prognozy finansowej, z uwzględnieniem wartości rezydualnej.</p> <p>Nie stwierdzono utraty wartości wartości firmy.</p>

**PKO BP BANKOWY PTE
SA**

Test przeprowadzony z wykorzystaniem metody embedded value, według której ustalono wartość użytkową akcji spółki.

Test uwzględnił rządowy projekt „Ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z przeniesieniem środków z otwartych funduszy emerytalnych na indywidualne konta emerytalne”.

Projekt dotyczy przebudowy modelu funkcjonowania OFE umożliwiającego przeniesienie środków z otwartych funduszy emerytalnych na indywidualne konta emerytalne (IKE lub ZUS) oraz wprowadzenia systemu emerytalnego opartego na czterech filarach: Indywidualne Konta Emerytalne, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Pracownicze Plany Kapitałowe, Indywidualne Konta Zabezpieczenia Emerytalnego.

W wyniku przeprowadzenia testu utworzono odpis w pełnej wysokości na wartość firmy spółki..

W wyżej opisanych testach na utratę wartości do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych zastosowano stopę dyskonta w wysokości 7,84% (z wyjątkiem Nordea Bank Polska SA), uwzględniającą stopę wolną od ryzyka równą rentowności 10-letnich obligacji skarbowych z dnia na jaki wykonywana jest wycena oraz premię za ryzyko rynkowe i współczynnik ryzyka ustalone dla przedsięwzięć PKO Banku Polskiego SA.

Metody wyceny i okresy prognozy zostały dostosowane do specyfiki działalności wycenianych aktywów lub spółek.

● RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE 31.12.2019	Grunty i budynki			Maszyny i urządzenia, w tym sprzęt informatyczny			Środki trwałe w budowie		Inne, w tym środki transportu			Ogółem			w tym aktywa z tytułu prawa do użytkowania	w tym spisane prawa wieczystego użytkowania gruntów
	na własny użytek	oddane w leasing operacyjny	Razem	na własny użytek	oddane w leasing operacyjny	Razem	na własny użytek	Razem	na własny użytek	oddane w leasing operacyjny	Razem	na własny użytek	oddane w leasing operacyjny	Razem		
Wartość bilansowa brutto na 31 grudnia 2018 roku	2 618	27	2 645	1 635	9	1 644	165	165	763	657	1 420	5 181	693	5 874		
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 16	795	-	795	-	-	-	-	-	33	-	33	828	-	828	959	(131)
Wartość bilansowa brutto na 1 stycznia 2019 roku	3 413	27	3 440	1 635	9	1 644	165	165	796	657	1 453	6 009	693	6 702	959	(131)
Nabycie	136	-	136	42	-	42	273	273	479	-	479	930	-	930	127	-
Transfery z nakładów	58	-	58	117	-	117	(214)	(214)	39	-	39	-	-	-	-	-
Likwidacja i sprzedaż	(55)	-	(55)	(144)	-	(144)	-	-	(514)	-	(514)	(713)	-	(713)	(9)	-
Objęcie kontrolą jednostek zależnych	22	-	22	2	-	2	-	-	10	1 019	1 029	34	1 019	1 053	18	-
Inne, w tym utrata kontroli nad jednostką zależną	(13)	(8)	(21)	4	-	4	(3)	(3)	(7)	(25)	(32)	(19)	(33)	(52)	(1)	-
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	3 561	19	3 580	1 656	9	1 665	221	221	803	1 651	2 454	6 241	1 679	7 920	1 094	(131)
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 31 grudnia 2018 roku	(1 067)	(2)	(1 069)	(1 222)	(5)	(1 227)	-	-	(471)	(126)	(597)	(2 760)	(133)	(2 893)		
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 16	19	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	19	-	19	-	19
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 1 stycznia 2019 roku	(1 048)	(2)	(1 050)	(1 222)	(5)	(1 227)	-	-	(471)	(126)	(597)	(2 741)	(133)	(2 874)	-	19
Amortyzacja okresu	(296)	-	(296)	(170)	(2)	(172)	(1)	-	(53)	(135)	(188)	(520)	(136)	(656)	(206)	-
Likwidacja i sprzedaż	34	-	34	142	-	142	-	-	197	-	197	373	-	373	-	-
Objęcie kontrolą jednostek zależnych	(4)	-	(4)	(2)	-	(2)	-	-	(3)	(258)	(261)	(9)	(258)	(267)	(1)	-
Inne, w tym utrata kontroli nad jednostką zależną	14	-	14	(6)	-	(6)	-	-	(158)	155	(3)	(150)	155	5	-	-
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(1 300)	(2)	(1 302)	(1 258)	(7)	(1 265)	(1)	-	(488)	(364)	(852)	(3 047)	(372)	(3 419)	(207)	19
Odpisy aktualizujące na 31 grudnia 2018 roku	(37)	(2)	(39)	(1)	-	(1)	(3)	(3)	(3)	(4)	(7)	(44)	(6)	(50)		
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 16	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Odpisy aktualizujące na 1 stycznia 2019 roku	(36)	(2)	(38)	(1)	-	(1)	(3)	(3)	(3)	(4)	(7)	(43)	(6)	(49)	-	1
Utworzenie w okresie	(14)	-	(14)	-	-	-	-	-	(1)	-	(1)	(15)	-	(15)	(1)	-
Rozwiązania w okresie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inne	4	-	4	-	-	-	(1)	(1)	3	(1)	2	6	(1)	5	-	-
Odpisy aktualizujące na koniec okresu	(46)	(2)	(48)	(1)	-	(1)	(4)	(4)	(1)	(5)	(6)	(52)	(7)	(59)	(1)	1
Wartość bilansowa netto na 1 stycznia 2019 roku	2 329	23	2 352	412	4	416	162	162	322	527	849	3 225	554	3 779	959	
Wartość bilansowa netto na 31 grudnia 2019 roku	2 215	15	2 230	397	2	399	216	217	314	1 282	1 596	3 142	1 300	4 442	886	(111)

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE 31.12.2018	Grunty i budynki		Maszyny i urządzenia, w tym sprzęt informatyczny			Środki trwałe w budowie		Inne, w tym środki transportu			Ogółem		
	na własny użytek	Razem	na własny użytek	oddane w leasing operacyjny	Razem	na własny użytek	Razem	na własny użytek	oddane w leasing operacyjny	Razem	na własny użytek	oddane w leasing operacyjny	Razem
Wartość bilansowa brutto na 1 stycznia 2018 roku	2 696	2 696	1 621	9	1 630	126	126	825	470	1 295	5 268	479	5 747
Nabycie	8	8	24	-	24	231	231	343	-	343	606	-	606
Transfery z nakładów	31	31	118	-	118	(189)	(189)	40	-	40	-	-	-
Likwidacja i sprzedaż	(54)	(54)	(117)	-	(117)	-	-	(201)	-	(201)	(372)	-	(372)
Inne, w tym utrata kontroli nad jednostką zależną	(36)	(36)	(11)	-	(11)	(3)	(3)	(191)	134	(57)	(241)	134	(107)
Wartość bilansowa brutto na 31 grudnia 2018 roku	2 645	2 645	1 635	9	1 644	165	165	816	604	1 420	5 261	613	5 874
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 1 stycznia 2018 roku	(1 034)	(1 034)	(1 189)	(3)	(1 192)	-	-	(478)	(82)	(560)	(2 701)	(85)	(2 786)
Amortyzacja okresu	(89)	(89)	(163)	(2)	(165)	-	-	(58)	(58)	(116)	(310)	(60)	(370)
Likwidacja i sprzedaż	34	34	116	-	116	-	-	76	-	76	226	-	226
Inne, w tym utrata kontroli nad jednostką zależną	20	20	14	-	14	-	-	(34)	37	3	-	37	37
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na 31 grudnia 2018 roku	(1 069)	(1 069)	(1 222)	(5)	(1 227)	-	-	(494)	(103)	(597)	(2 785)	(108)	(2 893)
Odpisy aktualizujące na 1 stycznia 2018 roku	(33)	(33)	(1)	-	(1)	(3)	(3)	(4)	(5)	(9)	(41)	(5)	(46)
Utworzenie w okresie	(9)	(9)	-	-	-	-	-	2	-	2	(7)	-	(7)
Rozwiązania w okresie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inne	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
Odpisy aktualizujące na 31 grudnia 2018 roku	(39)	(39)	(1)	-	(1)	(3)	(3)	(2)	(5)	(7)	(45)	(5)	(50)
Wartość bilansowa netto na 1 stycznia 2018 roku	1 629	1 629	431	6	437	123	123	343	383	726	2 526	389	2 915
Wartość bilansowa netto na 31 grudnia 2018 roku	1 537	1 537	412	4	416	162	162	320	496	816	2 431	500	2 931

KALKULACJA SZACUNKÓW

Wpływ zmiany długości okresu użytkowania dla składników majątkowych podlegających amortyzacji z grupy grunty i budynki przedstawia poniższa tabela:

ZMIANA DŁUGOŚCI OKRESU UŻYTKOWANIA DLA SKŁADNIKÓW MAJĄTKOWYCH PODLEGAJĄCYCH AMORTYZACJI Z GRUPY GRUNTY I BUDYNKI	31.12.2019		31.12.2018	
	scenariusz +10 lat	scenariusz -10 lat	scenariusz +10 lat	scenariusz -10 lat
Koszty amortyzacji	(36)	245	(38)	258

28. INNE AKTYWA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Aktywa finansowe ujęte w tej pozycji wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty, obejmującej również ewentualne odsetki od tych aktywów, z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe. Aktywa niefinansowe wycenia się zgodnie z zasadami wyceny obowiązującymi dla poszczególnych kategorii aktywów ujętych w tej pozycji.

INFORMACJE FINANSOWE

INNE AKTYWA	31.12.2019	31.12.2018
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	1 301	1 629
Rozliczenie instrumentów finansowych	73	82
Należności z tytułu rozliczeń gotówkowych	193	189
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	3	32
Zapasy	141	103
Aktywa do zbycia	140	82
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	186	222
Należności od odbiorców	146	164
Należności z tytułu podatku VAT	270	148
Należności i udział reasekuratorów w rezerwach techniczno - ubezpieczeniowych	858	672
Rozrachunki z budżetem z tytułu zryczałtowanego podatku dochodowego	115	-
Pozostałe	145	131
Razem	3 571	3 454
w tym: inne aktywa finansowe	2 624	2 825

INNE AKTYWA - ZAPASY	31.12.2019	31.12.2018
Towary	135	102
Inwestycje budowlane do sprzedaży	-	1
Materiały	16	11
Odpisy aktualizujące wartość zapasów	(10)	(11)
Razem	141	103

- ZARZĄDZANIE MAJĄTKIEM PRZEJĘTYM ZA WIERZYTELNOŚCI – POZYCJA „AKTYWA DO ZBYCIA”**

Przejęty w toku działań restrukturyzacyjnych lub windykacyjnych majątek przeznaczony jest do sprzedaży lub na potrzeby Grupy Kapitałowej. Informacja o przejętych składnikach majątkowych analizowana jest pod kątem możliwości wykorzystania majątku na wewnętrzne potrzeby Grupy Kapitałowej.

W latach zakończonych odpowiednio 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku majątek przejęty w toku działań restrukturyzacyjnych i windykacyjnych w całości przeznaczony został do sprzedaży. Podejmowane przez Grupę Kapitałową działania mają na celu sprzedaż aktywów w możliwie najkrótszym czasie.

Podstawowym trybem postępowania przy sprzedaży majątku jest przetarg nieograniczony, w uzasadnionych przypadkach sprzedaż następuje w innym trybie uzależnionym od specyfiki sprzedawanego majątku.

29. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zasady klasyfikacji i wyceny opisane zostały w nocie „Opis ważniejszych zasad rachunkowości”.

INFORMACJE FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	317	-
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	317	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2 568	2 001
Otrzymane kredyty i pożyczki ¹	750	250
Depozyty banków	786	729
Rachunki bieżące	915	872
Inne depozyty z rynku pieniężnego	117	150
Razem	2 885	2 001

¹ Pozycja Otrzymane kredyty i pożyczki została zaprezentowana szczegółowo w nocie „Otrzymane kredyty i pożyczki”

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW WEDŁUG OKRESÓW SPŁATY	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	317	-
do 1 miesiąca	317	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	2 568	2 001
do 1 miesiąca	1 730	1 733
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	91	18
od 3 miesięcy do 1 roku	117	150
od 1 roku do 5 lat	630	100
Razem	2 885	2 001

30. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zasady klasyfikacji i wyceny opisane zostały w nocie „Opis ważniejszych zasad rachunkowości”. W tej pozycji ujmowane są także transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu w umownym terminie i po określonej cenie. Papiery wartościowe będące składnikiem transakcji z przyrzeczeniem odkupu nie są wyłączone ze sprawozdania z sytuacji finansowej i podlegają wycenie według zasad określonych dla poszczególnych kategorii papierów wartościowych. Różnica między ceną sprzedaży i odkupu stanowi koszt odsetkowy i rozliczana jest w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

INFORMACJE FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	45	-
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	45	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	258 154	242 816
Zobowiązania wobec ludności	186 691	165 182
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N, w tym:	122 008	103 143
rachunki oszczędnościowe	38 053	32 192
Depozyty terminowe	64 300	61 638
Pozostałe zobowiązania	383	401
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	56 406	55 302
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N, w tym:	45 894	38 927
rachunki oszczędnościowe	46	46
Depozyty terminowe	9 670	15 465
Pozostałe zobowiązania	842	910
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	11 354	16 459
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	10 997	11 242
Depozyty terminowe	331	5 115
Pozostałe zobowiązania	26	102
Otrzymane kredyty i pożyczki ¹	2 029	4 093
Zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych	1 674	1 780
Unit-Linked	1 409	1 502
Polisolokaty	2	2
Produkt „Bezpieczny Kapitał”	253	265
Produkty strukturyzowane	10	11
Razem	258 199	242 816

¹ Pozycja Otrzymane kredyty i pożyczki została zaprezentowana szczegółowo w nocie „Otrzymane kredyty i pożyczki”

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG SEGMENTU KLIENTA	31.12.2019	31.12.2018
bankowości detalicznej i prywatnej	174 091	155 079
korporacyjne	49 918	55 051
firm i przedsiębiorstw	30 476	26 805
otrzymane kredyty i pożyczki	2 029	4 093
pozostałe zobowiązania (w tym zobowiązania z tytułu produktów ubezpieczeniowych)	1 685	1 788
Razem	258 199	242 816

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG OKRESÓW SPŁATY	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:		
do 1 miesiąca	45	-
	45	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:		
do 1 miesiąca	258 154	242 816
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	197 229	179 874
od 3 miesięcy do 1 roku	16 866	22 449
od 1 roku do 5 lat	29 416	25 483
powyżej 5 lat	5 649	6 860
	8 994	8 150
Razem	258 199	242 816

31. OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI

OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI	31.12.2019	31.12.2018
Od banków	750	250
Od międzynarodowych instytucji finansowych	2 029	4 093
Europejski Bank Inwestycyjny	1 093	2 639
Bank Rozwoju Rady Europy	766	1 153
Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju	34	85
Międzynarodowa Korporacja Finansowa	120	201
miedzynarodowe instytucje finansowe Ukrainy	16	15
Razem	2 779	4 343

- KREDYTY I POŻYCZKI OTRZYMANE OD BANKÓW**

Data otrzymania kredytu i pożyczki przez Grupę Kapitałową	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2019	Wartość bilansowa na 31.12.2018
05.06.2017	150	PLN	10.06.2019	-	150
10.06.2019	150	PLN	12.06.2020	150	-
27.12.2018	100	PLN	28.12.2020	100	100
04.12.2019	500	PLN	04.12.2023	500	-
Razem				750	250

• **KREDYTY I POŻYCZKI OTRZYMANE OD MIĘDZYNARODOWYCH ORGANIZACJI FINANSOWYCH**

Data otrzymania kredytu i pożyczki przez Grupę Kapitałową	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2019	Wartość bilansowa na 31.12.2018
28.12.2006	5	EUR	30.04.2022	21	21
28.12.2006	97	PLN	30.04.2020	97	97
28.12.2006	7	CHF	30.04.2020	28	27
30.04.2009	76	CHF	30.04.2019	-	58
23.10.2009	182	CHF	23.10.2019	-	694
23.12.2009	50	EUR	23.12.2019	-	43
23.12.2010	75	EUR	23.12.2020	64	129
25.09.2013	75	EUR	25.09.2023	256	322
29.10.2013	105	PLN	30.04.2019	-	18
29.10.2013	25	EUR	31.08.2019	-	27
29.11.2013	185	CHF	29.11.2023	-	706
11.06.2015	132	PLN	31.07.2021	46	73
11.06.2015	42	PLN	30.09.2020	6	15
11.06.2015	10	EUR	30.09.2020	6	15
11.06.2015	10	EUR	31.03.2021	11	19
11.06.2015	20	EUR	30.04.2021	26	43
25.09.2015	15	EUR	30.11.2020	16	32
25.09.2015	25	EUR	30.09.2021	47	74
25.09.2015	43	PLN	30.11.2020	11	21
16.03.2016	85	PLN	01.03.2019	-	17
16.03.2016	175	PLN	01.09.2020	34	68
18.03.2016	66	EUR	31.12.2022	120	201
28.10.2016	20	EUR	31.12.2021	34	56
28.10.2016	20	EUR	31.01.2022	39	51
28.09.2017	50	EUR	30.11.2022	159	215
28.09.2017	50	EUR	30.11.2022	213	215
11.10.2017	100	UAH	10.10.2019	-	15
08.12.2017	40	EUR	31.01.2022	130	172
23.10.2018	646	PLN	23.10.2023	649	649
10.10.2019	100	UAH	08.10.2021	16	-
Razem				2 029	4 093

32. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej obejmują rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na pokrycie bieżących i przyszłych roszczeń oraz kosztów, jakie mogą wynikać z zawartych umów ubezpieczenia, tj.: z tytułu składek, na ryzyka niewygaśnięte, na niewypłacone odszkodowania lub świadczenia, na premie i rabaty dla ubezpieczonych, ubezpieczeń na życie oraz inne.

INFORMACJE FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ	31.12.2019	31.12.2018
Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe	1 640	1 292
Razem	1 640	1 292

Większość produktów ubezpieczeniowych należy do grupy produktów inwestycyjnych, gdzie ryzyko ponosi ubezpieczający.

33. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	31 148	28 627
hipoteczne listy zastawne wyemitowane przez PKO Bank Hipoteczny SA	16 198	12 800
obligacje wyemitowane przez PKO Bank Hipoteczny SA	3 947	3 186
obligacje wyemitowane przez PKO Bank Polski SA	4 769	5 367
obligacje wyemitowane przez PKO Finance AB	4 057	6 238
obligacje wyemitowane przez Grupę Kapitałową PKO Leasing SA ¹	2 132	995
obligacje wyemitowane przez KREDOBANK SA	45	41
Razem	31 148	28 627

¹ w tym obligacje przejęte przez Grupę Kapitałową PKO Leasing SA w ramach nabycia Raiffeisen Leasing Polska SA.

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	31.12.2019	31.12.2018
obligacje, w tym:	14 950	15 827
w PLN	6 079	4 792
w EUR - w przeliczeniu na PLN	3 415	5 655
w USD - w przeliczeniu na PLN	3 842	3 812
w CHF - w przeliczeniu na PLN	1 569	1 527
w UAH - w przeliczeniu na PLN	45	41
hipoteczne listy zastawne, w tym:	16 198	12 800
w PLN	4 351	3 852
w EUR - w przeliczeniu na PLN	11 847	8 948
Razem	31 148	28 627

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI WEDŁUG OKRESÓW SPŁATY	31.12.2019	31.12.2018
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	31 148	28 627
do 1 miesiąca	796	2 767
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	802	625
od 3 miesięcy do 1 roku	2 366	3 080
od 1 roku do 5 lat	24 410	16 261
powyżej 5 lat	2 774	5 894
Razem	31 148	28 627

DODATKOWE INFORMACJE	31.12.2019	31.12.2018
emisja dłużnych papierów wartościowych w okresie (wartość nominalna)		
w PLN	11 311	13 277
w walucie oryginalnej (EUR)	700	500
w walucie oryginalnej (UAH)	17	290
wykup dłużnych papierów wartościowych w okresie (wartość nominalna)		
w PLN	9 552	10 130
w walucie oryginalnej (EUR)	500	-
w walucie oryginalnej (UAH)	43	-

• OBLIGACJE WYEMITOWANE PRZEZ PKO BANK POLSKI SA

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Oprocentowanie	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2019	Wartość bilansowa na 31.12.2018
25.07.2017	stałe	0,75	750	EUR	25.07.2021	3 200	3 229
02.11.2017	stałe	0,30	400	CHF	02.11.2021	1 569	1 527
16.11.2018	zerokuponowe	-	615	PLN	16.05.2019	-	611
Razem						4 769	5 367

• OBLIGACJE WYEMITOWANE PRZEZ PKO BANK HIPOTECZNY SA

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Oprocentowanie (indeks + marża)	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2019	Wartość bilansowa na 31.12.2018
09.02.2018	zerokuponowe	-	4	PLN	08.02.2019	-	4
23.07.2018	zerokuponowe	-	262	PLN	23.01.2019	-	262
08.08.2018	zerokuponowe	-	14	PLN	08.08.2019	-	14
21.09.2018	zerokuponowe	-	723	PLN	05.04.2019	-	719
21.09.2018	zerokuponowe	-	19	PLN	23.01.2019	-	19
01.10.2018	zerokuponowe	-	55	PLN	05.04.2019	-	55
05.10.2018	zerokuponowe	-	10	PLN	05.04.2019	-	10
16.10.2018	zerokuponowe	-	40	PLN	09.05.2019	-	40
22.10.2018	zerokuponowe	-	605	PLN	09.05.2019	-	600
22.10.2018	zerokuponowe	-	23	PLN	05.02.2019	-	23
26.10.2018	zerokuponowe	-	4	PLN	25.10.2019	-	4
26.10.2018	zerokuponowe	-	50	PLN	24.01.2019	-	50
13.11.2018	zerokuponowe	-	120	PLN	05.02.2019	-	119
15.11.2018	zerokuponowe	-	68	PLN	13.02.2019	-	68
21.11.2018	zerokuponowe	-	145	PLN	22.02.2019	-	145
21.11.2018	zerokuponowe	-	233	PLN	10.06.2019	-	231
17.12.2018	zerokuponowe	-	150	PLN	10.06.2019	-	149
29.12.2018	zerokuponowe	-	58	PLN	19.03.2019	-	58
21.12.2018	zerokuponowe	-	204	PLN	10.06.2019	-	167
28.12.2018	zerokuponowe	-	100	PLN	26.06.2019	-	99
21.12.2018	zerokuponowe	-	350	PLN	21.02.2020	351	350
05.02.2019	zerokuponowe	-	102	PLN	05.02.2020	102	-
10.07.2019	zmiennie	WIBOR6M + 0,30	162	PLN	10.01.2020	163	-
11.07.2019	zmiennie	WIBOR3M + 0,60	46	PLN	12.07.2021	46	-
23.07.2019	zerokuponowe	-	634	PLN	23.01.2020	633	-
23.08.2019	zerokuponowe	-	200	PLN	21.02.2020	200	-
28.08.2019	zmiennie	WIBOR3M + 0,60	44	PLN	30.08.2021	44	-
02.10.2019	zerokuponowe	-	900	PLN	01.04.2020	895	-
17.10.2019	zmiennie	WIBOR3M + 0,60	40	PLN	18.10.2021	40	-
06.11.2019	zerokuponowe	-	727	PLN	08.05.2020	722	-
06.12.2019	zerokuponowe	-	738	PLN	08.06.2020	731	-
18.12.2019	zmiennie	WIBOR3M + 0,60	20	PLN	20.12.2021	20	-
Razem						3 947	3 186

• **OBLIGACJE WYEMITOWANE PRZEZ PKO FINANCE AB**

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Oprocentowanie	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2019	Wartość bilansowa na 31.12.2018
25.07.2012	stałe	4,00	50	EUR	25.07.2022	215	218
26.09.2012	stałe	4,63	1 000	USD	26.09.2022	3 842	3 812
23.01.2014	stałe	2,32	500	EUR	23.01.2019	-	2 208
Razem						4 057	6 238

• **OBLIGACJE WYEMITOWANE PRZEZ GRUPĘ KAPITAŁOWĄ PKO LEASING SA**

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2019	Wartość bilansowa na 31.12.2018
01.12.2014 ¹	zmiennie	146	PLN	02.10.2025	147	640
01.06.2016	zmiennie	73	PLN	01.06.2019	-	73
09.08.2018	zmiennie	30	PLN	14.02.2019	-	30
05.09.2018	zmiennie	53	PLN	05.03.2019	-	53
13.09.2018	zmiennie	34	PLN	08.01.2019	-	34
10.10.2018	zmiennie	39	PLN	08.01.2019	-	38
19.10.2018	zmiennie	37	PLN	18.01.2019	-	37
30.10.2018	zmiennie	30	PLN	08.01.2019	-	30
07.12.2018	zmiennie	60	PLN	06.03.2019	-	60
30.08.2019	zmiennie	150	PLN	28.02.2020	149	-
26.09.2019 ¹	zmiennie	1 835	PLN	28.12.2029	1 836	-
Razem					2 132	995

¹ obligacje objęte przez Grupę Kapitałową PKO Leasing SA odpowiednio w ramach nabycia Raiffeisen-Leasing Polska SA oraz w ramach transakcji sekurytyzacji wierzytelności leasingowych przeprowadzonej we wrześniu 2019 roku. Zabezpieczeniem spłaty obligacji są należności leasingowe będące przedmiotem sekurytyzacji (patrz nota Informacje o sekurytyzacji portfela leasingowego i pakietowej sprzedaży wierzytelności).

• **OBLIGACJE WYEMITOWANE PRZEZ KREDOBANK SA**

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2019	Wartość bilansowa na 31.12.2018
01.12.2017	stałe	18	UAH	26.11.2022	3	6
13.07.2018	zmiennie	250	UAH	28.12.2022	42	35
Razem					45	41

• LISTY ZASTAWNE WYEMITOWANE PRZEZ PKO BANK HIPOTECZNY SA

Data emisji	Rodzaj oprocentowania	Oprocentowanie (indeks + marża)	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Wartość bilansowa na 31.12.2019	Wartość bilansowa na 31.12.2018
11.12.2015	zmienne	WIBOR3M + 0,75	18	PLN	11.12.2020	18	19
27.04.2016	zmienne	WIBOR3M + 0,65	484	PLN	28.04.2021	487	486
17.06.2016	zmienne	WIBOR3M + 0,59	500	PLN	18.06.2021	500	500
24.10.2016	stałe	0,125	500	EUR	24.06.2022	2 126	2 144
02.02.2017	stałe	0,820	25	EUR	02.02.2024	107	108
30.03.2017	stałe	0,625	500	EUR	24.01.2023	2 139	2 159
28.04.2017	zmienne	WIBOR3M + 0,69	500	PLN	18.05.2022	500	501
22.06.2017	stałe	2,69	264	PLN	10.09.2021	266	266
27.09.2017	stałe	0,75	500	EUR	27.08.2024	2 130	2 149
27.10.2017	zmienne	WIBOR3M + 0,60	500	PLN	27.06.2023	499	500
02.11.2017	stałe	0,47	54	EUR	03.11.2022	230	232
22.03.2018	stałe	0,75	500	EUR	24.01.2024	2 139	2 156
27.04.2018	zmienne	WIBOR3M + 0,49	695	PLN	25.04.2024	698	693
18.05.2018	zmienne	WIBOR3M + 0,32	100	PLN	29.04.2022	100	100
27.07.2018	zmienne	WIBOR3M + 0,62	497	PLN	25.07.2025	499	498
24.08.2018	stałe	3,49	60	PLN	24.08.2028	61	61
26.10.2018	zmienne	WIBOR3M + 0,66	230	PLN	28.04.2025	231	228
28.01.2019	stałe	0,25	500	EUR	23.11.2021	2 126	-
01.03.2019	stałe	0,25	100	EUR	23.11.2021	426	-
08.03.2019	stałe	0,125	100	EUR	24.06.2022	424	-
10.06.2019	zmienne	WIBOR3M + 0,60	244	PLN	30.09.2024	244	-
02.12.2019	zmienne	WIBOR3M + 0,51	247	PLN	02.12.2024	248	-
Razem						16 198	12 800

34. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE

	Wartość nominalna	Oprocentowanie	Waluta	Okres	Wartość bilansowa	
					31.12.2019	31.12.2018
Obligacje podporządkowane	1 700	3,34	PLN	28.08.2017 - 28.08.2027	1 719	1 720
Obligacje podporządkowane	1 000	3,29	PLN	05.03.2018 - 06.03.2028	1 011	1 011
Razem					2 730	2 731

Obligacje podporządkowane zostały za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego przeznaczone na podwyższenie funduszy uzupełniających Grupy Kapitałowej.

28 lutego 2018 roku Bank uplasował emisję obligacji podporządkowanych o łącznej wartości nominalnej obligacji 1 000 milionów PLN. Wartość nominalna jednej obligacji wynosi 500 000 PLN, a cena emisyjna obligacji równa jest wartości nominalnej obligacji. Obligacje są oprocentowane w półrocznych okresach odsetkowych, odsetki od obligacji są naliczane od wartości nominalnej według zmiennej stopy procentowej równej stawce WIBOR 6M powiększonej o marżę równą 150 p.b. p.a. w całym okresie emisji. 8 marca 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na przeznaczenie środków uzyskanych z emisji obligacji podporządkowanych na podwyższenie kapitału Tier 2 Banku.

35. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zobowiązania ujęte w tej pozycji wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty obejmującej ewentualne odsetki od tych zobowiązań, natomiast rezerwy na przyszłe płatności w uzasadnionej wiarygodnie oszacowanej wartości niezbędnej do wypełnienia obecnego obowiązku na koniec okresu sprawozdawczego. Zobowiązania niefinansowe wycenia się zgodnie z zasadami wyceny obowiązującymi dla poszczególnych kategorii zobowiązań ujętych w tej pozycji.

INFORMACJE FINANSOWE

POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	31.12.2019	31.12.2018
Koszty do zapłacenia	813	626
Przychody pobierane z góry	454	395
Zobowiązanie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych	86	83
Rozliczenia międzybankowe	461	481
Zobowiązania w zakresie działalności inwestycyjnej i gospodarki własnej	251	247
Zobowiązania wobec dostawców	178	184
Zobowiązania i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	586	364
Rozliczenia instrumentów finansowych	22	6
Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny, utrzymywane w formie zobowiązań do zapłaty	394	248
na fundusz przymusowej restrukturyzacji	217	112
na fundusz gwarancyjny banków	177	136
Rozliczenia publiczno-prawne	158	163
Zobowiązania z tytułu działalności dewizowej	201	298
Zobowiązania z tytułu kart płatniczych	20	15
Zobowiązania wobec instytucji ubezpieczeniowych	174	143
Zobowiązania z tytułu leasingu	894	-
Pozostałe	383	432
Razem	5 075	3 685
w tym: inne zobowiązania finansowe	3 600	2 364

W pozycji „Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny” zawarte zostały zobowiązania do zapłaty z tytułu składek wnoszonych na rzecz BFG (patrz nota „Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań oraz przeniesione aktywa finansowe”).

W pozycji „Koszty do zapłacenia” uwzględniono wpływ potencjalnych zwrotów kosztów dla klientów z tytułu przewidywanej przedterminowej spłaty w przyszłości czynnych kredytów konsumenckich i hipotecznych w kwocie 147 milionów PLN.

Na 31 grudnia 2019 roku oraz na 31 grudnia 2018 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała zobowiązań w przypadku których nie wywiązywałaby się z płatności wynikających z zawartych umów.

36. REZERWY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI ORAZ SZACUNKI I OCENY

- **REZERWY NA NIEROZSTRZYgniĘTE SPRAWY SPORNE, Z WYŁĄCZENIEM SPRAW SPORNYCH DOTYCZĄCYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH**

Rezerwy na sprawy sporne obejmują sprawy sporne z kontrahentami, klientami oraz instytucjami zewnętrznymi (np. UOKiK), które tworzone są na podstawie oceny prawdopodobieństwa przegrania przez Grupę Kapitałową sprawy sądowej (sprawy sporne szczegółowo zostały opisane w nocie „Sprawy sporne”).

Rezerwy na sprawy sporne tworzone są w wysokości oczekiwanych wpływów korzyści ekonomicznych.

- **REZERWA NA EMERYTURY I INNE ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU ZDEFINIOWANYCH ŚWIADCZEŃ PO OKRESIE ZATRUDNIENIA**

Rezerwa na wynikające z Kodeksu pracy odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie dla każdego pracownika na podstawie wyceny aktuarialnej. Podstawę do wyznaczania wartości rezerw na świadczenia pracownicze stanowią przepisy wewnętrzne Grupy Kapitałowej.

Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych. W kalkulacji rezerwy uwzględniono wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Rezerwę utworzono na podstawie listy osób zawierającej wszystkie niezbędne dane o pracownikach, ze szczególnym uwzględnieniem stażu pracy, wieku oraz płci. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia.

- **REZERWY NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE**

Rezerwę na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne tworzy się w wysokości oczekiwanych strat kredytowych (szczegóły patrz nota „Aktywa finansowe według faz utraty wartości oraz odpisy na oczekiwane straty kredytowe”).

W analizie portfelowej przy ustalaniu rezerwy wykorzystuje się parametry portfelowe oszacowane z wykorzystaniem metod statystycznych na bazie historycznych obserwacji ekspozycji o takiej samej charakterystyce, określające marginalne prawdopodobieństwo wystąpienia przesłanki utraty wartości, średni poziom wykorzystania zobowiązania pozabilansowego oraz poziom oczekiwanej straty w przypadku wystąpienia przesłanki utraty wartości w kolejnych miesiącach z przedziału czasowego od daty sprawozdawczej do horyzontu w kalkulacji oczekiwanej straty.

W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie znaczących podlegających ocenie metodą zindywidualizowaną rezerwę ustala się indywidualnie - jako różnicę pomiędzy oczekiwaną wartością bilansowej ekspozycji kredytowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego w dacie wystąpienia zadłużenia przeterminowanego uznawanego za przesłankę utraty wartości, a wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uzyskanych z tej ekspozycji.

- **REZERWY NA POTENCJALNE SPRAWY SPORNE PRZECIWKO BANKOWI DOTYCZĄCE SPŁACONYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ**

Rezerwy opisane zostały w nocie „Zarządzanie ryzykiem walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych”.

- **REZERWY NA ZWROT KOSZTÓW DLA KLIENTÓW Z TYTUŁU PRZEDTERMINOWEJ SPŁATY KREDYTÓW KONSUMENCKICH**

Na wartość rezerw na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich wpływa wskaźnik przedpłaconych kredytów konsumenckich, oczekiwana liczba reklamacji klientów w zakresie zwrotu kosztów dla kredytów przedpłaconych przed datą bilansową oraz średnia wartość zwrotu.

- **INNE REZERWY**

Inne rezerwy obejmują głównie rezerwy na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności, które opisano w nocie „Informacje o sekurytyzacji portfela leasingowego i pakietowej sprzedaży wierzytelności”.

Rezerwy na przyszłe płatności są wyceniane w uzasadnionej wiarygodnie oszacowanej wartości niezbędnej do wypełnienia obecnego obowiązku na koniec okresu sprawozdawczego. Wszystkie rezerwy tworzone są w ciężar rachunku zysków i strat, oprócz zysków i strat aktuarialnych odnoszonych do innych dochodów całkowitych.

W przypadku gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla aktualne oceny rynkowe co do wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

INFORMACJE FINANSOWE

Rezerwy	2019	2018
Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	269	227
Pozostałe rezerwy	313	219
Razem	582	446

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2019 ROKU	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne	Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	Restrukturyzacja	Rezerwy na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych	Rezerwy na potencjalne sprawy sporne przeciwko bankowi dotyczące spłaconych kredytów hipotecznych w walucie wymiennej	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze	Razem
1 stycznia 2019, w tym:	54	50	24	-	-	227	91	446
Rezerwa krótkoterminowa	3	8	24	-	-	177	66	278
Rezerwa długoterminowa	51	42	-	-	-	50	25	168
Objęcie kontrolą jednostek zależnych	-	-	-	-	-	-	2	2
Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw	8	4	33	127	29	289	4	494
Wykorzystane kwoty	(3)	(1)	(15)	(23)	-	-	(4)	(46)
Niewykorzystane kwoty rozwiązane w okresie	(7)	(2)	(1)	-	-	(247)	(63)	(320)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	6	-	-	-	-	-	6
31 grudnia 2019 roku, w tym:	52	57	41	104	29	269	30	582
Rezerwa krótkoterminowa	2	7	41	104	-	226	6	386
Rezerwa długoterminowa	50	50	-	-	29	43	24	196

Na 31 grudnia 2019 roku w kolumnie „Rezerwy na potencjalne sprawy sporne przeciwko bankowi dotyczące spłaconych kredytów hipotecznych w walucie wymiennej” ujęta została rezerwa na potencjalne sprawy sporne przeciwko bankowi dotyczące kredytów hipotecznych w walucie wymiennej w wysokości 29 milionów PLN (szczegóły w nocie „Zarządzanie ryzykiem walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych”). W kolumnie „Rezerwy na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych” ujęto natomiast rezerwę na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych przed datą bilansową w wysokości 104 miliony PLN.

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2018 ROKU	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne	Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	Restrukturyzacja	Rezerwy na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych	Rezerwy na potencjalne sprawy sporne przeciwko bankowi dotyczące spłaconych kredytów hipotecznych w walucie wymiennej	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze	Razem
31 grudnia 2017, w tym:	21	46	-	-	-	86	62	215
Rezerwa krótkoterminowa	21	7	-	-	-	61	62	151
Rezerwa długoterminowa	-	39	-	-	-	25	-	64
Zmiany wynikające z reklasyfikacji, w tym	-	15	21	-	-	-	(36)	-
Rezerwa krótkoterminowa	-	15	21	-	-	-	(36)	-
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9, w tym	-	-	-	-	-	71	-	71
Rezerwa krótkoterminowa	-	-	-	-	-	47	-	47
Rezerwa długoterminowa	-	-	-	-	-	24	-	24
1 stycznia 2018 roku (zmieniony), w tym:	21	61	21	-	-	157	26	286
Rezerwa krótkoterminowa	-	22	21	-	-	108	26	177
Rezerwa długoterminowa	21	39	-	-	-	49	-	109
Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw	43	4	45	-	-	232	93	417
Wykorzystane kwoty	(6)	(3)	(23)	-	-	-	-	(32)
Niewykorzystane kwoty rozwiązane w okresie	(4)	(13)	(19)	-	-	(162)	(28)	(226)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	1	-	-	-	-	-	1
31 grudnia 2018 roku, w tym:	54	50	24	-	-	227	91	446
Rezerwa krótkoterminowa	3	8	24	-	-	177	66	278
Rezerwa długoterminowa	51	42	-	-	-	50	25	168

W pozycji „Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze” w wierszu „Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw” została ujęta rezerwa na potencjalne zwroty klientom prowizji i opłat oraz na koszty wypełnienia zobowiązania wynikającego ze świadczenia bezpłatnych usług dla klientów w kwocie 62 milionów PLN, która rozwiązana została w 2019 roku.

KALKULACJA SZACUNKÓW

Grupa Kapitałowa dokonała aktualizacji szacunków rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia na 31 grudnia 2019 roku wykorzystując kalkulacje przeprowadzone przez zewnętrznego niezależnego aktuariusza. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia.

ELEMENTY WPŁYWAJĄCE NA WYSOKOŚĆ REZERWY:	2019	2018
przyjęta stopa dyskonta finansowego	2,00%	3,00%
średni ważony współczynnik mobilności pracowniczej	9,36%	8,48%
średni pozostały okres zatrudnienia w latach	7,80	7,89
dziesięcioletni średni zakładany roczny wzrost podstaw kalkulacji odpraw emerytalno-rentowych	2,26%	2,30%

Wpływ zwiększenia/zmniejszenia stopy dyskonta finansowego oraz planowanych wzrostów podstawy rezerwy o 1 p.p. na zmniejszenie/zwiększenie wartości rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia na 31 grudnia 2019 roku oraz na 31 grudnia 2018 roku przedstawiają poniższe tabele:

SZACUNKOWA ZMIANA REZERWY 31.12.2019	Stopa dyskonta finansowego		Planowane wzrosty podstaw	
	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp
Rezerwa na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	(4)	5	6	(4)

SZACUNKOWA ZMIANA REZERWY 31.12.2018	Stopa dyskonta finansowego		Planowane wzrosty podstaw	
	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp	scenariusz +1pp	scenariusz -1pp
Rezerwa na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	(3)	5	4	(3)

Grupa Kapitałowa dokonała analizy wrażliwości szacunków rezerwy na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych przed datą bilansową na 31 grudnia 2019 roku na zmiany liczby reklamacji oraz średniej kwoty zwrotów dla klienta.

SZACUNKOWA ZMIANA REZERWY	Zmiana liczby reklamacji		Zmiana średniej kwoty zwrotu	
	-10%	10%	-10%	10%
Rezerwa na zwrot kosztów dla klientów z tytułu przedterminowej spłaty kredytów konsumenckich i hipotecznych	(10)	10	(10)	10

37. KAPITAŁ WŁASNY I AKCJONARIAT BANKU

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone zgodnie z przepisami prawa.

Podział na poszczególne pozycje opisane poniżej wynika z Kodeksu spółek handlowych, ustawy Prawo bankowe oraz wymogów MSR 1.7, MSR 1.78.e, MSR 1.54.q-r i MSR 1.79.b.

Pozycje kapitałów własnych jednostek zależnych inne niż kapitał zakładowy w części w jakiej jednostka dominująca jest właścicielem jednostki zależnej dodaje się do odpowiednich pozycji kapitałów własnych jednostki dominującej. Do kapitałów własnych Grupy Kapitałowej włącza się tylko te części kapitałów własnych jednostek zależnych, które powstały po dniu nabycia udziałów lub akcji przez jednostkę dominującą. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w Polsce podziałowi i dystrybucji podlegają jedynie kapitały własne jednostki dominującej i poszczególnych spółek zależnych – ustalone na podstawie jednostkowych sprawozdań finansowych.

Składniki kapitałów własnych:

- Kapitał zakładowy stanowi kapitał jednostki dominującej i wykazany jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru przedsiębiorców według wartości nominalnej.

- Kapitał zapasowy tworzony jest zgodnie ze statutami Spółek Grupy Kapitałowej z odpisów z zysku oraz premii emisyjnych uzyskanych z emisji akcji pomniejszonych o koszty przeprowadzenia emisji i przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Spółek Grupy Kapitałowej.
- Fundusz ogólnego ryzyka bankowego w PKO Banku Polskim SA tworzony jest zgodnie z ustawą Prawo bankowe z odpisów z zysku netto i przeznaczony jest na niezidentyfikowane ryzyka działalności Banku.
- Kapitały rezerwowe są tworzone z odpisów z zysku netto. Kapitały rezerwowe przeznaczone są wyłącznie na pokrycie mogących powstać strat bilansowych
- Udziały niekontrolujące stanowią tę część kapitałów w jednostce zależnej, której nie można bezpośrednio lub pośrednio przyporządkować do jednostki dominującej.
- Skumulowane inne dochody całkowite obejmują skutki wyceny aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe od tych aktywów, efektywną część zabezpieczenia przepływów pieniężnych w ramach rachunkowości zabezpieczeń, jak również zyski i straty aktuarialne. Od powyższych pozycji w innych dochodach całkowitych rozpoznana jest wartość podatku odroczonego. Ponadto pozycja obejmuje udział jednostki dominującej w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć oraz różnice kursowe powstałe z przeliczenia na walutę polską wyniku finansowego netto jednostek zagranicznych po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów walutowych na dzień kończący każdy miesiąc okresu obrotowego ogłoszonych przez Narodowy Bank Polski.

INFORMACJE FINANSOWE

KAPITAŁ WŁASNY	31.12.2019	31.12.2018
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Kapitał zapasowy	29 429	29 354
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	1 070
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 237	3 831
Skumulowane inne dochody całkowite	469	250
Niepodzielony wynik finansowy	2 101	(385)
Wynik okresu bieżącego	4 031	3 741
Udziały niekontrolujące	(9)	(10)
Razem	41 578	39 101

AKCJONARIAT BANKU

Według informacji posiadanych na 31 grudnia 2019 roku akcjonariat Banku jest następujący:

NAZWA PODMIOTU	liczba akcji	liczba głosów %	Wartość nominalna 1 akcji	Udział w kapitale podstawowym %
Na 31 grudnia 2019 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43%	1 zł	29,43%
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny (do 23.06.2015 roku ING Otwarty Fundusz Emerytalny) ¹	94 500 000	7,56%	1 zł	7,56%
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	88 010 319	7,04%	1 zł	7,04%
Pozostali akcjonariusze ²	699 570 701	55,97%	1 zł	55,97%
Razem	1 250 000 000	100,00%	---	100,00%
Na 31 grudnia 2018 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43%	1 zł	29,43%
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny (do 23.06.2015 roku ING Otwarty Fundusz Emerytalny) ¹	95 472 008	7,64%	1 zł	7,64%
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	89 163 966	7,13%	1 zł	7,13%
Pozostali akcjonariusze ²	697 445 046	55,80%	1 zł	55,80%
Razem	1 250 000 000	100,00%	---	100,00%

¹ Wyliczenia według stanów posiadania akcji na koniec danego roku publikowanych przez PTE w informacjach rocznych o strukturze aktywów funduszu i kursu z Cedyuły Giełdowej.

² w tym Bank Gospodarstwa Krajowego, który na 31.12.2019 roku posiadał 24.487.297 akcji, co stanowi 1,96% udziału w liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Ze wszystkich akcji PKO Banku Polskiego SA wynikają te same prawa i obowiązki. Żadna z akcji nie jest uprzywilejowana (z 1 akcji wynika 1 głos), w szczególności w zakresie prawa głosu czy dywidendy. Statut PKO Banku Polskiego SA ogranicza prawa głosu przysługujące akcjonariuszom dysponującym powyżej 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu i zakazuje wykonywania więcej niż 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu przez takich akcjonariuszy. Powyższe ograniczenie nie dotyczy:

- akcjonariuszy, którzy w dniu podjęcia uchwały Walnego Zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie prawa głosu byli uprawnieni z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów w Banku (tj. Skarb Państwa i BGK),
- akcjonariuszy, którzy są uprawnieni z akcji imiennych serii A (Skarb Państwa) oraz
- akcjonariuszy działających wspólnie z akcjonariuszami, o których mowa w tiret drugim na podstawie porozumienia dotyczącego wspólnego wykonywania prawa głosu z akcji. Ponadto, ograniczenie praw głosu wygasa, kiedy udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym Banku spadnie poniżej 5%.

Zgodnie z § 6 ust. 2 Statutu PKO Banku Polskiego SA zamiana akcji imiennych serii A na akcje na okaziciela oraz przeniesienie tych akcji wymaga zgody wyrażonej w uchwale Rady Ministrów. Zamiana na akcje na okaziciela lub przeniesienie akcji imiennych serii A po uzyskaniu powyższej zgody powoduje wygaśnięcie ograniczeń przewidzianych w zdaniu poprzednim w stosunku do akcji będących przedmiotem zamiany na akcje na okaziciela lub przeniesienia, w zakresie w jakim zgoda została udzielona.

Zgodnie z treścią art. 13 ust.1 pkt 26 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zasadach zarządzania mieniem państwowym (poza ustawowo przewidzianymi wyjątkami) nie mogą być zbyte akcje PKO Banku Polskiego SA należące do Skarbu Państwa.

Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

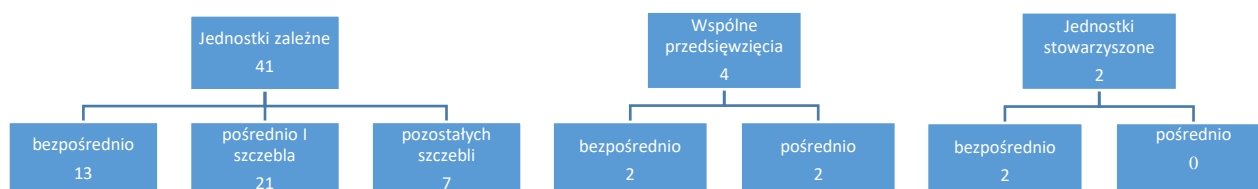
STRUKTURA KAPITAŁU AKCYJNEGO PKO BANKU POLSKIEGO SA:

Seria	Rodzaj akcji	Ilość akcji	Wartość nominalna 1 akcji	Wartość serii według wartości nominalnej
Seria A	akcje zwykłe imienne	312 500 000	1 zł	312 500 000 zł
Seria A	akcje zwykłe na okaziciela	197 500 000	1 zł	197 500 000 zł
Seria B	akcje zwykłe na okaziciela	105 000 000	1 zł	105 000 000 zł
Seria C	akcje zwykłe na okaziciela	385 000 000	1 zł	385 000 000 zł
Seria D	akcje zwykłe na okaziciela	250 000 000	1 zł	250 000 000 zł
Razem	---	1 250 000 000	---	1 250 000 000 zł

W 2019 roku i w 2018 roku nie wystąpiły zmiany w wysokości kapitału zakładowego PKO Banku Polskiego SA. Wyemitowane akcje PKO Banku Polskiego SA nie są uprzywilejowane i są w pełni opłacone.

38. SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA I ZAKRES DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

PKO BANK POLSKI SA – jednostka dominująca

W skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wchodzi następujące jednostki zależne:

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	DZIAŁALNOŚĆ	% UDZIAŁ W KAPITALE	
				31.12.2019	31.12.2018
JEDNOSTKI ZALEŻNE BEZPOŚREDNIO					
1	PKO Bank Hipoteczny SA	Gdynia	działalność bankowa	100	100
2	PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	Warszawa	zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	100	100
3	PKO Leasing SA	Łódź	działalność leasingowa i udzielanie pożyczek	100	100
4	PKO BP BANKOWY PTE SA	Warszawa	zarządzanie funduszami emerytalnymi	100	100
5	PKO BP Finat sp. z o.o.	Warszawa	działalność usługowa, w tym usługi agenta transferowego	100	100
6	PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	ubezpieczenia na życie	100	100
7	PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe	100	100
8	PKO Finance AB	Sztokholm, Szwecja	usługi finansowe	100	100
9	KREDOBANK SA	Lwów, Ukraina	działalność bankowa	100	100
10	ZenCard sp. z o.o.	Warszawa	wsparcie technologiczne IT handlu i usług	100	100
11	Merkury - fiz an ¹	Warszawa	lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu	100	100
12	NEPTUN - fizan ¹	Warszawa		100	100
13	PKO VC - fizan ¹	Warszawa		100	100
	Qualia Development sp. z o.o. ²	Warszawa	działalność deweloperska	-	100
	Operator Chmury Krajowej sp. z o.o. ³	Warszawa	usługi chmury obliczeniowej	-	100

¹ PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne funduszu; w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział posiadanych certyfikatów inwestycyjnych funduszu.

² 28 czerwca 2019 roku nastąpiło połączenie Qualia Development sp. z o.o. jako spółki przejmowanej i PKO Leasing SA jako spółki przejmującej.

³ Od 5 września 2019 roku spółka jest klasyfikowana jako wspólne przedsięwzięcie.

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI JEDNOSTKI ZALEŻNE POŚREDNIO	SIEDZIBA	DZIAŁALNOŚĆ	% UDZIAŁ W KAPITALE *	
				31.12.2019	31.12.2018
GRUPA PKO Leasing SA					
1	PKO Leasing Nieruchomości sp. z o.o.	Warszawa	działalność leasingowa	100	100
2	PKO Agencja Ubezpieczeniowa sp. z o.o.	Warszawa	działalność agencyjna w zakresie zawierania umów ubezpieczenia	100	100
	2.1 PKO Leasing Finanse sp. z o.o.	Warszawa	sprzedaż przedmiotów poleasingowych	100	100
3	PKO Leasing Sverige AB	Sztokholm, Szwecja	działalność leasingowa	100	100
4	PKO Faktoring SA	Warszawa	działalność faktoringowa	100	100
5	Prime Car Management SA ¹	Gdańsk	działalność leasingowa oraz usługi zarządzania flotą	100	-
	5.1 Futura Leasing SA	Gdańsk	działalność leasingowa oraz sprzedaż przedmiotów poleasingowych	100	-
	5.2 Masterlease sp. z o.o.	Gdańsk	działalność leasingowa	100	-
	5.3 MasterRent24 sp. z o.o.	Gdańsk	wynajem krótkoterminowy pojazdów	100	-
6	ROOF Poland Leasing 2014 DAC ²	Dublin, Irlandia	spółka celowa utworzona na potrzeby sekurytyzacji wierzytelności leasingowych	-	-
7	Polish Lease Prime 1 DAC ³	Dublin, Irlandia		-	-
GRUPA PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA					
8	Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe sp. z o.o.	Warszawa	działalność usługowa	100	100
GRUPA KREDOBANK SA					
9	Finansowa Kompania „Idea Kapital” sp. z o.o.	Lwów, Ukraina	działalność usługowa	100	100
Merkury - fiz an					
10	„Zarząd Majątkiem Górczewska” sp. z o.o.	Warszawa	zarządzanie nieruchomością	100	100
11	Molina sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółkach funduszu	100	100
12	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	Warszawa		100	100
13	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	Warszawa		100	100
14	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A. w likwidacji	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek, zarządzanie nieruchomościami	100	100
15	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A.	Warszawa		100	100
16	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	Warszawa		100	100
17	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	Warszawa		100	100
NEPTUN - fiz an					
18	Qualia sp. z o.o. ⁴	Warszawa	obsługa posprzedażowa produktów deweloperskich	100	-
19	Sarnia Dolina sp. z o.o. ⁵	Warszawa	działalność deweloperska	100	-
20	Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	Warszawa	działalność usługowa	100	100
	20.1 „Inter-Risk Ukraina” spółka z dodatkową odpowiedzialnością ⁶	Kijów, Ukraina	działalność windykacyjna	99,90	99,90
	20.2 Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” sp. z o.o. ⁷	Kijów, Ukraina	usługi finansowe	95,4676	95,4676
21	„CENTRUM HAFFNERA” sp. z o.o.	Sopot	zarządzanie spółką zależną	72,9766	72,9766
	21.1 „Sopot Zdrój” sp. z o.o.	Sopot	zarządzanie nieruchomością	100	100

* udział podmiotu bezpośrednio dominującego w kapitale jednostki

¹ Spółka zależna od PKO Leasing SA od 27 maja 2019 roku.

² PKO Leasing SA, zgodnie z MSSF 10, sprawuje kontrolę nad spółką, mimo że nie posiada w spółce zaangażowania kapitałowego.

³ Spółka zależna od PKO Leasing SA od 26 września 2019 roku; PKO Leasing SA, zgodnie z MSSF 10, sprawuje kontrolę nad spółką, mimo że nie posiada w spółce zaangażowania kapitałowego.

⁴ 31 stycznia 2019 roku nastąpiło połączenie Qualia sp. z o.o. jako spółki przejmującej i Qualia - Residence sp. z o.o. jako spółki przejmowanej; Qualia sp. z o.o. do 7 maja 2019 roku była spółką zależną od Qualia Development sp. z o.o.

⁵ Do 18 czerwca 2019 roku spółka zależna od Qualia Development sp. z o.o.

⁶ Drugim udziałowcem spółki jest Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” sp. z o.o.

⁷ Drugim udziałowcem spółki jest „Inter-Risk Ukraina” spółka z dodatkową odpowiedzialnością.

39. INWESTYCJE W JEDNOSTKI STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA

SKRÓCONE INFORMACJE O JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH I WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH

Grupa Kapitałowa posiada następujące jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia.

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	DZIAŁALNOŚĆ	% UDZIAŁ W KAPITAŁE*	
				31.12.2019	31.12.2018
Wspólne przedsięwzięcia PKO Banku Polskiego SA					
1	Operator Chmury Krajowej sp. z o.o. ¹	Warszawa	usługi chmury obliczeniowej	50	-
2	Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	Warszawa	działalność wspomagająca usługi finansowe, w tym obsługa transakcji dokonywanych przy użyciu instrumentów płatniczych	34	34
	1 EVO Payments International s.r.o.	Praga, Czechy	działalność wspomagająca usługi finansowe	100	100
	EVO Payments International sp. z o.o. ²	Warszawa	działalność wspomagająca usługi finansowe	-	100
Wspólne przedsięwzięcie NEPTUN - fizan					
	2 „Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	Poznań	zarządzanie nieruchomością	41,4455	41,4455
Jednostki stowarzyszone PKO Banku Polskiego SA					
1	Bank Poczty SA	Bydgoszcz	działalność bankowa	25,0001	25,0001
2	„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o.	Poznań	poręczenia	33,33	33,33

* udział podmiotu sprawującego współkontrolę/mającego znaczący wpływ/bezpośrednio dominującego w kapitale jednostki

¹ Wspólne przedsięwzięcie PKO Banku Polskiego SA od 5 września 2019 roku; poprzednio spółka zależna ze 100% udziałem Banku w kapitale zakładowym spółki.

² 1 października 2019 roku nastąpiło połączenie EVO Payments International sp. z o.o. jako spółki przejmowanej i Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o. jako spółki przejmującej.

Poniżej przedstawiono podsumowanie danych finansowych odrębnie dla każdego wspólnego przedsięwzięcia oraz każdej jednostki stowarzyszonej Grupy Kapitałowej. Wykazane kwoty pochodzą ze sprawozdań finansowych poszczególnych jednostek sporządzonych zgodnie z MSSF lub polskimi standardami rachunkowości (PSR). W przypadku jednostek posiadających spółki zależne prezentowane dane pochodzą ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych tych jednostek. Dane za rok 2018 pochodzą ze zaudytowanych sprawozdań finansowych.

Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o. (wg MSSF)	31.12.2019	31.12.2018
Aktywa obrotowe	291	270
Aktywa trwałe	197	219
Zobowiązania krótkoterminowe	202	207
Zobowiązania długoterminowe	22	20
	01.01- 31.12.2019	01.01- 31.12.2018
Przychody	557	519
Zysk (strata) za okres obrotowy	107	87
Pozostałe dochody całkowite	2	2
Całkowite dochody razem	109	89
Otrzymane dywidendy od jednostki zakwalifikowanej jako wspólne przedsięwzięcie	36	22
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. o.o. (wg PSR)	31.12.2019	31.12.2018
Aktywa obrotowe	8	10
Aktywa trwałe	77	79
Zobowiązania krótkoterminowe	38	32
Zobowiązania długoterminowe	39	51
	01.01- 31.12.2019	01.01- 31.12.2018
Przychody	26	25
Zysk (strata) za okres obrotowy	-	(1)

Bank Pocztowy SA (wg MSSF, dane publikowane przez spółkę)	30.06.2019	31.12.2018
Aktywa ogółem	7 884	7 565
Zobowiązania ogółem	7 280	6 963
	01.01- 30.06.2019	01.01- 31.12.2018
Przychody	220	439
Zysk (strata) za okres	11	7
Pozostałe dochody całkowite	(8)	12
Całkowite dochody razem	3	19

„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o. (wg PSR)	31.12.2019	31.12.2018
Aktywa obrotowe	31	28
Zobowiązania krótkoterminowe	4	4
Zobowiązania długoterminowe	8	5
	01.01- 31.12.2019	01.01- 31.12.2018
Przychody	2	1
Zysk (strata) za okres obrotowy	-	-

Operator Chmury Krajowej sp. z o.o. (wg MSSF) ¹	31.12.2019	31.12.2018
Aktywa obrotowe	61	-
Aktywa trwałe	65	-
Zobowiązania krótkoterminowe	17	-
Zobowiązania długoterminowe	12	-
	01.01- 31.12.2019	01.01- 31.12.2018
Przychody	11	-
Zysk (strata) za okres obrotowy	(23)	-

¹ Od 5 września 2019 roku spółka jest klasyfikowana jako wspólne przedsięwzięcie. Na 31 grudnia 2018 spółka była podmiotem zależnym.

INFORMACJE FINANSOWE

WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA	31.12.2019	31.12.2018
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	-	-
Cena nabycia	17	17
Zmiana w udziale w aktywach netto	(14)	(14)
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(3)	(3)
Grupa Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	250	256
Wartość udziału na dzień objęcia współkontrolą	197	197
Zmiana w udziale w aktywach netto	53	59
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	39	-
Wartość udziału na dzień objęcia współkontrolą	43	-
Zmiana w udziale w aktywach netto	(4)	-
Razem	289	256

JEDNOSTKI STOWARZYSZONE	31.12.2019	31.12.2018
Bank Poczty SA	88	88
Cena nabycia	184	184
Zmiana w udziale w aktywach netto	78	73
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(174)	(169)
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o.	-	-
Cena nabycia	2	2
Zmiana w udziale w aktywach netto	4	4
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(6)	(6)
Razem	88	88

ZMIANA WARTOŚCI INWESTYCJI WE WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH	2019	2018
Wartość inwestycji we wspólnych przedsięwzięciach na początek okresu	256	244
Zmiana kwalifikacji udziałów z podmiotów zależnych do wspólnych przedsięwzięć	43	-
Udział w zyskach i stratach	26	34
Dywidenda	(36)	(22)
Wartość inwestycji we wspólnych przedsięwzięciach na koniec okresu	289	256

ZMIANA WARTOŚCI INWESTYCJI W JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH	2019	2018
Wartość inwestycji w jednostkach stowarzyszonych na początek okresu	88	149
Udział w zyskach i stratach	5	3
Wynik z tytułu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	(5)	(32)
Udział w zmianie pozostałych składników kapitału własnego	-	(13)
Zmiana kwalifikacji akcji z podmiotów stowarzyszonych do aktywów finansowych	-	(19)
Wartość inwestycji w jednostkach stowarzyszonych na koniec okresu	88	88

Na 31 grudnia 2019 roku oraz na 31 grudnia 2018 roku jednostka dominująca nie posiadała udziału w zobowiązanych warunkowych jednostek stowarzyszonych nabytych wspólnie z innym inwestorem.

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI - UZGODNIENIE RUCHU	2019	2018
Wartość na początek okresu	178	146
Utworzenie w okresie	5	32
Wartość na koniec okresu	183	178

40. ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ

W 2019 roku miały miejsca niżej opisane wybrane zdarzenia mające wpływ na zmianę struktury Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

NABYCIE PRIME CAR MANAGEMENT SA PRZEZ SPÓŁKĘ PKO LEASING SA

- OPIS TRANSAKCJI

PKO Leasing SA (spółka zależna Banku) nabyła łącznie 100% akcji spółki publicznej Prime Car Management SA (PCM), w tym:

Przekazana zapłata za akcje spółek z Grupy Kapitałowej Prime Car Management S.A.	data rozliczenia/wymiany	liczba akcji	w milionach PLN
- zakupione w ramach pierwszego wezwania	2019-05-27	11 244 402	267
- zakupione w ramach przymusowego wykupu	2019-06-24	664 438	16
Razem		11 908 840	283

Akcje PCM do 17 czerwca 2019 roku były przedmiotem obrotu na Głównym Rynku Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, 31 października 2019 roku zostały wykluczone z obrotu giełdowego. Zakup akcji został sfinansowany z kredytu w rachunku bieżącym udzielonego PKO Leasing SA przez Bank.

Przedmiotem działalności nabytej spółki jest prowadzenie działalności leasingowej (leasing finansowy i operacyjny) oraz zarządzanie flotą pojazdów.

Kapitał zakładowy spółki według stanu na 31 grudnia 2019 roku wynosi 23 817 680 PLN i dzieli się na 11 908 840 akcji o wartości nominalnej 2 PLN każda.

W związku z nabyciem spółki PCM w skład Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA weszły jej spółki zależne:

Spółka	Kapitał zakładowy	Liczba udziałów/akcji	Wartość nominalna udziału/akcji
Masterlease sp. z o.o.	7 905 000 PLN	158 100	50 PLN
MasterRent24 sp. z o.o.	2 850 000 PLN	28 500	100 PLN
Futura Leasing SA	1 689 320 PLN	1 689 320	1 PLN

Przedmiotem działalności spółek zależnych PCM jest przede wszystkim wynajem samochodów osobowych, leasing finansowy, sprzedaż pojazdów mechanicznych oraz obsługa i naprawa pojazdów mechanicznych.

Jednocześnie w czerwcu 2019 roku Bank udzielił spółce PCM dwóch kredytów w łącznej wysokości 1 890 milionów PLN w celu zmiany struktury finansowania PCM i jej Grupy Kapitałowej (zrefinansowanie dotychczasowych zobowiązań PCM wynikających z zawartych umów kredytowych i wyemitowanych obligacji oraz sfinansowanie i zrefinansowanie działalności bieżącej).

• ROZLICZENIE TRANSAKЦИИ NABYCIA

Rozliczenie transakcji nabycia przeprowadzone zostało metodą przejęcia zgodnie z MSSF 3, którego zastosowanie wymaga: zidentyfikowania jednostki przejmującej, ustalenia dnia przejęcia, ujęcia i wyceny możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów, przejętych zobowiązań wycenionych w wartości godziwej na dzień przejęcia oraz wszelkich udziałów niedających kontroli w jednostce przejmowanej oraz ujęcia i wyceny wartości firmy lub zysku z okazynego nabycia.

Biorąc pod uwagę, że przejęcie kontroli nad PCM i jej spółkami zależnymi nastąpiło 27 maja 2019 roku, rozliczenie transakcji zakupu nastąpiło na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego PCM na 31 maja 2019 roku i zaktualizowane w zakresie istotnych operacji, które miały miejsce w okresie od 27 do 31 maja 2019 roku, tj. od dnia objęcia kontroli.

• UJĘCIE I WYCENA MOŻLIWYCH DO ZIDENTYFIKOWANIA NABITYCH AKTYWÓW I PRZEJĘTYCH ZOBOWIĄZAŃ WYCENIONYCH ZGODNIE Z MSSF

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego dokonano wstępnej, prowizorycznej wyceny rozliczenia transakcji nabycia, w szczególności w zakresie portfela należności leasingowych, portfela przedmiotów oddanych w użytkowanie na podstawie umów leasingu operacyjnego, a także identyfikacji i wyceny warunkowych zobowiązań. Ostateczne rozliczenie transakcji może się różnić od wstępnego rozliczenia opisanego w niniejszym sprawozdaniu finansowym.

Zgodnie z MSSF 3.45 Grupa Kapitałowa ma 12 miesięcy - tj. do 26 maja 2020 roku na ustalenie ostatecznych wartości.

Przedstawione poniżej dane dotyczące wyceny do wartości godziwej zidentyfikowanych nabytych aktywów i przejętych zobowiązań zostały oparte na identyfikacji przeprowadzonej z punktu widzenia całej Grupy Kapitałowej PCM.

AKTYWA	Dane Grupy Kapitałowej Prime Car Management S.A. na 27.05.2019 (wg wartości ze sprawozdania finansowego)	Korekty z tytułu wyceny do wartości godziwej	Wartość godziwa nabytych aktywów
Należności od banków	8	-	8
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	1 116	(38)	1 078
Wartości niematerialne, w tym:	-	10	10
Znak towarowy	-	3	3
Relacje z klientami	-	7	7
Rzeczowe aktywa trwałe	835	(49)	786
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	70	3	73
Inne aktywa	87	(10)	77
Razem	2 116	(84)	2 032

ZOBOWIĄZANIA	Dane Grupy Kapitałowej Prime Car Management S.A. na 27.05.2019 (wg wartości ze sprawozdania finansowego)	Korekty z tytułu wyceny do wartości godziwej	Wartość godziwa przyjętych zobowiązań
Zobowiązania wobec banków	1 301	-	1 301
Zobowiązania wobec klientów	2	-	2
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	250	-	250
Pozostałe zobowiązania	110	(20)	90
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	2	-	2
Rezerwy	2	-	2
Razem	1 667	(20)	1 647
Aktywa netto	449	(64)	385

- **INFORMACJE DOTYCZĄCE ZAŁOŻEŃ I METOD WYCENY POSZCZEGÓLNYCH MOŻLIWYCH DO ZIDENTYFIKOWANIA NABYTYCH AKTYWÓW I PRZEJĘTYCH ZOBOWIĄZAŃ NA 27 MAJA 2019 ROKU**
  - Kredyty i pożyczki udzielone klientom

W tabelach poniżej zostały zaprezentowane nabyte kredyty i pożyczki udzielone klientom wg wartości godziwej na 27 maja 2019 roku. W całości są to należności z tytułu leasingu finansowego.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG SEGMENTU KLIENTA	Dane Grupy Kapitałowej Prime Car Management S.A. na 27.05.2019 (wg wartości ze sprawozdania finansowego)	Korekty z tytułu wyceny do wartości godziwej	Wartość godziwa nabytych aktywów
Kredyty i pożyczki udzielone brutto, w tym:	1 166	(65)	1 101
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1 166	(65)	1 101
korporacyjne	102	(5)	97
bankowości detalicznej i prywatnej	74	(4)	70
firm i przedsiębiorstw	990	(56)	934
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(50)	27	(23)
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	(50)	27	(23)
korporacyjne	(4)	2	(2)
bankowości detalicznej i prywatnej	(3)	2	(1)
firm i przedsiębiorstw	(43)	23	(20)
Kredyty i pożyczki udzielone netto, w tym:	1 116	(38)	1 078
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1 116	(38)	1 078
korporacyjne	98	(3)	95
bankowości detalicznej i prywatnej	71	(2)	69
firm i przedsiębiorstw	947	(33)	914

Wycena do wartości godziwej portfela należności z tytułu leasingu finansowego została wykonana metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych (podejście dochodowe), opartą o zdyskontowane przepływy pieniężne wynikające z zawartych kontraktów. Oczekiwane przepływy pieniężne zostały określone jako suma kontraktowych rat kapitałowych, w tym wartości rezydualne przedmiotów leasingu, oraz rat odsetkowych ustalonych w oparciu o stawki forwardowe stopy procentowe oprocentowania oraz efektywne marże kontraktowe.

Oczekiwane przepływy pieniężne zostały zdyskontowane rynkowymi stawkami efektywnymi, będącymi sumą odpowiedniej stawki forwardowej oraz rynkowej efektywnej marży. Rynkowe marże efektywne zostały skonstruowane jako średnie z marż dla homogenicznych grup produktów dla transakcji zawartych w okresie ostatnich trzech miesięcy przez Prime Car Management S.A. W ocenie Grupy Kapitałowej marże zrealizowane w ostatnich trzech miesiącach przez przejętą PCM stanowią odpowiednie przybliżenie rynkowych marż na dzień wyceny.

Łączna wartość korekt wynikających z wyceny portfela należności z tytułu leasingu finansowego do wartości godziwej wyniosła (-) 38 milionów PLN.

Należności z tytułu leasingu finansowego zostały dodatkowo pomniejszone o 27 milionów złotych, co związane jest z inną prezentacją (w wartości netto) portfela z rozpoznaną utratą wartości.

- Wartości niematerialne – relacje z klientami

W ramach rozliczenia transakcji nabycia zidentyfikowano relacje z klientami wynikające z zawartych umów leasingu finansowego i operacyjnego w wartości odpowiednio: 2 miliony złotych oraz 5 milionów złotych. Relacje z klientami w obszarze portfela umów leasingowych zostały przeanalizowane oddzielnie dla portfela umów leasingu finansowego i operacyjnego. Do wyceny relacji z klientami wykorzystana została metoda wielookresowej nadwyżki dochodów.

W metodzie tej wartość określana jest na podstawie zdyskontowanych przyszłych strumieni pieniężnych wynikających z dodatkowego przychodu generowanego przez spółkę posiadającą daną wartość niematerialną ponad przychody generowane przez spółkę, która takiej wartości nie posiada. Metoda ta uwzględnia również koszty i inwestycje związane z wartością niematerialną, wydatki marketingowe itp. Na potrzeby oszacowania wartości godziwej relacji z klientami dokonuje się identyfikacji relacji z kluczowymi klientami dla poszczególnych CGU, określa prognozowany okres ich dalszego trwania oraz prognozowane przychody z poszczególnych relacji i koszty bezpośrednio związane z tymi relacjami. Od tak określonych przepływów odejmuje się wartość kosztów ogólnych (w tym amortyzacji) w każdym roku. Następnie odejmuje się wymagany zwrot na innych aktywach przyczyniających się do generowania przychodów z relacji z klientami (wpływ środków trwałych, znak handlowy, zorganizowana siła robocza). Obciążenia wynikające z wykorzystania innych aktywów odpowiadają wymaganemu zwrotowi z poszczególnych aktywów materialnych i niematerialnych wykorzystywanych do wygenerowania przychodów z relacji z klientami. Wymagany zwrot obliczany jest odpowiednio dla aktywów trwałych, znaku handlowego, zorganizowanej siły roboczej oraz wymogu kapitałowego, a następnie odnoszony do przychodów z relacji z klientami.

Otrzymane przepływy dla poszczególnych lat zostają następnie zdyskontowane stopą dyskonta powiększoną o odpowiednią premię dla aktywów niematerialnych. Otrzymana w ten sposób wartość zdyskontowanych przepływów stanowi oszacowanie wartości niematerialnej.

- Wartości niematerialne – znak towarowy

W ramach rozliczenia transakcji nabycia wyceniono znak towarowy Masterlease w wysokości 3 milionów złotych. Wycena znaku towarowego bazująca na rynkowym poziomie opłat licencyjnych polegała na określeniu bieżącej wartości przyszłych opłat licencyjnych będących wynikiem posiadania praw do znaku towarowego. Metoda ta opiera się na założeniu, że korzyści wynikające z posiadania znaku towarowego są równe kosztom, jakie musiałby ponieść dany podmiot, gdyby nie posiadał praw do znaku, a jedynie użytkował go na podstawie umowy licencyjnej według obowiązujących na rynku stawek. Sposobem na ustalenie rynkowego poziomu opłaty licencyjnej jest analiza stawek licencyjnych na użytkowanie znaków towarowych stosowanych pomiędzy niepowiązаныmi stronami w obrębie porównywalnego segmentu rynku. Wycenę przeprowadzono w tzw. podejściu parasolowym. Wartość znaku Masterlease został oparta o całość działalności PCM.

- Środki trwałe będące przedmiotem leasingu operacyjnego

W ramach rozliczenia transakcji skorygowano wartość rezydualną samochodów w leasingu operacyjnym w wysokości minus 49 milionów złotych. Korekta została oszacowana w oparciu o wartości rezydualne przyjmowane przez PCM skorygowane o wycenę przygotowaną przez zewnętrznego rzeczoznawcę, będącą na nieznacznie niższym poziomie od cen faktycznie realizowanych przez spółkę w trakcie 2019 roku.

- Inne aktywa – zapasy – samochody przedkontraktowe i pokontraktowe

W ramach rozliczenia transakcji skorygowano wartość rezydualną samochodów przedkontraktowych oraz pokontraktowych w wysokości minus 5 milionów złotych.

Wartość godziwa samochodów poleasingowych, które zostały odzyskane przez PCM w wyniku zakończenia umowy lub procesu windykacji została ustalona w wysokości wyceny przygotowanej przez zewnętrznego rzeczoznawcę, będącą na nieznacznie niższym poziomie od cen faktycznie realizowanych przez spółkę w trakcie 2019 roku.

Wartość godziwa samochodów przedleasingowych, które nie zostały przekazane klientom PCM w ramach umowy leasingu finansowego lub operacyjnego została oparta o cenę nabycia skorygowaną o odpis za każdy miesiąc ewidencji bilansowej.

- Inne aktywa – pozostałe

W ramach rozliczenia transakcji skorygowano inne aktywa w łącznej wysokości minus 5 milionów złotych. Korekty te dotyczą:

- spisania odsetek naliczonych od umów leasingu operacyjnego, niespełniających definicji aktywów na datę objęcia kontroli (z uwagi na wycenę środków trwałych będących przedmiotem leasingu operacyjnego w wartości godziwej), w łącznej wysokości minus 6 milionów złotych;
- zmiany rozliczeń z tytułu usług serwisowych w ramach usług zarządzania flotą samochodową (w celu współmiernego rozpoznania wyniku z tego tytułu przez okres trwania umowy zgodnie z MSSF 15 Przychody z umów z klientami) w łącznej wysokości 1 milion złotych.

- Pozostałe zobowiązania

W ramach rozliczenia transakcji skorygowano pozostałe zobowiązania w łącznej wysokości minus 20 milionów złotych. Korekty te dotyczą:

- spisania przychodów przyszłych okresów z tytułu opłat wstępnych w leasingu operacyjnym jako niespełniających definicji zobowiązania na datę objęcia kontroli, w łącznej wysokości minus 17 milionów złotych;
- zmiany rozliczeń z tytułu usług serwisowych w ramach usług zarządzania flotą samochodową (w celu współmiernego rozpoznania wyniku z tego tytułu przez okres trwania umowy zgodnie z MSSF 15 Przychody z umów z klientami) w łącznej wysokości minus 3 miliony złotych.
- ZYSK Z OKAZYJNEGO NABYCIA POWSTAŁY W WYNIKU TRANSAKCJI**

W wyniku rozliczenia transakcji nabycia akcji PCM rozpoznano zysk z okazijnego nabycia w wysokości różnicy pomiędzy przekazaną zapłatą a kwotą netto możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań wycenionych zgodnie z MSSF 3.

	Razem spółki z Grupy Kapitałowej Prime Car Management SA
Przekazana zapłata	283
Kwota netto możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań	385
Zysk na okazijnym nabyciu, z tego:	(102)
segment korporacyjny	(23)
segment detaliczny	(79)

Celem nabycia akcji spółki PCM było osiągnięcie przez Grupę Kapitałową korzyści ekonomicznych poprzez zwiększenie bazy klientów portfela leasingowego, w szczególności leasingu operacyjnego. Efektem synergii z tytułu przejęcia Prime Car Management S.A. z jej spółkami zależnymi będzie umocnienie pozycji lidera w sektorze usług leasingu, w tym leasingu operacyjnego, oraz rozbudowanie usług zarządzania flotą i wynajmu samochodów.

- DODATKOWE INFORMACJE**

Z uwagi na fakt, że transakcja połączenia miała miejsce w trakcie okresu sprawozdawczego, poniżej zaprezentowany został rachunek zysków i strat jednostek przejmowanych łącznie od dnia przejęcia do 31 grudnia 2019 roku oraz rachunek zysków i strat Grupy Kapitałowej za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 rok wykazany tak, jak gdyby dzień przejęcia przypadał na 1 stycznia 2019 roku.

Poniższa tabela prezentuje kwoty przychodów i kosztów oraz zysków lub strat Grupy Kapitałowej PCM od dnia przejęcia, tj. 27 maja 2019 roku.

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Dane Grupy Kapitałowej Prime Car Management S.A. za okres od dnia nabycia do 31 grudnia 2019 roku
Przychody z tytułu odsetek	37
Koszty z tytułu odsetek	(31)
Wynik z tytułu odsetek	6
Przychody z tytułu prowizji i opłat	5
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(1)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	4
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe, odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(10)
Pozostałe przychody operacyjne	198
Pozostałe koszty operacyjne	(72)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	126
Ogólne koszty administracyjne	(121)
Wynik z działalności operacyjnej	5
Zysk brutto	5
Podatek dochodowy	(2)
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	3
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	3

Poniższa tabela prezentuje rachunek zysków lub strat Grupy Kapitałowej z uwzględnieniem Grupy Kapitałowej PCM za bieżący okres sprawozdawczy, wyliczonych w taki sposób, jak gdyby datą objęcia kontroli był początek rocznego okresu sprawozdawczego, tj. 1 stycznia 2019 roku.

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA za okres od 1 stycznia 2019 roku do 31 grudnia 2019 roku (z uwzględnieniem Grupy Kapitałowej Prime Car Management S.A. od dnia nabycia)	Grupa Kapitałowa Prime Car Management S.A. za okres od 1 stycznia 2019 roku do dnia nabycia	Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA z uwzględnieniem Grupy Kapitałowej Prime Car Management S.A. za okres od 1 stycznia 2019 roku do 31 grudnia 2019 roku
Przychody z tytułu odsetek	12 760	26	12 786
Koszty z tytułu odsetek	(2 481)	(24)	(2 505)
Wynik z tytułu odsetek	10 279	2	10 281
Przychody z tytułu prowizji i opłat	4 130	2	4 132
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(1 083)	(1)	(1 084)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	3 047	1	3 048
Przychody z tytułu dywidend	14	-	14
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	175	-	175
Wynik z pozycji wymiany	473	-	473
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	145	-	145
Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe	(1 147)	1	(1 146)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(114)	-	(114)
Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych	(451)	-	(451)
Pozostałe przychody operacyjne	905	323	1 228
Pozostałe koszty operacyjne	(368)	(232)	(600)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	537	91	628
Ogólne koszty administracyjne	(5 611)	(89)	(5 700)
Wynik z tytułu obciążeń regulacyjnych	(537)	-	(537)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(1 022)	-	(1 022)
Wynik z działalności operacyjnej	5 788	6	5 794
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	31	-	31
Zysk brutto	5 819	6	5 825
Podatek dochodowy	(1 787)	(2)	(1 789)
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	4 032	4	4 036
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	1	-	1
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	4 031	4	4 035

POZOSTAŁE ZMIANY W GRUPIE KAPITAŁOWEJ PKO LEASING SA

28 czerwca 2019 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) właściwym dla spółki przejmującej zostało zarejestrowane połączenie Qualia Development sp. z o.o. (spółki zależnej Banku) jako spółki przejmowanej i PKO Leasing SA jako spółki przejmującej. Połączenie zostało dokonane zgodnie z art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych (łączenie przez przejęcie) poprzez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą, z jednoczesnym podwyższeniem kapitału zakładowego spółki przejmującej i wymianą udziałów spółki przejmowanej na akcje spółki przejmującej.

Po połączeniu PKO Bank Polski SA posiada 34 785 566 akcji spółki PKO Leasing SA o łącznej wartości nominalnej 347 855 660 PLN, które stanowią 100% kapitału zakładowego spółki i uprawniają do 100% głosów na walnym zgromadzeniu.

26 września 2019 roku spółka PKO Leasing SA sprzedała portfel sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych do spółki celowej Polish Lease Prime 1 Designated Activity Company (Polish Lease Prime 1 DAC) z siedzibą w Dublinie (Irlandia). Zgodnie z MSSF 10 spółka Polish Lease Prime 1 DAC spełnia definicję jednostki zależnej PKO Leasing SA i jest objęta konsolidacją.

ZMIANA KLASYFIKACJI SPÓŁKI OPERATOR CHMURY KRAJOWEJ SP. Z O.O.

5 września 2019 roku w KRS zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki Operator Chmury Krajowej sp. z o.o. w wysokości 60 milionów PLN objęte przez Polski Fundusz Rozwoju SA oraz zmieniony Akt Założycielski spółki.

Po wyżej opisanym podwyższeniu kapitał zakładowy spółki Operator Chmury Krajowej sp. z o.o. wynosi 120 milionów PLN i dzieli się na 1 200 000 udziałów o wartości nominalnej 100 PLN każdy. PKO Bank Polski SA posiada 600 000 udziałów spółki o łącznej wartości 60 milionów PLN, które stanowią 50% kapitału zakładowego spółki i uprawniają do 50% głosów na zgromadzeniu wspólników.

PKO Bank Polski SA zmienił klasyfikację spółki z jednostki zależnej na jednostkę będącą wspólnym przedsięwzięciem.

POZOSTAŁE NOTY

41. DYWIDENDY Z PODZIAŁEM NA AKCJE

25 lutego 2019 roku Bank otrzymał indywidualne zalecenie Komisji Nadzoru Finansowego dotyczące zwiększenia funduszy własnych poprzez zatrzymanie przez Bank co najmniej 50% zysku wypracowanego w 2018 roku. Jednocześnie KNF potwierdziła, że Bank spełnia wymogi do wypłaty dywidendy na poziomie do 50% zysku netto za 2018 rok. KNF oczekiwała także przedłożenia stanowiska Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku w zakresie otrzymanego przez Bank zalecenia.

Zarówno Zarząd, jak i Rada Nadzorcza Banku podjęły uchwały, iż w granicach swoich kompetencji każdy z tych organów będzie realizował ww. zalecenie KNF.

28 marca 2019 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie przedłożenia Zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu Banku rekomendacji podziału zysku za 2018 rok w wysokości 3 335 302 049 zł, wskazując na jego następujące przeznaczenie:

- dywidenda dla akcjonariuszy w kwocie 1 662 500 000 PLN,
- kapitał rezerwowy w kwocie 5 151 025 PLN.

Dodatkowo, Zarząd Banku zaproponował, aby część zysku w kwocie 1 667 651 024 PLN pozostała niepodzielona. Uzasadnieniem dla braku podziału części zysku jest potencjalna możliwość jego wykorzystania dla celów realizowania wypłat dywidendy w następnych latach.

Wyżej wymieniona decyzja była spójna z deklarowaną przez Bank decyzją o zastosowaniu się do zalecenia KNF.

4 kwietnia 2019 roku Rada Nadzorcza Banku pozytywnie zaopiniowała wyżej wymienioną rekomendację Zarządu Banku.

6 maja 2019 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku Banku za rok 2018 (uchwała nr 6/2019) zgodnie z przedłożoną przez Zarząd Banku wyżej wymienioną rekomendacją.

Tym samym na dywidendę przeznaczono 49,8% zysku za 2018 rok, co stanowi 1,33 zł brutto na jedną akcję. Ponadto Zwyczajne Walne Zgromadzenie PKO Banku Polskiego SA uchwaliło, że dniem dywidendy (dniem nabycia praw do dywidendy) był 31 lipca 2019 roku, a dniem wypłaty dywidendy był 14 sierpnia 2019 roku.

42. LEASING

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

MSSF 16 „Leasing” obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie i zastąpił uprzednio obowiązujący MSR 17 „Leasing”. Zgodnie z MSSF 16 umowa jest leasingiem lub zawiera leasing, jeśli przekazuje prawo do użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów na dany okres w zamian za wynagrodzenie. Istotnym elementem nowej definicji leasingu jest wymóg sprawowania kontroli nad użytym aktywem i czerpania korzyści ekonomicznych ze zidentyfikowanego w umowie składnika aktywów.

MSSF 16 eliminuje z punktu widzenia leasingobiorcy klasyfikację leasingu na leasing operacyjny i leasing finansowy, wprowadzając jeden model ujęcia i wyceny zbieżny z ujęciem leasingu finansowego w ramach MSR 17. Leasingobiorca jest zobowiązany rozpoznać aktywa z tytułu prawa do użytkowania przedmiotu leasingu w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz zobowiązania z tytułu płatności leasingowych, za wyjątkiem krótkoterminowych umów leasingowych (do 12 miesięcy) oraz umów leasingowych dotyczących nieistotnych kwotowo składników aktywów. Leasingobiorca jest również zobowiązany rozpoznać koszty amortyzacji składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania przedmiotu leasingu oraz koszty odsetek z tytułu zobowiązania leasingowego w rachunku zysków i strat (zgodnie z MSR 17 wydatki związane z wykorzystaniem aktywów będących przedmiotem leasingu ujęte były w ogólnych kosztach administracyjnych). Aktywa z tytułu prawa do użytkowania podlegają liniowej amortyzacji, natomiast zobowiązania z tytułu umów leasingowych podlegają wycenie metodą zamortyzowanego kosztu.

Grupa Kapitałowa dokonała wdrożenia standardu retrospektywnie z odniesieniem skumulowanego efektu zastosowania standardu do kapitałów własnych na 1 stycznia 2019 roku bez przekształcania danych porównawczych, ujmując aktywa z tytułu praw do użytkowania w kwocie równej zobowiązaniom z tytułu leasingu w wartości bieżącej przyszłych opłat leasingowych, skorygowanych o kwoty przedpłat ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej bezpośrednio przed dniem pierwszego zastosowania.

• LEASING – LEASINGODAWCA

Grupa Kapitałowa występuje jako leasingodawca w odniesieniu do umów leasingu dotyczących użytkowania środków transportu, budynków, w tym powierzchni biurowych, oraz maszyn i urządzeń. Grupa Kapitałowa prowadzi działalność leasingową poprzez spółki z Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA oraz KREDOBANK SA.

Grupa Kapitałowa jako leasingodawca klasyfikuje leasing do leasingu operacyjnego lub leasingu finansowego.

Umowa leasingu jest zaliczana do leasingu operacyjnego, jeżeli nie następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z posiadania bazowego składnika aktywów. W przypadku tym Grupa Kapitałowa ujmuje opłaty leasingowe jako przychód metodą liniową.

Umowa leasingu jest zaliczana do leasingu finansowego, jeżeli następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z posiadania bazowego składnika aktywów. Grupa Kapitałowa klasyfikuje umowy do leasingu finansowego, w odniesieniu do których spełniony został co najmniej jeden z warunków lub spełnione zostały wszystkie następujące warunki:

- na mocy leasingu następuje przeniesienie na leasingobiorcę własności bazowego składnika aktywów przed końcem okresu leasingu,
- leasingobiorca ma opcję zakupu bazowego składnika aktywów za cenę, która według przewidywań będzie na tyle niższa od wartości godziwej ustalonej na dzień, gdy opcja zakupu składnika będzie mogła zostać zrealizowana, że w dacie początkowej można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z tej opcji,
- okres leasingu stanowi większą część ekonomicznego okresu użytkowania bazowego składnika aktywów, nawet jeżeli tytuł prawny nie ulega przeniesieniu,
- wartość bieżąca opłat leasingowych w dacie początkowej wynosi zasadniczo prawie tyle, ile wynosi łączna wartość godziwa bazowego składnika aktywów, za który w przypadku subleasingu przyjmuje się wartość aktywa z tytułu prawa do użytkowania wynikającego z głównej umowy leasingu, oraz
- bazowy składnik aktywów ma na tyle specjalistyczny charakter, że tylko leasingobiorca może z niego korzystać bez dokonywania większych modyfikacji.

W dacie rozpoczęcia leasingu finansowego Grupa Kapitałowa jako leasingodawca w leasingu finansowym prezentuje należności w kwocie równej inwestycji leasingowej netto, tj. inwestycji leasingowej brutto zdyskontowanej stopą procentową leasingu.

Jako inwestycję leasingową brutto rozumie się sumę:

- opłat leasingowych należnych leasingodawcy wynikających z leasingu finansowego, oraz
- ewentualnej niegwarantowanej wartości końcowej przypisanej leasingodawcy.

Stopa procentowa leasingu stosowana przez Grupę Kapitałową to stopa, która powoduje, że wartość bieżąca opłat leasingowych oraz niegwarantowanej wartości końcowej równa się sumie wartości godziwej bazowego składnika aktywów oraz wszelkich początkowych kosztów bezpośrednich poniesionych przez Grupę Kapitałową.

• LEASING – LEASINGOBIORCA

Do umów leasingu lub umów zawierających leasing Grupa Kapitałowa kwalifikuje umowy, zgodnie z którymi:

- uzyskuje prawo do używania zidentyfikowanego składnika aktywów, a prawo dostawcy do podstawienia alternatywnego składnika aktywów nie jest znaczące, oraz
- posiada prawo do uzyskania zasadniczo wszystkich korzyści ekonomicznych z użytkowania prawa przez cały okres użytkowania, oraz
- posiada prawo do kierowania użytkowaniem zidentyfikowanego składnika aktywów przez cały okres użytkowania, gdy:
  - Grupa Kapitałowa posiada prawo do kierowania tym, w jaki sposób i w jakim celu wykorzystuje się składnik aktywów przez cały okres użytkowania, lub
  - podjęto wcześniej odpowiednie decyzje dotyczące tego, w jaki sposób i w jakim celu wykorzystuje się składnik aktywów.

Grupa Kapitałowa stosuje wyłączenia i nie ujmuje aktywów z tytułu prawa do użytkowania i zobowiązań w odniesieniu do:

- leasingów krótkoterminowych, do których Grupa Kapitałowa zalicza umowy bez możliwości zakupu składnika aktywów, zawarte na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy od momentu rozpoczęcia umowy, w szczególności umowy zawarte na czas nieokreślony z krótkim (do 12 miesięcy) terminem wypowiedzenia, bez znaczących kar, przez które rozumie się w szczególności poniesione nakłady z tytułu inwestycji w obcym środku trwałym oraz koszty zmiany lokalizacji,
- leasingów niskocennych (składnik aktywów ma wartość mniejszą niż 20 000 PLN, ustalaną w oparciu o wartość nowego składnika aktywów bez względu na wiek składnika aktywów objętego leasingiem), z wyłączeniem umów najmu powierzchni.

Zobowiązanie z tytułu leasingu Grupa Kapitałowa wycenia początkowo w wysokości wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w tej dacie.

Na wartość zobowiązania z tytułu leasingu wpływają:

- stałe opłaty pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe,
- zmienne opłaty leasingowe, które zależą od indeksu lub stawki, wycenione początkowo z zastosowaniem indeksu lub stawki obowiązujących na datę rozpoczęcia,
- kwoty, których zapłaty przez leasingobiorcę oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej,
- cena wykonania opcji kupna, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo powyżej 50%, że Grupa Kapitałowa skorzysta z opcji kupna,
- kary pieniężne z tytułu wypowiedzenia umowy leasingu, jeżeli umowa leasingu przewiduje opcję wypowiedzenia przez Grupę Kapitałową jako leasingobiorcę.

Grupa Kapitałowa do opłat leasingowych nie zalicza zmiennych opłaty uzależnionych od czynników zewnętrznych.

Po początkowym ujęciu Grupa Kapitałowa wycenia zobowiązania z tytułu leasingu w zamortyzowanym koszcie.

Aktualizację wyceny zobowiązania z tytułu leasingu Grupa Kapitałowa ujmuje jako korektę składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania. W przypadku gdy w wyniku aktualizacji wyceny wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania została zmniejszona do zera i ma miejsce dalsze zmniejszenie wyceny zobowiązania z tytułu leasingu, pozostałą kwotę aktualizacji wyceny Grupa Kapitałowa ujmuje jako zysk lub stratę.

Składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania podlegają przez Grupę Kapitałową początkowej wycenie według kosztu, który obejmuje:

- kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu,
- wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o wszelkie otrzymane zachęty leasingowe,
- wszelkie początkowe koszty bezpośrednio poniesione przez Grupę Kapitałową.

Po początkowym ujęciu Grupa Kapitałowa wycenia składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania pomniejszając jego wartość początkową o odpisy amortyzacyjne (umorzenie metodą liniową) i odpis z tytułu utraty wartości oraz koryguje z tytułu aktualizacji wyceny zobowiązania z tytułu leasingu.

Grupa Kapitałowa do zdyskontowania przyszłych płatności leasingowych stosuje stopy dyskonta:

- skalkulowane na bazie krzywych rentowności odzwierciedlających koszt finansowania w danej walucie,
- pokrywające tenor najdłuższej umowy leasingowej podlegającej wycenie i odzwierciedlające – dla danej waluty – stałą rynkową stopę procentową oraz koszt finansowania Grupy Kapitałowej (tenory umów leasingowych mieszczą się w przedziale od 1 roku do 99 lat),
- odczytane z krzywej dla terminu zapadalności odpowiadającego połowie terminu zapadalności umowy leasingowej.

Wartość krańcowej stopy pożyczkowej dla umów leasingowych Grupa Kapitałowa aktualizuje w okresach kwartalnych.

Grupa Kapitałowa stosuje te same stopy dyskontowe do portfela umów leasingu samochodów oraz nieruchomości, w tym praw wieczystego użytkowania gruntów z uwzględnieniem wpływu zabezpieczenia umowy leasingowej na stosowaną stawkę dyskontową.

Opłaty leasingowe w odniesieniu do umów leasingu krótkoterminowego i niskocennego Grupa Kapitałowa ujmuje jako koszt metodą liniową w trakcie okresu leasingu. Różnice pomiędzy kwotami zapłaconymi i wynikającymi z liniowego rozliczenia kosztów ujmowane są jako czynne lub bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów.

WPŁYW WDROŻENIA MSSF 16:

- **ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU LEASINGU**

W wyniku wdrożenia standardu Grupa Kapitałowa rozpoznała zobowiązania z tytułu leasingu prezentowane w nocie „Pozostałe zobowiązania” w kwocie 956 milionów PLN w wartości bieżącej przyszłych opłat leasingowych pozostających do zapłaty na moment rozpoczęcia stosowania MSSF 16, na które składają się stałe opłaty leasingowe oraz zmienne opłaty leasingowe uzależnione od indeksów rynkowych.

Wartość zobowiązania została skorygowana o koszty zapłacone z góry według stanu na 1 stycznia 2019 roku w wysokości 4 milionów PLN (ujęte w pozycji „Inne aktywa”).

- **AKTYWA Z TYTUŁU PRAWA DO UŻYTKOWANIA**

Grupa Kapitałowa rozpoznała 960 milionów PLN aktywów z tytułu prawa do użytkowania na 1 stycznia 2019 roku, na które składają się kwota początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu w kwocie 956 milionów PLN oraz opłaty leasingowe opłacone z góry w wysokości 4 milionów PLN.

Dodatkowo Grupa Kapitałowa w związku z wdrożeniem standardu zaklasyfikowała prawa wieczystego użytkowania gruntów jako umowy leasingu. W konsekwencji Grupa Kapitałowa dokonała spisania prawa wieczystego użytkowania gruntów ujętego w księgach rachunkowych według stanu na 31 grudnia 2018 roku obciążając niepodzielony wynik finansowy w kwocie 111 milionów PLN.

- **ZASTOSOWANE SZACUNKI**

Wdrożenie MSSF 16 wymagało przyjęcia przez Grupę Kapitałową następujących istotnych szacunków, które mają wpływ na wycenę zobowiązań z tytułu leasingu oraz aktywów z tytułu prawa do użytkowania:

- Ustalenie okresu leasingu w odniesieniu do umów zawartych na czas nieokreślony

W przypadku umów zawartych na czas nieokreślony dotyczących placówek oddziałów Banku Grupa Kapitałowa przyjęła okres leasingu spójny z okresem amortyzacji nieumorzonych na dzień wdrożenia standardu inwestycji wykonanych w tych nieruchomościach, a w przypadku braku takich inwestycji okres 4 lat, biorąc pod uwagę istotne koszty związane ze zmianą lokalizacji oddziałów w trakcie ich funkcjonowania. Łączny wpływ wydłużenia okresu leasingu ponad nieodwołalny okres leasingu (umowny okres wypowiedzenia) na wartość zobowiązania zgodnie z powyższym podejściem wyniósł 227 milionów PLN.

- Ustalenie stopy procentowej stosowanej do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych

Stopy dyskonta użyte przez Grupę Kapitałową do zdyskontowania przyszłych płatności leasingowych (krańcowe stopy pożyczkowe) mieściły się na moment pierwszego zastosowania w przedziale dla PLN od 2,06% do 8,68%, dla EUR od 0,6% do 4,0%, dla USD od 3,8% do 4,0%, a dla UAH 18% i zostały skalkulowane na bazie krzywych odzwierciedlających koszt finansowania w danej walucie pokrywających tenor najdłuższej umowy leasingowej, podlegającej wycenie. Tenory umów leasingowych mieszczą się w przedziale od 1 roku do 99 lat. Na potrzeby oszacowania zastosowane zostały stopy dyskontowe dla terminu zapadalności odpowiadającego połowie terminu zapadalności umowy leasingowej.

Łączny wpływ dyskonta z tytułu zastosowania powyższych stóp do kalkulacji wartości bieżącej zobowiązań z tytułu leasingu wyniósł 410 milionów PLN.

- **ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA**

Wzrost aktywów wynikający z rozpoznania aktywów z tytułu prawa do użytkowania dotyczącego umów leasingu spowodował wzrost wymogów kapitałowych na 1 stycznia 2019 roku o 78 milionów PLN. Dodatkowo, w związku ze spisaniem prawa wieczystego użytkowania gruntów w wysokości 111 milionów PLN o taką wartość spadły fundusze własne Grupy. Powyższe wpłynęło na zmniejszenie na 1 stycznia 2019 roku współczynnika kapitału Tier I o ok. 14 p.b. oraz łącznego współczynnika kapitałowego o ok. 15 p.b.

• **ŁĄCZNY WPŁYW KOREKT Z TYTUŁU WDROŻENIA MSSF 16 NA AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA GRUPY KAPITAŁOWEJ**

Uzgodnienie różnicy pomiędzy kwotami przyszłych opłat leasingowych z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego ujawnionymi zgodnie z MSR 17 na 31 grudnia 2018 roku, a zobowiązaniami z tytułu leasingu ujętymi na 1 stycznia 2019 roku według MSSF 16 prezentuje tabela poniżej:

Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego 31.12.2018 roku (bez dyskonta)	637
Przyszłe płatności z tytułu praw wieczystego użytkowania	508
Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego łącznie z przyszłymi płatnościami z tytułu praw wieczystego użytkowania 31.12.2018 roku (bez dyskonta)	1 145
Krótkoterminowe umowy leasingowe	(6)
Wpływ dyskonta przy użyciu krańcowej stopy procentowej	(410)
Korekta o różnicę w ujęciu opcji przedłużenia/zakończenia umowy leasingowej	227
Zobowiązania finansowe z tytułu leasingu na 01.01.2019 roku	956

Wpływ wdrożenia MSSF 16 na ujęcie dodatkowych zobowiązań finansowych i odpowiadających im aktywów z tytułu prawa do użytkowania aktywów:

Wpływ na sprawozdanie z sytuacji finansowej	31.12.2018 roku według MSR 17	Spisanie prawa wieczystego użytkowania gruntów	Efekt ujęcia umów leasingu (z dyskontem)		Łączny efekt ujęcia umów leasingu (z dyskontem)	01.01.2019 roku według MSSF 16
			z tytułu prawa wieczystego użytkowania	z tytułu leasingu operacyjnego		
AKTYWA						
Rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	2 931	(111)	157	802	959	3 779
prawo do użytkowania aktywów		-	157	802	959	959
grunty i budynki	1 537	(111)	-	-	-	1 426
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	15	-	1	-	1	16
prawo do użytkowania aktywów	-	-	1	-	1	1
Inne aktywa, w tym:	3 454	-	-	(4)	(4)	3 450
czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	222	-	-	(4)	(4)	218
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY						
Pozostałe zobowiązania, w tym:	3 685	-	158	798	956	4 641
zobowiązania z tytułu leasingu		-	158	798	956	956
Kapitał własny	39 101	(111)	-	-	-	38 990

W wyniku wdrożenia MSSF 16 w 2019 roku ogólne koszty administracyjne nie zostały obciążone kwotą rat leasingowych netto w wysokości 221 milionów PLN. Koszty rat leasingowych zostały alokowane do kosztów amortyzacji w wysokości 206 milionów PLN oraz do kosztów odsetkowych w wysokości 26 milionów PLN.

INFORMACJE FINANSOWE:

• **LEASINGOBIORCA**

LEASINGOBIORCA - KWOTY DOTYCZĄCE LEASINGU UJĘTE W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	2019
Amortyzacja aktywów z tytułu prawa do użytkowania	(206)
Koszty odsetek od zobowiązań z tytułu leasingu	(26)
Koszty związane z krótkoterminowymi umowami leasingowymi	(12)
Koszty związane z umowami leasingowymi aktywów o niskiej wartości, które nie są umowami krótkoterminowymi, koszty z tytułu podatku od towarów i usług niepodlegającego odliczeniu oraz koszty opłat eksploatacyjnych	(66)
Razem	(310)

LEASINGOBIORCA - CAŁKOWITY WPŁYW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z TYTUŁU LEASINGU	2019
Całkowity wpływ środków pieniężnych z tytułu leasingu	221

AKTYWA Z TYTUŁU PRAWA DO UŻYTKOWANIA	31.12.2019
Rzeczowe aktywa trwałe	886
Grunty i budynki	860
Inne, w tym:	26
nieruchomości inwestycyjne	26
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	1
Grunty i budynki	1
Razem	887
POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	31.12.2019
Zobowiązania z tytułu leasingu	894

• **LEASINGODAWCA - LEASING OPERACYJNY**

LEASINGODAWCA - LEASING OPERACYJNY	2019	2018
Przychody z tytułu leasingu	273	81
Koszty amortyzacji środków trwałych oddanych w leasing operacyjny	138	60
Przychody netto z tytułu leasingu operacyjnego razem	135	21
ŁĄCZNA KWOTA PRZYSZŁYCH OPŁAT LEASINGOWYCH Z TYTUŁU NIEODWOŁALNEGO LEASINGU OPERACYJNEGO - LEASINGODAWCA	31.12.2019	31.12.2018
Dla okresu:		
do 1 roku	453	73
od 1 do 2 lat	244	42
od 2 do 3 lat	179	25
od 3 do 4 lat	63	7
od 4 do 5 lat	9	1
powyżej 5 lat	2	6
Razem	950	154

Dla umów leasingu operacyjnego, gdzie Grupa Kapitałowa jest leasingodawcą, przeciętny okres trwania umowy wynosi z reguły do 36 miesięcy. Leasingobiorca ponosi koszty serwisu oraz ubezpieczeń.

Aktywa oddane w leasing na podstawie leasingu operacyjnego przedstawiono w nacie „Wartości niematerialne i rzeczowe aktywa trwałe”.

• **LEASINGODAWCA - LEASING FINANSOWY**

LEASINGODAWCA - LEASING FINANSOWY	2019	2018
Przychody z tytułu odsetek od należności z tytułu leasingu finansowego	732	607

WARTOŚĆ KWOT INWESTYCJI LEASINGOWYCH BRUTTO ORAZ MINIMALNYCH OPŁAT LEASINGOWYCH NALEŻNYCH NA 31.12.2019	Inwestycja leasingowa brutto	w tym:		Niezmniejszone przychody	Inwestycja leasingowa netto
		Niezmniejszone opłaty leasingowe	Niezmniejszone wartości końcowe przypadające leasingodawcy		
Należności leasingowe brutto:					
do 1 roku	7 165	6 999	166	(627)	6 538
od 1 roku do 2 lat	4 862	4 687	175	(378)	4 484
od 2 do 3 lat	3 209	3 094	115	(196)	3 013
od 3 do 4 lat	1 725	1 693	32	(88)	1 637
od 4 do 5 lat	795	783	12	(32)	763
powyżej 5 lat	374	373	1	(21)	353
Razem brutto	18 130	17 629	501	(1 342)	16 788
Odpisy na oczekiwane straty	(464)	(464)	-	-	(464)
Razem netto	17 666	17 165	501	(1 342)	16 324

WARTOŚĆ KWOT INWESTYCJI LEASINGOWYCH BRUTTO ORAZ MINIMALNYCH OPŁAT LEASINGOWYCH NALEŻNYCH NA 31.12.2018	Inwestycja leasingowa brutto	w tym:		Niezmniejszone przychody	Inwestycja leasingowa netto
		Niezmniejszone opłaty leasingowe	Niezmniejszone wartości końcowe przypadające leasingodawcy		
Należności leasingowe brutto:					
do 1 roku	6 059	6 059	-	(521)	5 538
od 1 roku do 2 lat	4 287	4 287	-	(267)	4 020
od 2 do 3 lat	2 914	2 914	-	(179)	2 735
od 3 do 4 lat	1 634	1 634	-	(98)	1 536
od 4 do 5 lat	771	771	-	(46)	725
powyżej 5 lat	460	460	-	(28)	432
Razem brutto	16 125	16 125	-	(1 139)	14 986
Odpisy na oczekiwane straty	(489)	(489)	-	-	(489)
Razem netto	15 636	15 636	-	(1 139)	14 497

43. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE I UDZIELONE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

W momencie początkowego ujęcia umowę gwarancji finansowej wycenia się w wartości godziwej. W kolejnych okresach, na dzień bilansowy gwarancje finansowe wyceniane są w kwocie wyższej z dwóch:

- kwocie odpisu na oczekiwane straty kredytowe, lub
- kwocie rozpoznanej w momencie początkowym prowizji, amortyzowanej w czasie zgodnie z MSSF 15.

INFORMACJE FINANSOWE

- **PROGRAMY PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH OBJĘTE SUBEMISJĄ (MAKSYMALNE ZOBOWIĄZANIE GRUPY KAPITAŁOWEJ DO OBJĘCIA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH)**

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Maksymalne zobowiązanie do objęcia papierów wartościowych	Okres obowiązania umowy
Stan na 31 grudnia 2019 roku			
Spółka C	obligacje korporacyjne	36	31.12.2022
Razem		36	

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Maksymalne zobowiązanie do objęcia papierów wartościowych	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 31 grudnia 2018 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 266	31.12.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	708	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	47	31.12.2022
Razem		2 021	

Wszystkie umowy dotyczą Umów Organizacji, Prowadzenia i Obsługi Programu Emisji Obligacji. Wszystkie papiery wartościowe objęte przez Grupę Kapitałową subemisją zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nienotowanych na giełdach i nieznajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

• **ZOBOWIĄZANIA UMOWNE**

WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ UMOWNYCH DOTYCZĄCYCH	31.12.2019	31.12.2018
wartości niematerialnych	28	43
rzeczowych aktywów trwałych	29	51
Razem	57	94

• **UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE**

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE NA 31.12.2019	Udzielone zobowiązania w wartości nominalnej	Rezerwy na udzielone zobowiązania według MSSF 9	Udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne netto
Udzielone zobowiązania finansowe:			
Linie i limity kredytowe	51 360	(196)	51 164
mieszkaniowe	3 329	(30)	3 299
gospodarcze	38 265	(119)	38 146
konsumpcyjne	9 766	(47)	9 719
Pozostałe	4 008	(13)	3 995
Razem	55 368	(209)	55 159
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	22 756	(87)	22 669
Udzielone gwarancje i poręczenia:			
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	10 137	(57)	10 080
dla podmiotów finansowych	595	-	595
dla podmiotów niefinansowych	9 383	(57)	9 326
dla podmiotów budżetowych	159	-	159
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	36	-	36
dla podmiotów niefinansowych	36	-	36
Udzielone akredytywy	1 201	(3)	1 198
dla podmiotów niefinansowych	1 201	(3)	1 198
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	35	-	35
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	101	-	101
Razem	11 510	(60)	11 450
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	8 147	(56)	8 091
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 560	(14)	2 546
Razem udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	66 878	(269)	66 609

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE NA 31.12.2018	Udzielone zobowiązania w wartości nominalnej	Rezerwy na udzielone zobowiązania według MSSF 9	Udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne netto
Udzielone zobowiązania finansowe:			
Linie i limity kredytowe	45 867	(166)	45 701
mieszkaniowe	4 275	(35)	4 240
gospodarcze	32 618	(96)	32 522
konsumpcyjne	8 974	(35)	8 939
Pozostałe	4 010	(11)	3 999
Razem	49 877	(177)	49 700
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	23 378	(67)	23 311
Udzielone gwarancje i poręczenia:			
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	6 515	(46)	6 469
dla podmiotów finansowych	433	(1)	432
dla podmiotów niefinansowych	6 069	(44)	6 025
dla podmiotów budżetowych	13	(1)	12
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	2 021	(2)	2 019
dla podmiotów niefinansowych	2 021	(2)	2 019
Udzielone akredytywy	1 207	(2)	1 205
dla podmiotów niefinansowych	1 205	(2)	1 203
dla podmiotów budżetowych	2	-	2
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	4	-	4
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	188	-	188
Razem	9 935	(50)	9 885
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	6 516	(46)	6 470
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 418	(19)	2 399
Razem udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	59 812	(227)	59 585

• **ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI**

ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI NA 31.12.2019	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy łącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku łącznie	powyżej 1 roku do 5 lat łącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone w wartości nominalnej						
zobowiązania udzielone - finansowe	15 936	3 567	15 086	12 000	8 779	55 368
zobowiązania udzielone - gwarancje i poręczenia	161	1 653	5 185	3 176	1 335	11 510
Razem	16 097	5 220	20 271	15 176	10 114	66 878

ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI NA 31.12.2018	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy łącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku łącznie	powyżej 1 roku do 5 lat łącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania udzielone w wartości nominalnej						
zobowiązania udzielone - finansowe	12 626	2 874	13 293	12 026	9 058	49 877
zobowiązania udzielone - gwarancje i poręczenia	290	693	4 823	3 313	816	9 935
Razem	12 916	3 567	18 116	15 339	9 874	59 812

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE NA 31.12.2019	Wartość nominalna zobowiązań (faza 1)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość nominalna zobowiązań (faza 2)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość nominalna zobowiązań (faza 3)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość nominalna	Razem rezerwa	Razem wartość netto
Udzielone zobowiązania finansowe:									
Linie i limity kredytowe	48 365	(91)	2 812	(77)	183	(28)	51 360	(196)	51 164
mieszaniowe	3 013	(16)	309	(12)	7	(2)	3 329	(30)	3 299
gospodarcze	36 942	(61)	1 155	(35)	168	(23)	38 265	(119)	38 146
konsumpcyjne	8 410	(14)	1 348	(30)	8	(3)	9 766	(47)	9 719
Pozostałe	4 005	(13)	3	-	-	-	4 008	(13)	3 995
Razem	52 370	(104)	2 815	(77)	183	(28)	55 368	(209)	55 159
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	20 684	(29)	1 974	(47)	98	(11)	22 756	(87)	22 669
w tym: zobowiązania pozabilansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCl	-	-	-	-	67	-	67	-	67
Udzielone gwarancje i poręczenia:									
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	9 345	(6)	501	(11)	291	(40)	10 137	(57)	10 080
dla podmiotów finansowych	595	-	-	-	-	-	595	-	595
dla podmiotów niefinansowych	8 591	(6)	501	(11)	291	(40)	9 383	(57)	9 326
dla podmiotów budżetowych	159	-	-	-	-	-	159	-	159
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	36	-	-	-	-	-	36	-	36
dla podmiotów niefinansowych	36	-	-	-	-	-	36	-	36
Udzielone akredytywy	1 188	(1)	-	-	13	(2)	1 201	(3)	1 198
dla podmiotów niefinansowych	1 188	(1)	-	-	13	(2)	1 201	(3)	1 198
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	35	-	-	-	-	-	35	-	35
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	101	-	-	-	-	-	101	-	101
Razem	10 705	(7)	501	(11)	304	(42)	11 510	(60)	11 450
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	7 355	(5)	501	(11)	291	(40)	8 147	(56)	8 091
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 021	(1)	390	(1)	149	(12)	2 560	(14)	2 546

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE NA 31.12.2018	Wartość nominalna zobowiązań (faza 1)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość nominalna zobowiązań (faza 2)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość nominalna zobowiązań (faza 3)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość nominalna	Razem rezerwa	Razem wartość netto
Udzielone zobowiązania finansowe:									
Linie i limity kredytowe	42 649	(75)	3 025	(77)	193	(14)	45 867	(166)	45 701
mieszaniowe	3 813	(14)	454	(18)	8	(3)	4 275	(35)	4 240
gospodarcze	31 019	(50)	1 422	(38)	177	(8)	32 618	(96)	32 522
konsumpcyjne	7 817	(11)	1 149	(21)	8	(3)	8 974	(35)	8 939
Pozostałe	4 010	(11)	-	-	-	-	4 010	(11)	3 999
Razem	46 659	(86)	3 025	(77)	193	(14)	49 877	(177)	49 700
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	21 554	(28)	1 729	(35)	95	(4)	23 378	(67)	23 311
w tym: zobowiązania pozabilansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	80	-	80	-	80
Udzielone gwarancje i poręczenia:									
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	6 134	(10)	235	(9)	146	(27)	6 515	(46)	6 469
dla podmiotów finansowych	433	(1)	-	-	-	-	433	(1)	432
dla podmiotów niefinansowych	5 688	(8)	235	(9)	146	(27)	6 069	(44)	6 025
dla podmiotów budżetowych	13	(1)	-	-	-	-	13	(1)	12
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	2 021	(2)	-	-	-	-	2 021	(2)	2 019
dla podmiotów niefinansowych	2 021	(2)	-	-	-	-	2 021	(2)	2 019
Udzielone akredytywy	1 206	(1)	-	-	1	(1)	1 207	(2)	1 205
dla podmiotów niefinansowych	1 204	(1)	-	-	1	(1)	1 205	(2)	1 203
dla podmiotów budżetowych	2	-	-	-	-	-	2	-	2
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	4	-	-	-	-	-	4	-	4
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	188	-	-	-	-	-	188	-	188
Razem	9 553	(13)	235	(9)	147	(28)	9 935	(50)	9 885
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	6 135	(10)	235	(9)	146	(27)	6 516	(46)	6 470
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 216	(5)	130	(5)	72	(9)	2 418	(19)	2 399

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI NA 31.12.2019	Wartość brutto						RAZEM	
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3		z fazy 3 do fazy 1
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	49 380	1 045	850	20	3	60	2	51 360
Pozostałe	4 008	-	-	-	-	-	-	4 008
Razem	53 388	1 045	850	20	3	60	2	55 368
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	9 666	309	21	3	-	138	-	10 137
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	36	-	-	-	-	-	-	36
Udzielone akredytywy	1 201	-	-	-	-	-	-	1 201
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	35	-	-	-	-	-	-	35
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	101	-	-	-	-	-	-	101
Razem	11 039	309	21	3	-	138	-	11 510
UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI NA 31.12.2019	Wartość rezerw						RAZEM	
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3		z fazy 3 do fazy 1
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	(146)	(29)	(1)	(4)	-	(16)	-	(196)
Pozostałe	(13)	-	-	-	-	-	-	(13)
Razem	(159)	(29)	(1)	(4)	-	(16)	-	(209)
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	(30)	(3)	-	-	-	(24)	-	(57)
Udzielone akredytywy	(3)	-	-	-	-	-	-	(3)
Razem	(33)	(3)	-	-	-	(24)	-	(60)

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI NA 31.12.2018	Wartość brutto							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	43 389	1 820	585	6	4	60	3	45 867
Pozostałe	4 010	-	-	-	-	-	-	4 010
Razem	47 399	1 820	585	6	4	60	3	49 877
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	6 141	180	163	3	-	28	-	6 515
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	2 021	-	-	-	-	-	-	2 021
Udzielone akredytywy	1 204	1	1	1	-	-	-	1 207
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	4	-	-	-	-	-	-	4
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	188	-	-	-	-	-	-	188
Razem	9 558	181	164	4	-	28	-	9 935
UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI NA 31.12.2018	Wartość rezerw							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	(100)	(59)	(4)	-	-	(3)	-	(166)
Pozostałe	(11)	-	-	-	-	-	-	(11)
Razem	(111)	(59)	(4)	-	-	(3)	-	(177)
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	(34)	(7)	-	-	-	(5)	-	(46)
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	(2)	-	-	-	-	-	-	(2)
Udzielone akredytywy	(2)	-	-	-	-	-	-	(2)
Razem	(38)	(7)	-	-	-	(5)	-	(50)

- POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE**

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE WEDŁUG WARTOŚCI NOMINALNEJ	31.12.2019	31.12.2018
Finansowe	119	90
Gwarancyjne	2 478	1 825
Razem	2 597	1 915

Wzrost pozabilansowych zobowiązań otrzymanych o charakterze gwarancyjnym w stosunku do 31 grudnia 2018 roku spowodowany był głównie zwiększeniem limitu gwarancji w ramach umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis.

- UPRAWNIENIE DO SPRZEDAŻY LUB OBCIĄŻENIA ZASTAWEM ZABEZPIECZENIA USTANOWIONEGO NA RZECZ GRUPY KAPITAŁOWEJ**

Na 31 grudnia 2019 roku oraz na 31 grudnia 2018 roku na rzecz Grupy Kapitałowej Banku nie ustanowiono zabezpieczeń, które Grupa Kapitałowa Banku była uprawniona sprzedać lub obciążyć innym zastawem, w przypadku realizacji wszelkich obowiązków przez właściciela zabezpieczenia.

44. SPRAWY SPORNE

Według stanu na 31 grudnia 2019 roku, łączna wartość przedmiotu sporu w postępowaniach sądowych (procesach) w toku, w których spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (łącznie z Bankiem) są pozwany wynosiła 1 194 miliony PLN (na 31 grudnia 2018 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 1 784 miliony PLN), a kwota łączna wartości przedmiotu sporu w postępowaniach sądowych (procesach) w toku z powództwa spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (łącznie z Bankiem) na 31 grudnia 2019 roku wynosiła 2 527 milionów PLN (na 31 grudnia 2018 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 1 838 milionów PLN).

Poniżej zaprezentowano opis skutków wyroków TSUE z 11 września 2019 r. i 3 października 2019 r. oraz opis postępowań prowadzonych przez UOKiK:

POSTĘPOWANIA SĄDOWE PRZECIWKO BANKOWI DOTYCZĄCE KREDYTÓW UDZIELONYCH W WALUCIE OBCEJ

Na 31 grudnia 2019 roku przeciwko Bankowi toczyło się 1645 postępowań sądowych (na 31 grudnia 2018 roku – 870 postępowań sądowych) dotyczących kredytów hipotecznych udzielonych w ubiegłych latach w walucie obcej o łącznej wartości przedmiotu sporu 392 miliony PLN (na 31 grudnia 2018 roku -210 milionów PLN), w tym dwa postępowania grupowe, w których liczba umów kredytowych wynosi 75 w jednym i 8 w drugim postępowaniu. Postępowania te wszczęte zostały przez klientów Banku w związku z zawartymi umowami o kredyt hipoteczny udzielony w walucie obcej. Przedmiotem wystąpień klientów Banku są przede wszystkim roszczenia o stwierdzenie nieważności całości lub części umowy lub o zapłatę z tytułu zwrotu rzekomo nienależnego świadczenia w związku z abuzywnym charakterem klauzul walutowych. Żadna z klauzul stosowanych przez Bank w umowach nie została wpisana do rejestru klauzul niedozwolonych. Przyjmując ostrożnościowe podejście do zabezpieczenia ryzyka prawnego spraw sądowych, które nie były rozstrzygnięte na 31 grudnia 2019 roku Grupa Kapitałowa utworzyła rezerwę na te postępowania w wysokości 141 milionów PLN pomniejszając wartość bilansową brutto kredytów hipotecznych.

3 października 2019 roku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej „TSUE”) wydał wyrok w sprawie C-260/18 zainicjowanej pytaniami prejudycjalnymi sformułowanymi przez Sąd Okręgowy w Warszawie. Bank nie był stroną postępowania przed TSUE. TSUE udzielił odpowiedzi na 4 pytania zadane przez polski sąd na gruncie umowy kredytu indeksowanego z listopada 2008 roku. Wyrok TSUE dotyczy wyłącznie sytuacji, w której sąd krajowy uprzednio stwierdził abuzywność danego postanowienia umownego. Zgodnie z orzeczeniem TSUE do wyłącznej kompetencji sądów krajowych należy ocena, dokonywana w ramach postępowań sądowych, czy określone postanowienie umowne w okolicznościach danej sprawy może zostać uznane za abuzywne. TSUE sądom krajowym pozostawił ocenę, czy umowa zawiera postanowienia abuzywne oraz czy po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych umowa może dalej obowiązywać, a jeżeli nie, to czy istnieje przepis krajowy, który może zastąpić usunięte klauzule. TSUE w tym zakresie nie opowiedział się za koniecznością unieważniania umów, a jedynie nie wykluczył takiego rozwiązania, pozostawiając ostateczną ocenę sądom krajowym, wskazując jednocześnie że „Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem celem tego przepisu, a w szczególności drugiego członu zdania, nie jest unieważnienie wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki, lecz zastąpienie formalnej równowagi, jaką umowa ustanawia między prawami i obowiązkami stron umowy, rzeczywistą równowagą pozwalającą na przywrócenie równości między nimi (...)”.

Na gruncie wyroku TSUE, jeśli sąd krajowy uzna postanowienie umowne za naruszające interesy konsumenta (abuzywne), postanowienie nie wiąże stron umowy. Sąd dokonuje usunięcia tego postanowienia z umowy. W następnym kroku sąd bada, czy taka umowa może dalej obowiązywać (być wykonywana), a jeśli tak, to w jakim kształcie. Sąd analizuje także, czy istnieje przepis prawa o charakterze dyspozytywnym, który może zastąpić usunięte postanowienia umowne. W sytuacji, gdy sąd stwierdzi, że umowa nie może obowiązywać bez usuniętych postanowień i jednocześnie nie jest możliwe zastąpienie usuniętych postanowień przepisami prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, sąd może stwierdzić nieważność umowy.

Treść orzeczenia TSUE będzie miała wpływ na orzecznictwo sądów krajowych w szczególności w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej, natomiast w każdej sprawie sądy będą badać indywidualnie stan faktyczny i prawny sprawy, w tym treść umowy kredytowej. Wskazać należy, że umowy indeksowane do waluty CHF stanowią w portfelu Banku zdecydowaną mniejszość (patrz nota „Zarządzanie ryzykiem walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych”). Dominują umowy kredytów denominowanych w CHF, w których kwota zadłużenia w CHF była znana kredytobiorcy już w dacie zawarcia umowy kredytowej i wprost z niej wynikała. Umowy kredytów indeksowanych do waluty CHF znajdujące się w portfelu Banku zawierają z kolei postanowienia, zgodnie z którymi oprocentowanie LIBOR stosuje się do kredytów, których walutą jest CHF, natomiast jeżeli walutą kredytów jest PLN wówczas zgodnie z tymi postanowieniami umowy należy stosować oprocentowanie WIBOR.

Pomimo braku istotnych strat z tytułu spraw, które zakończyły się prawomocnym wyrokiem przed dniem sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego oraz w zdecydowanej mierze innego charakteru umów niż te, które były przedmiotem opisanego powyżej pytania prejudycjalnego, biorąc pod uwagę obserwowany w sektorze bankowym wzrost liczby pozwów dotyczących kredytów hipotecznych udzielonych w walucie obcej, jak również uwzględniając brak jednolitej linii orzeczniczej w zakresie tych kredytów, Grupa Kapitałowa kierując się zasadą ostrożnego szacunku dokonała oceny ryzyka prawnego wynikającego nie tylko z istniejących na dzień bilansowy spraw sądowych w tym zakresie ale również dokonując pewnych założeń w zakresie możliwych nowych pozwów w przyszłości w odniesieniu do całego portfela kredytów hipotecznych udzielonych w walutach obcych w latach przeszłych. Dodatkowo, Grupa Kapitałowa określiła scenariusze możliwych rozstrzygnięć w odniesieniu do różnych typów wzorców umownych wykorzystywanych w przeszłości i przypisała im określone prawdopodobieństwa realizacji, na bazie analiz własnych oraz opinii kancelarii zewnętrznych. Na podstawie tej analizy Grupa wyceniła ryzyko prawne odnoszące się do całego portfela kredytów hipotecznych udzielonych w walutach obcych, a wynikające z potencjalnych przyszłych spraw sądowych, na kwotę 281 mln PLN. Ze względu na fakt, iż kwota ta dotyczy nowego szacunku przepływów pieniężnych z aktywnego portfela kredytów hipotecznych, w związku z zapisami MSSF 9.B.5.4.6, kwota ta pomniejszyła saldo brutto tych kredytów na dzień 31 grudnia 2019 roku (Nota „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”), a drugostronnie obciążała koszty 2019 roku - pozycja „Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiernych”. Dodatkowo Grupa Kapitałowa utworzyła rezerwę w kwocie 29 milionów PLN na potencjalne sprawy sporne dotyczące spłaconych kredytów hipotecznych (nota „Rezerwy”).

Ze względu na krótki okres danych historycznych i niewielką dotychczasową skalę ryzyka prawnego w odniesieniu do kredytów hipotecznych udzielonych w walutach obcych dla Grupy Kapitałowej, szacunki w zakresie liczby możliwych do wystąpienia pozwów, jak i kształtowania się linii orzeczniczej sądów w tym zakresie obarczone są istotną niepewnością, która wynika z konieczności dokonywania pewnych założeń eksperckich. Opisane są one w Nocie „Zarządzanie ryzykiem walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych” i będą weryfikowane przez Grupę Kapitałową w kolejnych okresach.

POSTĘPOWANIA SĄDOWE PRZECIWKO BANKOWI DOTYCZĄCE ZWROTU PROWIZJI W PRZYPADKU PRZEDTERMINOWEJ SPŁATY KREDYTU

Na 31 grudnia 2019 roku przeciwko Bankowi toczyło się 102 postępowania sądowe o łącznej wartości przedmiotu sporu 640 tysięcy PLN, dotyczące zwrotu prowizji w przypadku przedterminowej spłaty przez klienta całości lub części zobowiązania kredytowego. Rezerwa na te postępowania na 31 grudnia 2019 roku wynosi 355 tysięcy PLN.

11 września 2019 roku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej „TSUE”) wydał wyrok w sprawie C-383/18 z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożonym przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku. Bank nie był stroną postępowania przed TSUE. W wyroku TSUE dokonał wykładni art. 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE, stwierdzając, że należy go interpretować w ten sposób, iż prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta. W ocenie TSUE określenia „koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy” nie należy odnosić do rodzaju kosztów (możliwości ich powiązania z czasem trwania umowy) bądź daty ich wymagalności, a jedynie do sposobu obliczenia obniżki. Trybunał nie wypowiedział się jednak odnośnie do metody obliczania zwrotu kosztów i ta kwestia została pozostawiona sądom krajowym.

Treść orzeczenia TSUE będzie miała wpływ na orzecznictwo sądów krajowych w sprawach dotyczących zwrotu prowizji, w tym w sprawach z udziałem Banku.

W wyniku analizy skutków orzeczenia TSUE Grupa Kapitałowa dokonała weryfikacji podejścia w zakresie zwrotu tej części całkowitych kosztów kredytów konsumenckich oraz hipotecznych, która dotyczy okresu od daty dokonania przedterminowej spłaty kredytu do daty jego pierwotnej wymagalności. Obecnie zwroty te dokonywane są na bieżąco. Grupa Kapitałowa dokonała szacunku możliwych przedpłat, które mogą wydarzyć się w przyszłości a dotyczą portfela kredytów konsumenckich i hipotecznych. Na dzień bilansowy Grupa Kapitałowa pomniejszyła przychody odsetkowe na kwotę 147 milionów PLN, uwzględniając tym samym zapisy MSSF 9 (nota „Pozostałe zobowiązania” i nota „Przychody i koszty odsetkowe”). Dodatkowo, Grupa Kapitałowa dokonała oszacowania prawdopodobnych kosztów zaspokojenia reklamacji klientów dotyczących zwrotu prowizji z tytułu dokonanych w przeszłości przedpłat. Zostały one ujęte w saldzie rezerw w kwocie 104 milionów PLN (Nota „Rezerwy”), drugostronnie obciążając pozostałe koszty operacyjne (nota „Pozostałe przychody i koszty operacyjne”).

Ze względu na krótki okres danych historycznych, powyższe szacunki obciążone są istotną niepewnością w zakresie liczby oczekiwanych reklamacji klientów jak i stopy przedpłat kredytów w przyszłości, w szczególności portfela hipotecznego

POSTĘPOWANIA PROWADZONE PRZED PREZESEM URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW (UOKiK)

Przed Prezesem UOKiK prowadzone są trzy postępowania wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK:

- Postępowanie wszczęte z urzędu 28 czerwca 2017 roku o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Zarzucane Bankowi naruszenie polega na stosowaniu we wzorcach umów kredytów i pożyczek hipotecznych waloryzowanych/indeksowanych/denominowanych do walut obcych i załącznikach do nich postanowień umownych dotyczących sposobu ustalania kursów kupna i sprzedaży walut obcych, które zdaniem Prezesa UOKiK mogą zostać uznane za niedozwolone w świetle art. 385 § 1 Kodeksu cywilnego. W ocenie Prezesa UOKiK część postanowień zawartych w załączniku do aneksu jest nieprecyzyjna, a sposób ustalenia kursów na ich podstawie zależy od czynników dowolnie przyjętych przez Bank. Zdaniem Prezesa UOKiK konsekwencją tak sformułowanych postanowień jest uniemożliwienie konsumentom weryfikacji, czy Bank prawidłowo oszacował kurs po którym przelicza raty kredytów/pożyczek hipotecznych. Pismem z 9 sierpnia 2017 roku Bank ustosunkował się do zarzutów Prezesa UOKiK. 31 lipca 2018 roku Bank złożył wniosek o wydanie decyzji zobowiązującej. Pismem z 20 września 2019 roku Prezes UOKiK przedłużył termin zakończenia postępowania do 31 grudnia 2019 roku. 23 grudnia 2019 roku Bank złożył pismo, w którym poinformował o woli zakończenia postępowania poprzez wydanie decyzji zobowiązującej oraz zwrócił się z prośbą o spotkanie z przedstawicielami UOKiK w celu omówienia stanowiska Banku w przedmiocie zobowiązań. Na 31 grudnia 2019 roku Prezes UOKiK nie podjął dalszych czynności w sprawie. Na 31 grudnia 2019 roku Grupa Kapitałowa nie utworzyła rezerwy na to postępowanie.
- Postępowanie wszczęte z urzędu 26 lipca 2017 roku w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zarzucane Bankowi naruszenie polega na pobieraniu od konsumentów wyższych rat kredytów oraz pożyczek denominowanych do walut obcych niż wynikających z informacji o ryzyku kursowym przedstawianych konsumentom przed zawarciem umów oraz przerzucenia na konsumenta możliwego ryzyka walutowego. Bank ustosunkował się do zarzutów w piśmie z 23 września 2017 roku. Pismem z 14 marca 2019 roku Prezes UOKiK wezwał Bank do udzielenia odpowiedzi na 16 szczegółowych pytań w celu ustalenia okoliczności niezbędnych dla rozstrzygnięcia sprawy, na które Bank udzielił odpowiedzi pismem z 10 maja 2019 roku. Na 31 grudnia 2019 roku Prezes UOKiK nie podjął dalszych czynności w sprawie. Na 31 grudnia 2019 roku Grupa Kapitałowa nie utworzyła rezerwy na to postępowanie.
- Postępowanie wszczęte z urzędu 12 marca 2019 roku o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Postępowanie dotyczy klauzul modyfikacyjnych wskazujących okoliczności, w których Bank jest uprawniony do zmiany warunków umownych, w tym wysokości opłat i prowizji. W ocenie Prezesa UOKiK stosowane przez Bank klauzule modyfikacyjne umożliwiają Bankowi jednostronną, nieograniczoną i dowolną możliwość zmiany sposobu wykonania umowy. W konsekwencji Prezes UOKiK stoi na stanowisku, że klauzule stosowane przez Bank kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają ich interesy, co uzasadnia stwierdzenie ich abuzywności. Pismem z 31 maja 2019 roku Bank ustosunkował się do zarzutów Prezesa UOKiK. Pismem z 12 sierpnia 2019 roku Prezes UOKiK przedłużył termin zakończenia postępowania do 31 grudnia 2019 roku, a następnie pismem z 19 grudnia 2019 roku, do 30 kwietnia 2020 roku. Na 31 grudnia 2019 roku Grupa Kapitałowa nie utworzyła rezerwy na to postępowanie.

POSTĘPOWANIE DOTYCZĄCE STOSOWANIA PRAKTYK OGRANICZAJĄCYCH KONKURENCJĘ NA RYNKU PŁATNOŚCI ZA POMOCĄ KART PŁATNICZYCH W POLSCE

Bank jest stroną postępowania wszczętego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) postanowieniem z 23 kwietnia 2001 roku na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców

przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard.

Postępowanie dotyczy praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu do rynku podmiotom zewnętrznym. 29 grudnia 2006 roku UOKiK uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za ograniczające konkurencję oraz nakazał ich zaniechania, jednocześnie nakładając m.in. na Bank karę pieniężną w kwocie 16,6 miliona PLN. Bank odwołał się od wyżej wymienionej decyzji Prezesa UOKiK do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK). Wyrokiem z 21 listopada 2013 roku SOKiK zmniejszył karę wymierzoną Bankowi do kwoty 10,4 miliona PLN. Strony postępowania wniosły apelacje. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 6 października 2015 roku przywrócił pierwotną wysokość nałożonych kar pieniężnych określonych w decyzji UOKiK, tj. karę w kwocie 16,6 miliona PLN (kara nałożona na PKO Bank Polski SA) i karę w kwocie 4,8 miliona PLN (kara nałożona na Nordea Bank Polska SA; PKO Bank Polski SA jest następcą prawnym Nordea Bank Polska S.A. w drodze połączenia w trybie art. 492 § 1 pkt 1 kodeksu spółek handlowych). Kara została zapłacona przez Bank w październiku 2015 roku. Na skutek wniesionej przez Bank skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy wyrokiem z 25 października 2017 roku uchylił zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia. Kara zapłacona przez Bank została zwrócona Bankowi 21 marca 2018 roku. Sprawa toczy się obecnie przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, który po przeprowadzeniu dwóch rozpraw odroczył rozprawę bez terminu. Na 31 grudnia 2019 roku Bank utrzymywał rezerwę na to postępowanie w wysokości 21 milionów PLN.

POZOSTAŁE POSTĘPOWANIA W SPRAWIE STOSOWANIA PRAKTYK NARUSZAJĄCYCH KONKURENCJĘ

W listopadzie 2019 roku PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA – spółka zależna od Banku otrzymała wystąpienie Prezesa UOKiK bez wszczynania postępowania z prośbą przedstawienia stanowiska w sprawie sposobu spełnienia świadczeń ubezpieczeniowych z tytułu trwałych i całkowitych: inwalidztwa, niezdolności do pracy lub samodzielnej egzystencji.

Pozostałe spółki Grupy Kapitałowej Banku w 2019 roku nie prowadziły istotnych postępowań w sprawie stosowania praktyk naruszających konkurencję oraz uzgodnień z UOKiK w zakresie postępowań wyjaśniających i wystąpień Prezesa UOKiK bez wszczynania postępowania (w trybie art. 49a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

ROSZCZENIA ODSZKODOWAWCZE ZWIĄZANE Z OPŁATĄ INTERCHANGE

Bankowi doręczono trzy wezwania do wzięcia udziału w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanej w sprawach dotyczących opłaty interchange. Po stronie pozwanej występują inne banki. Roszczenia wobec pozwanych banków opiewają na łączną kwotę prawie 146 milionów PLN i dochodzone są tytułem odszkodowania za różnice w wysokości opłat interchange wynikających z zastosowania praktyk ograniczających konkurencję.

Konsekwencją uznania przez sądy roszczeń za zasadne może być wystąpienie przez pozwanych w odrębnym procesie z roszczeniami regresowymi m.in. przeciwko innym bankom, w tym PKO Bankowi Polskiemu SA. Bank wstąpił do postępowań w charakterze interwenienta ubocznego.

ROSZCZENIA REPRYWATYZACYJNE W STOSUNKU DO NIERUCHOMOŚCI UŻYTKOWANYCH PRZEZ BANK

Na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego prowadzone są:

- trzy postępowania, których przedmiotem są roszczenia reprywatyzacyjne. Jedno z tych postępowań jest zawieszone; w drugim postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem korzystnym dla Banku, strona przeciwna wniosła skargę kasacyjną, a Sąd Najwyższy przyjął ją do rozpoznania; w trzecim postępowaniu, którego przedmiotem jest stwierdzenie nieważności decyzji odmawiającej wnioskodawcy przyznania prawa własności czasowej do nieruchomości Banku, strona przeciwna złożyła skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na ostateczną decyzję umarzającą postępowanie jako bezprzedmiotowe;
- siedem postępowań, w tym jedno zawieszone, w stosunku do nieruchomości pozostałych spółek Grupy Kapitałowej Banku, których przedmiotem jest stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnych lub zwrot nieruchomości.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA uważa, że prawdopodobieństwo zaistnienia poważnych roszczeń wobec Grupy Kapitałowej z tytułu powyższych postępowań jest niewielkie.

45. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

• ŚRODKI PIENIĘŻNE ORAZ EKWIWALENTY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się gotówka w kasie oraz środki pieniężne na rachunku nostro i lokata w Narodowym Banku Polskim, a także należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy licząc od daty nabycia.

ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY	31.12.2019	31.12.2018
Gotówka, rachunek bieżący w Banku Centralnym	14 677	22 925
Bieżące należności od banków	3 768	7 396
Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania, w tym	236	205
środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania - należności od banków	224	195
środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania - kredyty i pożyczki udzielone klientom	12	10
Razem	18 681	30 526

• ŚRODKI PIENIĘŻNE O OGRANICZONEJ MOŻLIWOŚCI DYSPONOWANIA

Środki pieniężne w kwocie 236 milionów PLN (na 31 grudnia 2018 roku: 205 milionów PLN), w tym:

- w kwocie 12 milionów PLN (na 31 grudnia 2018 roku 10 milionów PLN) stanowiące zabezpieczenia wykonywanych przez Biuro Maklerskie PKO Banku Polskiego (Biuro Maklerskie PKO BP) operacji papierami wartościowymi są zdeponowane w KDPW_CCP w ramach Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych. Każdy uczestnik bezpośredni, który posiada status uczestnika rozliczającego zobowiązany jest do dokonania wpłaty do funduszu rozliczeniowego gwarantującego rozliczanie transakcji giełdowych objętych tym funduszem. Wysokość wpłat uzależniona jest od wartości obrotu danego uczestnika i jest codziennie aktualizowana przez KDPW_CCP.
- w kwocie 4 miliony PLN (na 31 grudnia 2018 roku: 4 miliony PLN) stanowiące środki wpłacone przez uczestników IKE, IKZE, PPE i PSO, które nie zostały do 31 grudnia 2019 roku i odpowiednio 31 grudnia 2018 roku przeliczone przez agenta transferowego na jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych,
- w kwocie 220 milionów PLN (na 31 grudnia 2018 roku: 191 milionów PLN) stanowiące zabezpieczenie transakcji sekurytyzacji.

• PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE Z TYTUŁU ODSETEK I DYWIDEND OTRZYMANYCH I WYPŁACONYCH

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK OTRZYMANE OD:	2019	2018
kredytów i pożyczek udzielonych bankom	105	81
instrumentów pochodnych zabezpieczających	418	524
dłużnych papierów wartościowych	1 506	1 170
kredytów i pożyczek udzielonych klientom	9 538	8 943
Razem	11 567	10 718

Powyższe kwoty odsetek otrzymanych nie uwzględniają wartości prowizji rozliczanych w czasie z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, ujmowanych jako przychody odsetkowe.

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK - ZAPŁACONE:	2019	2018
zobowiązań wobec banków	(58)	(58)
zobowiązań wobec klientów	(1 753)	(1 415)
leasingu	(26)	-
dłużnych papierów wartościowych	(91)	(50)
emisji papierów wartościowych	(521)	(453)
zobowiązań podporządkowanych	(90)	(74)
Razem	(2 539)	(2 050)

PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND - OTRZYMANE	2019	2018
od jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	36	22
od aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	1	1
instrumentów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	13	11
Razem	50	34

• PRZEPEŁYWY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ – INNE KOREKTY

INNE KOREKTY	2019	2018
Zmiany wynikające z przejęcia jednostek	(30)	-
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	210	138
Zyski i straty aktuarialne	(7)	(1)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	50	16
Wycena dotycząca udziałów w jednostkach stowarzyszonych, wspólnych przedsięwzięciach i inne zmiany	(123)	(51)
Likwidacja rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	48	(15)
Razem	148	87

• OBJAŚNIENIE PRZYCZYŃ RÓŻNIC POMIĘDZY ZMIANAMI STANU POZYCJI SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ ORAZ ZMIANAMI STANU TYCH POZYCJI WYKAZYWANYMI W DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z PRZEPEŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

(ZYSK) STRATA Z DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ	2019	2018
Zyski ze sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(45)	(57)
Straty na sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	34	25
Zysk związany z utratą kontroli nad jednostką zależną	-	(25)
Razem	(11)	(57)

ODSETKI I DYWIDENDY	2019	2018
Wykazywane w działalności inwestycyjnej:		
dywidendy otrzymane od jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	(1 505)	(1 093)
dywidendy otrzymane od papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	(36)	(22)
dywidendy otrzymane od papierów wartościowych nieprzeznaczonych do obrotu wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(1)	(1)
odsetki otrzymane od papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(13)	(11)
odsetki otrzymane od papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(1 200)	(1 014)
odsetki otrzymane od papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	(255)	(45)
Wykazywane w działalności finansowej:		
odsetki zapłacone z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	642	511
odsetki zapłacone od zobowiązań podporządkowanych	521	413
odsetki zapłacone od kredytów i pożyczek otrzymanych	90	74
	31	24
Razem	(863)	(582)
ZMIANA STANU NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	3 569	(2 428)
Zmiany odpisów na oczekiwane straty kredytowe	-	(1)
Wyłączenie zmiany stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	(3 599)	2 412
Razem	(30)	(17)
ZMIANA STANU PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(16 459)	(10 039)
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	-	4 449
Zmiany odpisów na oczekiwane straty kredytowe	11	(7)
Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, netto	(36)	298
Ujęcie nabycia / zbycia papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite w działalności inwestycyjnej	9 829	3 875
Ujęcie nabycia / zbycia papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu w działalności inwestycyjnej	4 627	2 111
Razem	(2 028)	687
ZMIANA STANU KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(16 522)	(9 284)
Zmiany wynikające z przejęcia jednostek	1 077	-
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	-	(5 165)
Zmiany odpisów na oczekiwane straty kredytowe	982	2 449
Wyłączenie zmiany stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	2	(1)
Razem	(14 461)	(12 001)

ZMIANA STANU AKTYWÓW TRWAŁYCH PRZEZNACZONYCH DO SPRZEDAŻY	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	3	123
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 16	1	-
Zmiany odpisów na aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	(1)	19
Razem	3	142
ZMIANA STANU INNYCH AKTYWÓW I ZAPASÓW	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(117)	(343)
Zmiany wynikające z przejęcia jednostek	76	-
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 16	(4)	-
Zmiany odpisów na inne aktywa i zapasy	(12)	46
Razem	(57)	(297)
ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ WOBEC BANKÓW I BANKU CENTRALNEGO	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	877	(2 556)
Zmiany wynikające z przejęcia jednostek	(1 301)	-
Ujęcie zaciągnięcia /spłaty kredytów i pożyczek długoterminowych od banków w działalności finansowej, w tym odsetek	644	2 516
Razem	220	(40)
ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ WOBEC KLIENTÓW	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	15 383	21 899
Zmiany wynikające z przejęcia jednostek	(2)	-
Ujęcie zaciągnięcia /spłaty kredytów i pożyczek długoterminowych od innych niż banki instytucji finansowych w działalności finansowej	2 044	(380)
Razem	17 425	21 519
ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	2 521	4 695
Zmiany wynikające z przejęcia jednostek	(250)	-
Ujęcie zaciągnięcia /spłaty zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych w działalności finansowej	(2 414)	(4 457)
Razem	(143)	238
ZMIANA STANU ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU ZOBOWIĄZAŃ PODPORZĄDKOWANYCH	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	(1)	1 011
Ujęcie zaciągnięcia /spłaty zobowiązań podporządkowanych w działalności finansowej, w tym odsetek	-	(1 000)
Razem	(1)	11

ZMIANA STANU POZOSTAŁYCH ZOBOWIĄZAŃ	2019	2018
Zmiana stanu wynikająca z sald bilansowych	1 390	(1 377)
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 16	(956)	-
Zmiany wynikające z przejęcia jednostek	(89)	-
Ujęcie płatności z tytułu leasingu w działalności finansowej	221	-
Razem	566	(1 377)

ZMIANA STANU SKUMULOWANYCH ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE ORAZ ODPISÓW Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH I INNYCH	2019	2018
Zmiana skumulowanych odpisów i rezerw na oczekiwane straty kredytowe	(956)	(2 374)
na należności od banków	-	1
na kredyty i pożyczki udzielone klientom	(982)	(2 449)
na papiery wartościowe	(11)	7
na inne aktywa finansowe	(5)	(3)
rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	42	70
Zmiana skumulowanych odpisów z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych i innych rezerw	179	86
na aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	1	(19)
na rzeczowe aktywa trwale	9	4
na wartości niematerialne	53	22
na inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	5	32
na inne aktywa niefinansowe, w tym zapasy	17	(43)
pozostałych rezerwy	94	90
Razem	(777)	(2 288)

• **UZGODNIENIE POZYCJI SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ Z DZIAŁALNOŚCIĄ FINANSOWĄ SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH**

	Nota	31.12.2018		Ujęte w działalności finansowej w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych		Ujęte w działalności operacyjnej w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych		31.12.2019
				Zaciągnięcie	Splata	Inne zmiany, w tym różnice kursowe		
Otrzymane kredyty i pożyczki		4 343	665	(3 353)		1 124		2 779
od banków	29	250	650	(1 294)		1 144		750
od klientów	30	4 093	15	(2 059)		(20)		2 029
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	33	28 627	13 079	(10 665)		107		31 148
Zobowiązania podporządkowane - obligacje podporządkowane	34	2 731	-	-		(1)		2 730
Płatności zobowiązań z tytułu leasingu	42	-	-	(221)		-		(221)
Razem		35 701	13 744	(14 239)		1 230		36 436

	Nota	31.12.2017	Ujęte w działalności finansowej w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych		Ujęte w działalności operacyjnej w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	
			Zaciągnięcie	Spłata	31.12.2018	
					Inne zmiany, w tym różnice kursowe	
Otrzymane kredyty i pożyczki		6 348	1 128	(3 264)	131	4 343
od banków	29	2 785	100	(2 616)	(19)	250
od klientów	30	3 563	1 028	(648)	150	4 093
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	33	23 932	12 705	(8 248)	238	28 627
Zobowiązania podporządkowane -obligacje podporządkowane	34	1 720	1 000	-	11	2 731
Razem		32 000	14 833	(11 512)	380	35 701

46. TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI

- TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA

Skarb Państwa posiada 29,43% udziału w kapitale zakładowym Banku.

Na mocy ustawy z 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych oraz zmianie niektórych ustaw, PKO Bank Polski SA otrzymuje środki z budżetu państwa tytułem wykupu odsetek od kredytów mieszkaniowych.

PRZYCHODY Z TYTUŁU PRZEJŚCIOWEGO WYKUPU PRZEZ BUDŻET PAŃSTWA ODSETEK OD KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH „STAREGO” PORTFELA	2019	2018
Przychody memoriałowe	93	383
Przychody otrzymane kasowo	75	361
Różnica – pozycja „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”	18	22

Od 1 stycznia 2018 roku w oparciu o przepisy ustawy z 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, udzielaniu premii gwarancyjnych oraz refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych, kredytobiorcy nabyli prawo do umorzenia w ciężar budżetu państwa pozostałego zadłużenia, co skutkować będzie sukcesywnym (do 2026 roku) całkowitym rozliczeniem zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych tzw. „starego” portfela. Bank prowadzi rozliczenia związane z wykupem odsetek od kredytów mieszkaniowych przez Budżet Państwa i z tego tytułu w 2019 roku Bank otrzymał prowizję poniżej 1 miliona PLN z tego tytułu a w 2018 roku otrzymał prowizję w wysokości 1 miliona PLN.

Od 1 stycznia 1996 roku Bank jest generalnym dystrybutorem znaków wartościowych, z którego tytułu otrzymuje prowizję od Budżetu Państwa – w 2019 roku Bank otrzymał prowizję poniżej 1 miliona PLN z tego tytułu, a w 2018 roku wynosiły one 1 milion PLN.

Biuro Maklerskie PKO BP pełni funkcję agenta emisji skarbowych obligacji detalicznych na podstawie umowy zawartej 11 lutego 2003 roku z Ministrem Finansów. Biuro Maklerskie PKO BP na podstawie tej umowy otrzymuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji agenta emisji - w 2019 roku wynosiło ono 83 miliony PLN, a w 2018 roku wynosiło 59 milionów PLN.

- ISTOTNE TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI ZE SKARBEM PAŃSTWA**

Poniżej zaprezentowano zaangażowanie Grupy Kapitałowej oraz wartość zobowiązań Grupy Kapitałowej w stosunku do 10 jednostek powiązanych ze Skarbem Państwa o największym zaangażowaniu łącznym.

	ZAANGAŻOWANIE BILANSOWE, W TYM Z TYTUŁU KREDYTÓW I INSTRUMENTÓW DŁUŻNYCH		ZAANGAŻOWANIE POZABILANSOWE		ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DEPOZYTÓW	
	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018
kontrahent 1	-	-	2 453	2 450	-	-
kontrahent 2	3 443	2 774	350	-	61	153
kontrahent 3	240	263	3 520	1 635	3 686	2 633
kontrahent 4	1 726	1 188	1 193	1 671	94	32
kontrahent 5	614	439	2 291	1 730	175	32
kontrahent 6	2 021	2 047	667	663	122	491
kontrahent 7	485	347	2 132	1 552	231	1 397
kontrahent 8	599	895	1 683	1 378	350	317
kontrahent 9	467	617	1 080	922	50	284
kontrahent 10	167	159	802	549	6	2

W 2019 roku przychody z tytułu odsetek i prowizji z tytułu transakcji z wymienionymi wyżej 10 kontrahentami wyniosły 200 milionów PLN (w 2018 roku 158 milionów PLN), zaś koszty z tytułu odsetek 29 milionów PLN (w 2018 roku 33 miliony PLN). Odpowiednio na 31 grudnia 2019 roku oraz na 31 grudnia 2018 roku na powyższe należności nie zostały utworzone odpisy na oczekiwane straty kredytowe metodą zindywidualizowaną.

Wszystkie transakcje z jednostkami powiązanyymi ze Skarbem Państwa zdaniem Grupy Kapitałowej zawierane są na warunkach rynkowych.

- TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI KAPITAŁOWO**

Transakcje Banku jako jednostki dominującej z jednostkami stowarzyszonymi i wspólnymi przedsięwzięciami zostały przedstawione w tabeli poniżej. Wszystkie opisane poniżej transakcje ze wspólnymi przedsięwzięciami i jednostkami stowarzyszonymi zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od warunków rynkowych. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do siedemnastu lat.

31 GRUDNIA 2019 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe	
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	80	26	43	32	
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	19	19	6	-	
Bank Poczty SA	-	-	-	1	
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o.	-	-	1	-	
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	-	-	59	769	
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	99	45	109	802	

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2019 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	508	468	125	125	
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	1	1	-	-	
Operator Chmury Krajowej sp. z o.o.	-	-	9	-	
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	509	469	134	125	

31 GRUDNIA 2018 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	40	23	43	23
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	18	18	8	-
Bank Pocztowy SA	-	-	-	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” sp. z o.o.	-	-	5	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	58	41	56	24

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2018 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService sp. z o.o.	463	457	137	137
„Centrum Obsługi Biznesu” sp. z o.o.	1	1	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	464	458	137	137

- TRANSAKCJE Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI OSOBOWO**

Na 31 grudnia 2019 jednostką powiązaną z Grupą Kapitałową poprzez kluczowy personel kierowniczy PKO Banku Polskiego SA bądź bliskich członków rodziny kluczowego personelu kierowniczego pozostawało sześć podmiotów. Na 31 grudnia 2018 roku było to sześć podmiotów. W roku 2019 i 2018 w Grupie Kapitałowej nie wystąpiły transakcje wzajemne z tymi podmiotami.

47. ŚWIADCZENIA DLA KLUCZOWEGO PERSONELU KIEROWNICZEGO PKO BANKU POLSKIEGO SA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Jako krótkoterminowe świadczenie pracownicze obok wynagrodzenia zasadniczego ujęta została nieodroczonego część składnika zmiennego wynagrodzenia w formie gotówkowej.

Jako pozostałe świadczenie długoterminowe ujęta została odroczonego część zmiennego składnika wynagrodzeń przyznawana w formie gotówkowej.

Jako płatności na bazie akcji rozliczane w środkach pieniężnych ujmowany jest nieodroczonego i odroczonego składnik wynagrodzeń przyznawany w formie instrumentu finansowego, tj. akcji fantomowych (których przeliczenie na gotówkę jest dokonywane po dodatkowym okresie retencyjnym) zgodnie z zasadami opisanymi poniżej.

- ZMIENNE SKŁADNIKI WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA KIEROWNICZE W GRUPIE KAPITAŁOWEJ BANKU**

Zmienne składniki wynagrodzeń przyznawane są w formie: nieodroczonego (w pierwszym roku po roku kalendarzowym stanowiącym okres oceny) i odroczonego (na kolejne trzy lata po pierwszym roku po okresie oceny), przy czym zarówno wynagrodzenie nieodroczone, jak i odroczone jest przyznawane w równych częściach w formie gotówkowej oraz w formie instrumentu finansowego, tj. akcji fantomowych (których przeliczenie na gotówkę jest dokonywane po dodatkowym okresie retencyjnym).

Składnik wynagrodzenia w formie instrumentu finansowego jest przeliczany na akcje fantomowe po przyznaniu danego składnika - z uwzględnieniem mediany średniodziennych cen akcji (Volume Weighted Average Price) Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych SA w Warszawie, publikowanych w systemie informacyjnym Thomson Reuters albo Bloomberg - z IV kwartału okresu oceny. Następnie, po okresie retencyjnym i okresie odroczenia, akcje są przeliczane na gotówkę - z uwzględnieniem mediany średniodziennych cen akcji (Volume Weighted Average Price) Banku na Giełdzie Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie z III kwartału roku kalendarzowego poprzedzającego wypłatę (Zarząd) oraz III kwartału roku kalendarzowego, w którym dokonywana jest wypłata (pozostałe osoby na stanowiskach kierowniczych), publikowanych w systemie informacyjnym Thomson Reuters albo Bloomberg.

Wynagrodzenie odroczone może podlegać redukcji w przypadku pogorszenia wyników finansowych Banku lub odpowiednio Spółki Grupy, straty Banku/Spółki lub pogorszenia innych zmiennych związanych z efektami pracy w okresie oceny osób zajmujących stanowiska kierownicze oraz wynikami nadzorowanych lub kierowanych przez te osoby jednostek/komórek organizacyjnych, które ujawniły się po okresie oceny.

W wybranych spółkach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA w 2019 roku również przyznawane są zmienne składniki wynagrodzeń. Zasady zmiennych składników wynagrodzeń dla członków zarządu obowiązywały w: PKO Bank Hipoteczny SA, PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO TFI SA, PKO Leasing SA, PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA oraz PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA. Jednocześnie w spółkach PKO Bank Hipoteczny SA, PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA i PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA zasadami zmiennych składników wynagrodzeń objęci byli pracownicy na wybranych stanowiskach kierowniczych, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka spółki oraz w spółce PKO TFI SA - wybrani pracownicy, do których zadań należą czynności istotnie wpływające na profil ryzyka spółki lub zarządzanych przez spółkę funduszy inwestycyjnych.

INFORMACJE FINANSOWE (W TYSIĄCACH PLN)

KOSZTY WYNAGRODZEŃ ZARZĄDU I RADY NADZORCZEJ BANKU	2019	2018
Zarząd Banku		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	8 791	8 558
Świadczenia długoterminowe	1 350	1 293
Płatności na bazie akcji rozliczane w środkach pieniężnych	3 375	3 232
Świadczenia dla członków Zarządu Banku, którzy przestali pełnić swoje funkcje w poprzednich latach	172	343
Razem	13 688	13 426
Rada Nadzorcza Banku		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	1 340	1 351
Razem	1 340	1 351

KOSZTY WYNAGRODZEŃ ZARZĄDÓW I RAD NADZORCZYCH SPÓŁEK ZALEŻNYCH	2019	2018
Zarządy Spółek		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	28 450	22 760
Świadczenia długoterminowe	1 817	2 562
Płatności na bazie akcji rozliczane w środkach pieniężnych	2 528	2 674
Świadczenia dla członków Zarządów Spółek, którzy przestali pełnić swoje funkcje w poprzednich latach	108	243
Razem	32 903	28 239
Rady Nadzorcze Spółek		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	1 542	942
Razem	1 542	942
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE PRZEZ BANK NA RZECZ ZARZĄDU I RADY NADZORCZEJ BANKU	31.12.2019	31.12.2018
Rada Nadzorcza Banku	376	416
Zarząd Banku	1 340	1 344
Razem	1 716	1 760

Warunki oprocentowania i terminy spłaty należności nie odbiegają od warunków rynkowych i terminów spłaty dla podobnych produktów bankowych.

Bank świadczy na rzecz kluczowego personelu kierowniczego Banku, członków Rady Nadzorczej oraz bliskich członków rodzin tych osób standardowe usługi finansowe obejmujące między innymi prowadzenie rachunków bankowych, przyjmowanie depozytów, udzielanie kredytów i inne usługi finansowe. Warunki tych transakcji nie odbiegają od warunków rynkowych.

- ZMIENNE SKŁADNIKI WYNAGRODZEŃ**

REZERWA NA ZMIENNE SKŁADNIKI WYNAGRODZEŃ	31.12.2019	31.12.2018
	(za lata 2014-2019)	(za lata 2013-2018)
Zarząd Banku (w tym członkowie Zarządu Banku, którzy przestali pełnić swoje funkcje)	18	22
Pozostali Risk Takers (osoby zajmujące stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku)	39	37
Spółki Grupy Kapitałowej	22	25
Razem rezerwa	79	84
Wynagrodzenie wypłacone w roku	2019	2018
	(za lata 2014-2019)	(za lata 2013-2018)
- przyznane w formie gotówki	21	18
Zarząd Banku (w tym członkowie Zarządu Banku, którzy przestali pełnić swoje funkcje)	6	1
Pozostali Risk Takers (osoby zajmujące stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku)	9	9
Spółki Grupy Kapitałowej	6	8
- przyznane w formie instrumentu finansowego	18	17
Zarząd Banku (w tym członkowie Zarządu Banku, którzy przestali pełnić swoje funkcje)	4	4
Pozostali Risk Takers (osoby zajmujące stanowiska kierownicze bez Zarządu Banku)	10	10
Spółki Grupy Kapitałowej	4	3
Razem wypłacone	39	35

48. HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ

ZASADY RACHUNKOWOŚCI ORAZ SZACUNKI I OCENY

W zależności od kategorii klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych do danego poziomu hierarchii stosuje się różnorodne metody ustalania ich wartości godziwej.

• POZIOM 1: CENY KWOTOWANE NA AKTYWNYCH RYNKACH

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest bezpośrednio w oparciu o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań. Do tej kategorii Grupa Kapitałowa klasyfikuje instrumenty finansowe dla których istnieje aktywny rynek i dla których wartość godziwa ustalana jest w oparciu o wartość rynkową będącą ceną kupna:

- dłużne papiery wartościowe wyceniane do fixingu z platformy Bondspot lub serwisów informacyjnych Bloomberg oraz Reuters,
- dłużne i kapitałowe papiery wartościowe będące przedmiotem obrotu na rynku regulowanym, w tym w portfolio Biura Maklerskiego PKO BP,
- instrumenty pochodne będące przedmiotem obrotu na rynku regulowanym.

• POZIOM 2: TECHNIKI WYCENY OPARTE NA OBSERWOWALNYCH DANYCH RYNKOWYCH

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośrednio (bazujące na cenach). Do tej kategorii Grupa Kapitałowa klasyfikuje instrumenty finansowe dla których brak jest aktywnego rynku:

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ	METODA (TECHNIKA) WYCENY	OBSERWOWALNE DANE WEJŚCIOWE
POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE – CIRS, IRS, FRA	Model zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o krzywe rentowności.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji FRA, IRS, basis swap.
POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE – OPCJE WALUTOWE, OPCJE NA STOPE PROCENTOWĄ, EGZOTYCZNE OPCJE EQUITY, TRANSAKcje FX FORWARD, FX SWAP	Model wyceny dla danego typu opcji walutowej. Model zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o krzywe rentowności dla transakcji FX forward, FX swap. Ceny egzotycznych opcji equity wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane z rynku (ceny rynkowe).	Krzywe rentowności budowane w oparciu o stawki rynku pieniężnego, rynkowe stawki punktów swapowych, płaszczyzny zmienności dla określonych par walutowych, walutowe kursy fixingowe NBP. W celu wyceny egzotycznych opcji equity wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane są ceny rynkowe tych opcji.
BONY PIENIĘŻNE NBP	Metoda krzywej rentowności.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o dane rynku pieniężnego oraz rynku transakcji OIS.
OBLIGACJE KOMUNALNE EUR	Przyjęty model wyceny.	Stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS, rynku transakcji CDS, zmienność rynku opcji stopy procentowej.
OBLIGACJE KOMUNALNE PLN	Model krzywej rentowności oraz marży ryzyka.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.

OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marży ryzyka.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.
TRANSAKcje COMMODITY SWAP	Model krzywej cen towarowych.	Krzywe cen towarowych, krzywe rentowności budowane w oparciu o stawki rynku pieniężnego, rynkowe stawki punktów swapowych.

• **POZIOM 3: POZOSTAŁE TECHNIKI WYCENY**

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne). Do tej kategorii Grupa Kapitałowa zaklasyfikowała instrumenty finansowe, które są wyceniane według wewnętrznych modeli wyceny:

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ	METODA (TECHNIKA) WYCENY	CZYNNIK NIEOBSERWOWALNY
INSTRUMENTY FINANSOWE NIEPRZEZNACZONE DO OBROTU OBOWIĄZKOWO WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT		
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	Metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych.	Efektywna marża kredytowa.
AKCJE VISA INC. SERII C UPRZYWILEJOWANE	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość rynkową notowanych akcji zwykłych Visa Inc. z uwzględnieniem dyskonta biorącego pod uwagę ograniczoną płynność akcji serii C oraz warunki zamiany akcji serii C na akcje zwykłe.	Dyskonto uwzględniające ograniczoną płynność akcji serii C oraz warunki zamiany akcji serii C na akcje zwykłe.
OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marży ryzyka. Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego oraz rynku transakcji IRS.	Spread kredytowy (marże kredytowe wyznaczone w oparciu o marże pierwotne zmodyfikowane przez kwotowania indeksów kredytowych przypisanych do emitentów na podstawie ich ratingów oraz sektorów działalności).
AKCJE BIURA INFORMACJI KREDYTOWEJ SA	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki	Prognozowane wyniki spółki. Stopa dyskontowa.
UDZIAŁY W POLSKIM STANDARDZIE PŁATNOŚCI SP. Z O.O.	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki.	Prognozowane wyniki spółki. Stopa dyskontowa.
UDZIAŁY W SOCIETY FOR WORLDWIDE INTERBANK FINANCIAL TELECOMMUNICATION	Wartość rynkowa udziałów oszacowana przez spółkę.	Wartość rynkowa oszacowana przez spółkę. Stopa dyskontowa.
AKCJE KRAJOWEJ IZBY ROZLICZENIOWEJ SA	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki.	Prognozowane wyniki spółki. Stopa dyskontowa.
UDZIAŁY W WAŁBRZYSKIEJ SPECJALNEJ STREFIE EKONOMICZNEJ „INVEST-PARK” SP Z O.O.	Ustalenie wartości godziwej przez rzeczoznawcę majątkowego metodą skorygowanych aktywów netto.	Wartość aktywów netto spółki.

AKCJE WIELKOPOLSKIEJ GILDII ROLNO-OGRODNICZEJ SA	Ustalenie wartości godziwej przez rzeczoznawcę majątkowego metodą skorygowanych aktywów netto.	Wartość aktywów netto spółki.
INSTRUMENTY FINANSOWE WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE DOCHODY CAŁKOWITE		
OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marż ryzyka. Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego oraz rynku transakcji IRS.	Spread kredytowy (marże kredytowe wyznaczone w oparciu o marże pierwotne zmodyfikowane przez kwotowania indeksów kredytowych przypisanych do emitentów na podstawie ich ratingów oraz sektorów działalności).

INFORMACJE FINANSOWE

AKTYWA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ 31.12.2019	Poziom 1			Poziom 2	Poziom 3
	Wartość bilansowa	Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny	
Pochodne instrumenty zabezpieczające	645	-	645	-	-
Pozostałe instrumenty pochodne	2 795	1	2 794	-	-
Papiery wartościowe	67 118	57 089	7 206	2 823	-
przeznaczone do obrotu	1 112	1 112	-	-	-
dłużne papiery wartościowe	1 095	1 095	-	-	-
akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	15	15	-	-	-
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	2	2	-	-	-
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 199	1 439	144	616	-
dłużne papiery wartościowe	493	301	12	180	-
akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	150	150	-	-	-
udziały i akcje w innych jednostkach – nienotowane na giełdach	436	-	-	436	-
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	1 120	988	132	-	-
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	63 807	54 538	7 062	2 207	-
dłużne papiery wartościowe	63 807	54 538	7 062	2 207	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	8 286	-	-	8 286	-
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8 286	-	-	8 286	-
kredyty mieszkaniowe	15	-	-	15	-
kredyty gospodarcze	148	-	-	148	-
kredyty konsumpcyjne	8 123	-	-	8 123	-
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	78 844	57 090	10 645	11 109	

ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ 31.12.2019	Poziom 1			Poziom 2	Poziom 3
	Wartość bilansowa	Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny	
Pochodne instrumenty zabezpieczające	589	-	589	-	-
Pozostałe instrumenty pochodne	2 924	-	2 924	-	-
Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji w papierach wartościowych	362	362	-	-	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	3 875	362	3 513		

AKTYWA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ 31.12.2018	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Pochodne instrumenty zabezpieczające	658	-	658	-
Pozostałe instrumenty pochodne	1 907	3	1 904	-
Papiery wartościowe	55 641	43 436	10 286	1 919
przeznaczone do obrotu	235	235	-	-
dłużne papiery wartościowe	217	217	-	-
akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	13	13	-	-
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	5	5	-	-
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 848	2 278	187	383
dłużne papiery wartościowe	1 201	1 034	52	115
akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	180	180	-	-
udziały i akcje w innych jednostkach – nienotowane na giełdach	269	-	1	268
jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	1 198	1 064	134	-
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	52 558	40 923	10 099	1 536
dłużne papiery wartościowe	52 558	40 923	10 099	1 536
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	1 106	-	-	1 106
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 106	-	-	1 106
kredyty mieszkaniowe	27	-	-	27
kredyty gospodarcze	148	-	-	148
kredyty konsumpcyjne	931	-	-	931
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	59 312	43 439	12 848	3 025

ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ 31.12.2018	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Pochodne instrumenty zabezpieczające	471	-	471	-
Pozostałe instrumenty pochodne	2 655	-	2 655	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	3 126	-	3 126	-

W 2019 roku nastąpił transfer obligacji korporacyjnych w kwocie 1 469 milionów PLN z poziomu 2 do poziomu 3 na skutek zmiany sposobu wyliczania marży ryzyka. W 2018 roku nie wystąpiły transfery pomiędzy poziomami wartości godziwej.

WPŁYW PARAMETRÓW ESTYMOWANYCH NA WYCENĘ DO WARTOŚCI GODZIWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NA POZIOMIE 3	31.12.2019		31.12.2018	
	Wartość godziwa według		Wartość godziwa według	
	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego	scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat				
Kredyty i pożyczki udzielone klientom ¹	8 526	8 054	1 138	1 075
Akcje Visa Inc. ²	225	199	148	124
Obligacje korporacyjne ³	180	180	115	115
Inwestycje kapitałowe ⁴	226	204	132	119
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite				
Obligacje korporacyjne ³	2 212	2 202	1 539	1 533

¹ scenariusz zakładający zmianę stopy dyskontowej o +/- 0,5 p.p.

² scenariusz zakładający współczynnik z tytułu dyskonta dotyczącego przyszłych warunków zamiany akcji serii C na akcje zwykłe na poziomie odpowiednio 0%/100%

³ scenariusz zakładający zmianę spreadu kredytowego o +/- 10%

⁴ scenariusz zakładający zmianę wartości wyceny o +/-5%

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie zmian w okresie wartości godziwej instrumentów finansowych na poziomie 3.

UZGODNIENIE ZMIAN W TRAKCIE OKRESÓW WARTOŚCI GODZIWEJ NA POZIOMIE 3 HIERARCHII WARTOŚCI GODZIWEJ	2019	2018
Bilans otwarcia na początek okresu	3 025	3 352
Różnice kursowe	2	18
Zwiększenie zaangażowania w instrumenty kapitałowe	-	2
Emisje i wykupy obligacji korporacyjnych	(710)	(129)
Przeniesienie z poziomu 2 do poziomu 3	1 469	-
Obniżenie zaangażowania kapitałowego w instytucji wspólnego inwestowania	-	(47)
Sprzedaż tytułów uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	-	(217)
Reklasyfikacja ekspozycji kredytowych z kategorii wycenianych według zamortyzowanego kosztu do wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8 204	205
Kredyty udzielone klientom w trakcie okresu	779	7
Spisanie/spłata kredytów w trakcie okresu, w tym zaprzestanie ujmowania	(1 748)	(167)
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	108	11
Zmiana wyceny ujęta w innych dochodach całkowitych	(20)	(10)
Stan na koniec okresu	11 109	3 025

49. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SKONSOLIDOWANYM SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ

Grupa Kapitałowa jest w posiadaniu instrumentów finansowych, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej.

Dla wielu instrumentów finansowych wartości rynkowe są niedostępne, stąd wartości godziwe są oszacowane przy zastosowaniu szeregu technik wyceny.

Wszystkie wyliczenia modelowe zawierają pewne uproszczenia i są wrażliwe na przyjmowane założenia. W przypadku pewnych grup instrumentów finansowych, ze względu na brak oczekiwanych istotnych różnic pomiędzy wartością bilansową a wartością godziwą wynikających z charakterystyki tych grup (np. krótkoterminowy charakter, wysoka korelacja z parametrami rynkowymi, unikalność instrumentu) przyjęto, że wartość bilansowa jest w przybliżeniu zgodna z wartością godziwą.

Pozycja	Główne metody i założenia wykorzystywane podczas szacowania wartości godziwych instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej
Należności i zobowiązania od banków	<ul style="list-style-type: none"> lokaty i depozyty międzybankowe – model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami rynku międzybankowego, depozyty i lokaty międzybankowe o terminie zapadalności do 7 dni lub o zmiennym oprocentowaniu, kredyty lub pożyczki udzielone i zaciągnięte na rynku międzybankowym o zmiennym oprocentowaniu (zmiana oprocentowania maksymalnie co 3 miesiące) wartość godziwa jest równa wartości bilansowej.
Papiery wartościowe	<ul style="list-style-type: none"> obligacje skarbowe – kwotowania rynkowe obligacje korporacyjne i komunalne – metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	<ul style="list-style-type: none"> bez rozpoznanej utraty wartości: <p>model oparty o szacowanie wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych poprzez zdyskontowanie przepływów pieniężnych przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych uwzględniających wysokość marży na ryzyko kredytowe oraz urealnione terminy spłaty wynikające z umów kredytowych. Bieżący poziom marż został wyznaczony dla transakcji zawartych w ostatnim kwartale zakończonym dniem bilansowym na instrumentach o podobnym ryzyku kredytowym. W przypadku kredytów walutowych zastosowano bieżącą marżę dla kredytów w PLN skorygowaną o koszt pozyskania waluty w transakcjach basis-swap.</p> należności z tytułu leasingu finansowego – model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu wewnętrznej stopy zwrotu dla transakcji leasingowych tego samego rodzaju zawieranych przez Grupę Kapitałową w okresie bezpośrednio poprzedzającym dzień kończący okres sprawozdawczy, z rozpoznaną utratą wartości: wartość godziwa jest równa wartości bilansowej, kredyty i pożyczki udzielone klientom: część portfela kredytów mieszkaniowych („stary” portfel kredytów mieszkaniowych), kredyty z brakiem określonego harmonogramu spłaty, kredyty wymagalne na moment wyceny - wartość godziwa jest równa wartości bilansowej.
Zobowiązania wobec klientów	<ul style="list-style-type: none"> depozyty oraz inne zobowiązania wobec klientów innych niż banki o ustalonym terminie wymagalności, <p>model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami procentowymi właściwymi dla poszczególnych produktów depozytowych. Wartość godziwa obliczana jest dla każdego depozytu oraz zobowiązania, następnie wartości godziwe dla całego portfela depozytowego grupowane są według rodzaju produktu oraz segmentu klienta.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> zobowiązania wobec klientów: zobowiązania bez określonego harmonogramu spłaty, inne specyficzne produkty, dla których nie można mówić o istnieniu rynku - wartość godziwa równa się ich wartości bilansowej.
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	Bank: Model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami rynku międzybankowego albo kwotowania rynkowego PKO Finance AB: kwotowania Bloomberg.
Zobowiązania podporządkowane	Model oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych w oparciu o krzywą rentowności.
Kasa i środki w Banku Centralnym oraz zobowiązania wobec Banku Centralnego	Wartość godziwa równa się ich wartości bilansowej.
Inne aktywa i zobowiązania finansowe	Wartość godziwa równa się ich wartości bilansowej.

	poziom hierarchii wartości godziwej	31.12.2019	
		wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	14 677	14 677
Należności od banków	2	4 092	4 092
Papiery wartościowe (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	1, 3	13 454	13 518
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)		223 144	222 155
kredyty mieszkaniowe	3	118 478	116 435
kredyty gospodarcze	3	65 605	66 385
kredyty konsumpcyjne	3	21 656	21 926
transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	2	1 081	1 081
należności z tytułu leasingu finansowego	3	16 324	16 328
Inne aktywa finansowe	3	2 624	2 624
Zobowiązania wobec banków	2	2 568	2 568
Zobowiązania wobec klientów		256 480	256 480
zobowiązania wobec ludności	3	186 691	186 691
zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	3	56 406	56 406
zobowiązania wobec jednostek budżetowych	3	11 354	11 354
otrzymane kredyty i pożyczki	3	2 029	2 029
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1, 2	31 148	31 595
Zobowiązania podporządkowane	2	2 730	2 730
Inne zobowiązania finansowe	3	3 600	3 600

	poziom hierarchii wartości godziwej	31.12.2018	
		wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	22 925	22 925
Należności od banków	2	7 661	7 661
Papiery wartościowe	1,3	8 473	8 476
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)		213 806	213 438
kredyty mieszkaniowe	3	112 770	111 761
kredyty gospodarcze	3	60 918	61 294
kredyty konsumpcyjne	3	25 570	25 820
transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	2	51	51
należności z tytułu leasingu finansowego	3	14 497	14 512
Inne aktywa finansowe	3	2 825	2 825
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	7	7
Zobowiązania wobec banków	2	2 001	2 001
Zobowiązania wobec klientów		241 036	240 973
zobowiązania wobec ludności	3	165 182	165 120
zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	3	55 302	55 301
zobowiązania wobec jednostek budżetowych	3	16 459	16 459
otrzymane kredyty i pożyczki	3	4 093	4 093
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1, 2	28 627	28 725
Zobowiązania podporządkowane	2	2 731	2 731
Inne zobowiązania finansowe	3	2 364	2 364

50. KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

Grupa Kapitałowa zawiera porozumienia dotyczące kompensowania, czyli umowy ISDA (International Swaps and Derivatives Association Master Agreements) oraz GMRA (Global Master Repurchase Agreement), które umożliwiają kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych (końcowe potrącenie i rozliczenie transakcji, tzw. close out netting) w przypadku zaistnienia przypadku naruszenia w stosunku do którejś ze stron umowy. Umowy te mają szczególne znaczenie dla ograniczania ryzyka związanego z instrumentami pochodnymi, gdyż umożliwiają kompensowanie zarówno wymagalnych (redukcja ryzyka rozliczeniowego), jak i niewymagalnych zobowiązań stron (redukcja ryzyka przedrozliczeniowego). Umowy te nie spełniają jednak wymogów określonych w MSR 32, gdyż tytuł kompensaty uwarunkowany jest wystąpieniem określonego zdarzenia w przyszłości (przypadki naruszenia).

Dodatkowym zabezpieczeniem ekspozycji wynikającej z instrumentów pochodnych są depozyty zabezpieczające składane przez kontrahentów w ramach realizacji umów CSA (Credit Support Annex).

KOMPENSOWANIE AKTYWA 31.12.2019	Razem Aktywa finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży
Kwoty brutto ujętych aktywów finansowych	4 521	3 440	1 081
Wartość netto aktywów finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	4 521	3 440	1 081
Wartość instrumentów finansowych niepodlegających kompensowaniu w sprawozdaniu finansowym	2 486	2 486	-
Wartość zobowiązań finansowych objęta egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania (bez zabezpieczeń finansowych)	1 744	1 744	-
Zabezpieczenie w formie pieniężnej i papierów wartościowych otrzymane	742	742	-
Kwota netto	2 035	954	1 081

KOMPENSOWANIE ZOBOWIĄZANIA 31.12.2019	Razem Zobowiązania finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem odkupu
Kwoty brutto ujętych zobowiązań finansowych	3 513	3 513	-
Wartość netto zobowiązań finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	3 513	3 513	-
Wartość instrumentów finansowych niepodlegających kompensowaniu w sprawozdaniu finansowym	2 540	2 540	-
Wartość aktywów finansowych objęta egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania (bez zabezpieczeń finansowych)	1 744	1 744	-
Zabezpieczenie w formie pieniężnej i papierów wartościowych udzielone	796	796	-
Kwota netto	973	973	-

KOMPENSOWANIE AKTYWA 31.12.2018	Razem Aktywa finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży
Kwoty brutto ujętych aktywów finansowych	2 617	2 566	51
Kwoty brutto zobowiązań finansowych, które są kompensowane	(1)	(1)	-
Wartość netto aktywów finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	2 616	2 565	51
Wartość instrumentów finansowych niepodlegających kompensowaniu w sprawozdaniu finansowym	1 889	1 874	15
Wartość zobowiązań finansowych objęta egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania (bez zabezpieczeń finansowych)	1 565	1 565	-
Zabezpieczenie w formie pieniężnej i papierów wartościowych otrzymane	324	309	15
Kwota netto	727	691	36

KOMPENSOWANIE ZOBOWIĄZANIA 31.12.2018	Razem Zobowiązania finansowe	Instrumenty pochodne	Transakcje z przyrzeczeniem odkupu
Kwoty brutto ujętych zobowiązań finansowych	3 127	3 127	-
Kwoty brutto aktywów finansowych, które są kompensowane	(1)	(1)	-
Wartość netto zobowiązań finansowych wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	3 126	3 126	-
Wartość instrumentów finansowych niepodlegających kompensowaniu w sprawozdaniu finansowym	2 171	2 170	1
Wartość aktywów finansowych objęta egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania (bez zabezpieczeń finansowych)	1 565	1 565	-
Zabezpieczenie w formie pieniężnej i papierów wartościowych udzielone	606	605	1
Kwota netto	955	956	(1)

51. AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE

• ZABEZPIECZENIE LISTÓW ZASTAWNYCH PKO BANKU HIPOTECZNEGO SA

Zabezpieczeniem hipotecznych listów zastawnych są wierzytelności zabezpieczone hipoteką na nieruchomości wpisanej na pierwszym miejscu. Dodatkowo podstawą emisji hipotecznych listów zastawnych mogą być także środki PKO Banku Hipotecznego SA:

- ulokowane w papierach wartościowych emitowanych lub gwarantowanych przez Narodowy Bank Polski, Europejski Bank Centralny, rządy i banki centralne państw członkowskich Unii Europejskiej, Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, z wyłączeniem państw, które restrukturyzują lub restrukturyzowały swoje zadłużenie zagraniczne w ciągu ostatnich 5 lat,
- ulokowane w Narodowym Banku Polskim,
- posiadane w gotówce.

Wartość nominalna kredytów wpisanych do rejestru zabezpieczenia hipotecznych listów zastawnych i stanowiących zabezpieczenie emisji hipotecznych listów zastawnych na 31 grudnia 2019 roku wynosiła 21 662 miliony PLN, natomiast wartość nominalna dodatkowego zabezpieczenia w postaci papierów wartościowych wyemitowanych przez Skarb Państwa denominowanych w PLN wynosiła 250 milionów PLN. Na 31 grudnia 2018 roku było to odpowiednio 16 948 milionów PLN oraz 251 milionów PLN. W rejestrze zabezpieczenia hipotecznych listów zastawnych zostały również ujęte transakcje CIRS oraz FX-Forward zabezpieczające ryzyko walutowe oraz stopy procentowej wyemitowanych listów zastawnych denominowanych w EUR oraz transakcje IRS zabezpieczające ryzyko stopy procentowej wyemitowanych listów zastawnych w PLN, których oprocentowanie jest stałe.

Rejestr zabezpieczenia hipotecznych listów zastawnych w 2019 roku oraz w latach poprzednich nie zawierał papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami (ABS), które nie spełniają wymagań określonych w paragrafie 1 artykułu 80 Wytucznych Europejskiego Banku Centralnego (UE) 2015/510 z 19 grudnia 2014 roku w sprawie implementacji ram prawnych polityki pieniężnej Eurosystemu (EBC/2014/60) (wersja przekształcona).

- NALEŻNOŚCI STANOWIĄCE PRZEDMIOT TRANSAKЦИИ SEKURYZYKACJI WIERZYTELNOŚCI LEASINGOWYCH**

Szczegółowe informacje patrz nota „Informacje o sekurytyzacji portfela leasingowego i pakietowej sprzedaży wierzytelności”

- ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU UJEMNEJ WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH**

Środki pieniężne na lokatach w bankach zawierają aktywa będące zabezpieczeniem zobowiązań własnych, w tym rozliczenia z tytułu ujemnej wyceny instrumentów pochodnych.

	31.12.2019	31.12.2018
Aktywa będące zabezpieczeniem zobowiązań własnych	796	605

- WSTĘPNY DEPOZYT ROZLICZENIOWY KDPW**

Biurow Maklerskie PKO BP utrzymuje obligacje w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych stanowiące zabezpieczenie rozliczeń transakcji z Izbą Rozliczeniową.

WARTOŚĆ BILANSOWA/WARTOŚĆ GODZIWA	31.12.2019	31.12.2018
Wartość depozytu	10	10
Wartość nominalna zabezpieczenia	12	10
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Wartość bilansowa zabezpieczenia	12	10

- FUNDUSZ OCHRONY ŚRODKÓW GWARANTOWANYCH**

	31.12.2019	31.12.2018
Wartość funduszu	1 082	1 088
Wartość nominalna zabezpieczenia	1 200	1 100
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2024	25.01.2024
Wartość bilansowa zabezpieczenia	1 206	1 103

Aktywami stanowiącymi zabezpieczenie funduszu są obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą z 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Fundusz jest powiększany lub pomniejszany 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej. Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych.

- **ŚRODKI STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ DO ZAPŁATY SKŁADEK WNOSZONYCH DO BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO**

	31.12.2019	31.12.2018
Wartość składki wnoszonej w formie zobowiązań do zapłaty	394	247
Wartość nominalna aktywów w które ulokowano środki odpowiadające zobowiązaniom	499	324
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2024	25.01.2024
Wartość bilansowa zabezpieczenia	501	324

Począwszy od 2017 roku wartość składek wnoszonych w formie zobowiązań do zapłaty stanowi 30% składek na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego ("BFG") na fundusz gwarantowania depozytów lub fundusz przymusowej restrukturyzacji banków. Aktywami stanowiącymi zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty są obligacje skarbowe zablokowane na rzecz BFG w wysokości zapewniającej utrzymanie stosunku wartości praw majątkowych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty do kwoty zobowiązań do zapłaty na poziomie nie niższym niż 110%. Wartość praw majątkowych stanowiących pokrycie zobowiązań do zapłaty dla celów ustalenia minimalnego poziomu stosunku wartości aktywów do wielkości zobowiązań do zapłaty określa się według wartości ustalonej na podstawie ostatniego kursu fixingowego z danego dnia z elektronicznego rynku skarbowych papierów wartościowych organizowanego przez ministra właściwego do spraw budżetu, przy czym wartość tę powiększa się o odsetki należne na dzień wyceny, chyba że wartość odsetek została uwzględniona w tym kursie.

Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych, nie mogą być przedmiotem zastawu, nie mogą być obciążane w jakikolwiek sposób, nie podlegają egzekucji sądowej i administracyjnej ani nie wchodzi do masy upadłości. Wartość środków stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty składek wnoszonych na rzecz BFG będzie ulegała zwiększeniu w terminach wnoszenia składek na fundusz gwarantowania depozytów (w okresach kwartalnych) oraz na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (w III kwartale danego roku) w wysokości nie wyższej niż 30% wartości składki ustalonej przez BFG.

Wartość środków może ulec zmniejszeniu w przypadku otrzymania przez Bank wezwania BFG do przekazania w formie pieniężnej środków odpowiadających zobowiązaniom do zapłaty.

- **OGRANICZENIA PRAWA DOTYCZĄCE TYTUŁU PRAWNEGO GRUPY KAPITAŁOWEJ**

W latach zakończonych odpowiednio 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku nie występowały wartości niematerialne ani rzeczowe aktywa trwałe, do których tytuł prawny Grupy Kapitałowej podlegał ograniczeniu oraz stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.

52. DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA

Podmiot dominujący jest bezpośrednim uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych oraz Rejestru Papierów Wartościowych (NBP). Podmiot dominujący prowadzi rachunki papierów wartościowych oraz obsługuje transakcje na rynku krajowym i rynkach zagranicznych, świadczy usługi powiernictwa i pełni funkcję depozytariusza dla funduszy emerytalnych i inwestycyjnych. Aktywa przechowywane przez Podmiot dominujący w ramach świadczenia usług powierniczych, ze względu na niespełnienie definicji składnika aktywów Podmiotu dominującego, nie zostały wykazane w niniejszym sprawozdaniu finansowym.

53. INFORMACJE DOTYCZĄCE FIRMY AUDYTORSKIEJ PRZEPROWADZAJĄCEJ BADANIE SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

26 stycznia 2017 roku Rada Nadzorcza PKO Banku Polskiego SA na podstawie § 15 ust. 1 pkt 4 Statutu Banku dokonała wyboru KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa (dalej KPMG) jako firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania i przeglądu sprawozdań finansowych PKO Banku Polskiego SA oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za lata 2017-2019. Podmiot ten badał sprawozdania finansowe Banku i Grupy Kapitałowej Banku za lata 2015-2016. KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa z siedzibą w Warszawie przy ul. Inflanckiej 4A, jest wpisana na listę firm audytorskich prowadzoną przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów pod numerem 3546. 12 kwietnia 2017 roku Bank i KPMG zawarły umowę na przeprowadzenie badania i przeglądu sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za lata 2017-2019.

Na podstawie oświadczenia Rady Nadzorczej, Zarząd informuje, że wybór firmy audytorskiej KPMG, przeprowadzającej badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku i sprawozdania finansowego Banku za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku (Badanie) został dokonany zgodnie z obowiązującymi na dzień dokonania wyboru przepisami prawa oraz przyjętymi przez Radę Nadzorczą przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi wyboru firmy audytorskiej. Równocześnie na podstawie oświadczenia Rady Nadzorczej Zarząd informuje, że

- firma audytorska KPMG oraz członkowie zespołu wykonującego Badanie spełniali warunki do sporządzenia bezstronnego i niezależnego sprawozdania z Badania, zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, standardami wykonywania zawodu i zasadami etyki zawodowej,
- w Banku przestrzegane są powszechnie obowiązujące przepisy prawa związane z rotacją firmy audytorskiej i kluczowego biegłego rewidenta przeprowadzających badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej i sprawozdania finansowego Banku oraz związane z obowiązkowymi okresami karencji,
- Bank posiada politykę dotyczącą wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej, oraz procedurę dotyczącą wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania sprawozdań finansowych Banku i Grupy, jak również politykę w zakresie świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, podmioty powiązane z tą firmą audytorską oraz członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem na rzecz Banku i spółek Grupy Kapitałowej Banku, w tym usług warunkowo zwolnionych z zakazu świadczenia przez firmę audytorską.

ŁĄCZNA WYSOKOŚĆ NALEŻNEGO WYNAGRODZENIA NETTO KPMG Z TYTUŁU: (w tysiącach PLN)	2019	2018
badania sprawozdania finansowego Banku i skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku	1 537	1 577
usług atestacyjnych, w tym przeglądu sprawozdań finansowych	961	1 309

Ponadto 13 grudnia 2018 roku Rada Nadzorcza Banku na podstawie § 15 ust. 1 pkt 2 Statutu Banku dokonała wyboru PricewaterhouseCoopers Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Audyt sp. k. (dalej PWC) jako firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania i przeglądu sprawozdań finansowych Banku oraz Grupy Kapitałowej za lata 2020-2021. PricewaterhouseCoopers Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Audyt sp. k. z siedzibą w Warszawie, przy ul. Polnej 11, jest wpisana na listę firm audytorskich, prowadzoną przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów pod numerem 144. 24 stycznia 2019 roku Bank i PWC zawarły umowę na przeprowadzenie badania i przeglądu sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za lata 2020 - 2021.

CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

54. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych zarówno w PKO Banku Polskim SA, w jak i w pozostałych podmiotach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. Zarządzanie ryzykiem ma na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank i Grupę Kapitałową tolerancji na ryzyko i systemu limitów, w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. Poziom ryzyka stanowi ważny składnik procesu planistycznego.

Grupa Kapitałowa identyfikuje ryzyka w swojej działalności oraz analizuje wpływ poszczególnych rodzajów ryzyka na działalność biznesową Banku i podmiotów Grupy Kapitałowej. Podmioty Grupy Kapitałowej zarządzają wszystkimi ryzykami. Regularnie, co najmniej w cyklu rocznym, Grupa Kapitałowa przeprowadza ocenę istotności wszystkich zidentyfikowanych ryzyk. Przy ocenie istotności ryzyka stosuje kryteria uznawania danego rodzaju ryzyka za istotne. W Grupie Kapitałowej istotne są wszystkie ryzyka określone jako istotne w Banku. Do istotnych ryzyk w Banku należą ryzyko kredytowe, ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, ryzyko walutowe, ryzyko stopy procentowej, ryzyko płynności, w tym ryzyko finansowania, ryzyko operacyjne, ryzyko biznesowe, ryzyko zmian makroekonomicznych, ryzyko modeli. Podmioty Grupy Kapitałowej mogą uznać za istotne w tych podmiotach inne rodzaje ryzyka niż wymienione powyżej z uwzględnieniem specyfiki i skali swojej działalności oraz rynku, na którym podmiot prowadzi działalność. Dla tych rodzajów ryzyka, Bank weryfikuje istotność ryzyka na poziomie Grupy Kapitałowej. Podmioty Grupy Kapitałowej uczestniczą w ocenie istotności rodzajów ryzyka inicjowanej przez podmiot dominujący i ocenianej na poziomie Grupy Kapitałowej.

Szczegółowy opis zasad zarządzania istotnymi rodzajami ryzyka zawarty jest w raporcie „Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłoszaniu w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA”.

CEL ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Celem zarządzania ryzykiem poprzez dążenie do utrzymywania poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji jest:

- ochrona wartości kapitału akcjonariuszy,
- ochrona depozytów klientów,
- wsparcie Grupy Kapitałowej w prowadzeniu efektywnej działalności.

Grupa Kapitałowa osiąga cele zarządzania ryzykiem w szczególności poprzez zapewnianie właściwej informacji o ryzyku, tak aby decyzje były podejmowane z pełną świadomością poszczególnych rodzajów ryzyka, jakie ze sobą niosą.

GŁÓWNE ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Grupa Kapitałowa zarządza ryzykiem stosując w szczególności następujące zasady:

- zarządzanie obejmuje wszystkie zidentyfikowane rodzaje ryzyka,
- proces zarządzania ryzykiem jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka i na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka,
- metody zarządzania ryzykiem (w szczególności modele i ich założenia) oraz systemy pomiaru lub oceny ryzyka Grupa dostosowuje do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności i otoczenia, w którym Grupa Kapitałowa działa oraz okresowo je weryfikuje i waliduje,
- obszar zarządzania ryzykiem zachowuje niezależność organizacyjną od działalności biznesowej,
- zarządzanie ryzykiem integruje się z systemami planistycznymi i kontrolingowymi,
- podmioty Grupy Kapitałowej na bieżąco monitorują i kontrolują poziom ryzyka,
- proces zarządzania ryzykiem wspiera realizację strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie poziomu tolerancji na ryzyko.

PROCES ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Na proces zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej składają się następujące elementy:

- **IDENTYFIKACJA RYZYKA:**

Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł ryzyka oraz oszacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na sytuację finansową Banku i Grupy Kapitałowej. W ramach identyfikacji ryzyka podmioty Grupy Kapitałowej określają te rodzaje ryzyka, które uznają za istotne w działalności Banku lub Grupy Kapitałowej,

- **POMIAR I OCENA RYZYKA:**

Pomiar ryzyka obejmuje określanie miar ryzyka adekwatnych do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz ilościowej kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar, a także ocenę ryzyka polegającą na określeniu rozmiarów lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka Grupa Kapitałowa przeprowadza prace związane z wyceną poszczególnych rodzajów ryzyka dla potrzeb polityki cenowej oraz testy warunków skrajnych na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka. Scenariusze testów warunków skrajnych obejmują m.in. wymagania wynikające z rekomendacji Komisji Nadzoru Finansowego. Dodatkowo Grupa Kapitałowa przeprowadza kompleksowe testy warunków skrajnych (KTWS), które stanowią integralny element zarządzania ryzykiem oraz uzupełniają testy warunków skrajnych specyficzne dla poszczególnych rodzajów ryzyka. KTWS obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu (w szczególności sytuacji makroekonomicznej) i funkcjonowaniu Banku na sytuację finansową Grupy Kapitałowej.

- **KONTROLA RYZYKA:**

Kontrola ryzyka polega na określeniu narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania lub ograniczania poziomu ryzyka w poszczególnych obszarach działalności Grupy Kapitałowej. Obejmuje ustalenie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku i Grupy Kapitałowej mechanizmów kontroli ryzyka w szczególności w postaci strategicznych limitów tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka, które podlegają monitorowaniu, a w przypadku ich przekroczenia podmioty Grupy Kapitałowej podejmują działania zarządcze.

- **PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA:**

Prognozowanie i monitorowanie ryzyka polega na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka oraz monitorowaniu odchyłeń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez organ nadzoru i kontroli), a także przeprowadzaniu testów warunków skrajnych (specyficznych i kompleksowych) oraz odwrotnych testów warunków skrajnych. Prognozy poziomu ryzyka poddaje się weryfikacji. Grupa Kapitałowa monitoruje ryzyka z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności.

- **RAPORTOWANIE RYZYKA:**

Raportowanie ryzyka polega na cyklicznym informowaniu organów Banku o wynikach pomiaru ryzyka lub oceny ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Bank dostosowuje zakres, częstotliwość oraz formę raportowania do szczebla zarządczego odbiorców. Rada Nadzorcza, w sytuacji potencjalnych problemów płynnościowych Banku, jest niezwłocznie informowana o poziomie płynności Banku, zagrożeniach i podejmowanych działaniach zaradczych oraz w przypadku wystąpienia istotnych zdarzeń operacyjnych lub incydentów bezpieczeństwa.

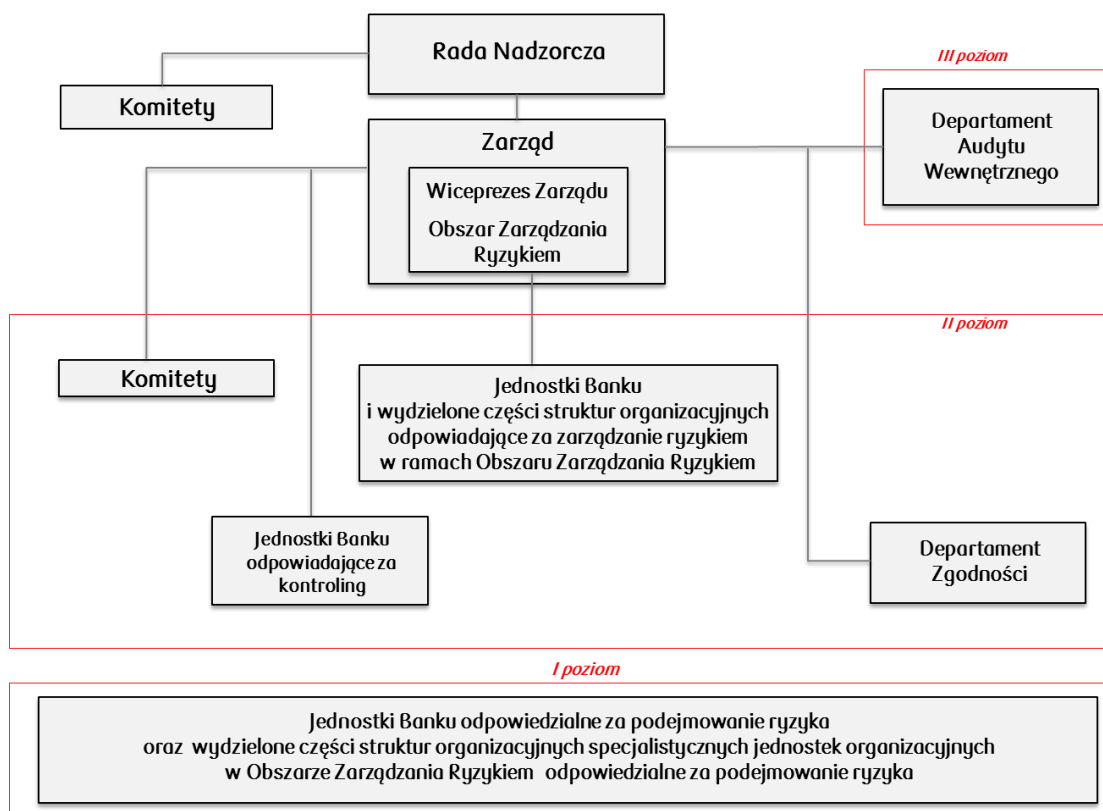
- **DZIAŁANIA ZARZĄDCZE:**

Działania zarządcze polegają w szczególności na wydawaniu przepisów wewnętrznych kształtujących proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, określaniu poziomu tolerancji na ryzyko, ustalaniu wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń, podejmowaniu decyzji w tym o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem. Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem oraz poziomu ryzyka.

ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem poszczególnych podmiotów Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. W ramach tego nadzoru Bank nadzoruje systemy zarządzania ryzykiem w podmiotach oraz wspiera ich rozwój, jak również uwzględnia poziom ryzyka działalności poszczególnych podmiotów w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka na poziomie Grupy Kapitałowej. Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się we wszystkich jednostkach Banku.

Organizacja zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA przedstawiona jest na poniższym schemacie:

System zarządzania ryzykiem nadzorowany jest przez Radę Nadzorczą, która kontroluje i ocenia jego adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza ocenia czy poszczególne elementy systemu zarządzania ryzykiem służą zapewnieniu prawidłowości procesu wyznaczania i realizacji szczegółowych celów Banku. W szczególności weryfikuje ona, czy system stosuje sformalizowane zasady służące określeniu wielkości podejmowanego ryzyka i zasady zarządzania ryzykiem oraz sformalizowane procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka występującego w działalności Banku, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości. Rada Nadzorcza weryfikuje czy w ramach systemu zarządzania ryzykiem stosowane są sformalizowane limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów oraz czy przyjęty system sprawozdawczości zarządczej umożliwia monitorowanie poziomu ryzyka. Rada Nadzorcza ocenia czy system zarządzania ryzykiem jest na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka. Radę Nadzorczą wspierają m.in. następujące komitety: Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń Rady Nadzorczej, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej i Komitet Audytu Rady Nadzorczej.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA w zakresie zarządzania ryzykiem odpowiada za strategiczne zarządzanie ryzykiem, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem. Podejmuje najważniejsze decyzje mające wpływ na profil ryzyka Banku oraz uchwała przepisy wewnętrzne Banku dotyczące zarządzania ryzykiem. W zarządzaniu ryzykiem Zarząd wspierają następujące komitety działające w Banku:

- Komitet Ryzyka (KR),
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAP),
- Komitet Kredytowy Banku (KKB),
- Komitet Ryzyka Operacyjnego (KRO).

System zarządzania ryzykiem jest realizowany na trzech niezależnych wzajemnie uzupełniających się poziomach:

PIERWSZY POZIOM – tworzą struktury organizacyjne zarządzające produktem, realizujące sprzedaż produktów i obsługę klientów oraz inne struktury realizujące zadania operacyjne generujące ryzyko, funkcjonujące na podstawie przepisów wewnętrznych. Funkcja jest realizowana we wszystkich jednostkach Banku i podmiotach Grupy Kapitałowej. Jednostki Banku implementują zaprojektowane przez jednostki Banku usytuowane na drugim poziomie odpowiednie mechanizmy kontroli ryzyka, w tym zwłaszcza limity oraz zapewniają ich przestrzeganie poprzez odpowiednie mechanizmy kontrolne.

Jednocześnie spółki Grupy Kapitałowej Banku obowiązuje zasada spójności i porównywalności oceny i kontroli ryzyka w Banku oraz w podmiotach Grupy Kapitałowej, z uwzględnieniem specyfiki działalności podmiotu oraz rynku, na którym prowadzi działalność.

DRUGI POZIOM – obejmuje działalność komórki do spraw zgodności oraz identyfikację, pomiar, ocenę lub kontrolę, monitorowanie i raportowanie istotnych rodzajów ryzyka, a także stwierdzanych zagrożeń i nieprawidłowości – zadania realizowane są przez wyspecjalizowane struktury organizacyjne działające na podstawie obowiązujących przepisów wewnętrznych Banku; celem tych struktur jest zapewnienie żeby działania realizowane na pierwszym poziomie były właściwie uregulowane w przepisach wewnętrznych Banku i skutecznie ograniczały ryzyko, wspierały pomiar, ocenę i analizę ryzyka oraz efektywność działalności. Funkcja realizowana jest w szczególności w Obszarze Zarządzania Ryzykiem, Departamencie Zgodności i właściwych komitetach. Drugi poziom wspiera podejmowanie działań mających na celu eliminację niekorzystnych odchyżeń od planu finansowego w zakresie wielkości wpływających na ujęte w planie finansowym ilościowe strategiczne limity tolerancji na ryzyko. Działania te realizuje się w szczególności w jednostkach Banku odpowiadających za kontroling.

TRZECI POZIOM – stanowi audyt wewnętrzny, realizujący niezależne audyty elementów systemu zarządzania Bankiem, w tym systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej; audyt wewnętrzny funkcjonuje odrębnie od pierwszego i drugiego poziomu i może wspierać realizowane tam działania poprzez konsultacje, ale bez możliwości wpływu na podejmowane decyzje. Funkcja jest realizowana zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej.

Niezależność poziomów polega na zachowaniu organizacyjnej odrębności w następujących płaszczyznach:

- funkcja drugiego poziomu w zakresie tworzenia rozwiązań systemowych jest niezależna od funkcji pierwszego poziomu,
- funkcja trzeciego poziomu jest niezależna od funkcji pierwszego i drugiego poziomu.

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku określają przepisy wewnętrzne, wprowadzane przez te podmioty po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji formułowanych przez Bank. Przepisy wewnętrzne podmiotów dotyczące zarządzania ryzykiem są skonstruowane w oparciu o zasadę spójności i porównywalności oceny poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku i podmiotach Grupy Kapitałowej Banku przy uwzględnieniu zakresu i rodzaju powiązań podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej, specyfiki i skali działalności podmiotu oraz rynku, na którym prowadzi działalność.

Zarządzanie ryzykiem w podmiotach Grupy Kapitałowej jest realizowane w szczególności poprzez:

- zaangażowanie jednostek z Obszaru Zarządzania Ryzykiem w Banku lub właściwych komitetów Banku w opiniowanie dużych transakcji podmiotów Grupy Kapitałowej,
- opiniowanie i przeglądy przepisów wewnętrznych dotyczących zarządzania ryzykiem w poszczególnych podmiotach Grupy Kapitałowej realizowane przez jednostki z Obszaru Zarządzania Ryzykiem w Banku oraz Departament Zgodności,
- raportowanie na temat ryzyka Grupy Kapitałowej do właściwych komitetów Banku lub Zarządu,
- monitorowanie strategicznych limitów tolerancji na ryzyko dla Grupy Kapitałowej.

SPECYFICZNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ PODJĘTE W 2019 ROKU

W 2019 roku Grupa Kapitałowa uznała ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych za istotne.

We wrześniu 2019 roku PKO Leasing przeprowadził największą na krajowym rynku transakcję sekurytyzacji aktywów. Transakcja polegała na sprzedaży portfela wysokiej jakości wierzytelności leasingowych o łącznej wartości 2,5 miliarda PLN (patrz nota Informacje o sekurytyzacji portfela leasingowego i pakietowej sprzedaży wierzytelności).

W 2019 roku PKO Bank Hipoteczny SA przeprowadził kolejne emisje listów zastawnych. Wśród instytucji, które nabyły listy zastawne znaleźli się zarówno inwestorzy krajowi, jak i zagraniczni. Listy zastawne PKO Banku Hipotecznego SA są jednymi z najbezpieczniejszych instrumentów dłużnych na rynku finansowym w Polsce. Wyrazem tego jest najwyższy możliwy do osiągnięcia przez polskie papiery wartościowe rating Aa3 nadany przez agencję Moody's.

W 2019 roku Grupa Kapitałowa dokonała wcześniejszej spłaty finansowania otrzymanego od Europejskiego Banku Inwestycyjnego, a także spłaty zapadających emisji własnych w ramach programu EMTN oraz spłaty raty kredytu od Banku Rozwoju Rady Europy.

Grupa Kapitałowa w ramach monitoringu modelu szacowania strat kredytowych uaktualniła założenia dla stosowanych parametrów LGD oraz PD. W parametrze LGD dokonano korekty odzysków na długim końcu krzywej oraz skrócono szereg danych historycznych, aby lepiej odzwierciedlał bieżącą sytuację gospodarczą. Zmieniono także sposób wyznaczania parametru PD dla portfeli detalicznych oraz portfela firm i przedsiębiorstw, uwzględniając w większym stopniu wartość ekspozycji wchodzących w stan niewykonania zobowiązania.

55. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM

• DEFINICJA

Ryzyko kredytowe jest rozumiane jako ryzyko poniesienia straty w wyniku niewywiązania się klienta z zobowiązań wobec Grupy Kapitałowej lub jako ryzyko spadku wartości ekonomicznej wierzytelności Grupy Kapitałowej w wyniku pogorszenia się zdolności klienta do obsługi zobowiązań.

• CEL ZARZĄDZANIA

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest ograniczenie strat na portfelu kredytowym oraz minimalizacja ryzyka wystąpienia ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, przy zachowaniu oczekiwanego poziomu dochodowości i wartości portfela kredytowego.

Bank oraz jednostki zależne Grupy Kapitałowej kierują się przede wszystkim następującymi zasadami zarządzania ryzykiem kredytowym:

- transakcja kredytowa wymaga wszechstronnej oceny ryzyka kredytowego, której wyrazem jest rating wewnętrzny lub ocena scoringowa,
- pomiar ryzyka kredytowego transakcji kredytowych dokonywany jest na etapie rozpatrywania wniosku o udzielenie transakcji i cyklicznie w ramach monitorowania z uwzględnieniem zmieniających się warunków zewnętrznych oraz zmian sytuacji finansowej kredytobiorców,
- ocena ryzyka kredytowego ekspozycji jest oddzielona od funkcji sprzedaży poprzez zapewnienie właściwej struktury organizacyjnej, niezależności budowy i walidacji narzędzi wspierających ocenę ryzyka kredytowego oraz niezależność decyzji akceptujących odstępowania od wskazań tych narzędzi,
- oferowane klientowi warunki transakcji kredytowej zależą od oceny poziomu ryzyka kredytowego generowanego przez tę transakcję,
- decyzje kredytowe mogą być podejmowane jedynie przez osoby do tego uprawnione,
- ryzyko kredytowe jest zdywersyfikowane w szczególności pod względem obszarów geograficznych, sektorów gospodarki, produktów oraz klientów,
- oczekiwany poziom ryzyka kredytowego jest zabezpieczany poprzez przyjmowane przez Bank zabezpieczenia, marże na ryzyko pobierane od klientów oraz odpisy (rezerwy) na oczekiwane straty kredytowe.

Realizację wyżej wymienionych zasad zapewnia stosowanie przez Grupę Kapitałową zaawansowanych metod zarządzania ryzykiem kredytowym, zarówno na poziomie pojedynczych ekspozycji kredytowych, jak i na poziomie całego portfela kredytowego Grupy Kapitałowej. Grupa Kapitałowa weryfikuje i rozwija metody w kierunku zgodności z wymaganiami metodami ratingów wewnętrznych (IRB), tzn. zaawansowanej metody pomiaru ryzyka kredytowego, która może być wykorzystywana do wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego po uzyskaniu przez Bank zgody Komisji Nadzoru Finansowego.

Podmioty Grupy Kapitałowej, w których występuje istotny poziom ryzyka kredytowego (Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, PKO Bank Hipoteczny SA i Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” sp. z o.o.) zarządzają ryzykiem kredytowym indywidualnie, przy czym stosowane metody oceny i pomiaru ryzyka kredytowego dostosowane są do metod stosowanych w PKO Banku Polskim SA, przy uwzględnieniu specyfiki działalności.

Zmiana rozwiązań stosowanych przez podmioty Grupy Kapitałowej jest każdorazowo uzgadniana z jednostkami odpowiedzialnymi za zarządzanie ryzykiem w Banku.

Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA oraz Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” sp. z o.o. i PKO Bank Hipoteczny SA cyklicznie dokonują pomiaru ryzyka kredytowego, a wyniki tego pomiaru przekazują do Banku.

W strukturach organizacyjnych PKO Banku Hipotecznego SA, Grupy Kapitałowej KREDOBANK SA i Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA funkcjonują komórki organizacyjne w obszarze ryzyka, które odpowiadają w szczególności za:

- opracowywanie metod oceny ryzyka kredytowego, tworzenia rezerw i odpisów,
- kontrolę i monitorowanie ryzyka kredytowego w procesie kredytowym,
- jakość oraz efektywność restrukturyzacji i procesu windykacji wierzytelności klientów.

Limity podejmowania decyzji kredytowych uzależnione są w tych spółkach w szczególności od: kwoty zaangażowania kredytowego wobec klienta, kwoty jednostkowej transakcji kredytowej oraz okresu transakcji kredytowej.

Proces podejmowania decyzji kredytowych w PKO Banku Hipotecznym SA, Grupie Kapitałowej KREDOBANK SA, Grupie Kapitałowej PKO Leasing SA wspierają komitety kredytowe, które są aktywowane w przypadku transakcji kredytowych generujących podwyższony poziom ryzyka kredytowego.

POMIAR I OCENA RYZYKA KREDYTOWEGO

• METODY POMIARU I OCENY RYZYKA KREDYTOWEGO

W celu określenia poziomu ryzyka kredytowego oraz opłacalności portfeli kredytowych Grupa Kapitałowa wykorzystuje różne metody pomiaru i wyceny ryzyka kredytowego, w tym:

- prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (*probability of default* PD),
- stratę z tytułu niewykonania zobowiązania (LGD),
- współczynnik konwersji kredytowej (CCF),
- oczekiwaną stratę kredytową (ECL),
- wartość zagrożoną ryzykiem kredytowym (CVaR),
- udział i strukturę ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości,
- wskaźnik pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości (Coverage Ratio),
- koszt ryzyka kredytowego,
- testy warunków skrajnych.

Grupa Kapitałowa systematycznie rozwija zakres wykorzystywanych mierników ryzyka kredytowego z uwzględnieniem wymagań metody wewnętrznych ratingów (IRB), jak również rozszerza zakres stosowania miar ryzyka w celu pełnego pokrycia portfela kredytowego Grupy Kapitałowej tymi metodami.

Metody pomiaru portfelowego ryzyka kredytowego pozwalają m.in. na uwzględnienie ryzyka kredytowego w cenie produktów, ustalanie optymalnych warunków dostępności finansowania oraz wyznaczanie poziomu odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

Grupa Kapitałowa przeprowadza analizy oraz testy warunków skrajnych dotyczące wpływu potencjalnych zmian w otoczeniu makroekonomicznym na jakość portfela kredytowego Grupy Kapitałowej, a wyniki prezentuje w raportach dla organów Banku. Powyższe informacje umożliwiają identyfikowanie i podejmowanie działań ograniczających negatywne skutki wpływu niekorzystnych sytuacji rynkowych na wynik Grupy Kapitałowej.

Proces oceny ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej Banku uwzględnia wymagania Komisji Nadzoru Finansowego określone w Rekomendacjach KNF.

• METODY RATINGOWE I SCORINGOWE

Ocena ryzyka pojedynczych transakcji kredytowych jest dokonywana w Grupie Kapitałowej z wykorzystaniem metod scoringowych i ratingowych. Funkcjonowanie tych metod wspierają specjalistyczne aplikacje informatyczne. Sposób dokonywania oceny określony został w przepisach wewnętrznych Grupy Kapitałowej, których głównym celem jest zapewnienie jednolitej i obiektywnej oceny ryzyka kredytowego w procesie kredytowania.

Grupa Kapitałowa ocenia ryzyko kredytowe klientów indywidualnych w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej klienta w ujęciu ilościowym i jakościowym. Ocena zdolności kredytowej w ujęciu ilościowym polega na zbadaniu sytuacji finansowej klienta, zaś ocena w ujęciu jakościowym obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych baz danych Grupy Kapitałowej oraz zewnętrznych baz danych.

W przypadku niektórych klientów instytucjonalnych z segmentu małych i średnich przedsiębiorstw spełniających określone kryteria Grupa Kapitałowa ocenia ryzyko kredytowe z wykorzystaniem metody scoringowej. Ocena ta dotyczy niskokwotowych, nieskomplikowanych transakcji kredytowych i odbywa się w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej oraz wiarygodności kredytowej klienta. Ocena zdolności kredytowej polega na zbadaniu sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, zaś ocena wiarygodności kredytowej klienta obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych baz danych Grupy Kapitałowej oraz zewnętrznych baz danych.

W pozostałych przypadkach dla klientów instytucjonalnych stosowana jest metoda ratingowa.

Grupa Kapitałowa dokonuje oceny ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych w dwóch wymiarach: klienta oraz transakcji. Miarami tej oceny jest ocena wiarygodności klienta, czyli rating oraz ocena ryzyka transakcji, tj. zdolności do spłaty zobowiązania w określonej wysokości i terminach.

Grupa Kapitałowa opracowuje modele ratingowe dla klientów instytucjonalnych z wykorzystaniem wewnętrznych danych, co zapewnia, że są one dostosowane do profilu ryzyka klientów Grupy Kapitałowej. Modele są oparte na statystycznej analizie zależności między niewykonaniem zobowiązania a punktową oceną ryzyka klienta. Ocena punktowa obejmuje ocenę wskaźników finansowych, czynników jakościowych oraz ocenę czynników behawioralnych. Ocena ryzyka klienta jest uzależniona od wielkości przedsiębiorstwa, dla którego dokonywana jest analiza. Dodatkowo Grupa Kapitałowa stosuje model oceny przedsiębiorców kredytowanych w formule finansowania specjalistycznego pozwalający na adekwatną ocenę ryzyka kredytowego dużych przedsięwzięć polegających na finansowaniu nieruchomości (np. lokale biurowe, powierzchnie sklepowe, powierzchnie przemysłowe) oraz projektów infrastrukturalnych (np. infrastruktura telekomunikacyjna, przemysłowa, użyteczności publicznej).

Modele ratingowe są zaimplementowane w narzędziu informatycznym wspierającym ocenę ryzyka kredytowego Grupy Kapitałowej związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych.

W celu zbadania poprawności funkcjonowania metod stosowanych w Grupie Kapitałowej, metodyki oceny ryzyka kredytowego związanego z jednostkowymi ekspozycjami kredytowymi podlegają okresowym przeglądom.

Proces oceny ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej uwzględnia wymagania Komisji Nadzoru Finansowego określone w Rekomendacji S dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie oraz Rekomendacji T dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych.

Informacja o ocenach ratingowych i scoringowych jest szeroko wykorzystywana w Grupie Kapitałowej w zarządzaniu ryzykiem kredytowym, w systemie kompetencji do podejmowania decyzji kredytowych, przy ustalaniu warunków aktywacji służb oceny ryzyka kredytowego oraz w systemie pomiaru i raportowania ryzyka kredytowego.

- **PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA KREDYTOWEGO**

Prognozowanie i monitorowanie ryzyka kredytowego polega na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka kredytowego oraz monitorowaniu odchyłań realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez zewnętrzny organ nadzoru i kontroli), a także przeprowadzania testów warunków skrajnych (specyficznych i kompleksowych). Prognozy poziomu ryzyka Grupa Kapitałowa poddaje regularnej weryfikacji (ang. *backtesting*).

Grupa Kapitałowa monitoruje ryzyka kredytowego na poziomie pojedynczych transakcji kredytowych oraz na poziomie portfelowym.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie pojedynczych transakcji kredytowych określone jest w szczególności w przepisach wewnętrznych Grupy Kapitałowej dotyczących:

- oceny ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów,
- metodyk oceny klientów,
- identyfikacji grup podmiotów powiązanych,
- oceny zabezpieczeń oraz kontroli inwestycji,
- tworzenia odpisów na oczekiwane straty kredytowe,
- Systemu Wczesnego Ostrzegania,
- procedur operacyjnych.

W celu skrócenia czasu reakcji na zaobserwowane sygnały ostrzegawcze sygnalizujące wzrost poziomu ryzyka kredytowego, Grupa Kapitałowa wykorzystuje i rozwija aplikację informatyczną System Wczesnego Ostrzegania (SWO).

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie portfelowym polega na:

- nadzorowaniu poziomu portfelowego ryzyka kredytowego na podstawie przyjętych narzędzi pomiaru ryzyka kredytowego z uwzględnieniem zidentyfikowanych źródeł ryzyka kredytowego oraz analizy skutków i działań podjętych w ramach zarządzania systemowego,
- rekomendowaniu działań zaradczych w przypadku stwierdzenia podwyższonego poziomu ryzyka kredytowego.

- **RAPORTOWANIE RYZYKA KREDYTOWEGO**

Raportowanie o ryzyku kredytowym obejmuje cykliczne informowanie o skali narażenia na ryzyko portfela kredytowego

Grupa Kapitałowa sporządza miesięczne i kwartalne raporty na temat ryzyka kredytowego. Raportowanie ryzyka kredytowego obejmuje cykliczne informowanie o skali narażenia na ryzyko portfela kredytowego. Poza informacją dla Banku, raporty zawierają również informację o poziomie ryzyka kredytowego podmiotów Grupy Kapitałowej, w których zidentyfikowano istotny poziom ryzyka kredytowego (m.in. Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, PKO Bank Hipoteczny SA).

- **DZIAŁANIA ZARZĄDCZE DOTYCZĄCE RYZYKA KREDYTOWEGO**

Celem działań zarządczych jest kształtowanie i optymalizacja systemu zarządzania ryzykiem kredytowym oraz poziomu ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej.

Działania zarządcze w zarządzaniu ryzykiem kredytowym obejmują w szczególności:

- wydawanie przepisów wewnętrznych regulujących system zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej,
- wydawanie zaleceń, wytycznych postępowania, wyjaśnień i interpretacji przepisów wewnętrznych Grupy Kapitałowej,
- podejmowanie decyzji dotyczących akceptowalnego poziomu ryzyka kredytowego, w tym w szczególności decyzji kredytowych,
- opracowywanie i udoskonalanie narzędzi oraz mechanizmów kontroli ryzyka kredytowego umożliwiających utrzymanie poziomu ryzyka kredytowego w granicach akceptowanych przez Grupę Kapitałową,
- opracowywanie i monitorowanie funkcjonowania mechanizmów kontrolnych w zarządzaniu ryzykiem kredytowym,
- opracowywanie i udoskonalanie metod i modeli oceny ryzyka kredytowego,
- rozwijanie i doskonalenie narzędzi informatycznych wykorzystywanych w zarządzaniu ryzykiem kredytowym,
- planowanie działań oraz wydawanie rekomendacji i zaleceń.

Do podstawowych narzędzi zarządzania ryzykiem kredytowym stosowanych w Grupie Kapitałowej należą:

- minimalne warunki transakcji (parametry ryzyka) określone dla danego typu transakcji (np. minimalna wartość LTV, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenie),
- reguły określania dostępności kredytowania, w tym punkty odcięcia – minimalna liczba punktów przyznawanych w wyniku oceny wiarygodności z wykorzystaniem systemu scoringowego (dla klienta indywidualnego i MŚP) bądź klasa ratingu klienta (dla klienta instytucjonalnego), powyżej których można dokonać z klientem transakcji kredytowej,
- limity koncentracji – limity z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych nr 575/2013 (rozporządzenie CRR) oraz z ustawy Prawo bankowe lub wewnętrzne limity określające apetyt na ryzyko koncentracji,
- limity branżowe – limity ograniczające poziom ryzyka związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych prowadzących działalność w branżach charakteryzujących się wysokim poziomem ryzyka kredytowego,
- limity określające apetyt na ryzyko kredytowe wynikające między innymi z rekomendacji S i T,
- limity kredytowe określające maksymalne zaangażowanie Grupy Kapitałowej wobec określonego kontrahenta bądź kraju z tytułu operacji rynku hurtowego oraz limity rozliczeniowe i limity na okres zaangażowania,
- limity kompetencyjne – określają maksymalny poziom uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych wobec klientów Grupy Kapitałowej; limity zależą przede wszystkim od kwoty zaangażowania kredytowego Banku w stosunku do klienta (lub grupy klientów powiązanych) i okresu transakcji kredytowej; wysokość limitów kompetencyjnych zależy od poziomu podejmowania decyzji kredytowej (w strukturze organizacyjnej Banku),
- minimalne marże kredytowe – marże na ryzyko kredytowe związane z dokonaniem przez Grupę Kapitałową określonej transakcji kredytowej z danym klientem instytucjonalnym, przy czym oferowane klientowi oprocentowanie nie powinno być niższe od stawki referencyjnej powiększonej o marżę na ryzyko kredytowe.

- **STOSOWANIE TECHNIK OGRANICZENIA RYZYKA KREDYTOWEGO – ZABEZPIECZENIA**

Szczególą rolę w ustalaniu warunków transakcji kredytowej stanowi polityka zabezpieczeń. Prowadzona przez Bank i spółki Grupy Kapitałowej polityka zabezpieczeń ma na celu należyte zabezpieczenie ryzyka kredytowego, na jakie narażona jest Grupa Kapitałowa, w tym przede wszystkim ustanowienie najbardziej płynnych zabezpieczeń. Zabezpieczenie może zostać uznane za płynne, jeśli możliwe jest jego zbycie bez istotnego obniżenia jego ceny i w czasie, który nie naraża Banku na zmianę wartości zabezpieczenia ze względu na właściwą danemu zabezpieczeniu fluktuację cen.

Grupa Kapitałowa dąży do dywersyfikacji zabezpieczeń w zakresie form, jak i przedmiotów zabezpieczenia.

Grupa Kapitałowa ocenia zabezpieczenia pod kątem faktycznej możliwości ich wykorzystania jako ewentualne źródło dochodzenia swoich roszczeń.

Ponadto, w ocenie zabezpieczenia uwzględnia się w szczególności:

- sytuację majątkową, ekonomiczno-finansową albo społeczno-finansową podmiotów udzielających zabezpieczenia osobistego,
- stan i wartość rynkową przedmiotów zabezpieczenia rzeczowego oraz ich podatność na deprecjację w okresie utrzymywania zabezpieczenia (wpływ zużycia technologicznego przedmiotu zabezpieczenia na jego wartość),
- potencjalne korzyści ekonomiczne Grupy Kapitałowej wynikające z określonego sposobu zabezpieczenia wiarytelności, w tym w szczególności możliwość pomniejszenia odpisów na oczekiwane straty kredytowe,
- sposób ustanowienia zabezpieczenia, w tym typowy czas trwania i złożoność czynności formalnych, jak również niezbędne koszty (koszty utrzymania zabezpieczenia i egzekucji z zabezpieczenia), z wykorzystaniem przepisów wewnętrznych Grupy Kapitałowej dotyczących oceny zabezpieczeń,
- złożoność, czasochłonność oraz uwarunkowania ekonomiczne i prawne skutecznej realizacji zabezpieczenia, w kontekście ograniczeń egzekucyjnych oraz obowiązujących zasad podziału sum uzyskanych z egzekucji indywidualnej lub w postępowaniu upadłościowym, kolejność zaspakajania się z zabezpieczenia.
- ustanawianie określonych form zabezpieczeń uzależnione jest od poziomu ryzyka klienta lub poziomu ryzyka transakcji.

Przy udzielaniu kredytów przeznaczonych na finansowanie nieruchomości mieszkaniowych i komercyjnych zabezpieczenie obligatoryjnie ustanawiane jest w postaci hipoteki na finansowanej nieruchomości.

Do czasu skutecznego ustanowienia zabezpieczenia (w zależności od rodzaju kredytu oraz jego kwoty) Grupa Kapitałowa może przyjąć zabezpieczenie przejściowe w innej formie.

Przy udzielaniu kredytów konsumpcyjnych przyjmuje się najczęściej zabezpieczenie osobiste (poręczenie cywilne, poręczenie wekslowe) albo ustanawia się zabezpieczenia na rachunku bankowym, na samochodzie lub papierach wartościowych.

Zabezpieczenie kredytów przeznaczonych na finansowanie małych i średnich przedsiębiorstw oraz klientów korporacyjnych ustanawia się m.in.: na wiarytelnościach gospodarczych, rachunkach bankowych, rzeczach ruchomych, nieruchomościach czy papierach wartościowych. Polityka w zakresie zabezpieczeń określona została w przepisach wewnętrznych spółek zależnych Grupy Kapitałowej.

Przy zawieraniu umów leasingowych Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, jako właściciel oddawanych w leasing przedmiotów, traktuje je jako zabezpieczenie transakcji.

56. RYZYKO KREDYTOWE – INFORMACJE FINANSOWE

- STOPIEŃ NARAŻENIA NA RYZYKO KREDYTOWE

MAKSYMALNE NARAŻENIE NA RYZYKO KREDYTOWE - INSTRUMENTY FINANSOWE, DLA KTÓRYCH NIE MAJĄ ZASTOSOWANIA WYMOGI ZWIĄZANE Z UTRATĄ WARTOŚCI	31.12.2019	31.12.2018
Pochodne instrumenty zabezpieczające	645	658
Pozostałe instrumenty pochodne	2 795	1 907
Papiery wartościowe:	3 311	3 083
przeznaczone do obrotu	1 112	235
nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 199	2 848
Kredyty i pożyczki udzielone klientom nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8 286	1 106
mieszkaniowe	15	27
gospodarcze	148	148
konsumpcyjne	8 123	931
Razem	15 037	6 754

• PRZETERMINOWANE AKTYWA FINANSOWE PODLEGAJĄCE UTRACIE WARTOŚCI LUB KTÓRE UTRACIŁY WARTOŚĆ

PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI 31.12.2019	faza 1		faza 2				faza 3				RAZEM
	do 30 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	2 755	2 755	1 822	803	22	2 647	255	263	1 767	2 285	7 687
kredyty	1 286	1 286	1 010	380	17	1 407	216	149	1 580	1 945	4 638
mieszkaniowe	380	380	718	174	-	892	78	78	300	456	1 728
gospodarcze	673	673	142	132	17	291	110	43	1 061	1 214	2 178
konsumpcyjne	233	233	150	74	-	224	27	29	219	275	732
należności z tytułu leasingu finansowego	1 469	1 469	812	423	5	1 240	39	114	187	340	3 049
Razem netto	2 755	2 755	1 822	803	22	2 647	255	263	1 767	2 285	7 687

PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI 31.12.2018	faza 1		faza 2				faza 3				RAZEM
	do 30 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	2 155	2 155	1 966	1 149	8	3 123	205	273	2 244	2 722	8 000
kredyty	989	989	1 062	726	8	1 796	160	174	2 114	2 448	5 233
mieszkaniowe	392	392	742	168	-	910	62	75	429	566	1 868
gospodarcze	303	303	146	467	8	621	62	60	1 346	1 468	2 392
konsumpcyjne	294	294	174	91	-	265	36	39	339	414	973
należności z tytułu leasingu finansowego	1 166	1 166	904	423	-	1 327	45	99	130	274	2 767
Razem netto	2 155	2 155	1 966	1 149	8	3 123	205	273	2 244	2 722	8 000

Na potrzeby określenia przeterminowania kredytu Grupa Kapitałowa uwzględnia minimalne progi kwoty zapadłej w wysokości 500 PLN dla ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych oraz 3 000 PLN dla pozostałych ekspozycji kredytowych.

W odniesieniu do kredytów i pożyczek udzielonych klientom ustanowione były na rzecz Grupy Kapitałowej następujące zabezpieczenia: hipoteka, zastaw rejestrowy, przeniesienie prawa własności, blokada rachunku lokaty, ubezpieczenie ekspozycji kredytowej oraz gwarancje i poręczenia.

• **MODYFIKACJE**

AKTYWA FINANSOWE, KTÓRE PODLEGAŁY MODYFIKACJI	2019	
Aktywa finansowe, które podlegały modyfikacji w okresie:	Faza 2	Faza 3
wartość wyceny według zamortyzowanego kosztu przed modyfikacją	432	372
zysk (strata) rozpoznana na modyfikacji	4	(14)
Aktywa finansowe, które podlegały modyfikacji od momentu początkowego ujęcia:	31.12.2019	
wartość bilansowa brutto aktywów finansowych, które podlegały modyfikacji, dla których strata była kalkulowana w okresie dożywotnim i które po modyfikacji ujmowane są w fazie 1	229	

AKTYWA FINANSOWE, KTÓRE PODLEGAŁY MODYFIKACJI	2018	
Aktywa finansowe, które podlegały modyfikacji w okresie:	Faza 2	Faza 3
wartość wyceny według zamortyzowanego kosztu przed modyfikacją	350	349
zysk (strata) rozpoznana na modyfikacji	-	(7)
Aktywa finansowe, które podlegały modyfikacji od momentu początkowego ujęcia:	31.12.2018	
wartość bilansowa brutto aktywów finansowych, które podlegały modyfikacji, dla których strata była kalkulowana w okresie dożywotnim i które po modyfikacji ujmowane są w fazie 1	103	

• **NALEŻNOŚCI SPISANE W OKRESIE PODLEGAJĄCE DZIAŁANIOM WINDYKACYJNYM**

W poniższej tabeli zaprezentowano kwoty pozostałe do spłaty z tytułu aktywów finansowych, które zostały odpisane w trakcie okresu sprawozdawczego i w dalszym ciągu są przedmiotem działań służących odzyskaniu należności.

SPISANE NALEŻNOŚCI	2019		2018	
	Częściowo spisane	Całkowicie spisane	Częściowo spisane	Całkowicie spisane
Papiery wartościowe				
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	-	-	3	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom				
wyceniane według zamortyzowanego kosztu				
mieszkaniowe	41	689	1 980	1 217
gospodarcze	14	103	515	527
konsumpcyjne	8	427	1 154	500
należności z tytułu leasingu finansowego	19	159	311	190
nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	126	-	14
Inne aktywa finansowe	3	-	-	-
	-	1	-	-
Razem	44	816	1 983	1 231

Grupa Kapitałowa stosuje następujące kryteria spisania wierzytelności:

- wierzytelność jest wymagalna w całości i wynika w szczególności z kredytu, pożyczki, debetu umownego, gwarancji lub poręczenia spłaty kredytu lub pożyczki, obligacji,
- zgodnie z MSR i MSSF odpis na oczekiwane straty kredytowe:
  - pokrywa 100% wartości bilansowej brutto aktywa, albo
  - przekracza 90% wartości bilansowej brutto aktywa i: wobec wierzytelności podejmowane były lub nadal są prowadzone działania, które nie doprowadziły do odzyskania wierzytelności, a przeprowadzona ocena możliwości odzyskania wierzytelności, uwzględniająca w szczególności ustalenia komornika lub syndyka, zbywalność zabezpieczeń, kategorię zaspokojenia, pozycję wpisu hipoteki wskazuje na brak możliwości odzyskania całej wierzytelności, albo w ostatnich 12 miesiącach kalendarzowych wpływy na spłatę wierzytelności nie pokryły bieżąco naliczanych odsetek.

• JAKOŚĆ PORTFELA OBJĘTEGO MODELEM RATINGOWYM DLA KREDYTÓW GOSPODARCZYCH, MIESZKANIOWYCH I KONSUMPCYJNYCH

RYZYSKO KREDYTOWE EKSPozyCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2019	Wartość bilansowa brutto				
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
KREDYTY MIESZKANIOWE	112 528	5 806	2 021	89	120 444
0,00 - 0,02%	6 580	12	-	-	6 592
0,02 - 0,07%	32 268	79	-	1	32 348
0,07 - 0,11%	14 728	49	-	2	14 779
0,11 - 0,18%	18 044	107	-	-	18 151
0,18 - 0,45%	24 825	337	-	4	25 166
0,45 - 1,78%	10 964	982	-	8	11 954
1,78 - 99,99%	1 186	4 172	-	15	5 373
100%	-	-	2 021	59	2 080
brak ratingu wewnętrznego ¹	3 933	68	-	-	4 001
KREDYTY GOSPODARCZE (w tym należności z tytułu leasingu finansowego)	72 290	7 295	6 130	249	85 964
0,00 - 0,45%	8 117	13	3	4	8 137
0,45 - 0,90%	8 302	80	-	-	8 382
0,90 - 1,78%	12 745	1 311	-	12	14 068
1,78 - 3,55%	20 104	1 353	-	2	21 459
3,55 - 7,07%	16 680	1 256	-	-	17 936
7,07 - 14,07%	5 484	1 967	-	5	7 456
14,07 - 99,99%	480	1 099	6 127	112	7 818
100%	-	-	-	114	114
brak ratingu wewnętrznego ¹	378	216	-	-	594
KREDYTY KONSUMPCYJNE	19 918	1 722	1 188	49	22 877
0,00 - 0,45%	4 591	24	-	-	4 615
0,45 - 0,90%	5 492	73	-	-	5 565
0,90 - 1,78%	4 393	162	-	-	4 555
1,78 - 3,55%	2 798	256	-	-	3 054
3,55 - 7,07%	1 320	283	-	-	1 603
7,07 - 14,07%	529	307	-	-	836
14,07 - 99,99%	121	574	-	-	695
100%	-	-	1 188	49	1 237
brak ratingu wewnętrznego ¹	674	43	-	-	717
Razem	204 736	14 823	9 339	387	229 285

¹ Pozycja dotyczy głównie portfela Wspólnot i Spółdzielni Mieszkaniowych.

RYZYSKO KREDYTOWE EKSPOZYCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2018	Wartość bilansowa brutto				
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
KREDYTY MIESZKANIOWE	106 561	5 960	2 154	106	114 781
0,00 - 0,02%	7 729	15	-	-	7 744
0,02 - 0,07%	28 309	66	-	-	28 375
0,07 - 0,11%	13 546	52	-	1	13 599
0,11 - 0,18%	16 717	145	-	-	16 862
0,18 - 0,45%	22 513	321	-	5	22 839
0,45 - 1,78%	10 969	568	-	9	11 546
1,78 - 99,99%	2 442	4 773	-	19	7 234
100%	-	-	2 154	72	2 226
brak ratingu wewnętrznego ¹	4 336	20	-	-	4 356
KREDYTY GOSPODARCZE (w tym należności z tytułu leasingu finansowego)	64 115	8 422	6 846	513	79 896
0,00 - 0,45%	7 515	1	-	-	7 516
0,45 - 0,90%	8 694	58	-	-	8 752
0,90 - 1,78%	7 709	95	-	-	7 804
1,78 - 3,55%	10 978	785	-	-	11 763
3,55 - 7,07%	20 671	2 252	-	18	22 941
7,07 - 14,07%	7 714	2 156	-	1	9 871
14,07 - 99,99%	545	2 898	-	3	3 446
100%	-	-	6 846	491	7 337
brak ratingu wewnętrznego ¹	289	177	-	-	466
KREDYTY KONSUMPCYJNE	23 664	1 786	1 776	55	27 281
0,00 - 0,45%	4 012	25	-	-	4 037
0,45 - 0,90%	6 864	48	-	-	6 912
0,90 - 1,78%	5 827	64	-	-	5 891
1,78 - 3,55%	3 742	178	-	-	3 920
3,55 - 7,07%	1 537	293	-	-	1 830
7,07 - 14,07%	871	340	-	-	1 211
14,07 - 99,99%	302	746	-	-	1 048
100%	-	-	1 776	55	1 831
brak ratingu wewnętrznego ¹	509	92	-	-	601
Razem	194 340	16 168	10 776	674	221 958

¹ Pozycja dotyczy głównie portfela Wspólnot i Spółdzielni Mieszkaniowych

• **JAKOŚĆ PORTFELA OBJĘTEGO MODELEM RATINGOWYM DLA ZOBOWIĄZAŃ POZABILANSOWYCH**

RYZYSKO KREDYTOWE EKSPOZYCJI WEDŁUG PARAMETRU PD 31.12.2019	Wartość bilansowa brutto				
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE					
0,00 - 0,45%	11 674	42	-	-	11 716
0,45 - 0,90%	14 966	43	-	-	15 009
0,90 - 1,78%	7 580	167	-	-	7 747
1,78 - 3,55%	6 789	435	-	-	7 224
3,55 - 7,07%	6 871	650	-	-	7 521
7,07 - 14,07%	3 924	579	-	-	4 503
14,07 - 99,99%	131	107	-	-	238
100%	-	-	420	67	487
brak ratingu wewnętrznego ¹	11 140	1 293	-	-	12 433
Razem	63 075	3 316	420	67	66 878

¹ Pozycja dotyczy głównie ekspozycji wobec Skarbu Państwa oraz linii kredytowych dla transakcji pochodnych.

RYZYO KREDYTOWE EKSPOZYCJI WEŁUG PARAMETRU PD 31.12.2018	Wartość bilansowa brutto				
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE					
0,00 - 0,45%	11 636	21	-	-	11 657
0,45 - 0,90%	11 214	28	-	-	11 242
0,90 - 1,78%	7 307	69	-	-	7 376
1,78 - 3,55%	6 838	711	-	-	7 549
3,55 - 7,07%	3 422	489	-	-	3 911
7,07 - 14,07%	4 510	718	-	-	5 228
14,07 - 99,99%	195	113	-	-	308
100%	-	-	-	260	80
brak ratingu wewnętrznego ¹	11 090	1 111	-	-	12 201
Razem	56 212	3 260	260	80	59 812

¹ Pozycja dotyczy głównie ekspozycji wobec Skarbu Państwa oraz linii kredytowych dla transakcji pochodnych.

• **JAKOŚĆ PORTFELA OBJĘTEGO MODELEM RATINGOWYM DLA NALEŻNOŚCI OD BANKÓW**

31.12.2019		Wartość bilansowa brutto				
NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM	
RATINGI ZEWNĘTRZNE	4 077	-	-	-	4 077	
AAA	462	-	-	-	462	
AA	1 107	-	-	-	1 107	
A	1 540	-	-	-	1 540	
BBB	793	-	-	-	793	
BB	1	-	-	-	1	
B	174	-	-	-	174	
RATINGI WEWNĘTRZNE	16	-	-	-	16	
0,97%	6	-	-	-	6	
3,13%	10	-	-	-	10	
RAZEM	4 093	-	-	-	4 093	

31.12.2018		Wartość bilansowa brutto				
NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM	
RATINGI ZEWNĘTRZNE	7 649	-	-	-	7 649	
AAA	985	-	-	-	985	
AA	2 651	-	-	-	2 651	
A	3 263	-	-	-	3 263	
BBB	638	-	-	-	638	
BB	10	-	-	-	10	
B	101	-	-	-	101	
CCC	1	-	-	-	1	
RATINGI WEWNĘTRZNE	13	-	-	-	13	
0,06%	4	-	-	-	4	
0,97%	9	-	-	-	9	
RAZEM	7 662	-	-	-	7 662	

• JAKOŚĆ PORTFELA OBJĘTEGO MODELEM RATINGOWYM DLA DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

31.12.2019					
Wartość bilansowa brutto					
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
RATINGI ZEWNĘTRZNE	63 548	-	-	-	63 548
AAA	1 064	-	-	-	1 064
A	60 195	-	-	-	60 195
BBB	2 207	-	-	-	2 207
BB	82	-	-	-	82
RATINGI WEWNĘTRZNE	9 878	79	-	463	10 420
0,00-0,45%	8 133	-	-	-	8 133
0,45-0,90%	764	77	-	-	841
0,90-1,78%	162	2	-	-	164
1,78-3,55%	542	-	-	-	542
3,55-7,07%	31	-	-	-	31
7,07-14,07%	246	-	-	-	246
100,00%	-	-	-	463	463
brak ratingu wewnętrznego	3 314	-	-	4	3 318
RAZEM	76 740	79	4	463	77 286

31.12.2018					
Wartość bilansowa brutto					
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	RAZEM
RATINGI ZEWNĘTRZNE	50 619	-	-	-	50 619
AAA	207	-	-	-	207
AA	91	-	-	-	91
A	45 902	-	-	-	45 902
BBB	3 829	-	-	-	3 829
BB	73	-	-	-	73
B	517	-	-	-	517
RATINGI WEWNĘTRZNE	9 489	447	3	471	10 410
0,00-0,45%	7 670	-	-	-	7 670
0,45-0,90%	908	367	-	-	1 275
0,90-1,78%	221	16	-	-	237
1,78-3,55%	125	-	-	-	125
3,55-7,07%	315	-	-	-	315
7,07-14,07%	250	-	-	-	250
14,07-99,99%	-	64	-	-	64
100,00%	-	-	3	471	474
brak ratingu wewnętrznego	38	-	-	-	38
RAZEM	60 146	447	3	471	61 067

57. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KONCENTRACJI KREDYTOWEJ W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Grupa Kapitałowa definiuje ryzyko koncentracji kredytowej jako ryzyko wynikające z istotnego zaangażowania wobec pojedynczych klientów lub grup powiązanych klientów, których zdolność spłaty zadłużenia zależna jest od wspólnego czynnika ryzyka. Grupa Kapitałowa analizuje ryzyko koncentracji m.in. wobec:

- największych podmiotów (klientów),
  - największych grup powiązanych klientów,
  - branż,
  - regionów geograficznych,
  - walut,
  - ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie.
- **CEL ZARZĄDZANIA**

Celem zarządzania ryzykiem koncentracji jest zapewnienie bezpiecznej struktury portfela kredytowego poprzez ograniczanie zagrożeń wynikających z nadmiernych koncentracji z tytułu ekspozycji, charakteryzujących się potencjałem do generowania istotnych strat w Grupie Kapitałowej.

• **POMIAR I OCENA RYZYKA KONCENTRACJI**

Grupa Kapitałowa dokonuje pomiaru i oceny ryzyka koncentracji przez badanie rzeczywistego łącznego zaangażowania wobec klienta lub grupy powiązanych klientów oraz rzeczywistego łącznego zaangażowania w poszczególne grupy portfeli kredytowych.

Rzeczywiste zaangażowanie Grupy Kapitałowej jest rozumiane zgodnie z definicją ekspozycji określonej w rozporządzeniu CRR, która oznacza wszystkie pozycje aktywów lub pozycje pozabilansowe, w tym ekspozycje w portfelach bankowym i handlowym oraz pośrednie ekspozycje wynikające ze stosowanych zabezpieczeń.

Identyfikacja ryzyka koncentracji polega na rozpoznaniu czynników, które mogą wpływać na jego powstanie lub zmianę wysokości zaangażowania Grupy Kapitałowej, w tym potencjalnych czynników ryzyka wynikających np. z planowanej działalności Grupy Kapitałowej. W procesie identyfikacji ryzyka koncentracji Grupa Kapitałowa:

- rozpoznaje i aktualizuje strukturę grupy powiązanych klientów,
- agreguje ekspozycje wobec klienta lub grup klientów powiązanych,
- stosuje wyłączenia spod regulacyjnych limitów dużych ekspozycji, w zakresie zgodnym z Rozporządzeniem CRR Poziom tolerancji Grupy Kapitałowej na ryzyko koncentracji określają:
- zewnętrzne limity nadzorcze wynikające z art. 395 rozporządzenia CRR oraz z art. 79a Prawa bankowego,
- wewnętrzne limity Grupy Kapitałowej:
  - strategiczne limity tolerancji na ryzyko koncentracji,
  - limity określające apetyt na ryzyko koncentracji.

W pomiarze ryzyka koncentracji Grupa Kapitałowa wykorzystuje:

- wskaźnik koncentracji zaangażowania Grupy Kapitałowej wobec klienta lub grup powiązanych klientów w relacji do wartości uznanego kapitału Grupy Kapitałowej;
- wskaźniki oceniające stopień dywersyfikacji (np. wskaźnik Herfindahla Hirschmanna),
- współczynnik Giniego,
- graficzne miary koncentracji portfela (krzywa koncentracji Lorenza).

W ramach pomiaru ryzyka koncentracji i oceny wpływu czynników z otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego Banku na ryzyko koncentracji przeprowadza testy warunków skrajnych na ryzyko koncentracji podmiotowej dużych ekspozycji.

• MONITOROWANIE I PROGNOZOWANIE RYZYKA KONCENTRACJI

Grupa Kapitałowa monitoruje ryzyko koncentracji na poziomie:

- jednostkowym poprzez weryfikację wskaźnika koncentracji zaangażowań wobec klienta lub grupy klientów powiązanych każdorazowo przed wystąpieniem z wnioskiem o podjęcie decyzji o udzielenie finansowania albo zwiększenie kwoty zaangażowania oraz przed podjęciem innych działań powodujących zwiększenie zaangażowania Banku z innych tytułów,
- systemowym, poprzez:
  - codzienną kontrolę przestrzegania zewnętrznego limitu koncentracji oraz identyfikację dużych ekspozycji,
  - miesięczną kontrolę limitu wynikającego z art. 79a Prawa bankowego,
  - miesięczną lub kwartalną kontrolę przestrzegania wewnętrznych limitów Grupy Kapitałowej na ryzyko koncentracji,
  - monitorowanie wskaźników wczesnego ostrzegania w zakresie koncentracji,

Grupa Kapitałowa prognozuje zmiany poziomu ryzyka koncentracji w ramach analiz i przeglądu limitów wewnętrznych i polityki zarządzania ryzykiem koncentracji oraz w procesie przeprowadzania testów warunków skrajnych na ryzyko koncentracji.

Grupa Kapitałowa przeprowadza testy warunków skrajnych badające np. wpływ czynników makroekonomicznych na indywidualne koncentracje, wpływ skutków decyzji innych uczestników rynku finansowego, decyzji o fuzji klientów, zależności od innych ryzyk, np. od ryzyka walutowego, które mogą przyczynić się do materializacji ryzyka koncentracji oraz wpływ innych czynników z otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego na ryzyko koncentracji.

Ryzyko koncentracji jest elementem kompleksowych testów warunków skrajnych, które umożliwiają ocenę prognozowanego wpływu skorelowanych ze sobą czynników ryzyka kredytowego, stopy procentowej, walutowego, operacyjnego, płynności i ryzyka koncentracji na poziom oczekiwanej straty kredytowej Grupy Kapitałowej.

• RAPORTOWANIE RYZYKA KONCENTRACJI

Raporty dotyczące ryzyka koncentracji opracowywane są w trybie dziennym, miesięcznym oraz kwartalnym.

Raportowanie ryzyka koncentracji obejmuje cykliczne informowanie – w okresach miesięcznych lub kwartalnych – właściwych organów Banku o skali narażenia na ryzyko koncentracji, które w efekcie może doprowadzić do istotnej zmiany profilu ryzyka Banku, w tym w szczególności w zakresie:

- wykorzystania limitów określających apetyt na ryzyko i ich ewentualnych przekroczeniach,
- wskaźników wczesnego ostrzegania,
- wyników analizy testów warunków skrajnych,
- portfelowego ryzyka koncentracji oraz koncentracji największych zaangażowań Grupy Kapitałowej i przestrzegania norm koncentracji wynikających z ustawy Prawo bankowe.

• DZIAŁANIA ZARZĄDCZE DOTYCZĄCE RYZYKA KONCENTRACJI

Celem działań zarządczych jest kształtowanie i optymalizacja procesu zarządzania ryzykiem koncentracji oraz poziomu ryzyka koncentracji w Grupie Kapitałowej (zapobieganie nadmiernym koncentracjom).

Działania zarządcze obejmują w szczególności:

- wydawanie przepisów wewnętrznych Banku regulujących proces zarządzania ryzykiem koncentracji, wskazujących poziom tolerancji na ryzyko koncentracji, ustalających wysokości limitów i wartości progowych,
- wydawanie zaleceń, wytycznych postępowania, wyjaśnień i interpretacji przepisów wewnętrznych,
- podejmowanie decyzji dotyczących akceptowalnego poziomu ryzyka koncentracji, w tym w szczególności decyzji ustalających wartości progowe limitów odwzorowujących apetyt na ryzyko koncentracji,
- opracowywanie i udoskonalenie narzędzi umożliwiających utrzymanie poziomu ryzyka koncentracji w granicach akceptowanych przez Bank,

- opracowywanie i udoskonalanie metod oceny ryzyka koncentracji uwzględniających zmienność sytuacji makroekonomicznej, w tym kryzysy na rynkach zagranicznych i krajowym oraz zmienność otoczenia regulacyjnego,
- rozwijanie i doskonalenie narzędzi informatycznego wsparcia zarządzania ryzykiem koncentracji.
- **KONCENTRACJA WOBEC NAJWIĘKSZYCH PODMIOTÓW (KLIENTÓW)**

Ustawa Prawo bankowe określa limity maksymalnego zaangażowania Banku, mające przełożenie na Grupę Kapitałową. Ryzyko koncentracji zaangażowań wobec pojedynczych klientów oraz grup powiązanych klientów monitorowane jest zgodnie z rozporządzeniem CRR, zgodnie z którym Grupa Kapitałowa nie przyjmuje na siebie ekspozycji wobec klienta lub grupy powiązanych klientów, której wartość przekracza 25% wartości jego uznanego kapitału.

Na 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku limity koncentracji nie były przekroczone. Na 31 grudnia 2019 roku największe zaangażowanie wobec pojedynczego podmiotu wyniosło 9,62% uznanego kapitału skonsolidowanego (na 31 grudnia 2018 roku 7,55%).

Zaangażowanie Grupy Kapitałowej wobec 20 największych klientów niebankowych²:

31.12.2019				31.12.2018			
Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Udział w odniesieniu do uznanego kapitału Banku	Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Udział w odniesieniu do uznanego kapitału Banku
1.	3 792	1,18%	9,62%	1.	2 859	0,96%	7,55%
2.	3 753	1,16%	9,52%	2.	2 777	0,93%	7,34%
3.	2 899	0,90%	7,35%	3.	2 710	0,91%	7,16%
4.	2 717	0,84%	6,89%	4.	2 450	0,82%	6,47%
5.	2 679	0,83%	6,80%	5.	2 274	0,76%	6,01%
6.	2 583	0,80%	6,55%	6.	2 169	0,73%	5,73%
7.	2 453	0,76%	6,22%	7.	1 899	0,64%	5,02%
8.	2 270	0,70%	5,76%	8.	1 898	0,64%	5,01%
9.	1 792	0,56%	4,55%	9.	1 669	0,56%	4,41%
10.	1 547	0,48%	3,92%	10.	1 539	0,52%	4,07%
11.	1 279	0,40%	3,24%	11.	958	0,32%	2,53%
12.	1 098	0,34%	2,79%	12.	783	0,26%	2,07%
13.	961	0,30%	2,44%	13.	776	0,26%	2,05%
14.	961	0,30%	2,44%	14.	747	0,25%	1,97%
15.	817	0,25%	2,07%	15.	746	0,25%	1,97%
16. ¹	798	0,25%	2,02%	16.	743	0,25%	1,96%
17.	743	0,23%	1,88%	17.	740	0,25%	1,96%
18.	689	0,21%	1,75%	18.	721	0,24%	1,90%
19.	670	0,21%	1,70%	19.	708	0,24%	1,87%
20.	664	0,21%	1,68%	20.	705	0,24%	1,86%
Razem	35 165	10,90%	89,21%	Razem	29 871	10,03%	78,92%

¹ zaangażowanie wyłączone spod limitu koncentracji zaangażowań zgodnie z CRR

² nota nie obejmuje zaangażowań wobec Skarbu Państwa oraz Narodowego Banku Polskiego

• **KONCENTRACJA WOBEC NAJWIĘKSZYCH GRUP POWIĄZANYCH KLIENTÓW**

Największa koncentracja zaangażowania Grupy Kapitałowej w grupę kapitałową kredytobiorców wynosiła 1,42% portfela kredytowego Grupy Kapitałowej (na 31 grudnia 2018 roku 1,24%).

Na 31 grudnia 2019 roku i 31 grudnia 2018 roku największa koncentracja zaangażowania Grupy Kapitałowej wyniosła odpowiednio: 11,7% i 9,7% uznanego kapitału skonsolidowanego.

Zaangażowanie Grupy Kapitałowej wobec 5 największych grup kapitałowych²:

31.12.2019				31.12.2018			
Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Udział w odniesieniu do uznanego kapitału Banku	Lp.	Zaangażowanie kredytowe obejmuje kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje oraz należne odsetki oraz zaangażowanie pozabilansowe i kapitałowe	Udział w portfelu kredytowym, który obejmuje zaangażowania pozabilansowe oraz kapitałowe	Udział w odniesieniu do uznanego kapitału Banku
1.	4 593	1,42%	11,65%	1.	3 683	1,24%	9,73%
2.	3 839	1,19%	9,74%	2.	3 160	1,06%	8,35%
3.	3 591	1,11%	9,11%	3.	2 863	0,96%	7,56%
4.	3 183	0,99%	8,08%	4.	2 446	0,82%	6,46%
5.	2 912	0,90%	7,39%	5.	2 280	0,77%	6,02%
Razem	18 118	5,61%	45,96%	Razem	14 432	4,85%	38,13%

² zestawienie nie uwzględnia ekspozycji wobec spółek Skarbu Państwa, który w przypadku każdej grupy powiązanych klientów jest podmiotem dominującym najwyższego szczebla

• **KONCENTRACJA WOBEC SEKCJI BRANŻOWYCH**

W strukturze zaangażowania branżowego Grupy Kapitałowej dominują podmioty działające w sekcji „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” oraz „Przetwórstwo przemysłowe”. Zaangażowanie Grupy Kapitałowej w te branże stanowią około 32% całego portfela branżowego.

SEKCJA	NAZWA SEKCJI	31.12.2019		31.12.2018	
		ZAANGAŻOWANIE	LICZBA PODMIOTÓW	ZAANGAŻOWANIE	LICZBA PODMIOTÓW
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	17,10%	1,99%	16,77%	2,07%
C	Przetwórstwo przemysłowe	15,32%	11,34%	15,92%	11,40%
L	Działalność związana z obsługą nieruchomości	10,53%	13,85%	10,48%	14,45%
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	11,57%	22,59%	11,61%	23,00%
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	12,45%	0,24%	12,93%	0,26%
Pozostałe zaangażowania		33,03%	49,99%	32,29%	48,82%
Razem		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

• **KONCENTRACJA WOBEC REGIONÓW GEOGRAFICZNYCH**

Portfel kredytowy Grupy Kapitałowej jest zdywersyfikowany pod względem koncentracji geograficznej.

Struktura portfela kredytowego według regionów geograficznych różni się w Grupie Kapitałowej ze względu na obszar klienta Banku – odrębna jest dla Obszaru Rynku Detalicznego (ORD), odrębna dla Obszaru Bankowości Korporacyjnej i Inwestycyjnej (OKI).

W 2019 roku największa koncentracja portfela kredytowego ORD występuje w regionie warszawskim i katowickim - regiony te koncentrują 27% portfela ORD (na 31 grudnia 2018 roku: 27%).

KONCENTRACJA GEOGRAFICZNA RYZYKA KREDYTOWEGO W OBSZARZE KLIENTA DETALICZNEGO	31.12.2019	31.12.2018
warszawski	15,78%	15,55%
katowicki	11,46%	11,22%
poznański	9,70%	9,84%
krakowski	8,68%	8,82%
łódzki	8,00%	8,20%
wrocławski	9,78%	9,62%
gdański	8,34%	8,36%
bydgoski	6,83%	6,96%
lubelski	6,83%	6,80%
białostocki	6,44%	6,42%
szczeciński	6,08%	6,14%
centrala	0,55%	0,55%
pozostałe	0,22%	0,56%
zagranica	1,31%	0,96%
Razem	100,00%	100,00%

W 2019 roku największa koncentracja portfela kredytowego OKI występuje w makroregionie centralnym - 45% portfela OKI.

KONCENTRACJA GEOGRAFICZNA RYZYKA KREDYTOWEGO W OBSZARZE KLIENTA INSTYTUCJONALNEGO	31.12.2019	31.12.2018
centrala	2,98%	1,34%
makroregion centralny	45,35%	43,71%
makroregion północny	8,77%	10,33%
makroregion zachodni	11,05%	11,18%
makroregion południowy	10,24%	9,51%
makroregion południowo-wschodni	8,85%	10,25%
makroregion północno-wschodni	4,88%	5,08%
makroregion południowo-zachodni	6,75%	7,72%
zagranica	1,13%	0,88%
Razem	100,00%	100,00%

• **KONCENTRACJA WALUTOWA RYZYKA KREDYTOWEGO**

Na 31 grudnia 2019 roku udział ekspozycji w walutach wymiernalnych innych niż PLN w całym portfelu Grupy Kapitałowej wyniósł 18% i obniżył się w porównaniu do 2018 roku.

Największą część zaangażowania walutowego Grupy Kapitałowej stanowią ekspozycje w CHF, ich udział w portfelu walutowym Banku stanowił na koniec 2019 roku około 46% (na 31 grudnia 2018 roku: 52%). Obserwowany jest wzrost kredytów w EUR, ich udział wzrósł na koniec 2019 roku do 45% portfela walutowego (z 42% na koniec 2018 roku).

KONCENTRACJA WALUTOWA RYZYKA KREDYTOWEGO	31.12.2019	31.12.2018
PLN	81,78%	81,06%
Waluty obce, w tym:	18,22%	18,94%
CHF	8,46%	9,80%
EUR	8,16%	7,99%
USD	0,80%	1,05%
UAH	0,62%	0,02%
GBP	0,03%	0,04%
inne	0,15%	0,04%
Razem	100,00%	100,00%

• **INNE RODZAJE KONCENTRACJI**

Grupa Kapitałowa analizuje strukturę portfela kredytów mieszkaniowych względem poziomów LTV. Na koniec 2019 roku, tak jak w 2018 roku, największa koncentracja występuje w przedziale LTV 61% - 80%.

STRUKTURA PORTFELA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH GRUPY WEDŁUG LTV	31.12.2019	31.12.2018
0% - 40%	23,28%	20,72%
41%-60%	31,75%	26,03%
61% - 80%	35,88%	38,55%
81% - 90%	6,61%	10,25%
91% - 100%	1,11%	1,95%
powyżej 100%	1,37%	2,50%
Razem	100,00%	100,00%

Średnie LTV portfela kredytów mieszkaniowych wyniosło na 31 grudnia 2019 roku 55,32%, a na 31 grudnia 2018 roku 59,22%.

	31.12.2019	31.12.2018
średnie LTV dla portfela kredytów w CHF	58,68%	64,38%
średnie LTV dla całego portfela	55,32%	59,22%

58. ZABEZPIECZENIA

W okresie zakończonym 31 grudnia 2019 roku Bank nie dokonywał zmian w polityce dotyczącej zabezpieczeń.

Grupa Kapitałowa uwzględnia posiadane zabezpieczenia spłaty ekspozycji kredytowych przy szacowaniu oczekiwanej straty kredytowej. W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie znaczących, które spełniają przesłankę utraty wartości, przyszłe odzyski z zabezpieczeń szacowane są indywidualnie i uwzględniane przy ustalaniu oczekiwanej straty, z wagą odpowiadającą ocenie prawdopodobieństwa realizacji scenariusza windykacyjnego. Wartość odzysków z zabezpieczeń szacowanych w ramach scenariusza windykacyjnego dla ekspozycji dotkniętych na dzień bilansowy utratą wartości wynosiła 2 418 milionów PLN (na 31 grudnia 2018 roku 2 601 milionów PLN).

Grupa Kapitałowa nie posiada ekspozycji, które ze względu na wartość zabezpieczenia nie zostały objęte odpisem na oczekiwane straty kredytowe.

59. PRAKTYKI FORBEARANCE

Grupa Kapitałowa jako forbearance traktuje działania mające na celu dokonanie uzgodnionych z dłużnikiem lub emitentem zmian warunków umowy wymuszonych jego trudną sytuacją finansową (działania restrukturyzacyjne wprowadzające udogodnienia, które w innym przypadku nie byłyby przyznane). Celem działań forbearance jest przywrócenie dłużnikowi lub emitentowi zdolności wywiązania się z zobowiązań wobec Grupy Kapitałowej oraz maksymalizacja efektywności zarządzania wierzytelnościami trudnymi, tj. uzyskanie możliwie najwyższych odzysków, przy jednoczesnym ograniczaniu do minimum ponoszonych w związku z tym kosztów.

Zmiany warunków spłaty dokonywane w ramach forbearance mogą dotyczyć:

- rozłożenia zadłużenia wymagalnego na raty,
- zmiany formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące),
- wydłużenia okresu kredytowania,
- zmiany oprocentowania,
- zmiany wysokości marży,
- redukcji wierzytelności.

W wyniku zawarcia i terminowej obsługi umowy *forbearance* wierzytelność staje się wierzytelnością niewymagalną.

Udzielenie w ramach forbearance udogodnień uznawanych jako przesłanki utraty wartości skutkuje rozpoznaniem przesłanki utraty wartości i zaklasyfikowaniem ekspozycji kredytowej do portfela ekspozycji z utratą wartości.

Włączenie takich ekspozycji do portfela ekspozycji obsługiwanych (zaprzestanie rozpoznawania umowy forbearance jako przesłanki utraty wartości) następuje nie wcześniej niż po 12 miesiącach od wprowadzenia forbearance, o ile uregulowane zostaną przez klienta wszystkie zaległości w spłacie oraz co najmniej 6 rat wynikających z umownego harmonogramu, a aktualna sytuacja klienta nie stanowi w ocenie Grupy Kapitałowej zagrożenia dla wywiązania się przez niego z warunków umowy restrukturyzacyjnej.

Ekspozycje przestają spełniać kryteria ekspozycji ze statusem forbearance, gdy spełnione są łącznie warunki:

- upłynęły przynajmniej 24 miesiące od włączenia ekspozycji forborne do portfela ekspozycji obsługiwanych (okres warunkowy),
- na koniec okresu warunkowego, o którym mowa powyżej, klient nie posiada zadłużenia przeterminowanego wobec Grupy Kapitałowej przekraczającego 30 dni,
- nastąpiła terminowa spłata przynajmniej 12 rat w docelowej wysokości.

Ekspozycje ze statusem forbearance są na bieżąco monitorowane. W całym okresie rozpoznawania statusu forbearance odpisy aktualizujący jest równy wysokości oczekiwanej straty w horyzoncie życia ekspozycji.

31.12.2019	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance					Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance					Wartość brutto ekspozycji objętych forbearance	Wartość netto ekspozycji objętych forbearance
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto		
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	19	-	19	-	19	216	-	216	-	216	235	235
Kredyty konsumpcyjne	19	-	19	-	19	37	-	37	-	37	56	56
konsumpcyjne	19	-	19	-	19	37	-	37	-	37	56	56
Obligacje korporacyjne PLN	-	-	-	-	-	179	-	179	-	179	179	179
Wycenione do wartości godziwej przez inne dochody całkowite:	-	-	-	-	-	463	-	463	(5)	458	463	458
Obligacje korporacyjne PLN	-	-	-	-	-	463	-	463	(5)	458	463	458
Wycenione według zamortyzowanego kosztu:	1 129	1	1 130	(70)	1 060	2 068	45	2 113	(822)	1 291	3 243	2 351
Kredyty	1 121	1	1 122	(70)	1 052	1 998	45	2 043	(810)	1 233	3 165	2 285
mieszkaniowe	466	-	466	(27)	439	485	-	485	(226)	259	951	698
gospodarcze	600	1	601	(39)	562	1 399	42	1 441	(548)	893	2 042	1 455
konsumpcyjne	55	-	55	(4)	51	114	3	117	(36)	81	172	132
Należności z tytułu leasingu finansowego	8	-	8	-	8	70	-	70	(12)	58	78	66
Razem	1 148	1	1 149	(70)	1 079	2 747	45	2 792	(827)	1 965	3 941	3 044

31.12.2018	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance					Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance					Wartość brutto ekspozycji objętych forbearance	Wartość netto ekspozycji objętych forbearance
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto		
Nieprzeznaczone do obrotu wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	-	-	-	-	-	116	-	116	-	116	116	116
Kredyty konsumpcyjne	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	1
Obligacje korporacyjne PLN	-	-	-	-	-	115	-	115	-	115	115	115
Wycenione do wartości godziwej przez inne dochody całkowite:	37	-	37	-	37	471	-	471	(10)	461	508	498
Obligacje korporacyjne PLN	12	-	12	-	12	471	-	471	(10)	461	483	473
Obligacje korporacyjne walutowe	25	-	25	-	25	-	-	-	-	-	25	25
Wycenione według zamortyzowanego kosztu:	1 116	2	1 118	(79)	1 039	3 026	183	3 209	(1 205)	2 004	4 327	3 043
Kredyty	1 101	2	1 103	(79)	1 024	2 935	183	3 118	(1 193)	1 925	4 221	2 949
mieszkaniowe	556	-	556	(36)	520	689	-	689	(375)	314	1 245	834
gospodarcze	462	2	464	(37)	427	2 050	180	2 230	(732)	1 498	2 694	1 925
konsumpcyjne	83	-	83	(6)	77	196	3	199	(86)	113	282	190
Należności z tytułu leasingu finansowego	15	-	15	-	15	91	-	91	(12)	79	106	94
Razem	1 153	2	1 155	(79)	1 076	3 613	183	3 796	(1 215)	2 581	4 951	3 657

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG STOSOWANYCH ZMIAN WARUNKÓW SPŁATY (BRUTTO)	31.12.2019	31.12.2018
Kwota ujętych przychodów z tytułu odsetek związanych z kredytami i pożyczkami udzielonymi klientom, które podlegały forbearance	139	141

60. EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE KONTRAHENTA

KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO – RYNEK MIĘDZYBANKOWY I POZAHURTOWY - ZAANGAŻOWANIE NA DZIEŃ 31.12.2019 ¹								
Kontrahent	Kraj	Rating	Rynek międzybankowy - hurtowy			Rynek pozahurtowy		Razem
			Lokata (wartość nominalna)	Instrumenty pochodne (wycena rynkowa, w przypadku dodatniej bez uwzględnienia zabezpieczenia)	Papiery wartościowe (wartość nominalna)	Nominalna kwota zaangażowania bilansowego	Nominalna kwota zaangażowania pozabilansowego	
Kontrahent 1	instytucja ponadnarodowa	AAA	-	3	1 017	-	-	1 020
Kontrahent 2	Austria	BBB	681	-	-	-	-	681
Kontrahent 3	Szwajcaria	AAA	456	(11)	-	-	-	456
Kontrahent 4	Wielka Brytania	A	341	-	-	-	-	341
Kontrahent 5	USA	AA	266	-	-	-	-	266
Kontrahent 6	Austria	A	199	(5)	-	-	-	199
Kontrahent 7	Polska	A	-	1	1	150	-	152
Kontrahent 8	Finlandia	AA	-	(88)	-	20	123	144
Kontrahent 9	Irlandia	AA	110	-	-	-	-	110
Kontrahent 10	USA	AA	-	88	-	5	5	98
Kontrahent 11	Dania	A	74	(2)	-	-	-	74
Kontrahent 12	Wielka Brytania	AA	-	70	-	-	-	70
Kontrahent 13	Niemcy	BBB	-	67	-	-	-	67
Kontrahent 14	Polska	BBB	-	39	-	-	-	39
Kontrahent 15	Wielka Brytania	A	-	36	-	-	-	36
Kontrahent 16	Wielka Brytania	A	-	32	-	-	-	32
Kontrahent 17	Niemcy	AA	-	27	-	-	-	27
Kontrahent 18	Niemcy	BBB	-	25	-	-	-	25
Kontrahent 19	Luksemburg	AA	-	-	-	0	20	20
Kontrahent 20	Francja	A	-	20	-	-	-	20

¹ Bez uwzględnienia zaangażowania wobec Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego.

KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO – RYNEK MIĘDZYBANKOWY I POZAHURTOWY - ZAANGAŻOWANIE NA DZIEŃ 31.12.2018 ¹								
Kontrahent	Kraj	Rating	Rynek międzybankowy - hurtowy			Rynek pozahurtowy		Razem
			Lokata (wartość nominalna)	Instrumenty pochodne (wycena rynkowa, w przypadku dodatniej bez uwzględnienia zabezpieczenia)	Papiery wartościowe (wartość nominalna)	Nominalna kwota zaangażowania bilansowego	Nominalna kwota zaangażowania pozabilansowego	
Kontrahent 3	Szwajcaria	AAA	985	(1)	-	-	-	985
Kontrahent 8	Finlandia	AA	600	(24)	-	13	100	713
Kontrahent 30	Belgia	A	700	1	-	-	-	701
Kontrahent 6	Austria	A	581	-	-	-	-	581
Kontrahent 35	Norwegia	A	515	-	-	-	-	515
Kontrahent 64	Szwajcaria	AA	493	-	-	-	-	493
Kontrahent 21	Austria	BBB	467	-	-	-	-	467
Kontrahent 65	Polska	A	-	1	400	-	-	401
Kontrahent 66	Szwajcaria	AA	400	-	-	-	-	400
Kontrahent 67	Szwajcaria	AA	376	-	-	-	-	376
Kontrahent 68	Chiny	A	280	-	-	-	-	280
Kontrahent 1	instytucja ponadnarodowa	AAA	-	(1)	200	-	-	200
Kontrahent 9	Irlandia	AA	194	-	-	-	-	194
Kontrahent 69	Szwajcaria	AA	146	-	-	-	-	146
Kontrahent 7	Polska	A	-	-	-	140	-	140
Kontrahent 70	Włochy	BBB	99	-	-	-	-	99
Kontrahent 12	Wielka Brytania	AA	-	97	-	-	-	97
Kontrahent 10	USA	AA	-	71	-	-	10	81
Kontrahent 14	Polska	BBB	-	51	28	-	-	79
Kontrahent 13	Niemcy	BBB	-	76	-	-	-	76

¹ Bez uwzględnienia zaangażowania wobec Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego

Na 31 grudnia 2019 roku i 31 grudnia 2018 roku Grupa Kapitałowa posiadała dostęp do dwóch izb rozliczeniowych (w jednej jako uczestnik pośredni, w drugiej bezpośredni), za pośrednictwem których rozliczała określone w rozporządzeniu EMIR wraz z powiązаныmi rozporządzeniami delegowanymi i wykonawczymi transakcje pochodne na stopę procentową z wybranymi kontrahentami krajowymi i zagranicznymi. W ujęciu nominalnym udział transakcji centralnie rozliczanych w przypadku IRS/OIS wyniósł 93% całego portfela transakcji IRS/OIS, w przypadku FRA – wszystkie transakcje były transakcjami przekazanymi do rozliczenia w izbach rozliczeniowych.

61. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH

Grupa Kapitałowa w sposób szczególny analizuje portfel walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych. Grupa Kapitałowa na bieżąco monitoruje jakość tego portfela i analizuje ryzyko pogorszenia się jakości tego portfela. Obecnie jakość portfela pozostaje na akceptowanym poziomie. Grupa Kapitałowa uwzględnia ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych w zarządzaniu adekwatnością kapitałową i kapitałem własnym.

KREDYTY MIESZKANIOWE DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG WALUT 31.12.2019	Osoby prywatne			Przedsiębiorcy indywidualni, Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych			Razem		
	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto
PLN	89 745	(1 034)	88 711	4 081	(11)	4 070	93 826	(1 045)	92 781
CHF	21 410	(692)	20 718	4	-	4	21 414	(692)	20 722
EUR	2 825	(53)	2 772	-	-	-	2 825	(53)	2 772
USD	50	(6)	44	-	-	-	50	(6)	44
UAH	209	(21)	188	-	-	-	209	(21)	188
INNE	9	-	9	-	-	-	9	-	9
RAZEM	114 248	(1 806)	112 442	4 085	(11)	4 074	118 333	(1 817)	116 516

KREDYTY MIESZKANIOWE DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG WALUT 31.12.2018	Osoby prywatne			Przedsiębiorcy indywidualni, Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych			Razem		
	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto
PLN	81 891	(1 068)	80 823	3 964	(14)	3 950	85 855	(1 082)	84 773
CHF	23 259	(683)	22 576	4	-	4	23 263	(683)	22 580
EUR	3 154	(53)	3 101	-	-	-	3 154	(53)	3 101
USD	59	(6)	53	-	-	-	59	(6)	53
UAH	135	(19)	116	-	-	-	135	(19)	116
INNE	10	-	10	-	-	-	10	-	10
RAZEM	108 508	(1 829)	106 679	3 968	(14)	3 954	112 476	(1 843)	110 633

Do gospodarstw domowych Bank zalicza następujące grupy klientów: osoby prywatne będące klientami bankowości hipotecznej, przedsiębiorców indywidualnych oraz rolników indywidualnych.

KREDYTY I POŻYCZKI MIESZKANIOWE WALUTOWE WEDŁUG DATY UDZIELENIA 31.12.2019		INDEKSOWANE	DENOMINOWANE	Razem
do 2002 roku	Wartość brutto	-	98	98
	Odpisy na straty kredytowe	-	(2)	(2)
	Wartość netto	-	96	96
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	6 704	6 704
od 2003 roku do 2006 roku	Wartość brutto	-	4 974	4 974
	Odpisy na straty kredytowe	-	(107)	(107)
	Wartość netto	-	4 867	4 867
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	47 821	47 821
od 2007 roku do 2009 roku	Wartość brutto	-	12 753	12 753
	Odpisy na straty kredytowe	-	(542)	(542)
	Wartość netto	-	12 211	12 211
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	54 056	54 056
od 2010 roku do 2012 roku	Wartość brutto	3 362	3 085	6 447
	Odpisy na straty kredytowe	(39)	(57)	(96)
	Wartość netto	3 323	3 028	6 351
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	11 115	12 709	23 824
od 2013 roku do 2016 roku	Wartość brutto	5	14	19
	Odpisy na straty kredytowe	-	(2)	(2)
	Wartość netto	5	12	17
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	18	47	65
Razem	Wartość brutto	3 367	20 924	24 291
	Odpisy na straty kredytowe	(39)	(710)	(749)
	Wartość netto	3 328	20 214	23 542
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	11 133	121 337	132 470

KREDYTY I POŻYCZKI MIESZKANIOWE WALUTOWE WEDŁUG DATY UDZIELENIA 31.12.2018		INDEKSOWANE	DENOMINOWANE	Razem
do 2002 roku	Wartość brutto	-	130	130
	Odpisy na straty kredytowe	-	(3)	(3)
	Wartość netto	-	127	127
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	7 850	7 850
od 2003 roku do 2006 roku	Wartość brutto	-	5 491	5 491
	Odpisy na straty kredytowe	-	(120)	(120)
	Wartość netto	-	5 371	5 371
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	51 943	51 943
od 2007 roku do 2009 roku	Wartość brutto	-	13 899	13 899
	Odpisy na straty kredytowe	-	(527)	(527)
	Wartość netto	-	13 372	13 372
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	-	56 045	56 045
od 2010 roku do 2012 roku	Wartość brutto	3 562	3 373	6 935
	Odpisy na straty kredytowe	(33)	(52)	(85)
	Wartość netto	3 529	3 321	6 850
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	11 527	13 353	24 880
od 2013 roku do 2016 roku	Wartość brutto	5	17	22
	Odpisy na straty kredytowe	-	(4)	(4)
	Wartość netto	5	13	18
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	18	53	71
Razem	Wartość brutto	3 567	22 910	26 477
	Odpisy na straty kredytowe	(33)	(706)	(739)
	Wartość netto	3 534	22 204	25 738
	Liczba udzielonych kredytów (w sztukach)	11 545	129 244	140 789

• RYZYKO PRAWNE KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ

Grupa Kapitałowa na 31 grudnia 2019 roku ujęła w sprawozdaniu finansowym wpływ ryzyka prawnego dotyczącego portfela kredytów hipotecznych w walutach wymiernych udzielonych gospodarstwom domowym. Dla spłaconych kontraktów kredytowych Grupa Kapitałowa utworzyła, zgodnie z MSR 37, rezerwę na potencjalne sprawy sporne w wysokości 29 milionów PLN. Dla kontraktów czynnych Grupa Kapitałowa, odzwierciedlając zmienione, szacowane przepływy pieniężne wynikające z umów, skorygowała wartość bilansową brutto kredytów hipotecznych, zgodnie z MSSF 9 o oczekiwany wpływ potencjalnych spraw spornych, obniżając ich wartość o 281 milionów PLN. Jednocześnie w odniesieniu do istniejących spraw spornych na 31 grudnia 2019 roku, Grupa Kapitałowa pomniejszyła wartość bilansową brutto kredytów hipotecznych o 141 milionów PLN. Łączny wpływ ryzyka prawnego w wysokości 451 milionów PLN został rozpoznany w rachunku zysków i strat w oddzielnej linii jako koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymiernych.

Grupa Kapitałowa zastosowała dwa niezależne modele predykcji potencjalnych strat wynikających z ryzyka prawnego otrzymując zbliżone wartości oczekiwanej straty. Modele te uwzględniają prognozy wzrostu liczby pozwów w horyzoncie trzyletnim oraz podział portfela kredytów hipotecznych w walutach wymiernych na generacje m.in. wg następujących kryteriów: cechy charakterystyczne umowy, data udzielenia kredytu, kurs z daty udzielenia, kwota kredytu, typ produktu oraz podmiot udzielający kredyt. W kalkulacji potencjalnych strat uwzględniono możliwe scenariusze rozstrzygnięć spraw sądowych oraz prawdopodobieństwa ich wystąpienia, biorąc pod uwagę historię dotychczasowych rozstrzygnięć sporów sądowych oraz ocenę zewnętrznych kancelarii prawnych.

Grupa Kapitałowa skalkulowała stratę na ryzyko prawne przy zastosowaniu statystycznej metody wartości oczekiwanej będącej sumą iloczynów prawdopodobieństw wystąpienia określonych rozstrzygnięć sporów sądowych oraz skalkulowanej straty dla każdego scenariusza przy uwzględnieniu alternatywnych metod predykcji liczby sporów w horyzoncie trzyletnim. Dodatkowo Grupa Kapitałowa uwzględniła w modelu wpływ charakterystyk klientów na wartość oczekiwanej straty.

W kalkulacji oczekiwanej straty z tytułu ryzyka prawnego Grupa Kapitałowa zastosowała uproszczenia wynikające z analizy długiego szeregu danych historycznych, w tym danych przejmowanych podmiotów oraz wielu scenariuszy możliwych rozstrzygnięć sporów. W ocenie Grupy Kapitałowej zastosowane uproszczenia nie mają istotnego wpływu na wartość potencjalnej straty.

Z uwagi na krótki horyzont dostępnych danych historycznych oraz istotną niepewność w odniesieniu do kierunku kształtowania się orzecznictwa sądów, jak również uwarunkowań rynkowych, przyjęta metodologia szacowania strat z tytułu ryzyka prawnego, będzie podlegać okresowej weryfikacji w kolejnych okresach sprawozdawczych.

Grupa Kapitałowa przeprowadziła analizę wrażliwości modeli, dla których zmiana poniższych parametrów miałaby następujący wpływ na wartość szacowanej straty na ryzyko prawne potencjalnych spraw spornych:

Parametr	Scenariusz	Wpływ na stratę z tytułu ryzyka prawnego dotyczące portfela kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych udzielonych gospodarstwom domowym
Liczba pozwów	20%	62
	-20%	(62)
Horyzont czasowy prognozy	4 lata	115
	2 lata	(106)

Gdyby dodatkowo 1% klientów Banku posiadających kredyty hipoteczne w walutach wymiennalnych wystąpił z pozwem przeciwko Bankowi, wówczas wpływ na stratę z tytułu ryzyka prawnego dotyczącego kredytów hipotecznych w walutach wymiennalnych wzrósłby o 100 milionów PLN.

62. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ

- **DEFINICJA**

Ryzyko stopy procentowej to ryzyko poniesienia straty na pozycjach bilansowych i pozabilansowych Grupy Kapitałowej wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w wyniku zmian stóp procentowych na rynku.

- **CEL ZARZĄDZANIA**

Ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian rynkowych stóp procentowych do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych.

- **IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA**

Grupa Kapitałowa wykorzystuje takie miary ryzyka stopy procentowej jak: wrażliwość dochodu odsetkowego, wrażliwość wartości ekonomicznej, wartość zagrożona (VaR), testy warunków skrajnych i luki przeszacowań.

- **KONTROLA**

Kontrola ryzyka stopy procentowej obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka stopy procentowej, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko stopy procentowej.

- **PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE**

Grupa Kapitałowa regularnie monitoruje:

- poziom miar ryzyka stopy procentowej,
- stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji na ryzyko stopy procentowej,
- stopień wykorzystania wewnętrznych limitów i wartości progowych na ryzyko stopy procentowej.

- **RAPORTOWANIE**

Raporty dotyczące ryzyka stopy procentowej opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym.

- **DZIAŁANIA ZARZĄDCZE**

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Grupie Kapitałowej są: procedury dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej, limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej.

W Grupie Kapitałowej zostały ustanowione limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej m.in. na: wrażliwość dochodu odsetkowego, wrażliwość wartości ekonomicznej oraz straty.

INFORMACJE FINANSOWE

Ekspozycja Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na ryzyko stopy procentowej kształtowała się na 31 grudnia 2019 roku i 31 grudnia 2018 roku w ramach przyjętych limitów. Grupa Kapitałowa była głównie narażona na ryzyko złotowej stopy procentowej. Ryzyko stopy procentowej generowane przez spółki Grupy Kapitałowej nie wpływało w istotny sposób na ryzyko stopy procentowej całej Grupy Kapitałowej i tym samym nie zmieniało istotnie jej profilu ryzyka.

Grupa Kapitałowa stosuje podział na portfele z punktu widzenia zarządzania ryzykiem stopy procentowej:

- bankowy - obejmuje pozycje bilansowe oraz pozabilansowe niezaliczone do portfela handlowego, w szczególności pozycje wynikające z działalności podstawowej Grupy, transakcje zawierane w celach inwestycyjnych i płynnościowych oraz ich transakcje zabezpieczające,
- handlowy - obejmuje operacje wykonywane na instrumentach finansowych w ramach działalności na rachunek własny i działalności klientowskiej.

PORTFEL BANKOWY

Bank, w celu monitorowania ryzyka stopy procentowej stosuje miary ryzyka stopy procentowej odzwierciedlające zidentyfikowane cztery główne rodzaje ryzyka stopy procentowej:

- ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania,
  - ryzyko krzywej dochodowości,
  - ryzyko bazowe, oraz
  - ryzyko opcji klienta.
- **WRAŻLIWOŚĆ DOCHODU ODSETKOWEGO**

Wrażliwość dochodu odsetkowego na skokowe przesunięcie krzywej dochodowości określa potencjalny efekt finansowy tego przesunięcia wyrażony zmianą wysokości dochodu odsetkowego w danym horyzoncie czasowym. Zmiana ta wynika z niedopasowania terminów przeszacowań aktywów, pasywów oraz zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych (w szczególności instrumentów pochodnych) wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Wrażliwość dochodu odsetkowego w portfelu bankowym Grupy Kapitałowej na skokowe przesunięcie krzywej dochodowości o 100 p.b. w horyzoncie jednego roku we wszystkich walutach przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY	31.12.2019	31.12.2018
Wrażliwość dochodu odsetkowego (mln PLN)	907	1 001

- **WRAŻLIWOŚĆ WARTOŚCI EKONOMICZNEJ**

Wrażliwość wartości ekonomicznej odzwierciedla zmianę wartości godziwej pozycji w portfelu wynikającą z równoległego przesunięcia krzywych dochodowości o jeden punkt bazowy w górę.

Poniższa tabela przedstawia miarę wrażliwości wartości ekonomicznej (BPV) portfela bankowego Grupy Kapitałowej we wszystkich walutach na 31 grudnia 2019 roku oraz na 31 grudnia 2018 roku:

NAZWA MIARY	31.12.2019	31.12.2018
Wrażliwość wartości ekonomicznej (mln PLN)	3	8

PORTFEL HANDLOWY

Bank w celu monitorowania ryzyka stopy procentowej w portfelu handlowym stosuje miarę wartości zagrożonej VaR.

- **WARTOŚĆ ZAGROŻONA**

Miara IR VaR to potencjalna wartość straty, która może wystąpić w normalnych warunkach rynkowych w określonym czasie (tzn. horyzoncie) oraz z założonym poziomem prawdopodobieństwa z tytułu zmian krzywych stóp procentowych.

IR VaR w portfelu handlowym Banku przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY	31.12.2019	31.12.2018
IR VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN):		
Wartość średnia	5	6
Wartość maksymalna	10	11
Wartość na koniec okresu	6	5

63. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM

- **DEFINICJA**

Ryzyko walutowe to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji walutowych w poszczególnych walutach.

- **CEL ZARZĄDZANIA**

Ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury walutowej pozycji bilansowych oraz pozabilansowych.

- **IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA**

W Grupie Kapitałowej wykorzystywane są następujące miary ryzyka walutowego: wartość zagrożona (VaR) i testy warunków skrajnych.

- **KONTROLA**

Kontrola ryzyka walutowego obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka walutowego, w szczególności strategicznego limitu tolerancji na ryzyko walutowe.

- **PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE**

Grupa Kapitałowa regularnie monitoruje:

- poziom miar ryzyka walutowego,
- stopień wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko walutowe,
- stopień wykorzystania wewnętrznych limitów i wartości progowych na ryzyko walutowe.

- **RAPORTOWANIE**

Raporty dotyczące ryzyka walutowego opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym.

- **DZIAŁANIA ZARZĄDCZE**

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie Kapitałowej są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem walutowym,
- limity i wartości progowe na ryzyko walutowe,
- określenie dopuszczalnych typów transakcji walutowych oraz stosowanych w tych transakcjach kursów walutowych.

Grupa Kapitałowa ustanowiła limity i wartości progowe na ryzyko walutowe m.in. na: pozycje walutowe, wartość zagrożoną obliczaną w horyzoncie 10-dniowym oraz stratę na rynku walutowym.

INFORMACJE FINANSOWE

MIARY WRAŻLIWOŚCI

Miara FX VaR to potencjalna wartość straty, która może wystąpić w normalnych warunkach rynkowych w określonym czasie (tzw. horyzoncie) oraz z założonym poziomem prawdopodobieństwa z tytułu zmian kursów walutowych.

Stress-testy służą do oszacowania straty w przypadku gwałtownych zmian na rynku walutowym, które nie są standardowo opisane za pomocą miar statystycznych.

FX VaR Banku, łącznie dla wszystkich walut przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	31.12.2019	31.12.2018
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN) ¹	9	4

¹ Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej generujących istotne ryzyko walutowe oraz specyfikę rynku, na którym działają, Podmiot dominujący nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Spółki te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem walutowym. Miare VaR 10-dniowy stosuje KREDOBANK SA, jej wartość na 31 grudnia 2019 roku wyniosła ok. 0,1 miliona PLN, a na 31 grudnia 2018 roku ok. 0,2 miliona PLN.

POZYCJA WALUTOWA

Wielkość pozycji walutowych w Grupie Kapitałowej prezentuje poniższa tabela:

POZYCJA WALUTOWA	31.12.2019	31.12.2018
EUR	(152)	(127)
CHF	(238)	(34)
Pozostałe (Globalna Netto)	7	46

Wielkość pozycji walutowych jest kluczowym (poza zmiennościami kursów walutowych) czynnikiem determinującym poziom ryzyka walutowego, na jakie narażona jest Grupa Kapitałowa. Na poziom pozycji walutowych wpływają wszystkie transakcje walutowe, jakie zostają zawarte, bilansowe i pozabilansowe. Narażenie Grupy Kapitałowej na ryzyko walutowe jest niskie.

• STRUKTURA WALUTOWA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

STRUKTURA WALUTOWA 31.12.2019	Waluta w przeliczeniu na PLN						
	PLN	CHF	EUR	USD	UAH	Inne	Razem
Kasa, środki w Banku Centralnym	13 652	43	641	101	47	193	14 677
Należności od banków	755	53	1 797	994	191	302	4 092
Pochodne instrumenty zabezpieczające	618	8	16	3	-	-	645
Pozostałe instrumenty pochodne	2 499	-	231	64	-	1	2 795
Papiery wartościowe	77 255	-	2 081	1 189	48	-	80 573
- przeznaczone do obrotu	1 109	-	3	-	-	-	1 112
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 807	-	148	244	-	-	2 199
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	61 287	-	1 584	888	48	-	63 807
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	13 052	-	346	57	-	-	13 455
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	188 882	21 229	17 522	1 821	1 501	479	231 434
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8 286	-	-	-	-	-	8 286
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	180 596	21 229	17 522	1 821	1 501	479	223 148
Inne aktywa finansowe	2 482	-	78	20	8	36	2 624
Suma aktywów finansowych	286 143	21 333	22 366	4 192	1 795	1 011	336 840
Zobowiązania wobec banków	1 481	9	583	259	11	542	2 885
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	317	-	-	-	-	-	317
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1 164	9	583	259	11	542	2 568
Pochodne instrumenty zabezpieczające	581	-	7	1	-	-	589
Pozostałe instrumenty pochodne	2 590	-	240	94	-	-	2 924
Zobowiązania wobec klientów	227 343	537	18 669	7 896	1 476	2 278	258 199
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	45	-	-	-	-	-	45
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	227 298	537	18 669	7 896	1 476	2 278	258 154
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	10 430	1 569	15 262	3 842	45	-	31 148
Zobowiązania podporządkowane	2 730	-	-	-	-	-	2 730
Pozostałe zobowiązania finansowe	2 998	1	415	77	65	44	3 600
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	217	2	34	13	2	1	269
Suma zobowiązań finansowych	248 370	2 118	35 210	12 182	1 599	2 865	302 344
Udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	56 564	136	5 466	4 083	270	359	66 878

STRUKTURA WALUTOWA 31.12.2018	Waluta w przeliczeniu na PLN						
	PLN	CHF	EUR	USD	UAH	Inne	Razem
Kasa, środki w Banku Centralnym	21 663	68	726	166	35	267	22 925
Należności od banków	1 664	7	2 870	2 208	103	809	7 661
Pochodne instrumenty zabezpieczające	649	7	2	-	-	-	658
Pozostałe instrumenty pochodne	1 715	-	144	48	-	-	1 907
Papiery wartościowe	62 796	-	684	561	72	1	64 114
- przeznaczone do obrotu	230	-	5	-	-	-	235
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 448	-	188	212	-	-	2 848
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	52 113	-	63	309	72	1	52 558
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	8 005	-	428	40	-	-	8 473
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	172 374	23 211	16 043	2 112	1 028	144	214 912
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 106	-	-	-	-	-	1 106
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	171 268	23 211	16 043	2 112	1 028	144	213 806
Inne aktywa finansowe	2 723	-	66	20	-	16	2 825
Suma aktywów finansowych	263 584	23 293	20 535	5 115	1 238	1 237	315 002
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	7	-	-	-	-	-	7
Zobowiązania wobec banków	1 129	7	588	263	10	4	2 001
Pochodne instrumenty zabezpieczające	464	-	7	-	-	-	471
Pozostałe instrumenty pochodne	2 458	-	163	33	-	1	2 655
Zobowiązania wobec klientów	215 720	1 919	15 127	7 262	1 034	1 754	242 816
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	8 644	1 527	14 603	3 812	41	-	28 627
Zobowiązania podporządkowane	2 731	-	-	-	-	-	2 731
Pozostałe zobowiązania finansowe	1 906	13	337	65	21	22	2 364
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	169	2	54	1	-	1	227
Suma zobowiązań finansowych	233 228	3 468	30 879	11 436	1 106	1 782	281 899
Udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	50 798	150	5 804	2 601	238	221	59 812

64. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI

DEFINICJA

Ryzyko płynności to ryzyko braku możliwości terminowego wywiązania się z zobowiązań w wyniku braku płynnych środków. Sytuacja braku płynności może wynikać z niewłaściwej struktury aktywów i zobowiązań, w tym pozabilansowych, niedopasowania przepływów pieniężnych, nieotrzymania płatności od kontrahentów, nagłego wycofania środków przez klientów lub innych wydarzeń na rynku.

Grupa Kapitałowa zarządza również ryzykiem finansowania, które uwzględnia ryzyko utraty posiadanych źródeł finansowania oraz braku możliwości odnowienia wymagalnych środków finansowania lub utraty dostępu do nowych źródeł finansowania.

CEL ZARZĄDZANIA

Zapewnienie niezbędnej wysokości środków finansowych koniecznych do wywiązywania się z bieżących i przyszłych (również potencjalnych) zobowiązań z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności oraz potrzeb mogących się pojawić w wyniku zmian otoczenia rynkowego poprzez odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i zobowiązań, w tym pozabilansowych.

IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA

Grupa Kapitałowa wykorzystuje następujące miary ryzyka płynności:

- kontraktowa i urealniona luka płynności,
- nadwyżka płynności,
- rezerwa płynności,
- wskaźnik relacji stabilnych środków finansowania do aktywów niepłynnych,
- wskaźnik pokrycia wypływów netto (LCR),
- krajowe nadzorcze miary płynności (M3-M4),
- miary stabilności portfela depozytów i kredytów,
- testy warunków skrajnych (stress-testy płynności).

KONTROLA

Kontrola ryzyka płynności obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka płynności, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko płynności.

PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE

Grupa Kapitałowa regularnie monitoruje:

- stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji na ryzyko płynności,
- stopień wykorzystania nadzorczych norm płynności,
- stopień wykorzystania wewnętrznych limitów i wartości progowych na ryzyko płynności,
- koncentrację źródeł finansowania,
- wskaźniki wczesnego ostrzegania - monitorowanie ich poziomu ma na celu wczesne wykrycie niekorzystnych zjawisk mogących mieć negatywny wpływ na sytuację płynnościową Grupy Kapitałowej lub sektora finansowego (których przekroczenie uruchamia płynnościowe plany awaryjne).

Grupa Kapitałowa dokonuje również cyklicznych prognoz poziomu ryzyka płynności, które uwzględniają aktualny rozwój działalności Grupy Kapitałowej. Prognozy poziomu płynności uwzględniają przede wszystkim poziom kształtowania się wybranych miar ryzyka płynności w warunkach zrealizowania się prognoz aktywów oraz zobowiązań Grupy Kapitałowej oraz w sytuacji realizacji wybranych scenariuszy stress-testowych.

• RAPORTOWANIE

Raporty dotyczące ryzyka płynności opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym, kwartalnym oraz raz w roku opracowywana jest pogłębiona analiza płynności długoterminowej. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko płynności oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko. Odbiorcami raportów są przede wszystkim: KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka oraz Rada Nadzorcza.

• DZIAŁANIA ZARZĄDCZE/ NARZĘDZIA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem płynności Grupy Kapitałowej są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem płynności, w tym w szczególności płynnościowe plany awaryjne,
- limity i wartości progowe ograniczające ryzyko płynności krótko-, średnio- i długoterminowej,
- krajowe i europejskie nadzorcze normy płynnościowe,
- transakcje depozytowe, lokacyjne, transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych oraz instrumentów pochodnych, w tym walutowe transakcje strukturalne, oraz transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych,
- transakcje zapewniające długoterminowe finansowanie działalności kredytowej.

Podstawą polityki Grupy Kapitałowej w zakresie płynności jest utrzymywanie odpowiedniego poziomu nadwyżki płynności oraz nadzorczych i wewnętrznych miar ryzyka płynności i finansowania poprzez wzrost portfela płynnych papierów wartościowych oraz stabilnych źródeł finansowania (w szczególności stabilnej bazy depozytowej). W ramach zarządzania ryzykiem płynności Grupa Kapitałowa wykorzystuje również instrumenty rynku pieniężnego, w tym operacje otwartego rynku NBP.

INFORMACJE FINANSOWE

• LUKA PŁYNNOCI

Urealniona luka płynności jest zestawieniem poszczególnych kategorii bilansowych i pozabilansowych ze względu na ich urealniony termin zapadalności lub wymagalności. Poniżej prezentowane luki płynności stanowią sumę urealnionych luk płynności Banku (urealnienia w zakresie między innymi pozycji bilansowych oraz pozabilansowych Banku dotyczą osadu depozytów podmiotów niefinansowych i ich wymagalności, kredytów w rachunku bieżącym oraz kart kredytowych ich zapadalności, a także płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności), PKO Banku Hipotecznego SA, PKO Leasing SA, KREDOBANK SA i PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oraz kontraktowej luki płynności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej.

	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesiące	6 - 12 miesiące	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiące	pow. 60 miesiące
31.12.2019								
Grupa Kapitałowa - urealniona luka okresowa	11 355	30 783	(8 092)	(7 285)	(3 317)	5 024	18 205	(46 673)
Grupa Kapitałowa - urealniona skumulowana luka okresowa	11 355	42 138	34 046	26 761	23 444	28 468	46 673	-
31.12.2018 ¹								
Grupa Kapitałowa - urealniona luka okresowa	23 472	22 809	(8 470)	(6 419)	2 860	12 441	14 482	(61 175)
Grupa Kapitałowa - urealniona skumulowana luka okresowa	23 472	46 281	37 811	31 392	34 252	46 693	61 175	

¹ sprawdzono do porównywalności z danymi na 31 grudnia 2019 roku.

We wszystkich przedziałach urealniona skumulowana luka płynności Grupy Kapitałowej, która wyznaczona została jako suma urealnionej luki płynności Banku, PKO Banku Hipotecznego SA, PKO Leasing SA, KREDOBANK SA i PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oraz kontraktowych luk płynności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej wykazywała wartości dodatnie na 31 grudnia 2019 roku oraz na 31 grudnia 2018 roku. Oznacza to nadwyżkę zapadających aktywów nad wymagalnymi zobowiązaniami.

• **NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI**

Bank i Grupa Kapitałowa regularnie wyznacza i monitoruje następujące nadzorcze miary płynności:

- wskaźnik pokrycia wypływów netto (LCR) – miara, która określa relację płynnych aktywów wysokiej jakości do wypływów netto w horyzoncie 30 dni w warunkach skrajnych (miara nadzorcza określona w Rozporządzeniu CRR),
- wskaźnik pokrycia stabilnego finansowania netto (NSFR) – miara, która określa relację pozycji zapewniających stabilne finansowanie do pozycji wymagających stabilnego finansowania.

Bank regularnie wyznacza i monitoruje następujące nadzorcze miary płynności:

- M3 – współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi (krajowy wskaźnik nadzorczy),
- M4 – współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi (krajowy wskaźnik nadzorczy).

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI	31.12.2019	31.12.2018
M3 - współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi	14,92	17,44
M4 - współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,25	1,22
NSFR - wskaźnik pokrycia stabilnego finansowania	123,1%	117,7%
LCR - wskaźnik pokrycia płynności	146,3%	132,0%

W okresie zakończonym 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku wartości wskaźników miar nadzorczych utrzymywały się powyżej limitów nadzorczych. Wskazane w tabeli wskaźniki LCR oraz NSFR przedstawiają wartości dla Grupy Kapitałowej, zaś wskaźniki M3-M4 to wartości dla Banku.

• **OSAD DEPOZYTÓW**

Na 31 grudnia 2019 roku poziom osadu depozytów stanowił ok. 93,8% wszystkich depozytów zdeponowanych w Banku (z wyłączeniem rynku międzybankowego), co oznacza spadek o ok. 0,1 p.p. w porównaniu do końca 2018 roku.

• **STRUKTURA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA**

	31.12.2019	31.12.2018
Depozyty ogółem (z wył. rynku międzybankowego)	76,44%	75,76%
Depozyty rynku międzybankowego	0,40%	0,63%
Kapitały własne	11,59%	12,05%
Finansowanie z rynku	11,57%	11,56%
Razem	100,00%	100,00%

• **PRZEPIĘWY KONTRAKTOWE ZOBOWIĄZAŃ GRUPY KAPITAŁOWEJ Z WYŁĄCZENIEM POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH**

Kwoty ujawnione obejmują niedyskontowane przyszłe przepływy zarówno z tytułu nominalu, jak i odsetek (jeśli dotyczy) zgodnie z umową za cały okres do momentu wymagalności zobowiązania. W przypadku gdy strona, wobec której Grupa Kapitałowa ma zobowiązanie może dokonać wyboru terminu zapłaty, przyjęto założenie, że pod uwagę brany jest najwcześniejszy termin, wedle którego Grupa Kapitałowa zobowiązana jest do zapłaty zobowiązania. Dla przypadków, gdy Grupa Kapitałowa zobowiązana jest do płatności zobowiązań w ratach, każda rata przypisywana jest do najwcześniejszego okresu, w którym Grupa Kapitałowa może zostać zobowiązana do zapłaty. W przypadku zobowiązań, gdzie rata płatności nie jest stała, przyjęto warunki obowiązujące na dzień sprawozdawczy.

ZOBOWIĄZANIA GRUPY KAPITAŁOWEJ NA 31 GRUDNIA 2019 ROKU WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa	Wartość bilansowa
Zobowiązania:							
Zobowiązania wobec banków	2 124	16	384	637	-	3 161	2 885
Zobowiązania wobec klientów	197 831	17 260	29 862	6 064	10 521	261 538	258 199
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	914	797	2 769	27 267	811	32 558	31 148
Zobowiązania podporządkowane	-	45	45	473	2 913	3 476	2 730
Zobowiązania z tytułu leasingu	19	37	155	495	411	1 117	894
Pozostałe zobowiązania	2 706	-	-	-	-	2 706	2 706
Razem	203 594	18 155	33 215	34 936	14 656	304 556	298 562
Zobowiązania pozabilansowe:							
udzielone finansowe	15 936	3 567	15 086	12 000	8 779	55 368	-
udzielone gwarancyjne	161	1 653	5 185	3 176	1 335	11 510	-

ZOBOWIĄZANIA GRUPY KAPITAŁOWEJ NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa	Wartość bilansowa
Zobowiązania:							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	7	-	-	-	-	7	7
Zobowiązania wobec banków	1 722	67	152	103	-	2 043	2 001
Zobowiązania wobec klientów	182 651	21 468	27 168	11 568	8 041	250 895	242 816
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	722	610	3 278	12 768	5 992	23 370	28 627
Zobowiązania podporządkowane	-	62	62	542	3 362	4 028	2 731
Pozostałe zobowiązania	3 685	-	-	-	-	3 685	3 685
Razem:	188 787	22 207	30 660	24 981	17 395	284 029	279 867
Zobowiązania pozabilansowe:							
udzielone finansowe	12 626	2 874	13 293	12 026	9 058	49 877	-
udzielone gwarancyjne	290	693	4 823	3 313	816	9 935	-

• **PRZEPIĘWY KONTRAKTOWE Z TYTUŁU ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH, DLA KTÓRYCH WYCENA NA DZIEŃ BILANSOWY BYŁA UJEMNA (ZOBOWIĄZANIE) I KTÓRE ROZLICZANE SĄ W KWOTACH NETTO**

W przypadku transakcji IRS i NDF zaprezentowano niedyskontowane przyszłe przepływy netto z tytułu odsetek i nominalów odpowiednio, dla pozostałych zaś instrumentów pochodnych rozliczanych na bazie netto jako wartość przepływu przyjęta została wartość wyceny odpowiednio na 31 grudnia 2019 roku i na 31 grudnia 2018 roku.

31 grudnia 2019 roku	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania:						
- transakcje swap na stopę procentową (IRS)	(114)	(199)	(89)	3	61	(338)
- pozostałe instrumenty pochodne: opcje, FRA, NDF	(610)	(962)	(2 061)	(2 495)	-	(6 128)

31 grudnia 2018 roku	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe - zobowiązania:						
- transakcje swap na stopę procentową (IRS)	(13)	6	235	(1 104)	(276)	(1 153)
- pozostałe instrumenty pochodne: opcje, FRA, NDF	(455)	(1 393)	(2 876)	(2 062)	-	(6 788)

- PRZEPEŁYWY KONTRAKTOWE Z TYTUŁU ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH, DLA KTÓRYCH WYCENA NA DZIEŃ BILANSOWY BYŁA UJEMNA (ZOBOWIĄZANIE) I KTÓRE ROZLICZANE SĄ W KWOTACH BRUTTO**

Kwoty ujawnione obejmują niezdykontowane przyszłe przepływy zarówno z tytułu nominalu, jak i odsetek (jeśli dotyczy).

31 grudnia 2019 roku	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe:						
- wypływy	(8 643)	(3 819)	(6 264)	(5 696)	(369)	(24 791)
- wpływy	8 915	3 848	7 379	5 687	838	26 667

31 grudnia 2018 roku	Do 1 miesiąca włącznie	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	Powyżej 5 lat	Wartość kontraktowa
Pochodne instrumenty finansowe:						
- wypływy	(8 014)	(2 683)	(4 183)	(3 396)	(1 158)	(19 434)
- wpływy	17 051	2 761	6 213	8 088	2 813	36 924

- AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE**

AKTYWA FINANSOWE 31.12.2019	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Odpisy na oczekiwane straty oraz aktualizujące z tytułu utraty wartości	Razem wartość bilansowa
Kasa, środki w Banku Centralnym	14 677	-	-	14 677
Należności od banków	4 067	26	(1)	4 092
Pochodne instrumenty zabezpieczające	160	485	-	645
Pozostałe instrumenty pochodne	1 190	1 605	-	2 795
Papiery wartościowe	6 845	73 753	(25)	80 573
- przeznaczone do obrotu	1 112	-	-	1 112
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 753	446	-	2 199
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	3 567	60 245	(5)	63 807
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	413	13 062	(20)	13 455
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	56 731	181 925	(7 222)	231 434
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	5 461	2 825	-	8 286
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	1	-	(1)	-
- wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	51 269	179 100	(7 221)	223 148
Inne aktywa finansowe	2 624	92	(92)	2 624
Suma aktywów finansowych	86 294	257 886	(7 340)	336 840

ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE 31.12.2019	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Razem wartość bilansowa
Zobowiązania wobec banków	2 255	630	2 885
Pochodne instrumenty zabezpieczające	238	351	589
Pozostałe instrumenty pochodne	1 272	1 652	2 924
Zobowiązania wobec klientów	243 556	14 643	258 199
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	4 166	26 982	31 148
Zobowiązania podporządkowane	-	2 730	2 730
Pozostałe zobowiązania finansowe	2 768	832	3 600
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	226	43	269
Suma zobowiązań finansowych	254 481	47 863	302 344

AKTYWA FINANSOWE 31.12.2018	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Odpisy na oczekiwane straty oraz aktualizujące z tytułu utraty wartości	Razem wartość bilansowa
Kasa, środki w Banku Centralnym	22 925	-	-	22 925
Należności od banków	7 650	12	(1)	7 661
Pochodne instrumenty zabezpieczające	43	615	-	658
Pozostałe instrumenty pochodne	700	1 207	-	1 907
Papiery wartościowe	11 106	53 044	(36)	64 114
- przeznaczone do obrotu	235	-	-	235
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 009	839	-	2 848
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	7 946	44 622	(10)	52 558
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	916	7 583	(26)	8 473
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	43 785	179 331	(8 204)	214 912
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	396	710	-	1 106
- wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	43 389	178 621	(8 204)	213 806
Inne aktywa finansowe	2 498	424	(97)	2 825
Suma aktywów finansowych	88 707	234 633	(8 338)	315 002

ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE 31.12.2018	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Razem wartość bilansowa	
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		7	-	7
Zobowiązania wobec banków	1 901	100		2 001
Pochodne instrumenty zabezpieczające	123	348		471
Pozostałe instrumenty pochodne	1 333	1 322		2 655
Zobowiązania wobec klientów	227 806	15 010		242 816
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	6 472	22 155		28 627
Zobowiązania podporządkowane	-	2 731		2 731
Pozostałe zobowiązania finansowe	2 352	12		2 364
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	177	50		227
Suma zobowiązań finansowych	240 171	41 728		281 899

65. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

• ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

Zarządzanie adekwatnością kapitałową to proces mający na celu zapewnienie, iż poziom ryzyka, które Bank oraz Grupa Kapitałowa podejmują w związku z rozwojem działalności biznesowej, może zostać pokryty posiadanym kapitałem, biorąc pod uwagę określony poziom tolerancji na ryzyko oraz horyzont czasowy. Proces zarządzania adekwatnością kapitałową obejmuje w szczególności przestrzeganie obowiązujących regulacji organów nadzoru i kontroli, a także określonego w Banku oraz Grupie Kapitałowej Banku poziomu tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę dotyczącą źródeł pozyskiwania kapitału.

Celem zarządzania adekwatnością kapitałową jest utrzymywanie, w sposób ciągły, funduszy własnych na poziomie adekwatnym do skali oraz profilu ryzyka działalności Grupy Kapitałowej.

Zarządzanie adekwatnością kapitałową Grupy Kapitałowej obejmuje:

- określanie oraz realizację pożądaných przez Grupę celów kapitałowych,
- identyfikację i monitorowanie istotnych rodzajów ryzyka,
- pomiar lub szacowanie kapitału wewnętrznego na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz łącznego kapitału wewnętrznego,
- ustalanie strategicznych limitów tolerancji oraz wartości progowych dla miar adekwatności kapitałowej,
- prognozowanie, monitorowanie oraz raportowanie poziomu i struktury kapitału własnego oraz adekwatności kapitałowej,
- zarządzanie strukturą bilansu pod kątem optymalizacji jakości posiadanych przez Bank funduszy własnych,
- kapitałowe działania awaryjne,
- testy warunków skrajnych,
- planowanie i alokację wymogu w zakresie funduszy własnych oraz kapitału wewnętrznego na obszary biznesowe i segmenty klienta w Banku oraz poszczególne podmioty Grupy Kapitałowej,
- ocenę rentowności obszarów biznesowych i segmentów klienta.

Miarami adekwatności kapitałowej są:

- łączny współczynnik kapitałowy (TCR),
- relacja funduszy własnych do kapitału wewnętrznego,
- współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1),
- współczynnik kapitału Tier 1 (T1),
- wskaźnik dźwigni,
- wskaźnik MREL w relacji do funduszy własnych i zobowiązań ogółem.

Celem monitorowania poziomu miar adekwatności kapitałowej jest określenie stopnia spełniania norm nadzorczych oraz identyfikacja przypadków wymagających uruchomienia kapitałowych działań awaryjnych lub przygotowania planu ochrony kapitału.

Podstawowe regulacje obowiązujące w procesie oceny adekwatności kapitałowej to:

- ustawa Prawo bankowe,
- rozporządzenie CRR,
- ustawa z 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (z późniejszymi zmianami), (ustawa o nadzorze makroostrożnościowym),
- rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 6 marca 2018 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
- ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji z dnia 10 czerwca 2016 roku.

Zgodnie z art. 92 rozporządzenia CRR, minimalny poziom współczynników kapitałowych utrzymywanych przez Grupę Kapitałową wynosi:

- łączny współczynnik kapitałowy (TCR) – 8,0%,
- współczynnik kapitału Tier 1 (T1) – 6,0%,
- współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1) – 4,5%.

Zgodnie z ustawą o nadzorze makroostrożnościowym, Grupa Kapitałowa ma obowiązek utrzymywania wymogu połączonego bufora ponad minima określone w art. 92 rozporządzenia CRR, który stanowi sumę obowiązujących buforów, tj.:

- bufora zabezpieczającego, który obowiązuje wszystkie banki. Według stanu na 31 grudnia 2019 roku bufor zabezpieczający wynosił 2,5%.
- bufora antycyklicznego, który nakładany jest w celu ograniczania ryzyka systemowego wynikającego z cyklu kredytowego. Grupa Kapitałowa wylicza wskaźnik bufora antycyklicznego w wartości wyznaczonej przez właściwy organ państwa, w którym Grupa Kapitałowa posiada ekspozycje. Bufor antycykliczny dla ekspozycji kredytowych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest równy 0%. Ze względu na fakt, iż Grupa Kapitałowa prowadzi także działalność zagraniczną, specyficzny dla Grupy Kapitałowej poziom bufora antycyklicznego wynosi 0,01%.
- bufora ryzyka systemowego, który służy do zapobiegania i ograniczania długoterminowego ryzyka niecyklicznego lub ryzyka makroostrożnościowego, które może spowodować silne negatywne konsekwencje dla systemu finansowego i gospodarki danego kraju. Według stanu na 31 grudnia 2019 roku bufor ryzyka systemowego wynosił 3% dla ekspozycji na terytorium Rzeczypospolitej polskiej. Ze względu na fakt, iż Grupa Kapitałowa prowadzi także działalność zagraniczną, bufor ryzyka systemowego dla Grupy kapitałowej Banku wynosi 2,88%.
- bufora z tytułu zidentyfikowania Banku jako instytucji o znaczeniu systemowym („O-SII”), który w 2019 roku nie uległ zmianie i wynosi 1% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko obliczonej zgodnie z rozporządzeniem CRR.

Dodatkowo, Grupa Kapitałowa jest zobowiązana utrzymywać fundusze własne na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z zabezpieczonych hipoteką walutowych kredytów i pożyczek dla gospodarstw domowych, tzw. domiar kapitałowy. Według stanu na 31 grudnia 2019 roku domiar kapitałowy dla skonsolidowanych współczynników kapitałowych wynosił: dla łącznego współczynnika kapitałowego: 0,36 p.p., dla współczynnika kapitału Tier 1: 0,27 p.p. oraz dla współczynnika kapitału podstawowego Tier 1: 0,20 p.p.

Niezależnie od powyższych, do spełnienia warunków do wypłaty do 100% zysku, Komisja Nadzoru Finansowego ustaliła wymagany narzut z tytułu wrażliwości Banku na niekorzystny scenariusz makroekonomiczny, wynoszący 0,10 p.p.

4 listopada 2019 roku Grupa Kapitałowa otrzymała pismo od Bankowego Funduszu Gwarancyjnego dotyczące planu dojścia do wymogu minimalnego poziomu funduszy własnych i zobowiązań podlegających umorzeniu lub konwersji (MREL). Określona dla Banku na poziomie skonsolidowanym wysokość MREL wynosi 14,376% sumy funduszy własnych i zobowiązań ogółem („TLOF”), co odpowiada 22,807% kwoty ekspozycji na ryzyko („TRE”). Wymóg ten powinien zostać spełniony od 1 stycznia 2023 roku. BFG wskazał ścieżkę dojścia do docelowego poziomu MREL, z której wynika, że na koniec 2019 roku wysokość MREL w relacji do TLOF wynosi 9,316% na poziomie skonsolidowanym, co odpowiada 14,779% TRE. Na 31 grudnia 2019 roku wartość wskaźnika MREL Banku na poziomie skonsolidowanym wyniosła 11,665% w relacji do TLOF oraz 18,419% w relacji do TRE, istotnie przewyższając wskazane przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny poziomy przejściowe.

- FUNDUSZE WŁASNE DLA POTRZEB ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ**

Poziom adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej w 2019 roku i w 2018 roku utrzymywał się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej limitów nadzorczych.

- WYMOGI W ZAKRESIE FUNDUSZY WŁASNYCH (FILAR I)**

Grupa Kapitałowa wylicza wymogi w zakresie funduszy własnych dla następujących rodzajów ryzyka:

<p>RYZIKO KREDYTOWE</p>	<p>metodą standardową stosując następujące formuły w zakresie:</p> <p>EKSPOZYCJI BILANSOWYCH - iloczyn wartości bilansowej (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka przypisanej ekspozycji zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),</p> <p>UDZIELONYCH ZOBOWIĄZAŃ POZABILANSOWYCH - iloczyn wartości zobowiązania (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka produktu, wagi ryzyka przypisanej ekspozycji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),</p> <p>TRANSAKCJI POZABILANSOWYCH (INSTRUMENTÓW POCHODNYCH) - iloczyn wagi ryzyka przypisanej transakcji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego, ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych oraz 8% (wartość ekwiwalentu bilansowego wyliczana jest zgodnie z metodą wyceny rynkowej).</p>
<p>RYZIKO OPERACYJNE</p>	<ul style="list-style-type: none"> zgodnie z podejściem AMA - w zakresie działalności prowadzonej przez Bank, z uwzględnieniem oddziału w Niemczech oraz z wyłączeniem oddziału w Czechach, zgodnie z podejściem BIA - w zakresie działalności oddziału w Czechach oraz w zakresie działalności podmiotów Grupy Kapitałowej objętych konsolidacją ostrożnościową.
<p>RYZIKO RYNKOWE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ryzyka walutowego - wyliczanego metodą podstawową, ryzyka cen towarów - wyliczanego metodą uproszczoną, ryzyka instrumentów kapitałowych - wyliczanego metodą uproszczoną, ryzyka szczególnego instrumentów dłużnych - wyliczanego metodą podstawową, ryzyka ogólnego instrumentów dłużnych - wyliczanego zgodnie z podejściem opartym na duracji, pozostałych rodzajów ryzyka innych niż ryzyko delta (ryzyko non-delta) wyliczanych metodą scenariuszową w przypadku opcji, dla których Bank stosuje własne modele wyceny oraz metodą delta plus dla pozostałych opcji,
<p>POZOSTAŁE RYZYKA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ryzyka rozliczenia i ryzyka dostawy - wyliczanego metodą określoną w Tytule V „Wymogi w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka rozliczenia” rozporządzenia CRR, ryzyka kredytowego kontrahenta - wyliczanego metodą określoną w Rozdziale 6 „Ryzyko kredytowe kontrahenta” Tytułu II „Wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego” rozporządzenia CRR, ryzyka z tytułu korekty wyceny kredytowej - wyliczanego metodą określoną w Tytule VI „Wymogi w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka związanego z korektą wyceny kredytowej” rozporządzenia CRR, przekroczenia limitu dużych ekspozycji - wyliczanego metodą określoną w § 395-401 rozporządzenia CRR, dla ekspozycji wobec kontrahenta centralnego wyliczany jest wymóg z tytułu transakcji oraz wniesionych wkładów do funduszu kwalifikującego się kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania

	31.12.2019	31.12.2018
Fundusze własne razem	39 417	37 850
Kapitał Tier I	36 717	35 150
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Kapitał zapasowy	29 428	29 281
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 160	3 753
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	1 070
Skumulowane inne dochody całkowite (bez zabezpieczenia przepływów pieniężnych)	238	226
wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	459	492
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	(193)	(242)
zyski i straty aktuarialne	(16)	(11)
udział w innych dochodach całkowitych jednostek zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	(12)	(13)
Wynik okresu bieżącego (po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia, zaliczony za zgodą KNF)	1 038	1 678
Niepodzielony wynik finansowy	2 417	(88)
Wartości niematerialne	(2 820)	(2 810)
(-) Wartość firmy	(1 109)	(1 160)
(-) Inne wartości niematerialne	(1 711)	(1 650)
Korekty ujęte w kapitale Tier I	936	790
zyski i straty wycenione według wartości godziwej, wynikające z własnego ryzyka kredytowego instytucji związanego z instrumentami pochodnymi będącymi zobowiązaniami (DVA)	(10)	(9)
korekta z tytułu ostrożnej wyceny (AVA)	(84)	(59)
korekta wynikająca z zastosowania rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne	1 030	858
Kapitał Tier II	2 700	2 700
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	2 700	2 700
Wymogi w zakresie funduszy własnych	17 120	16 035
Ryzyko kredytowe	15 835	14 893
Ryzyko operacyjne	843	645
Ryzyko rynkowe	419	472
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	23	25
Łączny współczynnik kapitałowy	18,42%	18,88%
Współczynnik kapitału Tier 1	17,16%	17,54%

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR, na potrzeby adekwatności kapitałowej stosuje się konsolidację ostrożnościową, która, w odróżnieniu od konsolidacji zgodnej z MSSF, obejmuje tylko podmioty zależne spełniające definicję instytucji, instytucji finansowej lub przedsiębiorstwa usług pomocniczych.

Ponadto na podstawie art. 19 ust. 1 Rozporządzenia CRR z konsolidacji ostrożnościowej mogą być wyłączone podmioty, których łączna wartość aktywów i pozycji pozabilansowych jest niższa niż 10 mln EUR.

Pozostałe jednostki zależne niekonsolidowane metodą pełną na potrzeby konsolidacji ostrożnościowej wyceniane są metodą praw własności.

Grupę Kapitałową na potrzeby konsolidacji ostrożnościowej stanowią:

- PKO Bank Polski SA,
- Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA,
- PKO BP BANKOWY PTE SA,
- PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA,
- Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA,
- PKO Finance AB,
- PKO BP Finat sp. z o.o.,
- PKO Bank Hipoteczny SA,
- Grupa Kapitałowa Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA

Z konsolidacji ostrożnościowej wyłączone są podmioty niefinansowe i ubezpieczeniowe.

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej wykorzystywanych do obliczania funduszy własnych z regulacyjnymi funduszami własnymi według stanu na 31 grudnia 2019 roku i 31 grudnia 2018 roku.

31.12.2019	Sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone według MSSF	Dekonsolidacja spółek nieobjętych konsolidacją ostrożnościową	Konsolidacja ostrożnościowa/ Sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone zgodnie z Rozporządzeniem CRR	Pozycje nieujmowane w regulacyjnych funduszach własnych	Pozycje ujmowane w regulacyjnych funduszach własnych
AKTYWA					
Wartości niematerialne	3 178	(164)	3 014	(194)	2 820
ZOBOWIĄZANIA					
Zobowiązania podporządkowane	2 730	-	2 730	(30)	2 700
KAPITAŁY					
Kapitał zakładowy	1 250	-	1 250	-	1 250
Kapitał zapasowy	29 429	(1)	29 428	-	29 428
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 237	(77)	3 160	-	3 160
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	-	1 070	-	1 070
Skumulowane inne dochody całkowite	469	-	469	(231)	238
wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	456	3	459	-	459
zabezpieczenie przepływów pieniężnych	232	(1)	231	(231)	-
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	(191)	(2)	(193)	-	(193)
zyski i straty aktuarialne	(15)	(1)	(16)	-	(16)
udział w innych dochodach całkowitych jednostek zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	(13)	1	(12)	-	(12)
Wynik okresu bieżącego	4 031	19	4 050	(3 012)	1 038
Niepodzielony wynik finansowy	2 101	316	2 417	-	2 417
Udziały niekontrolujące	(9)	9	-	-	-
KAPITAŁ WŁASNY RAZEM	41 578	266	41 844	(3 243)	38 601
Dodatkowe korekty w kapitale Tier I					936
zyski i straty wycenione według wartości godziwej, wynikające z własnego ryzyka kredytowego instytucji związanego z instrumentami pochodnymi będącymi zobowiązaniami (DVA)					(10)
korekta z tytułu ostrożnej wyceny (AVA)					(84)
korekta wynikająca z zastosowania rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne					1 030
FUNDUSZE WŁASNE RAZEM PRZYJĘTE DO KALKULACJI ŁĄCZNEGO WSPÓŁCZYNNIKA KAPITAŁOWEGO					39 417

31.12.2018	Sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone według MSSF	Dekonsolidacja spółek nieobjętych konsolidacją ostrożnościową	Konsolidacja ostrożnościowa/ Sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone zgodnie z Rozporządzeniem CRR	Pozycje nieujmowane w regulacyjnych funduszach własnych	Pozycje ujmowane w regulacyjnych funduszach własnych
AKTYWA					
Wartości niematerialne	3 195	(164)	3 031	(221)	2 810
ZOBOWIĄZANIA					
Zobowiązania podporządkowane	2 731	-	2 731	(31)	2 700
KAPITAŁ WŁASNE					
Kapitał zakładowy	1 250	-	1 250	-	1 250
Kapitał zapasowy	29 354	(73)	29 281	-	29 281
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 831	(78)	3 753	-	3 753
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	-	1 070	-	1 070
Skumulowane inne dochody całkowite	250	(1)	249	(23)	226
wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	492	-	492	-	492
zabezpieczenie przepływów pieniężnych	22	1	23	(23)	-
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	(241)	(1)	(242)	-	(242)
zyski i straty aktuarialne	(10)	(1)	(11)	-	(11)
udział w innych dochodach całkowitych jednostek zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	(13)	-	(13)	-	(13)
Wynik okresu bieżącego	3 741	44	3 785	(2 107)	1 678
Niepodzielony wynik finansowy	(385)	297	(88)	-	(88)
Udziały niekontrolujące	(10)	10	-	-	-
KAPITAŁ WŁASNY RAZEM	39 101	199	39 300	(2 130)	37 170
Dodatkowe korekty w kapitale Tier I					790
zyski i straty wycenione według wartości godziwej, wynikające z własnego ryzyka kredytowego instytucji związanego z instrumentami pochodnymi będącymi zobowiązaniami (DVA)					(9)
korekta z tytułu ostrożnej wyceny (AVA)					(59)
korekta wynikająca z zastosowania rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne					858
FUNDUSZE WŁASNE RAZEM PRZYJĘTE DO KALKULACJI ŁĄCZNEGO WSPÓŁCZYNNIKA KAPITAŁOWEGO					37 850

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT ZGODNY Z ROZPORZĄDZENIEM CRR

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	2019	2018
Przychody z tytułu odsetek	12 746	11 585
Koszty z tytułu odsetek	(2 495)	(2 258)
Wynik z tytułu odsetek	10 251	9 327
Przychody z tytułu prowizji i opłat	4 245	4 128
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(1 085)	(1 029)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	3 160	3 099
Przychody z tytułu dywidend	14	12
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	180	40
Wynik z pozycji wymiany	473	497
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	143	128
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	(1 148)	(1 328)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(111)	(113)
Koszt ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach wymienialnych	(451)	-
Pozostałe przychody operacyjne	608	310
Pozostałe koszty operacyjne	(352)	(280)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	256	30
Ogólne koszty administracyjne	(5 497)	(5 187)
Wynik z tytułu obciążeń regulacyjnych	(531)	(574)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(1 014)	(944)
Wynik z działalności operacyjnej	5 725	4 987
Udział w zyskach i stratach jednostek zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć	82	109
Zysk brutto	5 807	5 096
Podatek dochodowy	(1 757)	(1 311)
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	4 050	3 785
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	4 050	3 785

• **KAPITAŁ WEWNĘTRZNY (FILAR II)**

W 2019 roku Grupa Kapitałowa wyznaczyła kapitał wewnętrzny zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa:

- rozporządzeniem CRR,
- ustawą Prawo bankowe,
- rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
- ustawą o nadzorze makroostrożnościowym

oraz przepisami wewnętrznymi Banku i Grupy Kapitałowej.

Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Grupy Kapitałowej oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka. Celem szacowania kapitału wewnętrznego jest określenie minimalnego poziomu funduszy własnych zapewniającego bezpieczeństwo działalności przy uwzględnieniu zmian profilu i skali prowadzonej działalności oraz niekorzystnych warunków skrajnych.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie istotnych rodzajów ryzyka jest ustalany zgodnie z metodami określonymi w przepisach wewnętrznych.

Wysokość relacji funduszy własnych do kapitału wewnętrznego Grupy Kapitałowej utrzymywała się na poziomie powyżej zarówno limitu ustawowego, jak i wewnętrznego Grupy Kapitałowej.

• UJAWNIEŃ (FILAR III)

Grupa Kapitałowa ogłasza w cyklu rocznym informacje dotyczące w szczególności zarządzania ryzykiem oraz adekwatności kapitałowej zgodnie z: rozporządzeniem CRR i aktami wykonawczymi do CRR, wytycznymi Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego, w tym w sprawie wymogów dotyczących ujawniania informacji na mocy części ósmej Rozporządzenia CRR („wytyczne EBA”), ustawą o nadzorze makroostrożnościowym, ustawą Prawo bankowe, Rekomendacją H, M i P wydanymi przez Komisję Nadzoru Finansowego, w ramach Raportu „Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej”

Szczegółowe informacje o zakresie ujawnianych informacji, sposobie ich weryfikacji oraz publikacji zawierają Zasady polityki informacyjnej PKO Banku Polskiego SA w zakresie adekwatności kapitałowej oraz innych informacji podlegających ogłaszaniu udostępnione na stronie internetowej Banku (www.pkobp.pl).

66. WSKAŹNIK DŹWIGNI

Grupa Kapitałowa wylicza wskaźnik dźwigni jako jedną z miar adekwatności kapitałowej.

Celem zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej jest zapewnienie właściwej relacji pomiędzy wielkością kapitału Tier I i sumą aktywów bilansowych oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych Grupy Kapitałowej.

Dla celów pomiaru ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej Grupa Kapitałowa kalkuluje wskaźnik dźwigni jako miarę kapitału Tier I podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej i wyraża wskaźnik jako wartość procentową. Wskaźnik dźwigni według stanu na 31 grudnia 2019 roku i 31 grudnia 2018 roku utrzymywał się powyżej limitów wewnętrznych, zewnętrznych, a także powyżej wartości minimalnych rekomendowanych przez KNF.

Dla utrzymania wskaźnika dźwigni na akceptowalnym Grupa Kapitałowa ustaliła strategiczny limit tolerancji oraz wartość progową, których poziomy są regularnie monitorowane i okresowo weryfikowane.

	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych	
	31.12.2019	31.12.2018
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej		
Kapitał Tier I	36 717	35 150
Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	364 618	336 797
Wskaźnik dźwigni		
Wskaźnik dźwigni	10,07%	10,44%

67. INFORMACJE O SEKURTYZACJI PORTFELA LEASINGOWEGO I PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI

ROOF Poland Leasing 2014 DAC z siedzibą w Irlandii jest spółką celową powołaną do obsługi sekurytyzacji wierzytelności leasingowych przeprowadzanej w ramach Grupy Kapitałowej Raiffeisen-Leasing Polska S.A., nabytej przez PKO Leasing S.A. w 2016 roku. ROOF Poland Leasing 2014 DAC wyemitowała obligacje w celu pozyskania środków na nabycie wierzytelności od Raiffeisen-Leasing Polska S.A., obecnie od PKO Leasing S.A.

Polish Lease Prime 1 DAC z siedzibą w Irlandii jest spółką celową powołaną w 2019 roku do obsługi sekurytyzacji wierzytelności leasingowych przeprowadzanej w ramach PKO Leasing S.A.

Pomiędzy spółkami celowymi: ROOF Poland Leasing 2014 DAC oraz Polish Lease Prime 1 DAC a PKO Leasing S.A. nie występują powiązania kapitałowe. Spółki celowe utworzone zostały zgodnie z regulacjami irlandzkiego prawa spółek w formie tzw. „Designated Activity Company” (DAC), czyli spółki kapitałowej z prawem wykonywania wyłącznie czynności określonych w akcie założycielskim. W przypadku spółek celowych w akcie założycielskim wskazano w zakresie wykonywanej działalności zawieranie transakcji finansowych, w tym dotyczących sekurytyzacji.

W ramach transakcji sekurytyzacji wierzytelności leasingowych PKO Leasing S.A. pełni rolę jednostki inicjującej, a ROOF Poland Leasing 2014 DAC oraz Polish Lease Prime 1 DAC – jednostek specjalnego przeznaczenia do celów sekurytyzacji

Utworzenie podmiotu niezależnego od jednostki inicjującej sekurytyzację jest standardem rynkowym wynikającym z oczekiwań wszystkich partnerów biznesowych, szczególnie inwestorów i banków zapewniających finansowanie. Pozwala to na odseparowanie ryzyka kredytowego inicjatora, tj. w tym przypadku PKO Leasing S.A., od ryzyka portfela wierzytelności, które są zabezpieczeniem obligacji emitowanych przez spółki celowe. Dla ochrony interesów wszystkich stron transakcji sekurytyzacji stworzone zostały umowne ramy funkcjonowania spółek celowych. Co do zasady spółki celowe zarządzane są zgodnie z ustaleniami wynikającymi z umów stanowiących podstawę sekurytyzacji.

PKO Leasing S.A. sprawuje nad wyżej wymienionymi spółkami kontrolę zgodnie z MSSF 10, mimo iż nie posiada w nich zaangażowania kapitałowego.

We wrześniu 2019 roku PKO Leasing SA przeprowadziła transakcję sekurytyzacji wierzytelności leasingowych o wartości 2 500 milionów PLN. 26 września 2019 roku Spółka dokonała sprzedaży wierzytelności leasingowych do spółki celowej Polish Lease Prime 1 Designated Activity Company (Polish Lease Prime 1 DAC) z siedzibą w Dublinie (Irlandia). Nabyte przez spółkę celową wierzytelności zostały sfinansowane głównie poprzez emisję papierów wartościowych (obligacji) przeprowadzoną 26 września 2019 roku z terminem wykupu 28 grudnia 2029 roku oraz ze środków pozyskanych w ramach Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA. Obligacje o wartości nominalnej 1 835 milionów PLN zostały objęte przez podmioty spoza Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. Celem i korzyścią transakcji sprzedaży wierzytelności do spółki celowej było pozyskanie źródeł długoterminowego finansowania i ich dywersyfikacja.

Wykup dłużnych papierów wartościowych w 2019 roku według ich wartości nominalnej wynosił łącznie 491 milionów PLN, w tym 153 miliony PLN wykupione 2 stycznia 2019 roku, 134 miliony PLN wykupione 2 kwietnia 2019 roku, 110 milionów PLN wykupione 2 lipca 2019 roku oraz 94 miliony wykupione 2 października 2019 roku.

Wykup dłużnych papierów wartościowych w 2018 roku według ich wartości nominalnej wynosił 70 milionów PLN wykupionych 2 stycznia 2018 roku, 204 miliony PLN wykupionych 3 kwietnia 2018 roku, 178 milionów PLN wykupionych 2 lipca 2018 roku oraz 165 milionów wykupionych 2 października 2018 roku.

Na 31 grudnia 2019 roku wartość należności stanowiących przedmiot transakcji sekurytyzacji wierzytelności leasingowych wyniosła 2 723 milionów PLN. Na 31 grudnia 2018 roku wartość należności stanowiących przedmiot transakcji sekurytyzacji wierzytelności leasingowych wyniosła 688 milionów PLN.

Wartości bilansowe aktywów i zobowiązań finansowych objętych sekurytyzacją zaprezentowano w poniższej tabeli:

31.12.2019	Wartość transakcji	Kwota ryzyka pozostająca w Grupie Kapitałowej
wartość bilansowa aktywów	2 723	2 723
wartość bilansowa zobowiązań	1 983	1 983
Pozycja netto	740	740

31.12.2018	Wartość transakcji	Kwota ryzyka pozostająca w Grupie Kapitałowej
wartość bilansowa aktywów	688	688
wartość bilansowa zobowiązań	643	643
Pozycja netto	45	45

Ponadto w 2019 roku Grupa Kapitałowa przeprowadziła pakietowe sprzedaże (wierzytelności bilansowych i pozabilansowych) ponad 1,7 tysięcy sztuk wierzytelności od klientów detalicznych oraz gospodarczych o zadłużeniu ogółem ponad 1 790 milionów PLN (w 2018 roku 1 380 milionów PLN). Łączna wartość bilansowa rezerw na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności na 31 grudnia 2019 roku wynosiła 2 miliony PLN (na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 2 miliony PLN). W wyniku sprzedaży wierzytelności zostały przeniesione wszystkie ryzyka i korzyści, w związku z powyższym Grupa Kapitałowa zaprzestała ujmowania tych aktywów.

Grupa Kapitałowa nie otrzymała papierów wartościowych z tytułu powyższych transakcji.

ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY

68. ZDARZENIA, KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE

Po dniu, na który sporządzono sprawozdanie finansowe, nie wystąpiły zdarzenia mogące w znaczący sposób wpłynąć na przyszłe wyniki finansowe.

PODPISY WSZYSTKICH CZŁONKÓW ZARZĄDU BANKU

11.02.2020	ZBIGNIEW JAGIEŁŁO	PREZES ZARZĄDU
11.02.2020	RAFAŁ ANTCAK	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	RAFAŁ KOZŁOWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	MAKS KRACZKOWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	MIECZYŚLAW KRÓL	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	ADAM MARCINIAK	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	PIOTR MAZUR	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	JAKUB PAPIERSKI	WICEPREZES ZARZĄDU
11.02.2020	JAN EMERYK ROŚCISZEWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO
PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

DANUTA SZYMAŃSKA
DYREKTOR PIONU RACHUNKOWOŚCI